

CALENDARI CATALÀ

DEL ANY

1874,

ESCRIT PELS MES CONEGUTS ESCRITORS Y POËTAS
CATALANS, MALLORQUINS Y VALENCIANS,

COL·LECCIONAT Y PUBLICAT

PER

FRANCESCH PELAY BRIZ.

Any nové de sa publicació.

BARCELONA:

ESTAMPA DE LO PORVENIR, 844798

á càrrech de J. Medina, Tallers, 51.

1874.

FIRAS, MERCATS Y FESTAS MAJORS.

FIRAS DE CATALUNYA.

Janer. Artés, Pons y La Bisbal. 6 Amer, Manllet y Monclar. 7 Igualada. 4 Sant Hilari. 7 Borjas de Urgell, Malgrat, Navata, Palamós, S. Ceboni, S. Quirse de Besora y Santa Pau. 19 Besalú. 20 Arbucias, S. Felu de Pallerols y S. Pere de Torelló. 21 Castellfonsol. 22 Espinga de Francoll y Taradell. 23 Cervera. 24 Sort y Corvera. 25 Torrellas y S. Pol de Mar. *Movibles.* Segon diumenge Tarrasa. Quart diumenge Pla.

Febrer. 2 Claramunt, Centellas, Mataró, Molins de Rey, Calonge, Sant Llorens dels Pileus y Pobla de Claramunt. 8 Isona. 22 Figueras y Tortellá. 24 Crespia. 25 Cervera y Santa Coloma de Farnés. *Movibles.* Primer diumenge, Balsareny y diumenge avans de Carnestollas, Balaguer y Palafurgell. Diumenge de Carnestollas, Viladran. Primer dilluns de Cuaresma, Seo de Urgell. Dijous segon de Cuaresma, Berga. Segon dissapte de Cuaresma. Cardona. Segon diumenge de Cuaresma, Satús, Capellades y el tercer diumenge de Cuaresma Villa de García.

Mars. 3 Cardona y Santa Coloma de Farnés. 25 Alpens. *Movibles.* Segon diumenge, Manresa. Tercer dissapte de Cuaresma, Calaf. Diumenge de Passió, Ripoll. Dimars de id. Bellpuig. Dilluns sant, Guisona.

Abril. 1 Mayals. 5 Calaf. 15 Lleida, Cors, Pobla de Segur y Prades. 16, 17 y 18 Agramunt. 25 Castelló, Martorell, Selva y Verdú. 27 Selent. 28 San Sadurn de Noya. 28, 29 y 30 Pietra. *Movibles.* Segon dia de Pasqua de Resurrecció, Palafurgell. Tercer dia de idem. Perelló y Ntra. Sra. del Miracle. Diumenge despres de Pasqua, Arenys de Munt y Tortosa. Dissapte següent, Calaf. Tercer diumenge despres de Pasqua, Tarragona. Tercer diumenge y següent dilluns, Sabadell. Primer diumenge, Vidreras.

Maig. 1 Hostalrich, Olot, Tarrasa, Tàrraga, Perellada, San Feliu Saserra y Vilafranca del Panades. 3 Vilaller, Agramunt, Torredembarra, Figueras y Vich. 4 y 5 Viladler. 8 Calella. 9, 10 y 11 Alcarraz. 11 y 12 Badalona. 13 San Llorens dels Pileus. 14 Tremp. 15 Arbucias, Balaguer, Cardedeu, Palamós y Tortosa. 15 y 16 Torroella de Montgrí, Amer y Moya. 21 Manresa. 22 Llagostera y Pobla de Segur. 24 Molins de Rey y Tortella. 25 Caldas de Malavella, Mataró y La Bisbal. 26 Palau Tordera y Granollers. 27 Sant Antoni de Vilamajor y Santa Coloma de Queralt. 28 Arllas del Vall de Aran. 31 Molins de Rey, Copons y Arbucias. *Movibles.* Diumenge despres de Santa Creu, Tarrasa y Torredembarra. Dia de la Ascensió, Cambrils, Lleida Manresa, San Cugat del Valles y Torelló. Diumenge despres de la Ascensió, Alpens, Dijous, divendres y dissapte antes de Pasqua de Pentecostes, Tarrasa. Diumenge de Pentecostes, Folgarolas, Mataró y San Glnés de Vilasar. Segon dia de Pasqua, Molins de Rey, La Bisbal y Guisona. Tercer dia, Granollers y Mora de Ebro. Dimecres y dijous despres de Pentecos-

tés, Palafurgell y Artías del Vall de Aran. Dissapte idem. Copons. Diumenge antes de Corpus. Arbucias. Dia de Córpus, Vilaller. El 20 Vidreras.

Juny. 2 Sort. 11 Salardú. 13 Centellas, Santa Pau y San Celoni. 15 Calonge. 24 Pineda y Tremp. 29 La Bisbal, Tremp y Pons.

Juliol. 9 Arenys de Mar. 10 Santa Coloma de Queralt. 13 Calonge. 17 Malgrat. 19 Vilaseca. 22 Massanet de la Selva. 25 Amposta, Reus, Torroella de Montgrí y San Salvador de Oió. *Movibles.* Segon diumenge del mes, Esparraguera. Tercer diumenge, Vilaseca, Vidreras.

Agost. 1 Cervera y Prats de Rey. 2 Cervera, Mora de Ebro, Sellent y Manresa. 3 Cervera, Massanet de la Selva y Piera. 4 Tremp. 9 Olot. 10 Agramunt, Arbós, Castelló. Espuga de Francolí, San Llorens Saball, Moyà y Riudoms. 15 Barbará. 16 Lleida y Caldes de Malaveilla. 17 Navata. 18 Bellpuig y Borjas de Urgell. 24 Figueras, Prades, Ripoll, Solsona y Torroella de Montgrí. 27 Olesa de Montserrat. 28 Manlleu y Montblanch. 29 Granollers, Igualada, Torres de Segre y Pineda. 30 y 31 Alcarraz. *Movibles.* Primer dissapte del mes, Prats de Rey y San Martí Sasgayolas. Primer diumenge, Sellent y Manresana. Segon dijous, La Bisbal. Quart diumenge, Martorell.

Septembre. 1 Alcarraz y La Bisbal. 2 Granollers. 5 Monistrol de Montserrat. 8 Balaguer, Calaf, San Cugat del Vallés, Viella y Villamur. 11 Isona. 14 Almenar, Cardedeu, La Granadella, Torroella de Montgrí, Tortosa, San Sadurní, Salardú, Perelada y Santa Coloma. 15 Viella. 16 Bagá. 21 Berga. 23 Cassà de la Selva. 24 Barcelona. 25 Mataró. 28 San Llorens dels Piteus. 29 Lleida, Hostalrich, Sampedor, Corsá y Vich. *Movibles.* Primer diumenge San Llorens Saball. Primer diumenge y dilluns, Badalona. Segon diumenge, Castellterçol. Tercer, Calella. Quart, Tortellá.

Octubre. 8 Viella. 10 Caldas de Mombuy. 11, 12 y 13 Bellver de Cerdaña. 12 Arbucias. 13 Esterri de Aneu. 14 Besalú y Ripoll. 15 Campdevanól, San Juan de las Abadesas, Vendrell, Ripoll y Verdú. 17 Hostalrich. 18 Figueras, Olot, Tremp y Vilafranca. 23 Tarrasa y Alcover. 25 Mora la Nova. 28 Cardona, Perelada, Pons y Vilafranca del Panadés. 29 Girona y Turbia. *Movibles.* Primer diumenge despres de San Miquel, Tarrasa. Segon diumenge del mes, Alforja y Brafim. Tercer diumenge, Palafurgell. Quart diumenge, Tarrasa, La Bisbal y Manresa, Ultim diumenge, Altafulla y Plá de Cabra.

Novembre 1 Vilaller, Mayals, San Feliu Saserra y Seo de Urgell. 2 Puigcerdá, Vilaller, Pobla de Lillet y Seo de Urgell. 3 Guisona, Vilaller, Pobla de Lillet, Seo de Urgell. 4 Pobla de Lillet. 6 Olost. 8 Sort y Gadesa. 11 Amer, Cervera, Ullastrell y Solsona. 21 y 22 Banyolas. 25 Arbeca, Centellas y Pons. 27 Hostalrich. 30 Falset, Lallacuna, Manresa, Olot, Organyá, Puigcerdá, Torá, San Feliu de Torelló y Torroella de Montgrí. *Movibles.* Diumenge despres de Tots Sants, Tortosa, Vilarrodona y Sellent. Segon diumenge, Gadesa, Arenys de Munt y San Quinti de Mediona.

Decembre. San Feliu de Llobregat y Torroella de Montgrí. 4 Agramunt y Cardona. 6 Tarrasa. 8 Ager, Palafurgell, Cardedeu y Sarreal. 13 Arbós. Balaguer, Castelló, Hostalrich y Taradell. 21 Barcelona, Blanes, Cervera, Falset, Lleida, Montblanch, Olot, Vilafranca, Tremp y Tarragona. 23 San Llorens Saball. 27 Pineda. *Movibles.* Primer diumenge, Sabadell y Viladrau, y segon diumenge vila de Garcia.

MERCATS.

Lo dilluns de cada setmana: Agramunt, Lleida, Manresa, Olot, Reus, San Feliu de Llobregat, Tremp y San Martí Sasgayolas. Lo dimars: Arbós, Caldas de Mombuy, Cervera, Gerona, Montblanch, Seo de Urgell y Vich. Lo dimecres: Balaguer, Banyolas, San Celoni, Tarrasa, Torelló, Igualada y Valls. Lo dijous: Agramunt, Cardona, Figueras, Gerona, Granollers, Lleida, Manresa, San Sadurn de Noya, San Hipòlit de Voltrega, Vilaller, Palafurgell, Mora de Ebro y Bellver. Lo divendres: Cervera, Balaguer, La Bisbal, Olot, Seo de Urgell y Torá. Lo dissapte: Balaguer, Gerona, Sabadell, Valls, Vich, Igualada y Villafranca del Panadés. Lo diumenge: Artesa de Segre, Badalona, Capellades, Castellá, Esparraguera, Malgrat, Mollet, Moyá, Piera, Puigcerdá, Ripoll, Roda, Rubí, San Pere de Riudevilles, San Quiní, Sarreal, San Cugat del Vallés, Tarrasa, Sentmanat, Tortellá, Calonge, Valls, Besalú y Bellver.—MERCATS EXTRAORDINARIS.—28 de juliol y 10 de Novembre, Calonge.

FESTAS MAJORS.

Janer. 8 Tarrasa. 17 Vilanova. 20 Palafurgell. 22 Besalú.—**Febrer.** 12 Sarriá.—**Abril.** 26 Tortellá. 29 y 30 San Ginés de Vilasar.—**Maig.** 4 San Ginés de Vilasar. 14 Tremp. 21 San Boy.—**Juny.** 5 Montblanch. 24 Vilasar. 29 Masnou. 30 Tarrasa.—**Juliol.** 1 Sabadell y Horta. 4 Vich. 9 Arenys de Mar. 20 Palafurgell. 22 Masquefa. 24 Lloret. 25 Monistrol de Montserrat y Reus. 26 Vendrell. 27 Mataró. 30 Hortas de S. Bertran.—**Agost.** 3, 4 y 5 Garriga, S. Esteba Sasroviras, Tarrasa, S. Pere de Riudevilles, Alella y S. Feliu de Torelló. 6 S. Just Desvern. 7 Papiol y Riells del Fay. 10 S. Feliu de Llobregat. 15 Gracia, Badalona, Montmeló, Martorell, Corbera, Capellades, Bruch, Vallfornosa, Cardedeu, Gelida, Cornellá, Tortellá, Amer, Hospitalet, Vilaller y Mantlén. 23 Sitges. 24 Sans, Igualada y Vallbona. 25 S. Genís. 25 y 26 S. Genís de Vilassar. 27 S. Vicens dels Horts. 28 Premiá. 29 San Juan Despi y Manresa. 30 Ripollet y Villafranca.—**Septembre.** 2 Torá, 5 Granollers. 5 Rubí. 7 Viladecans. 8 S. Andreu de la Barca, Olot, Cadaqués, S. Adria de Besós, Viladrau y Tremp. 9 Piera. 13 Cornellá. 14 S. Sadurn, S. Gervasi y Horta. 17 Tiana. 22 Santa Coloma de Farnés. 23 Tarragona y Cadella. 26 Sellent. 29 Sarriá y Molins de Rey.—**Octubre.** 2 Hostafranchs. 10 Corts de Sarriá. 24 y 25 Banyolas.—**Novembre.** 9 Balaguer. 11 S. Celoni, Palafurgell y Tayá. 21 S. Martí. 23 S. Climent de Llobregat. 30 S. Andreu de Palomar.—**Decembre.** 11 Berga. 27 Pineda.

JANER.

Aquest mes té 31 di-s.
Los dias s' allargan
1 h. 10 ms.

- 1 dij. ✠ CAP D' ANY.
- 2 div. s. Macari.
- ☉ à las 7 y 12 m.
de la n. Gels.
- 3 dis. sta. Genoveva.
- 4 diu. s. Tilo bisbe.
- 5 dill. sta. Emiliania.
- 6 dim. ☉ LOS REYS.
- 7 dime. s. Ramon de P.
- 8 dij. s. Eladi mr.
- 9 div. s. Julià mr.
- 10 dis. s. Nicanor mr.
- ☾ à las 8 y 1 m.
de la n. V. frets.
- 11 diu. sta. Honorata.
- 12 dill. s. Arcadi mr.
- 13 dim. s. Gumersindo.
- 14 dime. s. Hilari bisb.
- 15 dij. s. Pau hermità.
- 16 div. s. Marcelo.
- 17 dis. s. Anton abat.
- 18 diu. Lo dels nom J.
- ☉ à las 8 y 9 m.
del m. Plujas.
- 19 dill. s. Canul.
- 20 dim. s. Sebastia.
- 21 dime. sta. Agnès.
- 22 dij. s. Vicens esp.
- 23 div. s. Hdefons.
- 24 dis. s. Timoteo.
- ☾ à las 12 y 51
m. de la n. Revolt.
- 25 diu. La c. de s. Pau.
- 26 dill. sta. Paula.
- 27 dim. s. Joan Cris.
- 28 dime. s. Julià.
- 29 dij. s. F.º de Sales.
- 30 div. sta. Martina.
- 31 dis. s. Pere Nolasch.

FEBRER.

Aquest mes té 28 dias.
Los dias s' allargan
1 hora 34 ms.

- 1 diu. s. Ignaci bisbe.
- ☉ à las 11 y 44 m.
del m. Nuvols.
- 2 dill. ✠ LA CANDE-
LERA.
- 3 dim. s. Blay.
- 4 dime. s. Rembert.
- 5 dij. sta. Agueda.
- 6 div. sta. Dorotea.
- 7 dis. s. Ricart.
- 8 diu. s. Joan de Mata.
- 9 dill. sta. Apolonia.
- ☾ à las 1 y 37 m.
de la t. Neus.
- 10 dim. sta. Escolàstica.
- 11 dime. Los 7 s. de M.º
- 12 dij. sta. Eularia.
- 13 div. s. Benigne.
- 14 dis. s. Valentí.
- 15 diu. s. Fausti.
- 16 dill. s. Honest.
- ☉ à las 7 y 24 m.
de la n. Vario.
- 17 dim. s. Rómulo.
- 18 dime. s. Simeó.
- 19 dij. s. Mansuet.
- 20 div. s. Nemesi.
- 21 dis. s. Secundi.
- 22 diu. s. Abili.
- 23 dill. s. Pere Damià.
- ☾ à las 10 y 54 m.
del mati. Revolt.
- 24 dim. s. Matias Ap.
- 25 dime. s. Tarasi.
- 26 dij. N. Sra. Guada-
lupe de Méjich.
- 27 div. s. Leandre.
- 28 dis. s. Ruff.

MARS.

Aquest mes té 31 dias.
Los dias s' allargan
1 hora 43 ms.

- 1 diu. s. Rosendo.
- 2 dill. s. Simplicí.
- 3 dim. s. Hemeteri.
- ☉ à la 5 y 30 m.
del m. B. temps.
- 4 dime. s. Casimiro.
- 5 dij. s. Gerasim.
- 6 div. s. Olaguer bisb.
- 7 dis. s. Tomás de A.
- 8 diu. s. Joan de Deu.
- 9 dill. s. Pacià b. de B.
- 10 dim. s. Meliton.
- 11 dime. s. Constantí.
- ☉ à las 9 y 12 m.
del mati. Plujas.
- 12 dij. s. Gregori.
- 13 div. s. Roderich.
- 14 dis. sta. Matilde.
- 15 diu. sta. Madrona.
- 16 dill. s. Heribert.
- 17 dim. s. Patrici.
- 18 dime. B.º Salvador
d' Horta.
- ☉ à las 5 y 11 m.
de la mat. Vents.
- 19 dij. s. Joseph
- 20 div. s. Nicet.
- 21 dis. s. Benet. Prim.º
- 22 diu. sta. Doegracias.
- 23 dill. Beato J. Oriol.
- 24 dim. s. Timolau.
- ☾ à las 10 y 50 m.
de la nit. Vario.
- 25 dime. ✠ LA ASUNCIA.
- 26 dij. s. Brauli.
- 27 div. sta. Lidia.
- 28 dis. s. Sixto.
- 29 dim. s. Bertoldo.
- 30 dill. s. Climach.
- 31 dim. sta. Balbina.

ABRIL,

Aquest mes té 30 dias.

Los dias s' allargan
1 hora 10 ms.

- 1 dime. sta. Teodora.
☺ *á las 11 y 28 m.
de la n. Nuvois.*
- 2 dij. Sant. s. F. de P.
- 3 div. S al s. Benet
- 4 dis. Sant. s. Isidoro.
- 5 diu. *Fas. un de Resur-*
recció, s. Vicens F.
- 6 diil. s. Celestí
- 7 dim. s. Epifani.
- 8 dime. s. Albert.
- 9 dij. sta. Casild i.
☺ *á las 10 y 29
m. de la n. Plujas*
- 10 div. s. Ezequiel.
- 11 dis. s. Lleó.
- 12 diu. s. Victor.
- 13 diil. s. Hermenegil.
- 14 dim. s. Teln.
- 15 dime. sta. Basiltisia.
- 16 dij. sta. Engracia.
☺ *á las 2 y 1 m
de la t. B. temps.*
- 17 div. La B.ª M.ª de J.
- 18 dis. s. Eleuteri.
- 19 diu. s. Hermogenes.
- 20 diil. sta. Agnés de M
- 21 dim. s. Anselm.
- 22 dime. s. Cayo.
- 23 dij. s. Jordi P. de C.
☺ *á las 12 y 12
m. del dia. Vents.*
- 24 div. s. Fidel.
- 25 dis. s. M. reb.
- 26 diu. s. Cleto.
- 27 diil. La divina Past
- 28 dim. s. Vidal.
- 29 dime. s. Robert
- 30 dij. s. Peregrí.

MAIG.

Aquest mes té 31 dtos.

Los dias s' allargan
1 hora 10 ms.

- 1 div. s. Segimon.
☺ *a las 4 y 18
m. de la t. Varío.*
- 2 dis. s. Alanasi.
- 3 diu. sta. Cren.
- 4 diil. sta. Mónica.
- 5 dim. s. Pio V.
- 6 dime. s. JA-P. LAT.
- 7 dij. s. Estanislao.
- 8 div. La A. de s. M. A.
- 9 dis. s. Gregori Nac.
☺ *á las 7 y 21
m. del m. Plujas.*
- 10 diu. s. Antonino.
- 11 diil. s. Pons.
- 12 dim. s. Pancrás.
- 13 dime. s. Pere Regalat
- 14 dij. ✕ *L' Associó.*
- 15 div. s. Isidro.
☺ *á las 10 y 25
m. de la n. Vents.*
- 16 dis. s. Joan Nep.
- 17 diu. s. Pasquai Bail.
- 18 diil. sta. Claudia.
- 19 dim. s. Iho.
- 20 dime. s. Baudlli.
- 21 dij. s. Secundi.
- 22 div. sta. Rila.
- 23 dis. s. Basileo
☺ *á las 3 y 27 m.
del mati. B. tem.*
- 24 diu. P. Pont costés.
- 25 diil. s. Gregori.
- 26 dim. s. Felip Neri.
- 27 dime. Lo V. Beda.
- 28 dij. s. Just.
- 29 div. sta. Teodosia
- 30 dis. s. Fernando.
- 31 diu. sta. Petronilla
☺ *á las 6 y 55
m. del m. Nuvois.*

JUNY.

Aquest mes té 30 dias

Los dias s' allargan
fins al 21, 27 ms.

- 1 diil. s. Fortunat.
- 2 dim. s. Erasme.
- 3 dlme. sta. Clotilde.
- 4 dij. ✕ *SS. Corpus
Christi*
- 5 div. s. Sanxo
- 6 dis. sta. Càndida.
- 7 diu. s. Sabinia.
☺ *á la 1 y 27 m.
de la t. Varío.*
- 8 diil. s. Salustià.
- 9 dim. s. Prim.
- 10 dime. sta. Margarida
- 11 dij. s. Bernabé.
- 12 div. El S. G. de Jes.
- 13 dis. s. Anton de P.
- 14 diu. s. Basili.
☺ *á las 7 y 1 m.
del mati. Vents.*
- 15 diil. s. Modest.
- 16 dim. s. Quirse.
- 17 dime. s. Ismael.
- 18 dij. s. Marcos.
- 19 div. s. Gervasi.
- 20 dis. s. Silveri.
- 21 diu. s. Pallari. *Estio.*
- ☺ *a las 8 y 10
m. de la t. Vents.*
- 22 diil. s. Paulino.
- 23 diu. sta. Acripina.
- 24 dime. s. Joan.
- 25 dij. s. Guillem.
- 26 div. s. Joan y s. Pau.
- 27 dis. s. Ladislau.
- 28 diu. s. Lleó papa.
- 29 diil. ✕ *s. Pere y s. P.*
- ☺ *á las 6 y 47
m. de la t. Calor.*
- 30 dlme. La C. de s. Pau
y s. Marcial.

JULIOL.

Aquest mes té 31 dies.
Los dias s' escursan
1 hora.

- 1 dime. sta. Leonor.
- 2 dij. La Visitació.
- 3 div. s. Trifó.
- 4 dis. s. Laureano.
- 5 diu. s. Miquel del S.
- 6 dill. s. Isafas.
☉ à las 5 y 10
m. de la t. Vorto.
- 7 dim. s. Fermí.
- 8 dime. sta. Isabel.
- 9 dij. s. Zenon.
- 10 div. s. Cristofol.
- 11 dis. s. Abundi.
- 12 diu. s. Félix.
- 13 dill. s. Anaclel.
☉ à las 4 y 37 m.
de la t. Vents.
- 14 dim. s. Bonaventura
- 15 dime. s. Enrich.
- 16 dij. M. D. del Carm.
- 17 div. s. Aleix.
- 18 dis. s. Frederich.
- 19 diu. s. Vicens de P.
- 20 dill. s. Elias.
- 21 dim. sta. Práxedes.
☉ à la 1 y 40 m.
de la t. Trons.
- 22 dime. sta. Maria Mag.
- 23 dij. s. Libori.
- 24 div. sta. Cristina.
- 25 dis. s. S. Jaume.
- 26 diu. sta. Ana.
- 27 dill. s. Pantaleó.
- 28 dim. s. Nassari.
- 29 dime. sta. Marta.
☉ à las 4 y 31
m. del m. Cator.
- 30 dij. N n y Non.
- 31 div. s. Ignaci de L.

AGOST.

Aquets mes té 31 dias.
Los dias s' escursan
1 hora 36 ms.

- 1 dis. s. Pere y s. Félix
- 2 diu. M. D. dels An.
- 3 dill. La 1 de s. Este.
- 4 dim. s. Domingo.
☉ à las 10 y 55
m. de la n. Vario.
- 5 dime. M. D. de las N.
- 6 dij. s. Just y Past.
- 7 div. s. Gayetà.
- 8 dis. s. Ciriach.
- 9 diu. s. Roman soldat
- 10 dill. s. Llorens.
- 11 dim. sta. Filomena.
- 12 dime. sta. Clara.
☉ à las 4 y 8 m.
del mati. Cator.
- 13 dij. s. Hipolit.
- 14 div. s. Eusebi
- 15 dis. s. La Asunció.
- 16 diu. s. Roch.
- 17 dill. s. Liberat.
- 18 dim. s. Agapito.
- 19 dime. s. Mariano.
- 20 dij. s. Bernat.
☉ à las 7 y 2 m.
del m. B. temps.
- 21 div. sta. Joana F.^a
- 22 dis. s. Sinforià.
- 23 diu. s. Felip Benicio.
- 24 dill. s. Bartomeu.
- 25 dim. s. Genís.
- 26 dime. s. Ceferino.
- 27 dij. s. Joseph de C.
☉ à la 1 y 37 m.
de la t. Plujas.
- 28 div. s. Agusti.
- 29 dis. sta. Sabina.
- 30 diu. sta. Rosa de L.
- 31 dill. s. Ramon N.

SEPTEMBRE.

Aquest mes té 30 dias.
Los dias s' escursan
1 hora 46 ms.

- 1 dim. s. Llop.
- 2 dime. s. Antoli.
- 3 dij. s. Nonito.
☉ à las 3 y 3 m.
del mati. Nivols.
- 4 div. sta. Rosalia.
- 5 dis. sta. Obdulia.
- 6 diu. s. Fost.
- 7 dill. sta. Regina
- 8 dim. s. Lo naixement
de la Mare de Deu.
- 9 dime. s. Gregori
- 10 dij. sta. Pulqueria.
☉ à las 6 y 19
m. de la t. Vario.
- 11 div. s. Jascinto.
- 12 dis. s. Leonci.
- 13 diu. s. Eulozi.
- 14 dill. s. General.
- 15 dim. L. d. de Maria.
- 16 dime. s. Corneli.
- 17 dij. s. Pere Arbues.
- 18 div. s. Farriol.
☉ à las 11 y 14
m. de la n. Trons.
- 19 dis. s. Genaro.
- 20 diu. s. Eustaquil.
- 21 dill. s. Mateu evang.
- 22 dim. s. Maurici.
- 23 dime. sta. Tecla.
- 24 dij. s. M. D. de M.
- 25 div. sta. M.^a del S.
☉ à las 10 y 13
m. de la n. B. t.
- 26 dis. sta. Justina.
- 27 diu. s. Cosme.
- 28 dill. s. Wenceslau.
- 29 dim. La D. S. M. Ar.
- 30 dime. s. Geroni.

OCTUBRE.

Aquest mes té 31 dies.
Los dias s' escursan
1 hora 48 ms.

- 1 dij. s. Remí.
- 2 div. s. Angel.
- ☉ à la 1 y 47 m.
de la t. Vario.
- 3 dis. s. Gerari.
- 4 diu. s. Francesch.
- 5 dill. s. Placit.
- 6 dim. M. D. del Roser
- 7 dime. s. August.
- 8 dij. sta. Brígida.
- 9 div. s. Denis.
- 10 dis. s. Fr.^o de Borja.
- ☉ à las 10 y 10 m.
del mati. B. t.
- 11 diu. s. Nicasi
- 12 dill. M. D. del Pilar.
- 13 dim. s. Eduart.
- 14 dime. s. Calixt.
- 15 dij. sta. Teresa.
- 16 div. s. Galo.
- 17 dis. sta. Eduvigis.
- 18 diu. s. Lluç ev.
- ☉ à la 1 y 35 m.
de la t. Plujas.
- 19 dill. s. Pere de Alca.
- 20 dim. sta. Irene
- 21 dime. sta. Ursula.
- 22 dij. sta. Maria. S.
- 23 div. s. Pere Pasqual.
- 24 dis. s. Rafel.
- 25 diu. s. Crispi.
- ☉ à las 7 y 29 m.
del mati. Vents.
- 26 dill. s. Evarist.
- 27 dim. sta. Crislela.
- 28 dime. s. Simó y Judas
- 29 dij. s. Narcís.
- 30 div. s. Claudi.
- 31 dis. s. Quintí.

NOVEMBRE.

Aquest mes té 30 dias.
Los dias s' escursan
1 hora 16 ms.

- 1 diu. ✕ TOTS SNTS.
- ☉ à las 2 y 8 m.
de la matin. B. t.
- 2 dill. Los morts.
- 3 dim. s. Armengol.
- 4 dime. s. Carles Bor.
- 5 dij. s. Sacarias.
- 6 div. s. Sever bisbe.
- 7 dis. s. Florenci.
- 8 diu. Los 4 m. coronats
- 9 dill. s. Teodoro.
- ☉ à las 3 y 43 m.
del m. Nuols.
- 10 dim. s. Andreu Avel.
- 11 dime. s. Mena.
- 12 dij. s. Martí.
- 13 div. s. Estanislau.
- 14 dis. s. Serapi.
- 15 diu. s. Eugeni.
- 16 dill. s. Elpidi.
- 17 dim. sta. Gertrudis.
- ☉ à las 2 y 2 m.
de la m. P. ó N.
- 18 dime. s. Maxim.
- 19 dij. sta. Isabel R.
- 20 div. s. Felx de V.
- 21 dis. La Presentació
- 22 diu. sta. Cecília.
- 23 dill. s. Climent.
- ☉ à las 6 y 43 m.
de la tar. R volt.
- 24 dim. sta. Flora.
- 25 dime. sta. Catarina
- 26 dij. s. Gonral.
- 27 div. s. Primitin.
- 28 dis. s. Gregori.
- 29 diu. s. Saturní.
- 30 dill. s. Andreu.
- ☉ à las 6 y 38 m.
de la nit. Vario.

DECEMBRE.

Aquest mes té 31 dias.
Los dias s' escursan 10
m. fins al dia 22.

- 1 dim. s. Eloy.
- 2 dime. sta. Bibiana.
- 3 dij. s. F.^o Xavier.
- 4 div. sta. Barbara.
- 5 dis. s. Sabas.
- 6 diu. s. Nicolau de B.
- 7 dill. s. Ambrós.
- 8 dim. ✕ La Purísima
- ☉ à las 12 y 13 m.
de la n. Frets.
- 9 dime. sta. Leocadia.
- 10 dij. M. D. Lorelo.
- 11 div. s. Damàs.
- 12 dis. s. Sinesi.
- 13 diu. sta. Lluçia.
- 14 dill. s. Pompey.
- 15 dim. s. Eusebi.
- 16 dime. sta. Albina.
- ☉ à las 12 y 33 m.
del dia. Borr.
- 17 dij. s. Llatzer.
- 18 div. M. D. de la O.
- 19 dis. s. Nemesi.
- 20 diu. s. D.^o de Silos.
- 21 dill. s. Tomas. Ictra
- 22 dim. s. Senon.
- 23 dime. sta. Victoria.
- ☉ à las 5 y 5 m.
del mati. P. ó N.
- 24 dij. s. Delfí.
- 25 div. ✕ NADAL.
- 26 dis. s. Esteve.
- 27 diu. s. Joan ap.
- 28 dill. Los Ignocens.
- 29 dim. s. Tomas C.
- 30 dime. La T. de s. J.
- 31 dij. s. Silvestre y
sta. Coloma vg.
- ☉ à las 2 y 45 m.
de la t. Vents.

BONS RECORTS.

I.

Nostra literatura dona encara senyals de vida, y no vida raquítica y miserable, sino plena de forsa y ufana; pus, á mes de la *Biblioteca catalana*, que segueix eixint, de *La Renaixensa*, que ara surt tres vegadas al mes, y cada dia ab mes acceptació, y de la *Revista Balear* de Mallorca, s' han publicat los llibres següents :

Las venjansas del rey Pere, y «*La Panolla*» d' En F. P. Briz; lo volum del certámen de l' *Associació literaria de Girona*, la *Memoria sobre 'l monastir de Ripoll*, escrita en castellá per en J. M. Pellicer y Pagés, premiada en dit certámen; *Estudi històrich y crítich sobre 'ls poetes valencians dels segles XIII, XIV y XV* (tambè en castellá), d' En R. Ferrer y Bigné, que va obtenir premi de la Societat Económica de Valencia, obra recomanable per lo bon acert ab que es feta y per l' estudi que s' hi veu especialment en las noves que dona de certs poetes; *Inveniçió del cors de Sant Antoni abat é Istoría de la fylla del rey Dungria*, publicadas per En B. Muntaner; *Primerencas*, poesias d' En F. Ubach; un *Cançoner de las obretas mes divulgadas en nostra llenga materna durant los segles XIV, XV, y XVI* y un llibre de *Poetas Balears* que ha coleccionat En G. Rosselló.

Han eixit també alguns llibres tractant d' ortografia; mes, á nostre curt entendre, cap be han fet, pus sembla que sos autors se proposen desfigurar la nostra llenga fins al punt de que ni la entengam los catalans. Que 'ns perdonen ells; mes no podem menys de dir que 'ls tals llibres són la *demagogia* ortogràfica. Devem fer excepció d' uns articles publicats en *La Renaixensa* y en la *Revista Balear*, per En Pio Pi, al qui donem l' enhorabona per l' acert ab que ha tractat algunas d' estas qües-

tions ; y 'ns permetrem copiar una cita qu' ell fa d' un text de l' *Academia Espanyola* , cita que recomanem als descomponedors de la nostra *x*. Diu aixis : «En el uso de la *x* , tratándose de voces en que esta consonante precede á una vocal , como *axioma*, *exámen*, se ha introducido por algunos impresores (en la nostra terra no han sigut impresors los que 'u han introduhit) otra innovacion no menos vituperable , escribiendo *acsioma*, *ecsámen*, pues no solo desfiguran las voces (1), ofendiendo la vista como si fuesen de una lengua desconocida, sino que *contravienen á uno de los principios de toda buena escritura*, cual es el excusar , en cuanto sea posible, el empleo de signos inútiles. De tal innovacion resulta lo contrario , pues son menester dos letras para representar el sonido de una sola.»

Y ara que parlem d' ortografia *devem* aquí *planyens* del *jayent* viciat y ridicol que pren la nostra llengua en los escrits mes darrerament publicats. A n' aquest fi y perque sempre es un consol veure que no som sols en adornarnos en y *plányen*sen , reproduim un boçi del article que un dels *Diaris* barcelonins dedica á las *Primerencas* del Sr. Ubach ; estant del tot en lo mateix sentit y fent nostras també las ideas qu' ell inclóu.

«Nosotros deseáramos que el autor de las *Primerenques*, para el mejor éxito de sus composiciones, desterrara ciertos arcaísmos gramaticales , inaccesibles generalmente á la inteligencia del público. No somos nosotros partidarios del *atalá que are 's parla* : la poesia tiene su lenguaje en todos los idiomas , lenguaje muy distinto del usual ; pero tampoco aconsejaremos que nunca se peque por el opuesto extremo. Admitanse enhorabuena del antiguo lenguaje catalan las voces y locuciones que al moderno le faltan, antes que rendir homenaje á un idioma extraño : mas no se haga un mérito del abuso de semejante sistema, y no se dé por mejor y mas catalan lo mas enrevesado, sino lo que , sin inclinarse al barbarismo , sea mas fácil é inteligible. Los mejores trabajos del ingenio pueden destlustrarse , si el lector ha de traducir las impresiones de un lenguaje en el suyo propio y pierden tanto mas en su concepto, si á esta dificultad ha de añadir la de leer en una ortografia ar-

(1) Quo diria l' *Academia* el *veyès hermosa* escrit *hermoza*?

cáica, irracional é ilógica. El señor Ubach rinde tal vez en esto sobrado tributo á las preocupaciones de determinada escuela literaria, que será, si sigue pujante como en la actualidad, la muerte del renacimiento catalanista, y la peor de las muertes, sin duda, la muerte en la indiferencia del mismo público catalan »

Pero deixant aixó y tornant á las publicacions devem dir que En Constantí Llobart, de Valencia está en vias de publicar un calendari ab lo titol de *Lo Ratpenat*; En F. P. Briz, lo IV volum de las *Cansons de la terra* y un llibre de poesias anomenat *Primaveras*; y En F. Ubach ameneix un *Romancer catalá*.

Lo volum dels *Jochs Florals* d'enguany, no s'ha publicat encara. Es molt de planye tanta catxassa: ara mateix tornarem á ser al dia de la festa.

En la *Revue d'histoire et de litterature*, s'han ocupat de las *Cansons de la terra*, M. Michel y de *Lo Rondallayre*, M. Pigmaigre. D'aquesta darrera n'ha parlat també la *Revista de España*. La *Revue des langues romanes* ha tractat de la *Cançó del pros Bernat*; y la *Biblioteca catalana* ha mereseut lloansas d'algunas revistas estrangeras.

En los teatres s'han aplaudit moltras obras; en especial *L'Angel de la guarda* y *La Vida* d' En F. Soler, *La Clau de casa* y *La Verge de la Roca* d' En P. A. de Torres; *Riallas y Plorallas*, d' En F. Ubach; y *Lo secret del nunci*, d' En T. Baró.

II

En los *Jochs florals* d'enguany, després d' un bonich discurs del Sr. segretari, En Lluís Roca, resultaren premiadas las següents obras:

Flor natural: «*Las noces del infant*», d' En T. Forteza. *Primer accésit*: «*Una visita á ma patria*», de Na Victoria Penya,—*Segon accésit*: «*Ma vila*», d' En F. Ubach.—*Englantina d' or*: «*Lo rey y l'arquebisbe*» d' En T. Forteza.—*Primer accésit*: «*Lluyta de reys*», d' En F. Ubach.—*Segon accésit*: «*Los tres romansets de la presa de Roma*», d' En J. Nabot y Casas.—*Jiola d' or y argent*: «*Plor de la tórtora*», d' En J. Verdagner.—*Primer accésit*: «*La creu*», d' En A. Pagés,—*Segon accésit*. «*Jesus perdut*» d'

En F. Ubach.—*Premi ofert per la Diputació de Tarragona*: «*A Tarragona*», d' En J. Martí—*Accésit*: «*Salvaterra*», d' En F. Matheu.—*Premi ofert per las Associacions Catòlicas*: «*A la batalla de Lepanto*» d' En J. Verdager.—*Accésit*: «*Lluís de Requesens*», d' En F. Matheu.—*Premi ofert per la Jove Catalunya*: á En I. Reventós.—*Primer accésit*: á En A. Pagés.—*Segon accésit*: lo mateix á En I. Reventós.—*Premi de Mallorca*: «*Lo salt de la bella dona*» d' En R. Picó. *Primer accésit*: «*La cansò de la dissort*» d' En B. Ferrá.—*Segon accésit*: «*Dissort*», d' En T. Forteza, qui, per haver guanyat los tres premis ordinaris, fou nomenat mestre en Gay saber.

Ab un discurs de comiat que llegí N' Albert de Quintana s' acabá la festa, de la que meresquè ser regina Na Oriola Serra, esposa del dit Sr. mantenedor.

Enguany s' ha inaugurat una festa poètica en St. Gervasi de Cassolas, en la quina han guanyat los premis los Srs. En J. B. Sales, En C. Pirozzini, En F. Comerma y En F. Urgell.

En lo Certámen de la Societat *Econòmica d' amiehs del País de Valencia*, ha eixit premiat en Roman Casanova y Alegre per sa poesia: *Tirant á accésit*.

L' *Associació artística y literaria de Girona* celebrá lo segon de sos certámens, essent guanyadors de premis y accésits escrivint en catalá los Srs. Guimerá, Ubach, Reventós, Nabol y Casas, Ferrer (J. B.), Vila y Guitó, Molins, Matheu, Pirozzini, Riera y lo trobador d' Aro.

Tambè l' *Academia bibliográfica mariana* de Lleyda ha fet lo seu. Hi han guanyat premis y accésits ab obras catalanas los Srs. Ribas y Servet, Pastor Aicart, Palau Flaquer (En Pere y Na Emilia) y Na Victoria Penya.

D' aquests dos certámens darrers una cosa 'ns n' estranya, y es que, apesar de ser fets á Catalunya y per catalans, la major part d' ells *Catubovistas* no 'n tenen prou ab admetre composicions castellanas, com si la llenga de Castilla no 's conreás ahont pot y déu ferse, sino que l' adoptan com á general de la festa. Axò, á nostre entendre, no es lògich ni patriòtich, mes, ab tot, ja que no manca qui pensa al revès, ja que s' admet també lo castellá, no 's rebaixe nostre idioma,

tingan los jutges la caritat de ferli ocupar lo lloch oficial que de dret li pertoca.

La nit del 22 de Desembre foren congregats los adjunts dels *Jochs florals* pera fer encara mes reformas y restablirne alguna de desaprobada l' any 68 (si no 'ns enganyem) quan se votaren las que fa 5 anys deurian esser estampadas. Ara si-que creyem que s' estamparàn; mes també creyem que la *Institució* ne patirà mal de mort. Llástima que 'l cambi de local per la dita reuniò, y la poca capacitat del mateix y 'l dia que s' esculli per aquella, privessen d' anarhi á molts que haurian deturat, de segur, lo cami que han emprés los *Jochs*. En fi ja está fet: Deu hi fassa mes que nosaltres.

En la mateixa reuniò se va acordar cambiar lo titol dels *Jochs florals de Barcelona* ab lo de *Jochs florals de la llengua catalana* !!!

III.

Ja es hora de que fem esment en nostras páginas de que, si á Catalunya hi ha sabó literaria, no 'n manca d' artistica. Ja al any 1871 l' escultor N: Antoni Aleu s' enduguè medalla primera per sa estàtua de St Jordi en l' exposició de Madrit y segona lo nostre amic En Rosendo Nobas per aquella estàtua del lluytador de taurs agonetjant, ab las significativas paraulas *segle XIX*. Igual recompensa meresqué lo Sr. Codina y Langlin per una obra representant á Isaaeh é Ismael. En pintura també 's premiaren en lo mateix concurs *La ronda*, del Sr. Pellicer y una *Sa Clara*, del valenciá En Domingo Marqués.

Mes lo giny de nostres artistas que havian prou fet coneixe talents de reputació universal con lo pintor Fortuny, havia d' eixir triomfant fora dels limits de la peninsula; y en un concurs obert per l' empresa del *Figaro* de Paris, al objecte de premiar una estàtua que representàs lo personatge que dóna nom al periodich, En Venanci Vallmitjana meresqué que la seva fos calificada com la millor: si bé no fou admesa per l' objecte á que 's destinava, *perque l' artista havia representat lo personatge de Beaumarchais ab tota propietat y no com están fets á véurel los francesos*. En Agapito Vallmitjana, germá del dit.

En Venanci, guanyá la medalla del art en l' exposició universal de Viena per l' estàtua de *Crist en lo sepulcre*, y 'l mateix premi va dursen lo citat Sr. Nobas per son *Cervantes*.

Y no són aquests sols los artistes que fan honor á la terra; n' hi han com los Srs. Parcerisa, Ferran, Vayreda, Caba y altres que ben be diuhen ab sas obras si l' art es viu á Catalunya.

Tambe en la Exposició de Viena han merescut lo premi de *Diploma de mèrit las Cançons de la terra* que fa anys te en via de publicació en F. Pelay Briz. Será 'l primer llibre qu' haurá merescut tan senyalada honra, usant la llenga dels Marchs y dels Corellas.

MORTS.

Las lletras catalanas han perdut enguany quatre de sos ay-madors. En Vicens Joaquim Bastús, En Robert Robert, En Lluís de Pons y Fuster y En Joaquim Roca y Cornet han passat á millor vida. Tots ells havian sigut mantenedors dels Jochs florals, y conrearen las lletras catalanas.

Sials la terra lleu!

A. CARETA.

L' ANIMA Y JESUS.

TRADUCCIÓ.

- ¿Qué hi cullirèn dols, Espòs,
que regau la terra axí?
- Rams d' espines pera mí,
rams de roses pera vos.
- Mes ara ab cinch fonts tan bones
com un jardí florirá.
- Y en ell l' amor cullirá
ben diferentes coronas.
- ¿Per qui son, Jesus hermòs,
coronas d' amor tan lí?
- Les d' espines pera mí
les de roses pera vos.

J. VERDAQUER, PREBERE.

Apunt d' empendre un llarch viatge un particular se trobava ab un capital de vint mil franchs que l' embrassava; no volia deixar-lo á casa ab un sol criat que no l' inspirava confiansa; y pregá á un amich seu de guardarli, fins á la seva tornada. Dos mesos després l' amich negá lo depòsit. No hi havia provas: las lleys civils no podian fallar aquest assumpto. Recorren al jefe de policia, que després de meditar un moment, enviá á buscar lo depositari: va amagar l' acusador en un altre quarto. L' amich arriba y sosté que no ha rebut los vint mil franchs. Está be, diu lo magistrat, us crech, y com sou innocent, no hi perdeu res en escriure á vostra muller la carta que us dictaré. Poseu: «Estimada esposa: tot s' ha descobert, so castigat si no torno lo que tú ja saps. Porta 'ls diners, no mes venint tú desseguida puch sortir del apuro, y estar libre.»

Aquesta vos justificará enterament. La vostra dona no podrá portar res ja que res heu rebut, y lo vostre acusador será condempnat. La carta fou enviada, y la dona espantada comparegué desseguida ab los vint mil franchs.

L' ARANYA Y LAS COQUETAS.

(FAULA.)

Teixintne se trobava certa aranya,
entre 'ls brins penjolantse de dos rosas,
aquellas sutils telas primorosas
ab que la presa lliga y enmaranya:

—«¡Repugnas quant se 't veu ab tanta manya
(li deyan contemplantla dos hermosas)
enredant als insectes, còm te gosas
en devoráls cruel, ab fera sanya!...»

La bestia, tal ohint, tota enujada,
se gira á contestar á las ninetas
parlant aixis ab tó de magistrala:

—«Conech que es mon instinct de depravada,
mès pèls homens com jo son las coquetas,
y encara veig que algunas ne fan gala!...»

ENRICH CLAUDI GIRBAL.

DOBLE VISTA DE UN CEGO.

Quan Anfós V d' Aragó vivia á Sicilia, qual regne havia sigut incorporat á sa corona per la reina Joana II, habitava á Palermo un cego de naixement, que seguia sempre al rey en sas casseras y era tal lo seu instint, que trojava sempre y mostrava als cassadors los caus de la cassa. Lo rey premiá sa habilitat y ell á copia de perseverancia y economia arrivá á arreplegar mes de cincheents duros. Tan grossa suma l' ompli de maldecaps com que no savia ahont amagarlos pera tenirlos ben guardats, per fi resolgué enterrarlos. Se 'n aná á un camp á ferho, mes fou tal la seva desgracia que un vehi curiós com sempre sol havernhi, ho vejé y aixis que 'l pobre cego hagué finit sa tasca y tot content se 'n va anar, lo vehi se dirigí cap al lloch ahont las monedas acabavan d' esser enterradas y se las feu sevas. Al cap de dos ó tres dias, aná lo cego á visitar lo seu tresor y ¡quin no fou lo seu desespero al trobarse que li havian robat! Comensá á capficarse y á discorre sobre qui podia esser lo lladre, y cavilant, cavilant, se li ocoregué que no podia esser ningú mes que 'l seu vehi. Aná á buscarlo y quan fou davant d' ell, li digué d' aquesta manera:

—Anton, vineh á demanarvos un consell, ab tots los meus afanys he pogut fer bossa, d' uns mil duros; la mitat d' aqueixa quantitat la so soterrada en lloch segur, mes de l' altre mitat no se que ferne, perque com so cego no puch guardarla jo mateix. ¿qué 'us sembla que 'n fassi? ¿no seria millor potser, que la juntés á l' altre mitat y l' amagués en lo mateix lloch? Lo vehi, com que vejé medi d' apropiarse cincheents duros mes, desseguida aprobá 'l pensament y tornar la quantitat robada al lloch ahont la havia treta, á fi de que 'l cego la hi trobés y no tingués cap recel y ab la esperansa de ferse ab tots los mil duros.

Poca estona després lo cego aná al amagatall, y trobant alli altre vegada los cincheents duros, s' apoderá d' ells y emportantsels á casa, eridá al vehi y ab tó festiu li digué:

—Mestre, lo cego hi ha vist mes que no pas l' home ab vista.

Á UNA DONA. (I)

¡Dius que no t' he volgut! ¿Acás, ingrata,
Per ta fortuna, has olvidat aquelles
Llaujeres hores en que nostres vides
Per lo céel del amor volaven sempre?....

Com tens valor, ingrata, pera dirme
Que jamay t' he volgut, quan sols tu eres
La qu' un amor fingint que no senties
Vares fallar, perjura, á tes promeses.

—¡Que jo no t' he volgut! ¡Tanca la boca!....
¡No digues eixes coses que m' ofenen!
¡Qué jamay t' he volgut! quan per tu, nina,
La sang donat jo haguera de mes venes!

¡Tu jamay m' has volgut!.... Tu encara, nina,
No sabs lo qu' es amor; tu no 'l coneixes:
Creent en les promeses d' un altre home,
Per la folla ambició me vares vendre.

Jo 't volia com vol la papallona
Los raigs daurats del sòl, com les palmeres
Lo pató del oreig, y com vol l' áliga
De la montanya les salvatjes crestes.

Jo 't volia també com vol la mare
Lo bressol de son fill, com les arenes
De la platja á les ones, y com volen
Les llágrimes del céel á les flors-tèndres.

Y tant y tant, nineta, te volia

(1) «Del llibre que ab lo títol de *Cants de ma terra* va à donar á la estampa son autor.

Que no sabent jo ja com mes volerte,
A tot hora ta imatge ensomiava
Y en lo altar de mon còr la duya sempre.

Avuy que 'l desengany ab má gelada
Ton pit ha desgarrat; plores y penes,
Y per el meu amor de nou sospires
Mon còr volent conmourer ab tes queixes.

Devaea son tes llágrimes! ¡No plores!....
Devaea, nina, de mí conhort esperes!...
Puix d' aquell foch que un jorn mon pit cremava
Tan sols queden avuy gelades cèndres.

Me atraús com la serpent ab ses ullaes
Atrau al auellet.... ¡Fuig, fuig, no 'm tentes!....
El paradis de la passió perduda
Nou Adan per la dona no vullg perdre.

¡Devaea son tes llágrimes! ¡No plores!....
¡Devaea tons sospirs! ¡Devaea preguntes!....
No penses que jamay jo mes te vullga.
Puix tant com t' he volgut tan te desprecie.

Valencia.

JOSEPH F. SANMARTIN Y AGUIRRE.

L' ESCOLÁ.

Una vegada era una beata que cada dia anava á l' esglesia
y demanava á la Mare de Deu del Palau que li donès un marit,
ab aquestas paraulas:

—Mare de Deu del Palau
dáume un marit si 'us plau;
pollòs, ronyòs
sols bon marit fos.

L' escolá arrivá á atiparse de tanta pregaria, que solia fer la beata á tota veu; donchs esperava per ço un rato en que la esglesia quedès sola. Vinguè un dia en que no podentse aguantar mes ¿quina te 'n fa? aixís que veu entrar á la parroquiana, corra y s' amaga darrera la Verge.

La beata s' agenolla, ¿se senya y comensa com cada dia:

—Mare de Deu del Palau
daume un marit si 'us plau;
pollòs. ronyòs
sols bon marit fos.

Y l' escolá fent la veu prima, respont:

—No es hora encara.

Mes la beata tota alterada, sens poderse contenir, creyent ser lo Jesuset que la Verge duya á bras lo qui parlava, exclamá:

—Pas encara? pas encara?
Calléu vos lo batxiller.
Deixéu fer la vostra mare.

SÓ D' UN INFANT.

Dins un bres de jonchs teixit
Revoltat de lliris bells,
Tan hermós y pur com ells
Descansa un nin adormit.

Catifa li fan violetas,
Papayonas el rodetjan,
Son front angélich oretjan
Em sas dauradas aletas.

Ets bells raigs d' es sòl encés
Li ampara un dosser de flos,
Par fèr més dòls son repós
Engronsa s' embat es bres.

Sa font que corre d'apressa,
Perqué es renou no 'l despert
Entre sas herbas es pert
Quant per prop d' ella atravessa.

Mil flors, l' ayre que respira,
De fins perfums enriqueixen;
Per entre ets brots qu' el cubreixen
Pareix qu' el Cel el se mira.

Mentres dius tanta hermosura
En dolsa quietut reposa,
Mil somits color de rosa
Vènen á darli ventura.

Entretenen lo sèu só
Imatges á qual mès bellas;
Sòls una entre totes ellas
Del tot li cautiva es co'.

Véurela l' umpl' de alegria,
L' encanta es sèu dòls sourís,
Mentres la mira emb eesis.
Ella emb goig l' acaricia.

D' ets flochs de cabeys daurats
Rissos li fá carinyosa;
A n' es toch de sa má hermosa
Obri ets uys p' es só tencats.

La vól contemplar milló'.
Mira á l' entorn d' es sèu bres;
No la troba, ja no hi es,
L' ha enganyat una ilusio;

S' ayre era que l' enganyava
Fingintse s' imatge bella,
No era ella, no era ella
Qu' emb sos sèus cabeys jugava.

Per reprende lo sèu só
Altre pich ets bells uys tanca,
No ha trobat lo que li manca
Par sa ditxa d' es sèu co'.

Altre pich tornau venir
Ets somits color de rosa,

Vehent s'imatje altre pich gosa;
Entre flors la véu fugir.

Par tenir cumplit son bè
Sa bella imatge li falta,
Derrera ella corre, salta;
Ja l' agafa, ja la tè.

Goijós pensant² que l' ateny
Ets brassos d' es bres treu fora.
D' ets rosers que tè devora
Dins sa mà una rosa estreny.

S' ilusió el torna enganya',
Obri ets uys, sa rosa mira,
Com la véu, alluny la tira
Sense tornarla mira'.

Par reprendre lo sèu sò
Autre pich ets bells uys tanca:
No es sa rosa lo que manca
Par sa ditxa d' es sèu cò'.

Quant dormi' de nou pareix,
Emb passos breus y llauers,
Entre ets jasmins y rosers
Una dona compareix.

El contempla extasiada.
Gosa apenas respira';
De dins es sèu cor li vá
A sa boca una besada.

Tota plena de ventura
Vól doná' aquell bes d' amor:
De qu' es despert es temor
De cumpli' es desitj l' atura.

Sense darl'hi vól parti',
Presca es sèu amor la tè;
A sa pô' que la conté
S' amor supera á la fi.

Acostarse en es bres gosa,
Ja no pót resistir tant,
Damunt es front de s' infant
Sa dolsa besada posa.

Ell, com sa besada sènt,
Se desperta emb alegria,
Véu s'imatgé que volia;
Are es sèu desitj no mènt.

D' es bres s' aixeca lleugé,
Se tira dins ets sèus brassos,
Emb ells troba ets dolsos lassos
Que forman tot es sèu bé.

Ja no vól rependre es só,
Ja altre pich ets uys no tanca:
Tè sa mare; res li manca
Par sa ditxa d' es sèu co'.

Palma 1 d' abril de 1867.—MANUELA DE LOS HERREROS Y SORÁ.

LA CONVERSIÒ DE SANT ALOY,

(Traducció de J. Roumanille.)

I.

Un dia nostre Senyor Den Pare, estava en lo Paradis captivat y cavilòs.

Jesus li diguè :

—Pare ¿què teniu?

—Tinch , va respondreli Deu], un pensament que m' agreuja... Tè, mira allà baix.

—¿Ahont? diguè Jesus.

—Cap allà baix, al món, al dret de mon dit : veus en aquell poblet, á l' arrabal , una botiga de manescal , una botiga gran y molt ben posada?

—Ja la veig.

—Donchs be , allí hi ha un home qu' hauria volgut poder salvar. Se diu Aloy. Es un home de bona pasta, fidel observador de mos manaments , caritatiu , amich de fer qualsevol servey, net de cap escreix en compte de son art, treballador de

un cap de dia á l' altre sens mal parlar ni renegar may... ¡Oh! 'm semblava qu' hauria merescut ser fet sant.

—Y perque no pot serho? diguè Jesus.

—Per son ergull, fill meu! Perque es un mestre d' ala en son ofici. Aloy creu qu' á la terra no hi ha ningú que puga passarli la ma per la cara : y això li farà perdre lo que d' altre modo haguera tingut.

—Pare , va observar Jesus , si volguesses que hi anés, probaria de convertirlo.

—Veshi, fill meu!

Y 'l bon Jesus baixá á la terra.

II.

Vestit d' aprenent, ab son farcell á l' esquena, lo diví mestre arriba al carrer hont vivia mestre Aloy. Sobre 'l portal d' Aloy hi havia la mostra ab unas lletras que deyan : *Aloy lo manescal, mestre sobre tot altre mestre, forja 'l ferro ab dos escalfadas.*

L' aprenent se planta al martxapéu de la porta y trayentse la gorra :

—Deu nos dò bon dia, mestre, á vos y á tota la companyia! Si necessitessu aprenent?

—No pas per ara, li respon mestre Aloy.

—Adeu siáu; serà per un' altra vegada.

Y 'l bon Jesus fa son camí. En lo carrer hi havia uns quants homes que parlavan fent rotllo.

—Creuriau, los diu Jesus, tot passant, que en una botiga aixis hont hi déu haver tanta feyna, no me han volgut per treballar?

—Atúrat petit, li diu un dels vehins. Qu' has dit quan has entrat á la botiga de mestre Aloy?

—Qué voléu dir? He dit lo que sol dirse : «Deu vos do bon dia, mestre, á vos y á tota la companyia!»

—Ah! no 'u tenias de dir pas aixis. Tenias de dirli *mestre sobre tot altre mestre...* Tè, guayta la mostra.

—Eçs veritat, diguè Jesus : ho tornarè á probar.

Y se 'n torna cap á la botiga.

—Deu vos do bon dia, mestre sobre tot altre mestre, ¿necessitariau un aprenent?

—Entra , entra , respon mestre Aloy, després qu' has sigut fora he pensat que potser te podria donar feyna... Pero mira, y no t' oblides del que 't vaig á dir ; quan m' anomenarás, deus dirme *mestre sobre tot altre mestre* , perque—no es per enaltirme,—d' homes com jo que trevallin lo ferro ab dos escalfadas no n' hi ha dos en tot lo Llemosi.

—Oh! feu l' aprenent , nosaltres al nostre poble , lo forjem ab una y no mes.

—No mes ab una? Calla , calla , ves , xarrayret, aixó no pot ser.

—Be , donchs ja 'u veuréu ara tot seguit , mestre sobre tot altre mestre....

III.

Jesus agafa un tros de ferro y 'l tira dins la fogaina; bufa, neteja las brasas y quan lo ferro es bermell , que mes no pot serho , va per agafarlo ab la ma....

—Ah, atolondrat, diuli lo fadri major, ¿què fas? ¿Qué 't vols llagá' 'ls dits?

—No tingas por, li replica Jesus; al nostre poble no necessitem estanallas.

Y l' aprenentet agafa ab la ma lo ferro rohent , lo porta á l' enclusa y ab son martellet pim ! pam ! patim ! patam ! en un tancar y obrir d' ulls , l' aplanava , l' arrodoneix y li dona tan bona forma que apar fet ab mollo.

Lo fadri major recolzat á la mantxa , se 'l guaytava sens dir mot y cavilòs.

—Oh! esclamá mestre Aloy, si jo volguès també ho faria.

Y agafa un tros de ferro y 'l tira á la fornal : bufa, neteja las brasas , y quan es bermell lo vol agafar y durlo á l' enclusa com lo seu aprenent , mes se crema 'ls dits. Empero per fer son fet, per treballar com se deù , no li queda altre recurs qu' anar á buscar las estanallas. Mentrestant lo ferro 's refreda... Y alai patim! patam! patatim! patatam! Las espurnas saltan... Pobre mestre Aloy prou va fer, prou s' escarrassá; mes lo ferro sempre 's refredava avans de finir: no pogue lograr may son propòsit ab una sola escalfada.

IV.

—Xit! digué l' aprenent, me sembla oure 'l galop d' un cavall.

Mestre Aloy, tot seguit se planta á la porta, y véu un cavaller, un hermòs cavaller, que 's planta davant de la botiga. Era Sant Marti.

—Vinch de lluny, diu, mon cavall està desferrat de dos potas, y ja 'm fonia perque no trovava cap manescal.

Mestre Aloy se posa tiesso y li respon aixis :

—Senyor, siáu qui siáu, no podiau ensopegarho millor! Sou davant del millor ferrer del Llemosí y fins de la Fransa, del que 's pot titular lo mestre sobre tots los mestres, y forja 'l ferro ab una escalfada y no mes... Menut, ves á aguantar la pota.

—Aguantar la pota? replica Jesus. Nosaltres, á ne 'l nostre poble, no necessitavam pas ferho aixis.

—Donchs com? Això si que m' agrada esclamá 'l menescal... Y com ferran á ton poble, sens aguantar la pota, vaja, digas?

—Es lo mes senzill, Deu meu! Ho anéu á veure.

Y 'l menut agafa 'l botavant, s' acosta al cavall y erac! li talla la pota. Despres porta la pota á la botiga, la posa al cargol, li rebaixa l' unglá, li emprova la ferradura nova qu'ell mateix acabava de fer, ab la broca li clava 'ls claus, apres descargola 'l cargol, torna la pota al cavall, li ajusta, y tot senyantla diu : «Deu meu que la sanch s' estronqui.» La pota queda guarida, ferrada y tan forta com may ho hagués sigut.

Lo fadri major feya uns ulls de pam y 'l bo de mestre Aloy comensava á sospitar.

V.

—Oh, y bel, dix al cap d' un rato, fentho com ell ho ha fet, jo també hi ferraria.

Y ala! mestre Aloy s' hi tira de cap : pren lo botavant s' ampara del cavall y erac! li talla la pota. Se la endú á la botiga, la posa al cargol, li rebaixa l' unglá, li ferra al seu gust, com havia fet lo menut. Desprès, ¡ tots son aixis!, ve 'l posarla á

lloch: torna cap al cavall, l'ajusta, li empega la nafra... mes ay! son unguent no serveix de res... la cama 's dessangra y la pota cau aixis qu' ell la deix anar.

Llavors s' il·luminá l' ánima ergullosa de mestre Aloy y 's llansá cap á la botiga per tirar-se als peus del aprenent... Pero lo noy ja no hi era y tampoch lo cavall ni 'l cavaller. Las llágrimas llavors caigueren dels ulls de mestre Aloy; reconeguè que hi havia un mestre que era mes qu' ell, y que tothom. Y trayent-se son davantal, ixquè de la botiga per no tornarhi mes, anant pel mon predicant la lley de Nostre Senyor Jesucrist!

(Tret de l' Armana Provençau.)

A MA FILLA.

L' ancell pintat qu' estotjas
Dins gabia d' or te fugirá, nineta,
Si per amanyagarlo
Un sol instant li n' obris la porteta.
—No m' fugirá no, pare,
Sols jugaré ab sas alas y hesantlo
Tancaré prest.—Mes ¡ay! llanega, fuig y vola.
—¡Qui ho hauria pensat!—Ja ho veus, ma filla,
Aixis mateix fugirte l' cor perilla.

J. LL. PONS.

ENQUITRAMENT.

Un dia, un pagés de montanya ab un burret qu' havia dut carregat de ségol, passava pel moll de Barcelona, prop del indret hont uns calafats empegonavan un vaixell.

—Ta foy!, s' esclama l' home aixis que se n' adona. ¡Ara vés perque posan pega á la nau?

—Perque corri mes, li respongué 'l calafat.

Lo pagés rumia un ratet, després com si li vingüés un acudit diu:

—Jo si que tinch un ase.... que ben be ho necessitaria que l' empegonessin.

—No seria pas lo primer, responlli 'l calafat, qu' era un plaga de la parroquia. Oh y qu' ara podriau aprofitar l' ocasió, la caldera está plena. No 'us ne fariiau gayre....

—Ja que no 'm te de costar molt, no hi podém perdre res probantho.

Y lo pagés acosta l' ase á la caldera de la pega.

—Aixequéuli la cua, diuli 'l calafat.

Y lo pagés aixeca la cua, y flas! ab l' escombreta de bruch li clavan la pega bullenta al mig del tafanari.

L' ase, amichs meus, sentirse alló y clavarse á corre com un dimoni, tot fou hu.

L' home bramava:

—Xo! xo!... Atúrat Moret.... atúrat.

Pero ca, 'l burro era un llamp, res 'l detenia y cada raig de cossas qu' etjegava esperverava á tothom.... ja casi no se 'l veyá. Lo pobre pagés, ronch de bramar, groch, desesperat, no savia com fersho.

Tot d' un plegat se descorda las calsas, y tombantse d' esquena als enquitranadors, esbufegant:

—Cuytéu, cuytéú!, crida, pega á ne mi, sino perdo l' ase.

LO NOSTRAMO.

Dedicada á En Frederich Carèta,

NOSTRAMO

DE LA FRAGATA « VITORIA »

Ab bon vent y estesa vela
y arrossegant llarga estela
la nau ne ve d' Ultramar.

Zim! zam!

Com ne llisca depressa
per dessorre la mar que la bressa!

Zim! zam!

Com la bressa la mar!

Sobre 'l tambò
hont roda 'l timò,
hi séu Mestre Blay, cama sobre cama.
En lo front sèu
blanqueja la nèu
que, fa temps, del cor li ha esmortit la flama.

Parla ab content
de son grat jovent,
de quan, rich de fé, de goig se nodria.
¡Ay, dòls poblet,
regalat Lloret,
¡qu' haurá fet l' amor qu' alli jo hi tenia!

Fa quarant' anys
qu' ab penas y afanys
ma terra del cor no m' han deixat veure.
Ara que hi aném,
si ab be hi arribem,
cap poder del mon me 'n tornarà á treure.

Com qu' estich d' humor
y un xich cantador
la del «*Dos de Maig*» be 'm plau dirvos ara
Ja que la voléu
veniu y escoltèu.
N' es feta de temps, me 'n recordo encara.

CANTANT.

Molt ben eslorada,
forta y ben tallada,
la Blanca es expressa per los grans combats.
Cla' ho diuben las feras

quaranta troneras
que sas golas badan á sos dos costats.

Ab sis mes com ella,
fiant en sa estrella,
deixá 'ls ayres dolsos per perills de mort.
Patria ben aymada,
si ve de tornada,
será la Victoria qui la durá á port.

De sa terra hermosa
ixquè pressurosa
per venjar molts greuges, no van sè' 'ls darrès.
Mentres no la veyan
los d' alli se 'n reyan:
ara ja no riuhen, ni riuran may mes.

Ab lo vent en popa,
de la vella Europa
se n' aná, la Blanca, al *Pacific* mar:
si aquest nom tenia,
ja 'l perdrá algun dia,
tant ab sas brandadas ella 'l va agitar.

Los d' aquella terra
ja tement la guerra
lliga havian feta de diners y sanch;
prou van cobrar alas,
mes las nostras balas
torres y banderas van tirals pel fanch.

Mes avans tres mesos
a ne 'l mar sotsmesos
la galeta dura varem rosegar,
esperant lo dia
en que pujaria
lo fum de la pólvora, lo cel á emboyrar.

Tots los que hi anavam
de ganas frisavam

d'escalfar las fredas golas dels canons;
y quins mes glatian
trenta que n' hi havian
fills de Catalunya, forts, trempats minyons.

A la fi vinguda
ja es l' hora volguda.
Contra murs de ferro nos hi havém de fe'.
No recularian
si davant teniam
montanyas de ferro per batre també.

Las velas plegadas,
las anclas alsadas,
cadascú á sa pesa mut y trascador,
esperant la senya
qu' ab cara farrenya
lo comandant dòna sota 'l pal major.

Ja la senya es dada.
Tota la bandada
com un tró 'ns aixorda: lo vaixell s' ajáu,
y á ne 'l mur centrari
van á rebentarhi
vint magranas ,mentres va tombant la nau.

La bandada nostra
prest sas golas mostra
vomitantne ferro del timò al beauprés.....
Allá al mur ¿qué hi passa?
tot los ho arrabassa
una de las nostras balas de mes pes.

Aul llurs focs flaquejan.
Los canons fumejan;
mes fins ran la boca los omplim de grat.
Y altre cop la metxa
fa senti' á la bretxa
de la nostra tasca lo potent embat.

Ay! bala traydora
la tronera esvora
y agafa un dels nostres lo negre etern son.
«Ja tindrás venjansa»
dich ple d' esperansa
y altre cop las pedras fan cruixir lo pont.

Mentres aixó passa
un ab veu que 'ns glassa:
«Foch á Santa Bárbara!» diu cridant, tot groch.
Y 'l comandant nostre
respont, seré 'l rostre:
«Pólvora no 's mulla, mentres duri 'l foch.»

Tots, quan ho sentirem,
mes nos enardirem
Y al plegat cridarem: «Visca 'l comandant».
Y nova fumera
segueix á la fera
bordada qu' aixorda cruixint y xiulant.

Callan?... Se confonan!
Los cobarts, ja 's donan!!...
Un crit per la patria y aturém lo foch.
Naltres l' hem guanyada
donchs, la nostra, issada
dalt del pal rumbeja son bermell y groch.

Car de llarga eslora
y afuhada prora
la Blanca es espressa per los grans combats.
Cla' ho diuhen las feras
quaranta troneras
que sas golas badan á sos dos costats.

RECITAT.

Y escoltéume be,
que lo millor ve,

lo triomf mes just que s'es vist fins ara.
Quan ho solch cantar,
sento esbategar
mon cor dins del pit com s'hi fos encara.

CANTANT.

Nostra lluyta y gloria,
nostra gran victoria
guaytan naus francesas, vaixells del anglés.
Tots ab gelosia
nostra valentia
de lluny ne contemplan sense pèrdren res.

Després quan passàrem
oh! nos aixordaren
ab un crit de «Visca» que va omplir l'espai.
tots llurs pals cruixian
de tants que n'hi havian.
Gloria com aquella no tornarà may.

Mes també comprada
la lluyta guanyada
va se' ab gens escassa sanch de braus minyons.
Y dels que hi siguerem
no tots be n'isquerem:
la mort molts trobaren al peu dels canons.

Ara ja es passada;
perque recordada
ne sia dels homes tal gesta de mar,
una cansoneta
ja fa temps n'ha treta
un vell contramestre que s'hi va trobar.

RECITAT.

Sobre 'l pilò
hont roda 'l timò

lo vell mestre Blay segut está encara,
mentres mig rient,
diu ab tó planyent,
guaytant fixo al cel ab plascévol cara.

«Fa quarant' anys
qu' ab penas y afanys
ma terra del cor no m' han deixat veure.
Ara que hi anem,
si ab be hi arribem,
cap poder del món me 'n tornarà á treure.»

Ab bon vent y estesa vela
y arrossegant llarga estela
la nau ne ve d' Ultramar.
zim! zam!
Com ne llisca depressa
per dessorbre la mar que la bressa!
zim! zam!
Com la bressa, la mar!

F. P. BRIZ.

LA RATETA.

(quento popular.)

Una vegada era una rateta que tot rient rient s' esqueixá la boqueta.

—Ay pobreta de mi! ¿com ho farè ab la boca esqueixadeta?
Si vull menjar no podrè, me 'n vaig á cal sabater que 'm cusi la boqueta. Sabater, bon sabater ¿me voléu cusir la boqueta?

—Pórtam cerdas.

—Ay pobreta de mi! ¿Com ho faré per portarte cerdas?

—Ves á ne 'l porch.

—Porch, porch ¿me vols dar cerdas?

—Pórtam aglans.

—¿ Com ho farè per portarte aglans?

—Ves al amo.

—Amo, amo ¿ me volèn dar aglans?

—Dònam pa.

—Ay pobreta de mi! ¿ Com ho farè per donarte pa?

—Ves à la fleca.

—Flaquer, bon flaquer, ¿ me volèu donar pa?

—Dònam farina.

—Ay pobreta de mi! ¿ com ho farè per donarte farina?

—Ves al moli.

—Moliner, moliner, ¿ me vols dar farina?

—Dònam blat.

—Ay pobreta de mi! ¿ com ho farè per donarte blat?

—Ves al camp.

—Camp, camp, ¿ me vols dar blat?

—Dònam aiga.

—Ay pobreta de mi! ¿ com ho farè per donarte aiga?

—Ves als núvols.

—Núvols, núvols ¿ me volèu donar aiga?

—Pòrtans boyra.

—Ay pobreta de mi! ¿ com ho farè per portarvos boyra?

→Ves al fum.

—Fum, fum ¿ me vols dar boyra?

—Dònam foch.

—Ay pobreta de mi! ¿ com ho farè per dònarte foch?

—Ves à la llar.

—Llar, llar ¿ me vols dar foch?

—Portam llenya.

→Ay pobreta de mi! ¿ com ho farè per portarne llenya?

→Ves al bosch.

→Bosch, bosch, ¿ me vols dar llenya?

→Prentnie:

—Lo bosch m' ha dat llenya, llenya he dat à la llar; la llar m' ha dat foch, foch he dat al fum; lo fum m' ha dat boyra, boyra he dat als núvols; los núvols m' han dat aiga, aiga he dat al camp; lo camp m' ha dat blat, blat he dat al moliner; lo moliner m' ha dat farina; farina he dat al flaquer; lo flaquer m' ha dat pa, pa he dat al amo; l' amo m' ha dat aglans,

aglans he dat al porch ; lo porch m' ha dat cerdas , cerdas he dat al sabater, y 'l sabater m' ha cusit la boqueta.

L' APLECH DE PUIG-GRACIÓS.

I.

Lo dia vuyt de Setembre
ay! quina diada aquella
n' es festa á Puig-graciós,
lo Sant casal de la Verge:
des de 'l vall hi van pujant
los fadrins y las donzellas;
ells manta girada al coll
la barretina vermella
y un clavell al trau del gech
per donarlo á l' amoreta.
Ellas, faldelli vermell,
devantal de bona seda,
virolat mocadò' al coll
y ben nova l' espardenyá,
ne van totes cap amunt,
de esperança ne van plenas,
qu' en un dia com aquest
la nina que ben be prega
no se 'n torna cap avall
sens tenir una floreta
que li 'n dona un bell galant
avans que acabi la festa.
Per los camins partioners
uns ab altres van fent plega,
tan bon punt s' han encoblat
d' amor ja 's gira conversa;
quan al cap de munt ne son
molts parlan ja á cau d' orella
mentres que 'l sach dels gemechs

ne toca balls de la terra
y cantan los escolans
los goigs de la Santa Verge
y las campanas brandant
repican ab sò de festa.

II.

Las mares sos tendres fills
á la Verge ne presentan
perque 'ls garde de tot mal
y 'ls lliure de tota pena,
no 'ls fassan mal trons ni llàmps,
ni cap bruixa 'ls pugui perdre.
Mentres ellas van pregant
las balladas ja comensan,
qui tira dolsos amors
qui 'ls retorna en ulladetas,
ja pot dir que l' ha ben tretá.
Uns hi van tot gansejant,
altres hi van mes depresso
per poder cullir del ram
la mes tendre poncelleta.
—Si ab mi, noya, vols eixir
no hi haurá millor parella
que se 'n dugui mes los cors
dels fadrins y las donzellas.
L' amor meu te vull donar,
ne serás bona mestressa,
una vinya, un gros remat,
l' hortet y la casa meva. —
Ellas s' ho van escoltant
mig fentne la rialleta,
totas miran lo clavell
mes volen ser pregadetas.
Tan si las pregan com no,
tot ballant ja se contentan

que 'ls cors se van alegrant
ab eixa galana festa
ab que va daurant lo sol
las vinyas, boscos y serras,
ahont dalt dels pinatons
los esquirols se 'n temensan
del brugit tan gran de gent
de sentirne tanta fressa:
fins los petits aucellets
prop l' hermita s' arreplegan
per oure al sach dels gemechs
com sona 'ls balls de la terra,
com cantan los escolans
los goigs de la Santa Verge
y com dalt del campanar
repican ab sò de festa.

III.

Lo dia ja 's va acabant
y las balladas se plegan
las ninas se 'n van avall,
ayl adeu la Santa Verge!
Unas tristas se 'n hi van,
las altres molt mes alegres;
aquestas ab lo clavell,
aquellas sens cap floreta.
Ayl ara fins lo any que vé
será deserta la serra
y á d' altres festas majors
tindreu d' anarhi soletas.
Mes sino 'n teniu galan
deixáu per ço la tristesa,
que 'n sento 'l tamborinet
sonar per eixas singlaras
en las mans d' algun pastor
que va cercantne promesa
y la Verge 'us lo dará

si la n'heu ben pregadeta,
que encara f'sach dels gemechs
se sent á dalt de la serra,
no cantan los escolans
los goigs de la Santa verge
y las campanas brandant
repican ab sò de festa.

MARIA DE BELL-LLOCH.

LA CAYGUDA D' ADAM.

Felip IV de Castella era molt afectat a las lletras y li agradava molt lo tracte dels lletrats de bon enginy. Aixis es que sovint passava l' estona conversant ab Góngora, Lop de Vega y Quevedo.

Una vegada, volent que l' ajudassen á matar agradablement una vetlla d' hivern en lo seu palau del Bon Retiro, los convidá á la representació improvisada d' un *auto sacramental* que 's diria «La cayguda d' Adam.» A mes dels dits escriptors, hi havia 'ls famosos comedians Morales y Josepha Vaca, lo compte de Villamediana y altres cavallers.

Repartirens 'ls papers. Ló Rey feya d' Adam, Villamediana de dimoni temptador, Josepha Vaca d' Eva, Lop de Vega, Morales, Góngora y los altres, uns d' àngels y altres de diables. A Quevedo que no era arribat encara, en càstich de sa tardaneria, li doná Felip lo paper del Etern Pare; càstich un xich gros, pus havia de dur á la mà una bola de pedra que pesava bona cosa.

Arriba Quevedo

Lo REY. Anem á representar «La cayguda d' Adam», y vos fereu lo paper de.....

LOP DE VEGA. (*Muy riend.*) De dimoni.

REY. No, de Pare Etern.

QUEVEDO M' agrada. Serè recte. Desterrarè al compte-duch

d' Olivares al infern y des de 'l cel vetllarè per la eterna ventura de Felip IV.

REY. Vestiuvos aquesta túnica y agafeu aquella bola, que será 'l vostre món.

QUEVEDO. Es la meva estrella. Fins quan represento *autos sacramentals* es de pedra 'l món per mi.... sempre pesat.

Comensa la representació. Adam celebra la creació del món. Se veu la felicitat de nostres primers pares en lo Paradis Terrenal, segueix la temptació del dimoni, Eva 's deixa enganyar, y Adam peca per amor d' ella.

QUEVEDO. (*Veyent que Adam s' ha menjat la poma.*) Adam, que has fet?

REY. (*Servintse de perífrasis y circumloquis per embellir lo dialecte y castigar á Quevedo.*) Perdonaume, Senyor. Vos me donareu aquests regarons que mormolavan á mos peus. arbres que abaixavan sas capsaladas quan jo passava, fonts que m' apagavan la set, aucells que m' encantavan ab sas tonadas, feras que obehian ma voluntat. Vos me concedireu una gentil companya, bella com lo prat, senzilla com la tórtora, ignocenta com l' anyellet, obedienta com lo camell; y, quan dirigia mos ulls al Cel pera veure vostra divina y protectora mà....

QUEVEDO. (*Interrompentlo.*) Araba.

REY. Admirava 'l sol qu' escampava sos raigs llumenant lo dia, dant color á las flors, fruyts als arbres y fins animació á la serp que s' arrossega. Ara no mes veig las ombres que 'm surten al encontré, y, entre ellas, l' espasa de foch d' un àngel que 'm persegueix!.... Oh! no desampareu al pobre, al miserable Adau! Guiat per un esprit infernal, desobehi vostra sobirana voluntat.

QUEVEDO. (*Apart.*) Si no ealla, vaig á cometre una falsetat històrica.... so capàs de perdonarlo.

REY. (*Acostantse.*) Sòu massa poderòs per' no absoldrem.

QUEVEDO. La falta que haveu comés es immensa, y pesa sobre 'l vostre cap (*Apart.*), com aquesta bola en la meva mà.

REY. Comdempnau aixis al home que haven criat á vostre imatge?

QUEVEDO. Só ferm.

REY. Reconeixeu ma ignocencia.

QUEVEDO. (*Apart.*) Reconech qu' esta bola pesa molt.

REY. Si vos me condemnau, fugirè de mi mateix, y fins l' ombra de mon cos me farà tremolar. (*Observant que la mà de Quevedo, cansada de dur la bola, se va abaixant.*)

—Y mon discurs he acabat.

Que m' hi responéu, Senyor?

—Que 'm sab greu haver criat

un Adam tan parlador. (*Llansa la bola.*)

Adam, Eva, àngels, dimonis y auditori aplaudiren lo final del poeta satirich. Com ja era tart se despediren del Rey, al qui felicitaren per lo be que havia representat y per la burla ab que castigà la trigança de D. FRANCISCO DE QUEVEDO.

VISENTETA (1).

En blanca barraqueta, de sech pallús coberta,
Baix una gran figuera que la porta entreoberta
Guarda en l' ivern dels aires y del sol en l' estiu,
Contenta y de sa mare sempre al costat cusida,
L' airosa Visanteta, la filla mes polida
De tota l' horta, viu.

Té setze anys y es la xica com un pi dreta y alta,
Blanch lo front y daurada per lo sol cada galta;
Los ulls grans, vergonyosos, plens de llum, plens de foch,
Y quan algú te guaita y els baixes, Visanteta,
Pareix que ab orgull digues: «es que encara la neta
Dels fers alarbs jo soch.»

Tan llaugera com vola l' auell de branca en branca,
Creua els camps y al bras porta la cistelleta blanca,
Al compàs dels seus passos agruuant l' altra mà;
Y reina subirana que acamine en mes airo

(1) Estos versos son un fragment de una especie de poema o *idyll*, que lo autor té escomensat

No l' ha vist en sons somnis d' amor ningun trovaire,
No l' ha vist ni vorá.

Quan l' auba matinera desperta als nius de l' horta,
En petita cadira sentada está á la porta,
Ab les faldetes rojes y el mocador al pit;
Y son cabell negrissim, ilustrós mes que la seda,
Fins á la terra penja y allí en les flors s' enreda,
En dos trenes partit.

Dempres los brassos alsa, blanchs com neu, y la rulla
Cabellera en mil voltes enrolla, y ab l' agulla
Clava, que té de perles coronat lo cap d' or;
Y el front baixa y sa imatge contempla esbalaida
En lo mirall de l' aigua, que s' atura adormida
Entre 'l lliris en flor.

Agenollada en terra, doblat lo coll, caiguda
La má, está allí mirantse complaguda;
Filla d' Eva, ¿en que penses? ¡En que pensa! ¿Qui ho sap?
Sense que ella mateixa s' adone ni repare
Ho fa, y tota vermella se posa si sa mare
Trau per la porta 'l cap!

Quan l' altre jorn anaves en dos ó tres vehines,
Ab la blanca cistella plena de clavellines
A vendre allá en la plassa les primerenques flors,
Los fadrins que 't miraven hotar l' aigua lleugera,
De marge en marge, alsante la falda bufunera,
¿Qué 't digueren llavors?

¿Qué 't digueren llavors, que desde l' hora aquella
Si te guaita ta mare te fas tota vermella,
Y ella, la pobra dona, que te coneix tan bè,
Sense poder l' orige de ta maror comprendre,
Pregunta á totes hores, ab só queixós y tendre:
«Esta xica ¿qué té?»

¿Qué es lo que té? Digauli, preguntéuli á la rosa
Que té, quan esclatantse, l' estret capoll destrosa;
Digauli que té al áliga al mampendre son vol;

Digáuli que té al arbre que 's vestix, jòh alegria!
De nous brots y de pámpols; digáuli que té al dia
Quan surt trionfant lo soll!

TEODOR LORENTE.

UN PATRIOTA.

Clavan un ban á la cantonada d' un carrer. Tothom s' hi apilota. L' un llegeix, los altres escoltan. De cop passa un patriota y empenta d' aquí, empenta d' allá posa á tothom en moviment. Tots rondinan; mes ell apreta qu' apreta, no para fins qu' arriba aprop del paper. Encara hi ha una fila que 'l priva d' acabarhi d' arribar. Una apretada mes y ja hi es.

Llavors lo que llegia, cremat de véures' atropellat, li obra pas, l' agafa y 'l planta davant del paper tot dihentli:

—Vaja, llegeixi y enllesteixi... ¿Està content? Liegeixi.

—¡ Oh !—llavors respont lo patriota, —si 'n savia ray ! No 'n sè !

TRADUCCIÓ DE CÁTULO.

I.

Al pardal de Lésbia

Pardal, consol de m' aymia,
al qui fa jochs, al si amaga,
y al qu' inquieta ab lo dit
fins qu' ell s' hi torna á picadas,
quan tracta ab ignocénts jochs
de mon llunyament distraures:
Tan de bo, poguès ab tú
de jochs com aqueixos váldrem
per temperar ma xardor

y assossegar la meva ànima.

Tan de bo! Fóram tan grat
com ho fou per Atalanta
conquerir la poma d'or
desitjada, astruga causa
de que son verge cintó
à terra vingues à caure.

II.

Playentse de la mort del pardal.

Gracias ploreu! Ploréu amors!
Aus de bon cor ploréu també.
s' es mort l'aucell que tan volia
la que n'es regna del cor meu.
Mes que sos ulls se l' estimava.
Era tan viul tan festoset!
A sa mestressa coneixia
com à sa mare un fill coneix.
May del costat d' ella 's llunyava;
sempre saltava apropet seu
y ab lo seu dols piulá à tothora:
«Lésbia» cridava alegrement.
Y ara segueix la negra via
d' hont no se 'n torna ja may mes.
Del infern golas tenebrosas
que 'us engoléu tot lo qu' es bell,
maleytas siáu! ¡Tan hermos qu' era
lo pardalet que pres m' havéu!
Per tu, per tu aucell sens ventura
d' amargas llágrimas tots plens
estan los ulls de ma estimada!
Oh doll! oh pena! Oh pobre aucell!

NOSTRE PROMETATJE.

Després altre volta nos vejerem; llavoras ja ens coneixiam mes. Era un dematí á trench d' auba: las nuus comensavan á emporprarse, las estrelletas del cel perdent sa brillantó poch á poch se fonian; d' assi, d' allá s' oia de tant en tant lo piular d' algun aucell que 's deixondia; los suaus alens, las olorosas escencias, lo perfum dols que 'l aire en si portava, tot ho omplian. Jo seguia lo caminet de la font: l' alsinar vell y frondós ab son atapahit brancam quasi esborrat me l' hauria, si no l' haguès fressat be ta lleugera planta. M' ho presumia, així que vaig esser á la devallada que hi dona, te vegeren mos ulls, al peu de la fonteta. Los espigols y sajolidas havian fet per tot arreu sa estesa y la flayror que l lensavan junt ab la puresa del aire embargavan l' ànima, sols lo drinch de l' aiga seguidament ressonantne trencava la quietut aquella y tú, deixant qu' ella fes sa feyna omplintne tos cànters, tota descuidada anavas espigolant las moras que 'n llarchs penjays per damunt de la font ne queyan. ¡Qué be n' estavas! Jo vaig contemplarte una estona y embadalit no se quant temps hauria estat d' aquella manera, si no t' haguès sentit fer un ¡ay! y veure que mes que depressa del esbarzer ta ma retiravas. Una punxa acabava de ferirte, havia volgut castigar ta gurmanderia; jo comprenentho y veyentó fer una mostra de dolor, correguí cap allí ahont erats.

Lo dia poch á poch pujava, las flors bosquetanas suaument anavan obrint sos calzers, y jo acostantme á tú tot baixet, vaig dirte:

—¿T' has fet mal potser, Maria?

Tú 't girares mes que depressa, se t' emporpraren tas gallas, brillejaren tos ulls y abaixant la testa, mitg tombada, ab la dolsa rialleta á la boca 'm respongueres.

—Potser sí, mes si de cas, no pas avuy.

—¿Donchs quan Maria?

—Una cirereta me 'l causà.

—¡ Ah ! *mal haja la cirereta; mal haja lo cireró.*

—La cirereta de pastor. (1)—Tú 'm respongueres mes que depressa.

Y jo 't digui : —¿Que, te 'n recordas encara ?—Y l' encés color teu que se 'n pujá per front y galtas fou la teva resposta.

Jo no volia saber mes : allavoras quedaren lligats nostres cors.—Y agafante la ma hi vaig posar, un pató que tot lo bosch va ressonarne.

Mes tú espantada, despreguente de mi, agafares los canters que, temps ha que vessavan y dihentme—es tart—empregueres presurosa via. La falsia tendre, verda y jemada, tremolosa, sempre ab sos eufilays de perlas, al veuret anarten deixá caure un mon de llágrimas, los aucells reponentse amorosament per tot arreu xerrotejavan, la claror ja era grossa y tú trescant per las pedras fins á esser á l' altre cantó de torrentera, acabavas d' omplir aqueli delitós cuadro de hermosura y gentilesa.

Jo vaig atraparte y tots dos junts, pujant la costa ubagosa ferem via entre mitg dels nuosos pins cap á casa teva. Las hermosas salabugas de cent floretas cada branca, vermellejant per tots cantons, tot lo bosch engalanavan; las dauradas abellas comensavan á bunzinar ja d' un cantó á l' altre; alborotadora y joganera anava sentintse l' aucellada; las voladoras aurenetas ab sos crits de joya fendian l' espay ab impetuosa furia, y 'l dia creixent, creixent, aixi que forem á dalt de la serra, al enfrount nostre, per damunt lo altre serrat que la vall separa, irradiant y esplendent, magestuosament lo sol va eixirne.

Tota la vall va omplirse de polsim d' or y la boira fugintne aná mostrant las hermosas pagesias voltadas de verts camps y frondosos arbres que en ella hi jahuen, mentres que un alegre repich de campanas avisá sortir de la Iglesia la professó de missa matinera. Los gonfanons, la creu, lo senyor Rector ab sa pluvial capa, duhent la sagrada reliquia y al detrás tots los homes, amos de casa ab la roba endiumenjada y las donas ab mantellina blanca, feyan un conjunt de magestat y senzillesa, que insensiblement recordo que lluny y tot me vaig llevar la gorra. Mentres tant las campanas repicant sempre, lo sol illu-

(1) La Renaxensa, n.º 1, any primer.

minantho tot, la xerrameca atolondradora de la aucellada, los crits dels xicots que anavan corrent d'una banda à l'altre, ho animavan tot donantli un aspecte de goig y benandansa.

—Maria, tot es animació y vida,—t vaig dir jo.

Y tu 'm contestares :

—Tot ho anima Deu; d' ell son los suans alens que 's respiran : d' ell lo sol que tot ho vivifica ; d' ell l' alegria dels cors y la felicitat en eixa vida.

—¿D' ell ? ¿ vols donchs que l' hi demani per nosaltres ?

—; Demánali !

La professò seguint lo turonet que volta la Iglesia s' havia aturat al peu del padrò del poble. Lo sol veninhi de ple á ple donava sobre la creu sentla relluhir ab una claror esplendent; brilljava per tot y estenent sa llarga sombra cap avall, cubria quasi tot lo terme.

Vejentla, tots dos nos ajenollarem, y jo agafant la teva ma, estengui la que 'm quedava lliure é invocant á Deu vaig jurarte fe eterna

Lo que 't passá á tu no ho sè, sols puch dir que 't posares tota comosa. Crech que 'm digueres alguna cosa : jo, turbat no ho vaig entendre, sols si puch dirte que senti com nostres mans fortament s' estrenyian.

Mentres tant, lo cant de la Iglesia fini y la professò entrá dins lo temple ; los homes ab los rosaris á la ma y las donas plenas de compunció també van entrarhi; tú te 'n anares á casa teva, y jo. ocupat l' esperit, me vaig quedar una estona. ¡Quin mon mes duradé y felis per mi va passarne !

Si 't vaig guardar ma fe, be ho saps Maria. Si Deu ha benehit nostre prometatje, tambe pots dirho. Ell es qui presideix nostra familia.

F. MASPONS Y LABRÓS.

EPÍGRAMA.

Estant menjant y bebent
Disputaben en l' hostal.

Un hijo de Portugal
Y un carreter de Torrent.

Vingueren casi á les mans;
Y la cuestió consistia
En qui mes pronte diria
El nòm de dos árbres grans.

D. Pedro Boca-Fondeira,
Que així es fea nomenar)
Diguè segur de guanyar:
«Moreira y albercoqueira.»

Y cremat el Valenciá
Va dir: «Aixó no val res;
Mes pronte ne dich jo trèss,
«Jop, Pi, Hom, págue germá.»

SALVAOR ESTELLES

LA BONA LLAVOR.

Dos viatjers feyan plegats lo mateix camí; heus aquí que mentres estavan descansant en una posada, sentiren de sopte la campana de la vila que ab trist só tocava á foch.

Al instant un dels dos viatjers s' aixecá, deixá son bastó y sarronet y 's prepará per anar á donar aussili, mes l' altre lo detinguè dihentli:

—Perque perdre aquí un temps preciós, ¿no hi ha prou gent en la vila, perque hi tinguem d' anar nosaltres que som forasters?

Lo primer per aixó no 's deturá, y sens escoltarlo correguè ahont hi havia lo foch; l' altre 's quedá á molta distancia pera poguer contemplarho á plaer sense perill.

Prop la casa que 's cremava hi havia una pobre mare que ab son desespero no deixava de cridar.

—Fills meus... fills meus.

A semblants crits lo foraster se ficá dins del foch , sens fer cas dels cruixits que feyan las vigas consumidas per las flamas. Llavors un crit general s' aixecá «Es perdut.»

Un instant després lo valent viatjer apareguè, los vestits cremats; socarrimats los cabells, mes ab un noyet á cada bras que posá junt á sa mare : la pobre dona tornant en sí, boja d' alegria 's tirá als peus del foraster que la aixecá ab carinyo. Poch després la casa queya feta á trossos.

Reunits los dos caminants , lo cobart li digué :

—Pero home , ¿qui t' obligava á emprendre una empresa tan perillosa?

—¡ Qui !—va respondra lo valent viatjer,—lo qui mana sembrar lo gra en los camps al temps de la sembra pera que dongui nous y bons fruyts.

—¿ Y si per ventura haguessis mort en lo foch ?

—Y be,—respongué l' altre, á las horas hauria estat jo la llavor que se sembra pera dar nous fruyts ab lo exemple.

BARCAROLA.

Trescant la mar salada

Va l' pescador,

Al compás de les ones

Canta cançons.

Lo mariner cantava

Cançons d' amor

Y una veu responia

Del mitx del fons:

—Mariner de la barca,

Que vas cantant,

Jo som la donzelleta

Dels ulls blaus.

¡Mariner, vina, vina,
Lleuger nadant!
Amor jo 't donaria
Si vols baixar.—

—Donzella de les aigües
Ton cant es dols,
Tú d'esperansa ets l'àngel
Que tant anyor.—
Y cantant s' en anava
Del mar al fons
Y en los brassos moria
Del dols amor.

Agost 1872

MATEU OBRADOR BENNASSAR.

De la Confraria de la casa del Sr. Rey apellada de
Madona Sta. Maria, ab novas y mostras dels llibres
manuscrits pera son regiment. (*)

(Acabament).

Las provisions reynals tocants à la Confraria que s' indican en los capitols del II al V, están copiadas del original lati en que foren escritas y tenen aquestas fetxas: la del II en Montsó á 9 d' Abril de 1389; la del III se composa de dos parts, abduas datadas en la propia vila als 30 Abril y 6 Octubre de dit any 1389; la del IV en Saragossa als 20 Desembre de 1397; y la del edicte que porta lo V en 14 Mars de 1394. Lo capitol VI es aytal:

«De la publicació quel Senyor Rey en Johan de gloriosa memoria feu fer ab crida del Edicte dessus dit.

VI. A honor, e reverencia de nostre Senyor Deu Jesu-

(*) En lo *Calendari* del any passat, página 67, hi ha lo comens d' aquest treball.—En ell y pág.^a 68, ratllas de la 22 à la 26, s' observa entre altres una errada involuntariament comesa qu' esmenarem à segulment, reproduhint la part necessaria del test: «lo senyalament d' aytal festivitat (que ja en lo segle XII se celebrava en l'igual dia qu' al present, 6 dels idus de Desembre, ó sia 8 d' aquest mes) pera lo pagament d' una *refecció* ó reparació, que lo Monastir de Walter s' obligá á satisfer al de Ripoll, segons escriptura de 2 de las catendas de Janer (31 Desembre) de 1183;»

Christ e de la sua gloriosa Mare Verge Nostra Dona Santa Maria. Ojats tuit attentament lo digne e saludable Edicte quel molt alt Senyor Rey ha novellament ordonat de, e sobre la Santa, e pura concepció de la Verge Mare del nostre Salvador, Regina de Paradis. Es assaber que com alguns Religioses, així en lurs disputacions, com sermons haien volgut dir, que la dita Verge, Esperança e consolació dels peccadors fo concebuda en peccat original. E altres, e los demés, e molt pus dignament, e honesta, affermen, e tenguen lo contrari, ço es que la dita Concepció fó Santa e eleta, e singularment privilegiada, quita, e exempta de tot peccat, e falliment, e daquesta opinió, e creença sia lo dit Senyor Rey, lo qual, e sos alts predecessors los Senyors Reys de bona memoria ne han tot temps celebrada solemna festa cascu any appellada Concepció de la Verge Maria. E algun feel Cbristiá no puxe sufficientment benehir, ni lohar tan alta e tan excellent e meravellosa criatura com es la Verge misericordiosa Nostra Dona Santa Maria, la qual per subirana pietat, e gracia Divina nos ha produit son propi Creador, e del Cel, e de la terra ver Deu, e ver home per reembre lo humanal linatge de poder del enemich de natura, e de la qual la fé cathòlica no reeb, ne creu, ne testifica sino coses molt maravelloses, e sobirana-ment virtuosas, e maiorment una en pronunciació e memoria de tota Persona devota deu ficar los genolls en terra, e alçar en sacrifici de laor les mans vers lo Cel: ço es que aquesta Gloriosa Verge es Mara de Deu per la qual es reconciliada la humana natura á Nostre Senyor Deus e uberta á tots vers penidents la porta de Paradis.

Perço lo Senyor Rey ab lo dit honorable, e meritori Edicte, e ab la present sollemne, e graciosa crida Estableix, e ordona, prega e amonesta, diu e mana á totes e seugles Persones feels Christianes, així Religioses, e Clergues, com seglars de qualsevol linatge, preheminencia, dignitat, estament, e condició sien que daçi avant sentints se pus dignament e devota, que no han fins al jorn de huy de tants beneficis, e gracies com tot dia reebem cascuns de la Verge piadosa Regina de gloria, plena de gracia, e beneyta sobre totes les Fembres, electa, e santificada per tota la Sancta Trinitat, celebren e colguen cascu any la dita festa de la sua benayrada concepció ab gran reverencia e hònor.

E daçi avant no sia legut ans veda, e inibeix fortament lo Senyor Rey á qualsevol preycants la paraula de Deu, explicar o dir res contra la dita Santa, e beneyta Concepció de la Verge Maria; E tots així Religioses, com altres, qui als, ne vullen ó haien volgut sentir sen tanquen estretament les lurs boques, com alguna necessitat de la nostra fé cathòlica no requira quel contrari sen haia á confessar ne á creure en alguna manera B los altres qui son daquesta digna, e saludable

oppinió e creença aquella en lur cor, memoria, e paraula publicament honren, colguen, celebren, magnifiquen e exalcen per tot lur poder e saber, á lahor e reverencia del Altissime, honor e gloria de la sua beneyta Mara Regina Celestial, tabernacle de eteraal repos, custodia de les animes, port de salut, ancora de refugi, e segura via de tots los peccadors, qui loen, e beneixen lo seu nom, e speren devotament en la sua clemencia, e ajuda.»

Las datas del edicte y del statut que comprenen los capitols VII y VIII, son á saber: lo del primer, 7 Jauner de 1298 y lo del segon, 6 Abril de 1408. Apres del titol «Rótol dels Maiorals» que, com apar de la rúbrica, á aqui correspon, ve un prologue que juntament ab lo breu capitol IX, copiarem á seguiment:

«Rótol dels Maiorals. — Sapien los Maiorals de la Confraria de Casa del Senyor Rey, qui es de Madona Santa Maria Verge e Mare gloriosa de Jesu-Christ nostre Deu e Senyor. E qui en special es intitulada á singular honor e reverencia de la sua miraculosa, e natural Concepció, quel cárrech de lur Maioraltia está en mantenir, defendre, e menar á deguda execució totes e sengles coses contingudes sots los titels, o Rubriques en lo present Libre scrits.

De la forma com lo Senyor Rey es confrare.

IX. Jassia quel Senyor Rey sia Cap e Senyor de tot son Regne: emperó en quant Confrare no vol haber maioritat ne superioritat ne menys veu ne prerogativa que un altre confrare.»

Referintse los restants capitols, á escepció del XLVI de que mes avall ne parlarem, als cárrechs y especials ordinacions statuidas pera lo regiment de la confraria que serian difusas de contar, transcriurem unicament lo XIIIe d' aquells com á mes notable. Fiu aixis:

«De la sollemnitat de les V Festes de la Mare del Fill de Deu Madona Santa Maria; E de la special ordinació feta per lo Senyor Rey e manada esser continuada en la Festa de la Sacratissima Concepció de la dita nostra Dona.

XIII. En cascuna de les V Festes de la gloriosa Mare de Deu Madona Sancta Maria han special, e gran cárrech tots los Maiorals de fer fer solemniais Officis ab Sermó. Es assaber en la Festa de la sua Sagrada Concepció, qui es la festa principal de la Confraria en la forma, e manera ordonada, e dictada per lo Senyor Rey á Instancia e Supplicació dels Confreres residents en Barcelona; E lo dictat de la qual ordinació es aqueix qui segueix.

Per renovellar dignament en la memoria dels peccadors la exhibició de gran honor, lahor e reverencia incessables de que som singularment deutors á la Magnifica e sobres excellent Verge Mare de Déu Nostra Dona Santa Maria, qui en lesguart del seu Fill Rey de gloria, incessantment confessa lo dit gran Maternal haber á conseguit per esguart dels peccadors. Volent

lo Senyor Rey, e desitjant per la gracia Divinal prosseguir, e continuar en quant es atorgat à fragilitat humana la honor de la dita Sagrada Regina Verge, è Mare assenyaladament en la celebritat de la Festa de la sua Sancta Concepció pura e sens tota taca, qui fo porta à la salut del Mon perdut per taca de peccat; E à la dita sollemnitat renovellar e tots dies creixer, e enardir. Ordonà è vol lo dit Senyor quels Confreres de la Confraria de la sua Casa en Barcelona, continuen daçi avant la sollempnitat de la dita Santa festa cascu any en lo seu Palau Maior de Barcelona sots la forma següent.

Primerament, que à la dita celebració sien apel·lats Prelats, Nobles, Cavallers, los Consellers, e honrats Ciutadans de Barcelona, e altres honrades Persones.

Item, que la gran Sala del dit Palau sia parada sollemnament, així com es acostumat. E aquí sia cantada sollemnament la Missa Matinal en la manera acostumada.

Item apres tantost se fassen tres sermons vistats la hu en la Capella, l'altra en la Sala Maior, e l'altra en lo pati fora lo Palau, e que en la Seu nos faça sermo algu.

Item prega lo Senyor Rey lo Bisbe e Capítol de la Seu de Barcelona, que en la dita Celebració ells entrevenguen, è sien participants en esta forma, ço es que la dita Seu procehesca son Offici així com ha acostumat. E en la hora, que deuen fer la processió ischa sollemnament així com nuls poràn la dita processió de la Seu per lo Portal maior, e entre per lo portal menor del Palau. E con sien devant l'altar de la Sala maior diguen sollemnament la Salve Regina ab una oració de la Verge Maria. E apres mesclantse aquí los Cappellans de la Cappella del Rey ab la processió isquen per lo portal maior del dit Palau e fassen la via de la Plaça de les cols, e dels Speciers, de la Plaça de Sent Jaume, e del Palau del Bisbe. E quant sien devant lo portal de la Seu canten ço quel Bisbe e Capítol ordoneran. E asso fet partesquen daquí, e fassen la via del portal maior del dit Palau. E con sien en la Sala del dit Palau sia elegit cert nombre de Canonges e Beneficiats aptes, e endregats per cantar sollemnament la Missa en la dita Sala, la qual Missa sia celebrada per lo Bisbe si fer ho pora, e en defalliment seu per algun altre Prelat ó honrat Ecclesiàstich, e tot l'altre clero sentorn en la Seu per dir la Missa, e fer ço qui han acostumat.

Item que los lechs seguequen la Processió apres empero lo mesclament de les dites dues processions en aquesta forma, e orde, ço es quels Concellers de Barcelona à aquella tornada porten los Brandons pintats qui son fets per al dit Senyor per la Senyora Reyna, e per los Reyals; ço es aquells Brandons daquells Reyals que no hi seràn presents. Item que dels altres brandons sien donats Cent à Cent Ciutadans, jassia no sien Confreres. E que los dits Concellers e Ciutadans vaien arreu

à la una part hu derrer altre. E à la altre part vaien los Confreres així mateix ordonats hu apres altre.

Item que la Confraria haia à prestar sengles Brandons à tots aquells qui starán en la dita Sala del Palau per oyr loffici així en la Missa com en les Vespres vullés sien clergues, ó lechs en la manera que acustumen fer als Confreres. Item que à ordonar totes les dites coses sien elegits per lo Bisbe, e Capítol XV dies avans de la festa, dos Canonges. Item per lo Conseller dos honrats Ciutadans, les quals quatre Persones ensemps ab los Maiorals primers de la Confraria haïen càrrech de endressar e posar en orde totes les coses dessus dites.

Item quels altres Maiorals, e tots los altres Confreres qui à res à fer hi serán demanats haïen à pendre lo càrrech qui per los dessus dits los serà donat tota excusació apart donada.

De la dita festivitat ordonada per lo Senyor Rey en la forma dessus dita han especial càrrech los Maiorals de exequir aquella lo pus sol-lemnament que ferse puxe. E singularment deuen tenir à memoria dues coses. La primera la prometença quel Senyor Rey ha feta als Consellers de Barcelona de prestar cascun any per honrar la dita sol-lemnitat la molt devota Verónica de Madona Santa Maria en manera que cascun any ne sia supplicat per ells lo dit Senyor. La segona que haïen sermonadors grans, e sollemnes é en especial que sien devots à la dita Sagrada Concepció, perço que's sapien e gozen loar nostra molt pura Senyora Mare de Deu gloriosa Madona Santa Maria de la meravellosa, e assenyada gracia del Privilegi Singular de puritat de que entre altres gracies la ha doctada lo Fill de Deu gloriós, qui avans de la creació del Mon la havia eternalment preornada e preelegida à la dita tan pura, e tan sobres excellent Maternitat, així que ella qui devia esser Mare de la pus excellent Maternitat, així que ella qui devia esser Mare de la pus excellent, e purissima filiació, qui pognés esser entesa, e per consegüent tenia esser porta del deneiament, lavament, e reencó de nostra taca original, en alguna manera no fos maculada, tacada ne enlegida de original, ne de neguna altre sordesa de peccat, ans ne fos tots temps de tot en tot preservada, quitia, immuni e exempta per Privilegi singular. E daquesta segona cosa son especialment, e fort assenyallada carregats los dits Maiorals per tal com es stat ordonat que la Confraria faga de la dita Sancta e Immaculada Concepció pus gran, e pus singular sollemnitat, que de les altres festes de Madona Santa Maria. Perço que la gracia de la Sagrada Mare de nostre gloriós Deu que per alguns adversaris li es no solament denegada mas encara maldita e perseguida. Sia tots anys à consolació dels seus devots é à conversió dels dits adversaris vertaderament e reverent publicada, e demanada à tot hom generalment per sollemnes

sermons, e per singular festivitât quen sia feta així com de singular e gran Privilegi de puritat fet à la Mare de Deu sobre totes criatures.

Item han càrrech quen la dita festivitât de la Sagrada Concepció fassen legir en la trona per aquell qui sermonarà la forma de la crida quis feu com la dita festa fo ordenada, la qual es registrada en lo VIe Capítol atrás.

Item perçó que cascun Confrare romangue informat, e carregat de ço que es tengut de fer, e complir han càrrech los dits Maiorals quen cascuna de les dites III festes de Madona Santa Maria, ço es de Febrer, Marg, Agost e Septembre, fagen legir en la trona à aquell qui en les dites festes preycara tot lo quern ó rotol intitulat «Rotol de ço à que es tengut cascun Confrare» lo qual rotol es continuat avant en lo present Libre.

En les altres III festes de Madona Santa Maria deuen los dits Maiorals fer fer l'ofici e el Sermó dins la Cappella del dit Palau, e deuen fer cremar dotse brandons blancs, cascun de sinch lliures de cera del comengament de la Missa tro à la fi. E que cascun Confrare tingue un brandonet blanc encas cascun de VI onces, del Evangeli tro à la recepció del Corpus Christi. E en cascuna de les dites festes deuen fer reparar tots los brandons e brandonets.

Item han càrrech que en la vesprada, e matinada de cascuna de les dites sinch festes de Madona Santa Maria, ço es en la Vesprada après quel seny del Ladre haurà tocat, e en la matinada com serà alba es farà die fassen tocar los senys e esquelles daquella è Esgleya on se farà la sollemnitat, e en la Ciutat de Barcelona fassen tocar les esquelles de la Capella del Palau Reyal maior à cascuna de les dites hores dos trets, lo un tirant ab les cordes è laltre repicant.»

Molt se podria di-correr sobre lo que deixem transcrit, emperó P' il·lustrat llegidor, se fara per si aquellas consideracions que P' hi sugereixen la pietat y sensillesa qu' à doll respiran las planas d' aquell libre. Pera acabar examinarém tan sols lo capítol XLVI que es compon de dos tractats teologichs anonims (tal volta un d' ells lo de Mayron qu' es guardava en l' esglesia de Gerona, assats curiosos pera deixarlos en oblit, junt ab í epistolas endressadas al Emperador romá, referent tot à la puritat de la Verge Maria. Dit capítol titolat: «*De Conceptu Virginali — Jesus Maria — Sanctissima Conceptionis Mariæ Virginis, et Matris gloriosissima purissimam puritatem demonstrat satis opus infrascriptum, abstraction à quodam tractatu de peccato originali, in fine cujus de verbo ad verbum exaratum existit.*» comensa: «*XLVI.—Si omnes nascimur Filii iræ etc* V» despres essent part del mateix tractat: «*Jesus Maria.—Concordia oppinata contradictionis in dicti beati Thomæ, Super Conceptionis Virginalis Matris Dei dignissima Puritate.*» lo que comensa: «*Oppinantur multi Beatum Thomam etc.*» Segueix, essent,

com diu lo rotol del capitol, continuació del primer tractat, altre que es iniciat ab aquestas paraulas: «*Fuit inventum infrascriptum opus in quodam folio papiri, ubi de verbo ad verbum erat ut sequitur exaratur.—Jesus Maria.—Considerationi infra scribenda influant veritatem.—De possibilitate, ac congrua necessitate Purissimæ Conceptionis Virginalis Matris Dei.—Quod Virgo, et etc.*» Tanca lo volum las preditas cartas datadas en los anys 1417, 25, 31 y 32, y qual comens es lo següent: «*A predictæ Conclusionis corroborationem fuerant hic insertæ sequentes litteræ missæ Domino Imperatori Romano in quibus de predicta Purissima Conceptione specialis mentio habetur.*»

Veus aquí lo que principalment podem dar á llum d' aytal manuserit inèdit, en lo limitat espay de que disposem. Empero sobre la confraria y misteri de sa invocació convé esmentar: que els successors del Rey En Martí hi pertenesqueren com á confreres majors; que lo Concell de Cent de Barcelona, en nom dels habitants d' esta religiosa Ciutat, feu grans festas á la Puríssima Verge, principalment en 618, y mes avant la clamá també per patrona, posantli en sas mans las claus de tots los portals (17 y 19 Juliol de 1651); que l' ingeni de nombrosos poetas y savis catalans magnificaren la puritat de l' excelsa Regina, escrivint obras que juntas formarian un gros aplech; y per fi que tots ensemps compliren perpetuament lo piados encárrech de propagar y defendrer la divinal creensa de la Concepció immaculada de la Verge, molt avans d' esser altre dels dogmas de nostra santa fé catòlica (2). ¡Llahor y gloria per Dèu los sia dada en lo cel, ja que tan sol-lemnement saberen honorarla en aquest món!

Barcelona y festa de la Nativitat de Nostra Senyora: 8 Septembre de 1872.

ANDRÉU BALAGUER.

AMOR DIVÍ.

Penediment y perdó

I.

Jorns de pau, d' amor y joia
Son pel món de dol y plant,

(2) Alguns autors com Ribera, Pí y Arimon, Bofarull (Antoni de), Bastús, Roca y Cornet etc., se han ocupat d' esta confraria, encara que breument, á escepció feta del primer y darrer qu' investigan molt mes la historia d' eixa associació en Hurs obras respectivas: «*Real Capilla de Barcelona*»—1698; y «*María Inmaculada*»—1856. A ellas remetém als nostres llegidors en busca de datos posteriors als precitats.

Ni 'l sol llúu dalt de la serra,
Ni l' ancell canta sos cants.

Negra nit n' es la mortalla
Que n' acotxa 'ls fills d' Adam,
La terra, d' espinas plena,
Y 'l cel esquinsat pels llamps.

Dias van y dias venen,
La virtut trista se plany,
Lo pecat tot núu 's rumbeja,
Brilla al lluny la tempestat.

Pobles lliures, esclaus ploran,
Cauhen regnes y ciutats;
¡La veu santa dels profetas
Prou que parla al cor ben clar!...

Del dolor ja 'l feix li pesa
Plora l' hom' que plorarás,
Quan á Dèu, penedit elama,
Li respon ab caritat.

«Lasseta anima que 'm cridas
Des de 'l fons de trista vall,
Pelegri qu' entre amarguras
N' ets tant sols ancell de pas:

Jo 't daré si amor me donas
Set amichs ben bons y sants,
Qu' al desferne las cadenas
Te darán del cel la clau.

Jo 't daré foch que t' escalfi,
Que del cor te fonga 'l glas;
Jo 't daré si ma ley sérvas
A ta mort, l' eternitat.»

II.

Si l' hom' de tristor plorava,
Are plòr d' agrahiment;

Dalt son cap, brilla que brilla
Las estrelletas del cel.

De la vida en lo romiatge
No será ja trist roméu,
Set àngels, del cel devallan
Demunt del pit una creu.

Lo primer goijós lo besa,
Y al donarli 'l primer bés
Del peccat la negra taca
De son front desapareix.

D' un altre al esguart purissim
Foch diví tot l' enardeix,
L' esperit son vol enlayra
Y en lo cor brolla la fé.

Si defall, d' amor y vida
Lo terçs l' ànima nutreix,
Rich manná ab que Deu conforta
A qui plora, prega y créu.

Cami del bé 'l quart lo guia
Si en mitj sa jornada 's pert,
Si com en lo gorch del vici
Piados de puresa 'l vest.

Al deixar dolrós la terra
Ab lo quint s' enlayra al cel,
Despertant plé d' alegria
En los brassos del Etern.

Vé l' altre, y son rang eleva
A apóstol de tot un Deu,
Ab la creu y l' Evangeli
¡Si 'n pot cenyir de llorers!

A la fi 'l darrer l' abraça;
Y si 's mor d' anyorament
En son cor l' amor hi cria
Assutzenas y clavells.

Y aixís l' un darrera l' altre,
A sos mals dónau remey,
Y pel camí de la vida
L' adreçan tots cap al cel.

III.

Lo vel de la nit s' esquiusa,
Sonriu á la terra 'l sol,
Los serrats, com d' esmeragda.
La plana, un pomell de flors.

Tot es goig, tot esperança
Tot es bellesa y amor;
La virtut sa flayra vessa
Del home endolsint la sort.

Mars y vents, valls y montanyas
Rius y boscos y moixons,
Ab sos cants al Etern lloan
Umplint d' armonía 'l mon.

Y 'l pit bat plé d' alegria,
Y flecta l' hom' sos genolls;
Y banyat ab fé novella
Endressa á Déu lo sèn cor.

Penediment móu sos llavis
Los cels responen ¡Perdó!
Y al brillejar de la *Gloria*
Reprent l' esperit son vol.

ANTONI MOLINS Y CIRERA.

LOS PARAIGAS.

Un diumenge de Passió unas senyoras volgueren anar á funció de tarda á una iglesia vehina, y com estava 'l temps

molt plujós encarregaren al seu criat que si per cás veyá que se posava á ploure, las hi anés á dur los paraigas desseguida.

Veus aquí que al cap d' una estona com comensés á ploure, lo criat agafá 'ls paraigas, grossos y antiels, y se 'n aná corrents á la iglesia, en la qual entrá precisament quan lo predicador desde dalt de la trona, esplicant la oració de Nostre Senyor á l' hort de Getsemani y quan lo anaren á pendre repetia las paraulas de Jesucrist á la turba de jueus dient:

—Qui sou, que voleu, á qui cercau?

Entrar lo criat, sentir aquellas preguntas y pensar qu' anavan per ell, tot fou hu, y sorprés com va quedarne, lo pobre alsá los paraigas en l' ayre y digué tot confós:

—Venia á portar los paraigas á las senyoras de casa donya Fulana de tal.

Tothom va girar lo cap y esclafi en una grossa rialla, menys las senyoras que quedaren totes sofocadas, y 'l predicador tan torbat ab la interrupció y burgit, que ab prou feynas pogué acabar la sua prédica.

GANSONETA D' IVERN.

LAS LLBNYATERAS.

Al mitj de la neu del bosch—y tot fent llenya
Ma mareta s' hi ha adormit—y no 's desperta.
Crido *mare* y no 'm respon—ni se remena;
Las rocas tornan ma veu—que 'm donan pena.
L' he agafada de la ma—y es freda freda;
Li som fet un petonet—mès ja no reya!
Mare, mare, anem aviat—cap á caseta:
Ja s' es amagat lo sol—ja ixen estrelles,
Tremolo tota de fret,—las dents me petan,
Ja sento 'ls udols del llop—que me se menja...
Mare, mare, ¿no 'm sentiú--mareta meva?
Si passés algú aquí prop,—si sentis fressa...
Mès ahont vaig pobre de mi,—tota soleta?
No sé hont es lo caminal—ni la dresseral...

No, no me 'n vull pas anar—sens ma mareta,
Jo no me 'n vull pas anar—del costat d' ella;
Faré 'l senyal de la creu—com faig 'l vespre,
Y m' hi adormiré 'l costat—abrassadeta.

Quan lo dia n' es vingut—y 'l sol punteja
Cap al camp marxa un pagès—ab la parella.
Mentres passa rasa avall—de la pineda,
Se li espanta 'l bestiar,—dreta l' orella:
Prop de la rasa s' hi veu—un feix de llenya,
Y arronsadas al costat—dos llenyateras:
L' una, noya de pochs anys—l' altra més vella,
Mortas de fam y de fret—abrassadetas.

Pio Pi.

LA POESIA CATALANA.

Un papa mòlt savi, deya cada punt:

—La poesia russa es aspra y tonta com un òs; l' alemanya es dolça y embafa com lo formatge de Gruyera; la italiana es tendra y espessa com una boira; la inglesa es estranya é inarmónica; la francesa es de mòlt soroll y pocas nous; la espanyola armoniosa y fluixa.

Y ¿la catalana?

Lo Pare Sant no 'n parlava; més si jo fos éll, vos diria que no es tan aspre com la russa; mes dolça que la alemanya; mes tendra que la italiana; mes armónica que la inglesa; mes plena que la francesa; mes concisa que la espanyola, y mes expressiva que totes las sis plegadas.

ELEGIA.

Mos ulls volen plorar! Donau-me llàgrimas
Senyor, gotas de sanch mon cor ja 'n plora!

Mon pobre cor, qu' anyora
la esperansa que ¡ may l perdut havia;
qu' era 'ls raigs de ma fé, la sola forsa
que en las lluytas del mon me sostenia,
la qu' al dret viarany me conduhia,
quan l' esprit tentador me 'l feya tórce.

Vuy la he vista morir. Vuy una tomba
tanca per sempre ma ilusió mes bella,
la ilusió de ma vida,
la sola y verdadera
font de ma inspiració, y alé de gloria.

Tornáu á ma memoria
dolsos y amarchs recorts, parláume d' ella,
que no tinch prón de que mon cor me 'n parli.

La veig, y la vull véure,
y ab ella vull somniar, y no vull créure
ab somní en que no hi vinga, pus ma pensa
ni vol llavors deixar de recordarla.

¡ Oh dona sens ventura !
No morias per mi en aquella diada
en que demunt ta virginal figura
senti cantar la funeral pregaria.
per més que mon cor veyá
dels brandons á la trista lluminaria
de la Mort al Arcàngel que somroya.

Si tas gracias ofrint per sacrifici
tú rebias pel mon la sepultura,
si entre 'ls plechs enterravas de la toca
ta envejada hermosura;
si tancavan las perlas de ta boca
sospirs d' amor, paraulas de tendresa,
(que criminals ne diuen
los que us volen fer viure, perque hi viuen,
sens familia, sens cor y sens conciencia)
jo feya la promesa
de arrancártels un jorn de ta mirada,
de ta trémola véu, quan demanavas
per tos mals al Senyor santa paciencia.

¡ Paciencia, sí, y virtud necessitavas !
¡ Ab quin dolor en ton semblant llegia
de tos ocults torments la greu cadenal
Y trobar ¡ ay ! per aliviar ta pena
que 't barrava la porta 'l vot d' un dia !

Mès no hi valgueren reixas
per arrancarne ta mortal despulla:
per aixugar ta cara
ab aquell mocador, petit sudari
que brodaren tas mans, llegat qu' estimo
com pogué aymar sa toca ensangrentada
la dona condolida,
que aixugá de Jesus la suor tenyida.

¿ Perquè cel de mon cor tan prest me deixas?
¡ Qui per seguirte al cim de ton calvari
forsas lingués ! ¡ Ay ! donam la que 'm manca;
mira lo mon que 'm erida, y me detura,
y mon cor tot ho olvida
quan vèu devant ta blanca vestidura,
y en somnis ó despert, morta y en vida,
jo sempre he vist ta vestidura blanca !

Ditxosa tú que santa
devallada del cel al cel te 'n tornas,
que lo teu front adorna
dels mártirs ab la ensenya sacrossanta....
Y ab ella 'm dius ¡ Adeu ! fent que d' enveja
glateixi la mèva ànima lassada
y que trobi mes llarga la jornada !

Al menys, ja que primera
has volat del Senyor á la presencia,
pél que t' aymi en aquest mon de proba,
de ta morada nova
segueix essent lo hálsam de mas penas,
torna mas nits serenas,
estel meu, no t' apagnis
y per mos ulls ta brillantor no amagnis.

Mira que 'm quedo ab mon dolor á solas,
pus no 'l vull compartir. Tinch gelosia

fins de las gotas qu' altres ulls regalan;
fins dels sospirs qu' exalan
las germanas fidels de captiveri;
perque jo, que més qu' ellas ho sentia,
y mou cor més que 'l d' ellas batallava,
ni arrancà 'l plor podia,
y ab desgarrant imperi
sobre de mi, per veuret més estona,
y no càure en desmay com una dona,
los crits de la mèva ànima ofegava.

¡Tan jove! ¡ay! y tan bella
que t' hagi hagut de veure amortellada!
¿Ta cara esgrogueida ¡ay! es aquella
que jo he adorat? Tá fascinant mirada
que tantas nits d' insomni esmortuiren,
perqué en la derrera hora
no la pogué cullir qui mes te plora?

¡Quant agrahech, Senyor, en esta diada
que en la partió de dons devallar fésseu
à mon esprit un raig de poesia!

Aixis, puch á sa tomba
portarhi una corona
sols per mos dits teixida
y en lo camp de mon cor tota cullida:
una per una triadas
las flors d' olors més finas,
y ab la sanch de mas venas espurnadas
deixántmhi las arrels y las espinas.

Y aqui 's corsecarán. Ja més regarlas
niugú 'm veurá. Lo sol que 'ls doná vida
envers altres regions ha empréa carrera.
¡Mon cor vesteix un vel de sarja negra!
Ton dol vull imitar, oh penedida
flor de Magdala, tu qu' ab plants y aromas
de ton divi estimat los pens banyavas
y 'ls vasos de perfums, y pots de esencias,
à sas plantas trencavas....

Com tu per la qué fou ma sola gloria,

en ofrena d' amor á sa memoria,
será mon derrer cant esta elegia,
toya dels brots que 'm restan de poesia.
25 MARS 1872.

DAMAS CALVET.

LA PREGUNTA DE SANT PERE.

Quan Jesus anava pel mon, una vegada ab S. Pèrre eixíat d' una ciutat, á la que l' ira del Etern Pare enviava foc per destruírla en càstich de sos pecats. Havian ja caminat bon xich, quan lo sant apóstol se girá á mirarla ab llástima, y després de anar un gran tros ab lo cap baix y passantse la mà per la barba com qui rumia, digué á son Mestre:

—Senyor, ¿perque vostre Pare y Criador nostre, tant misericordiós com es, per castigar las malesas d' aquesta gent, destrueix també la ciutat? ¿Podian haver pecat las casas y 'ls moniments?

Nostre Senyor no respongué.

—Pere, cull assó. li maná signant un vesper que hi havia á la vora del cami.

S. Pere va cullirlo.

—Ficatho á la pitrera, afegi 'l Senyor.

Aquí 'l porter del cel obri uns ulls com lo puny y 's deturá com encantat: Jesuchrist li dirigi sa mirada divina.

Llavors lo bon Apóstol s' obri la túnica, ficá lo niu á dins y arronsá las espatllas com qui diu:

—No 'u entench.

Mes no trigá gayre á tornarse vermell com una grana, després se posá á saltar com un desesperat posantse las mans en la roba per estrenyer lo que á dins hi tenia.

—¿Què fas? preguntá 'l bon Dèu.

—¿Què faig? Miréu com m' han posat lo pit, respongué 'l deixeble llagrimejant.

Y 's desabrigá donant eixida á unes quantas vespas que vo-

laren y á una munió que ja eran mortas y caygueren á sos peus ab la bresca tota malmesa.

Lo pit lo tenia com un Llatzer.

—Has mort las vespas, seguí 'l Senyor, pero 'l vesper perquè 'l xafavas? no t' havia pas picat.

S. Pere no responguè, ni menys preguntá lo que alló volia dir.

¡Massa que 'u entenia!

EN LOS LLAVIS.

Quant mes, hermosa, 't mirava
mes en mi l' amor creixia:
quant mes l' amor s' enlayrava,
mes viu lo foch me semblava
que dintre del pit sentia.

La sanch de las mèvas venas
donava'm frèstech suplici:
sentia gojosas penas,
y eran fortas las cadenas
qu' estrebavan mon desfici,

quan ta cara satinada
fresca, pura, suau, serena
contemplava assedegada
ma pensa, desenfrenada
entre l' infern de la pena.

Fins que un jorn ¡oh! al fi 's trencaren
las cadenas! Quan grunyiren
prest mos llavis s' atansaren
y en tas gallas s' estamparen
y tas gallas s' enrogiren.

Com la boyra afalagada

per la llum del sol ponent
s' enrogiren, nina aymada.
Es que 'l foch de ma besada
ja sabs tú si n' era ardent!...

Mes lluny d' anar en minvansa
l' ardor creixia y creixia
com una astruga esperansa,
y dins de mi la frisansa
d' altres desitjos sentia.

Fins que altra volta romperen
llur cadena, y prest volaren,
y prest mos llavis vingueren
y en los ulls un bes te feren
y tos ulls pipellajaren.

Pipellajaren, ma vida,
com los ulls de una donzella
per un llamp del cel ferida,
que 'l foch á que doni eixida
n' era 'l foch de una centella.

Y lluny d' anar en minvansa
encare l' ardor creixia
com no atenyida esperansa,
y encare nova frisansa
de nous desitjos sentia.

Y febrosench m' arrastrava
pitjor que tots los agravis
una forsa fera y brava,
una forsa que posava
mos llavis entre tos llavis.

Ta pura essencia bevia,
foch ab foch se barrejà,
la sanch llavors me bullia,

lo cor dins del pit botia
y era ma boca un volcà

. . . . .
. . . . .

Los llavis se separaren,
nostras bocas aspiraren
á un temps ab mortal delicia:
es que d' aquell bés xuclaren
la saborosa resquicia.

Desembre 1872.

J. ROCA y ROCA.

LO RELLOTJE DE SOL,

(popular.)

Contan de la vila de M.... que no tenia rellotje pera saberne las horas. Se reuniren tots los principals de la ciutat y després de molta discussió, determenaren fer un rellotje de sol.

Esculliren lo puesto millor de la plassa, anaren á buscar un pintor afamat y li encarregaren la obra.

Lo pintor guarní la seva bastida, 's cubrí ab una tela blanca, pera que cap profá poguès veure los primors de son art y al cap de molt temps descubrí al admirats M.... un rellotje que per lo vistós podia competir ben be ab los mateixos raigs del sol.

No 's parlava de res mes y fou tanta la maravel·la que causá, que perque 's conservés y las plujas no 'l malmetessin, en sessió publica varen acordar lo ferli una tauladeta.

Efectivament feron venir lo mestre de casas y al cap de poch dias tenia 'l rellotje una taulada que 'l privava de la intemperie; mes al mateix temps de senyalar, perque 'l sol no hi arriava.

LAS RUNAS DEL MAS.

Quan se veu la campanya engalanada
ab lo mantell de gaya primavera
á una casa me 'u vaig qu 'es arrunada,
y allí 'm ve una tristor molt falaguera.

No s' hi veu res de bella arquitectura,
no era un palau soberch de la grandesa;
mes un jorn albergava la fe pura,
l' amor, lo patriotisme, l' honradesa.

Sos darrers habitants d' ella fugiren
en un temps que regnava crua guerra,
los qui lluytant com héroes no moriren,
varen finir en llunyadana terra.

L' arruná l' estranger cech pel carnatge
(lo llamp may cau del cel que no feresca),
ni la capella, ni de Dèu l' imatge
va respectar la fera soldadesca!

La parra que ombrejava la masia
y 'ls fruyters que ans tenian tanta ufana,
morta la má que 'ls coureava un dia,
ara viuhen com planta boscatana.

Ja no canta 'l pardal en la teulada
que cobria 'l graner, tota es desfeta,
ni entremig l' envigat adalerada
lo niu de sós amors fa l' oreneta.

Lo que un jorn fou celler encara resta
hont en lloch reservat sempre hi havia
la beguda escumosa qu' en la festa
feya brollar los cants y l' alegria.

Una memoria l' era no 's conserva
del batre y de las dansas tan ayrosas
que s' han perdut; ara la tapa l' herba
que arrela en las escletxas de las flosas.

De la llar que ara es freda y solitaria
apar veure lo fum qu 's caragola

y ab flayres de l' amor y la pregaria
barrejat cap al Cel sembla que vola.

. . . . .

Tot resta mut, altrás remors no s' ouhen
que lo feréstech crit de l' au salvatge,
la que las pedras desplomantse mouhen
y la del vent que brunz en lo boscatge.

Pensant lo pobre qu' en la casa aquesta
amor y caritat trobá á tot' hora,
quan s' hi acull en la nit ó en la tempesta,
d' agrahiment y de racança plora.

Quan ja no 's veja res de son aspecte,
d' ella no 'n restará memoria alguna.....
Tambè jo he de morir, y sens respecte
los vius trepitjarán la meva runa!

ANTONI CARETA Y VIDAL.

CONVERSIÓ.

En Toni de cal Nas venia de mercat y per no fadigar lo ruch
l' estirava pel ronsal.

Un aplech d' estudiants qu' havia surtit á aprofitarse de la
primera ocasió que 'ls vinguès á tom, se n' adoná y ¡flas! en
un no res un d' ells agafa l' ronsal lo talla y s' queda en lloch
del burro, mentres los companys se 'n duyan aquest cuy-
ta corrent.

En Toni, res, anava estirant y l' altre seguia fent l' estira y
afluixa.

Ve que 'n Toni s' tomba, y fet un marbre 's queda al veure
un home en lloch del ase.

—Ah!,—fa 'l pobre home—¿com es estat aquest misteri? Un
home!!

—Pagés, lo bon pagés,—li respon l' estudiant planyivol-
ment—no 'us meravelléu del que passa; sabréu com jo era un

pobre estudiant condemnat per mas culpas á fer vida de roci y avuy Deu s' es apiadat de ma sort retornantme ab lo seu perdó, ma primera forma.

Y en Toni s' ho creu y l' estudiant se n' va.

Al dijous vinent, en Toni, torna á mercat, y lo primer que hi veu, es un aplech de gitanos que tenian al seu burro per vendre.

—Eh, tu home, —li fan—¿vols comprar aquest burro?

—No fa per casa—respon en Toni—Que 'l compré qui no l' conega: á mi se 'm va tornar un home!

A UNS CRANIS.

Meditació.

Oh testes descarnades
que fòreu per la terra enmantellades:
¿qui fòu la ma piadosa
que us ba dels corchs lliurades
de vostra fossa alsant la freda llosa ?
Del Senyor en lo temple
que us posá, pera que l' hom contemple
del mon la pompa vana ?
¡Oh inexorable exemple
eixit del meteix si de mort insana !
L' antiga fesomia
qui en vostres ossos blanchs trovar sabria,
y quina fou l'ossosa
capsa endevinaria
que pertanyè al pagós ò á dama hermosa ?
¡Oh testes ! ¿No 'm diriau
hont es la carn fugida ab que us vestiau,
y les brillants mirades,
y l' alè ab que viviau
y l' eloqüent paraula 'hont sont anades ?

¡ Ay ! ¿ Qui en vostra fredesa
trovar sabia l' foch de la bravesa !
¿ Quina de Deu imatge
ne fou per la sabiesa
y quina del negat, pobre cusatge !.....
Cranis; la terra avara
les formes ha robat de vostra cara;
lo temps ab sanya fera,
si be us respecta encara,
en pols convertirà lo que pols era;
Y 'l vent, ab sa bufada
la pols al lluny ne portará escampada:
¿ y qui ferà memoria
llavors de vostra estada
en aquest món de vida tranzitoria?
Si solchs vostres petjades
no deixan en est món ¡ oh malhaurades !
heurèu per tota herencia,
no essent del món plorades,
lo negre oblit, la freda indiferencia !

Gener de 1872.

FELIP PIROZZINI.

LO GLORIA.

(Popular)

En lo poble de l' Alforja, se solemnizava una gran festa, no era la del patró del poble, mes poch se 'n mancava, era un vot fet per aquell per haver paivagat la gran malura de tocinos. Tot estava al seu punt; lo dia avans lo mosso del rector havia anat a vila tot ronsejant y no moguentse del pas, ab la mula coneguda per *la avia*, de tan vella qu' era donchs havia servit al manco per dos antecessors del rector y havia provist de ciris las duas bossas homónimas del poble ó sigan las duas alforjas. Ab los ciris, los refusos y culs de blandons sobrers de las

altres festes, s' havia guarnit un altar que quan fos encés, no mirant los alts y baixos que la desigualtat de ciris devian ferne, semblaria tot l' altar un pa d' or. Los administradors de la festa, de bon demati ja hi eran, ajudant á lo senyor rector; lo mosso, y la majordona també hi ajudavan y tot anava arreglantse, quan tot plegat s' acut á un dels administradors, una lluminosa idea.

—¿Perque en una festa que tan?rebè estaráño hi te d' haver música?

—Caratsos, teniu rahò y quina llástima! No podriam arreglarho, senyor rector?

Cavila d' aquí, cavila d' allá, ningú savia atinar com podria ferse; mes la cosa era massa important pera dexarla corre. Lo poble 'n rebria tal sorpresa que 'l nom dels administradors quedaria per sempre mes gravat on lletras d' or en la memoria de tots los ciutadans de l' Alforja com diriam are, per mes que 's tracti de vehins de poble.

Com ho farem, com ho direm, un d' ells tot d' un plegat, diu: —Ja ho tinch.

Tots los demès se li acostaren ab la boca oberta, no se sentia ni 'l vol d' una mosca.

—Sí; no hi ha dupte, ja ho tinch, fassi anar á buscar lo Tano barber.

Lo baylet á una senya del rector, deixá la corda de la campana que desde lluny anava fent repicar y d' un bot se plantá á casa 'l barber.

Aquest ab la navaja á la ma tot estirant lo nas d' un pobre pagés, rebè 'l recado, que 'l deixá mut de sorpresa.

—Digas al senyor Rector que desseguida vinch.

Qui va pagarho, va esser lo pobre pacient que n' eixí ab mes de tres fortas estiradas de nas, barba y orelles, ab dos ó tres talls que serviren per tréureli la sanch dolenta que poguès tenirne y encara ab mes alts y baixos que las puntas de Montserrat.

Lo barber llest y aixerit com una mustela, se presentá á la esglesia.

Al véurel arribar tots s' acostaren al qui havia tingut lo

pensament, lo qual tot cofoy y ple d' importancia, se dirigi al barber y li diguè:

—Tano, ja saps que avuy se fa una gran festa, y volem que se n' enraioni per temps; tot está apunt, mira quin altar mes ple de cera, empero 'ns falta una cosa que te d' acabarla de fer bona festa; hi manca una cobla ó música: per aixó so pensat, que ja que tú tocas la guitarra, podrias posarte al chor y desde alli acompanyar tot l' ofici.

La idea apareguè grandiosa á tots y ja no s' enraioná mes de la cosa, tothom ple de satisfacció continuá l' arreglo de la Esglesia, l' escolá va repicar ab doble forsa, las llantias pujaren y baixaren per tenirlas ben plenas d' oli, del fons del calaix eixí la casulla nova, y 'ls roquets dels escolans se posaren arrengrerats al banch de la sagristia, pera que quan hi anessin los baylets cadescú arrepleguès lo que li vinguès millor, ó 'l que vulguès tan si li era curt ó llarch, estret ó ample.

Lo barber corrents se 'n torná á casa seva, diguè als parroquians que hi havia y que ja estaban cansats d' esperar, que 'l dispensessin pus que tenia un gran afer que 'l destorbava, y tancant la botiga se 'n aná á dalt á afinar la guitarra, lo que lográ al cap d' una hora, ab l' aditament de duas ó tres cordas trencadas.

Mentres tant la hora del ofici arrivava, las donas ab mantellina com á mes devotas, anavan entrant á la Esglesia, los vells tot estirant al alt los brassos pera ficarse 'l jech, poch á poch també las seguien; mentres que 'l jovent quedava á la plassa tot jugant ó veyent passar las noyas; quan tot d' un plegat la campana doná un repicó capás d' aixordar á un sort y tothom mes que depressa se ficá á la Esglesia donchs l' ofici comensava.

Ab tota solemnitat isqueren de la sagristia los administradors ab atxas, seguits del Senyor Rector qui ab veu grave, pausada y solemne comensá l' ofici; lo barber que no havia vist may tanta solemnitat quedá tot sorprés y ab ansia esperava 'l punt de deixarse sentir y mostrar sa habilitat en la guitarra, aixis es que tan bon punt lo Senyor Rector entoná

lo *Gloria*, ell se surt de tò y comensant á rascar la guitarra 's posa á cantar.

— ¡Ay quin gloria! ¡quin gloria! ¡quin glòria!

Y rasca que rasca, com mes anava mes era 'l seu entussiasme y mes fort feya sentir los rasgueigs y punts de guitarra.

Un dels administradors al sentirho s' entussiasmà també de veras, y tot d' un plegat, trayentse unas castanyolas, deixa l' atxa á terra, y tot repicantlas, comensa ab lo mateix tò á cantar:

— Ay quin kiries! ¡quin kiries! ¡quin kiries!...

Lo Sènyor Rector, que pobre home posat á l' altar havia escoltat ab prou paciència la sortida del barber, estant á veuré ahont aniria á parar, al sentir l' administrador y al veuré la tavola que movian, ell que 's gira y alsant los brassos ab lo mateix tò comensa de cantar:

— Ay quins ases! ¡quins ases! ¡quins ases!...

Lo barber y administrador tots sorpresos y sofocats, quedaren muts de vergonya, y 'l rector baixant la veu seguí ab missa resada y s' acabá la festa.

LA PROVIDENCIA.

VISTA DE MUNTANYA.

A DON JOSEPH LLUIS PONS Y GALLARZA, PER RECORT DE BONA AMISTAT.

De bon mati he pujat á la muntanya,
Y he vist, ó bella vista!
Vora 'l torrent la trencadissa canya,
Per la serra enfilats los pins y 'ls roures
Agafantse á la roca,
Y al prat y al cim lo vert sens fi de l' herba,
Y de les plantes lo divers fullatge.
L' aygua furiosa he vist del riu selvatge
Udolant com á lleó arrasar vernedes,

Saltar pels camps y travessar los pobles
Fins á la mar llunyana ahont abatuda
Sa forsa cau retuda.

Del mont mes alt sobre la dura pedra
M' he assegut. Y he esguardat la portentosa
Creació que Deu manté des lo gran dia
Que de l' eternitat exi gloriosa
Al primer mot ohit dels segles: sia!

Derrera la llum d' auba qu' estenenkse
Per tot l' espay allunya la tristesa
De les muntauyes y les valls callades.
La ma de Deu palesa
He vist al cel, y he benehit sa gloria
Agenollantme, abdues mans plegades,
Al contemplar l' exida
Del sol que torna á tot lo mon la vida.

Beneyta sia l' hora
Primera de tot jorn! L' Omnipotencia
Crida l' home al treball y; perque puga
Guanyar lo pa del dia
Ab la suor de son front, lo sol li envia
Font de calor y forga, y la riquesa
Li mostra ab la llum clara
Per tot arreu estesa.

Y l' home ha treballat, y avuy encara
Traballa y may s' atura,
Que la lley del treball encara dura
Y durará mentres lo mon mon sia.
Lo treball es la font de l' alegria,
Per ell la Providencia,
Filla de Deu, mare del hom piadosa,
L' art li ha donat, l' enginy y la ciencia
Qu' han transformat lo mon creant la gloria
De les generacions mortes y vives.
Del treball la victoria
Es veure avuy fet paradís lo qu' era
Avans ferest desert, veure los pobles
D' un cap del mon al altre

Unirse com germans, tallant les serres,
Aplanant monts y foradant muntanyes,
Y omplint de naus la mar tota sorpresa,
Cavall aspriu é indómit que á portarles
O de grat ó per forsa ja s' hi avesa.

Axí la gran figura

Del hom posat per Deu sobre la terra
Com rey gloriós de la creació divina,
Ha exalçat la natura

De l' esperit rebut del cel que 'l llança
De la vida sens terme á l' esperança,
Y l' art ha endevinat y la bellesa;
Y en mitx de la grandesa

Del mon de Deu hom com Senyor domina,
Mirant al cel devant de Deu s' inclina.

Humil lo cap devant de Deu acala

Vehent les maravelles

De la creació reproduhirse sempre,
Lo sol com rey del dia,

La lluna de la nit y les estrelles;

Ab la claror de l' auba l' alegria

Naxer al mon, tots fentli l' escomesa

Los aucells ab llur cant ple d' armonia,

Colorirse los cels, valls y muntanyes,

Mil veus dins lo brogit oirse estranyes

Dels vents, dels rius y de la mar, com presa

L' immensitat d' una amagada força

Que l' empeny á exalçar la ma divina

Que ha creat un cel de mons, y 'ls encamina

Per tal que llur camí may pugan torca.

Y quan lo sol derrera 'ls cims s' amaga

Y á poch á poch sa claredat s' apaga,

Y ve la nit ab fosca y gran silenci

Per lo repòs del mon, descausa l' home

A la llar tot voltat de sa familia

Trobant amor per son amor, y adora

Al Deu, de tots los sers causa primera,

Que altres Deus no consent, que es *el qui era*

Y *el qui serà*, tot ple d' omnipotència,
La pau de l' hom qui creu, ayma y espera,
De l' univers salut y santuari.

L' activa, l' increada Providencia
Es la força eternal que al mon fa moure,
L' home en xexanta segles
Sols ha pogut avassallar la ciencia
D' unes contades regles
Del moviment dextat per Deu á lloure.
L' home es lo braç que lo Criador maneja,
La ma ab que volgué escriure
En aquest mon de tant curt temps per viure
Del mon d' eternitat lo gran misteri;
Y en va cerca y cobeja
L' home aqui baix de son Creador la gloria,
Que Deu de si ha deixat sols la memoria
D' esser *Aquell qui es*, l' amor, la vida
Que pe 'l camí de creu mortal se troba
Per tot hom qui la vol y may l' oblida.

O Criador, ó Pare amorosíssim
De l' home que á ta imatge fer volgueres,
Aprés la llum del dia ve la fosca
De la nit en aquesta vall de llágrimes
Com segueix á la vida la mort triste;
Mas tú á l' hom prometeres
Per la vida d' amor cel d' esperança,
Y puig que de mos jorns ja n' es la posta
Del sol, y de ma mort la nit s' acosta,
Eixes tenebres llança
Y obre 'm la llum eterna del teu dia,
Deixant á ma familia per herencia
Lo sant treball, lo pa de l' alegria
L' amor de caritat, ta Providencia.

MIQUEL V. AMER.

LO PODERÓS ES BONDADÓS.

DE VICTOR HUGO.

En lo comens Deu vejé vindre al Dimoni Iblis, volant per los espays y dirigintse á ell, Deu Nostre Senyor li va dir:

—¿Vols lo teu perdò?

—No.—Va respondre lo Mal.

—Llavoras, ¿qué vols?

—Deu,—va contestar Iblis cubert de tenebras—juguem á qui arà una cosa mes bella.

Lo Senyor va dir:

—Hi consento.

—Escolta—afegi lo Rebell—jo pendré lo que m donarás y ho transformaré, tú millorarás lo que jo t' entregui. Y cada qual posará tot lo seu ingeni en embellir lo que rebut haurá.

—Siga; ¿t manca alguna cosa? Prentla.—Diguè Deu ab desdeny.

—Vull lo cap del cavall y las banyas del gam.

—Prentlos.

Lo monstre, rodejat per la boira, va continuar:

—Preferiria los del antilop.

—Siga: preno.

Iblis va entrar en lo seu antre y va forjar. Després alsá front.

—¿Es acabat?

—No.

—¿Te manca alguna cosa encara?—li va dir lo Senyor.

—Los ulls del elefant y 'l coll del brau.

—Té.

—Encara vull mes,—afegi lo malehit,—vull lo ventre del cranch, las anellas de la serpent, las cuixas del camell y las potas del avestrús.

—Té.

Al igual que s'ou lo butzinar la abella en lo dintre del rusch, se sentia anar y tornar lo diable en lo dintre del infern, anant remoyent las enclusas de ferro. Ningú era capás de veu-

re, per la boira que 'l rodejava, lo que en lo fons de la desconeguda caverna feya. De sopte Iblis, girantse en vers Nostre Senyor, li digué :

—Donam lo color del or.

—Prenho.

Y murmurant y llemsant espuma per la boca, com un bou quan lo degollan, lo diable tornà ab afany á trevallar en sa fornal. La cova á cada colp s' estremia; las espurnas que sortian de dessota del martell semblavan llamps, los ardents ulls del forjador se pareixian á unas ruentas brasas: bramava: de sos nassos brollava 'l foch ab un soroll parescut al del mar en lo temps en que la cigonya se 'n va de nostras terras.

Deu li va preguntar :

—¿ Qué mes te falta ?

—Lo salt del tigre.

—Tè.

—Be está;—diguè Iblis, dret damunt son volcà, y girantse en vers l' orient, va anyadir:—Ajudam, huracá, á bufar.

La fornal s' inflá.

Iblis, suant á mars, se doblegava, 's recargolava y baix las foscas arcadas, sols se distingia la negra silueta del forjador, destacantse damunt lo color roig que las flamas despedian.

L' huracá, en forma de dimoni, l' ajudava.

Deu, parlant desde lo mes alt del firmament, li va dir :

—¿ Qué mes vols ?

Y 'l monstre, alsant sa grossa y entristida testa, li responguè:

—Lo pit del lleò y las alas de la águila.

Y Deu va tirar, desde 'l fons dels elements que ell ordena, al altiu y rebelt trevallador, las alas de la águila y lo pit del lleò.

Y 'l dimoni segui sa tasca entre mig de las tenebras.

—¿ Quina hidra forma?—preguntaren las estrellas.

Y 'l mon esperava ab admiració, silenci y gravetat, lo moment en que eixiria 'l colós que 'l diable formant estava.

L' Etna, fornal del malehit forjador, va llemsar una alenada de fum, seguida de llargas y entortolligadas flamas, lo sostre del infern, tot va enfonzarse, y en mitg d' una llum sobrenatu-

ral y descolorida, aparegué una de las mans d' Iblis : d' ella va saltar la llagosta.

Lo monstre infernal, satisfet de sa obra, 's va crehuar de brassos, y ab tó de despreci y mofa, digué á Deu :

— ¡ Ara 't toca á tú !

Y lo pervers, tractant d' enganyar al Ser Suprem, va anyadir :

— Tú m' has donat l' elefant, l' avestrús y l' or pera daurar-ho tot ; lo mes hermós del gam, del cavall, del lleó, del brau, del tigre y del antilop, de l' águila y de la culebra ; ara so jo 'l que dech donarte á tú 'l material pera dur á cap la teva obra : vet aqui tot lo que tinch. T' ho dono. Té.

Deu, que llegeix en lo interior dels homes, estenguè sa hermosa ma banyada tota de llum envers las tenebras y 'l dimoni li va entregar una aranya.

Deu la va pendre, la va posar en mitg del abim que no era encara llavoras blava volta ; posá sa mirada en la bestia : son ull llensava llum eterna ; l' insecte, que semblava un punt negre, va anar creixent y prompte va esser enorme : Deu continuava mirantsel tranquilament ; una auba desconeguda comensá á espargirse tot al voltant del vil animalet ; son rastrer ventre 's convertí en un globo lluminós y las potas, canviant sos muscles en esferas d' or, van allargarse per la oscuritat en forma de raig de llum.

Iblis alsá lo cap, y l' infame, enlluernat de sopte, 's va llenyar mugint de rabia per entre mitg del illuminat abim, perque Deu acabava de criar lo sol.

CANSONS DEL TEMPS.

¡UN LLIBERAL!!!...

Jo 'l veig que molt s' eczalta
ab gent mès vella qu' éll,
y al bon respecte falta

que 's déu á un home vell.

Jo veig, si 'l contradiuhen,
bufar com lo mestral;
y, ab tot, sento que diuhen....
diuhen qu' es *lliberal*.

Gastar sa curta hisenda
jo 'l veig ab *bons* amichs:
amichs de la fatxada
com èll plens de embolichs.

Jo veig que d' èll s' escriuhen
certs fets que la moral....
Callèm: sento que diuhen....
diuhen qu' es *lliberal*.

Si pèl carré ó la plassa
troba un obrer prop seu,
jo veig que de llarch passa
fent veure que no 'l veu.

En cambi èlls li somriuhen
no judicantlo mal....
Per ço serà que diuhen...,
diuhen qu' es *lliberal*.

Això si: quan se tracta
d' alguna religió,
veig que 's declara al acte
ateo inquisidó.

« Los sacerdots tots viuhen
del seu comers venal.... »
diu, y.... está clar, d' èll diuhen....
diuhen qu' es *lliberal*.

Los *lliberals* que 's mostran
com lo qui us he mostrat;
que aixi estimar demostrau
la bona *llibertat*,

Jo, *lliberal*, declaro
no son los meus germans,
jo, catalá, 'm separo
dels *lliberals*.... bergants.

LO SANT CRIST.

Era donchs lo cas, que de pur vell y gastat en la vila de... se 'ls havia fet malbè lo Sant Crist y 's trobaren prop de la festa en que 's devia fer la professò, sens que 'n tinguessin, ni temps hi haguès pera ferne un altre,

Aixó 'ls posà en grans apuros, no savian com ferho ni arbitri hi trovavan, quan à un dels concurrents al lloch ahont l' asunto 's discutia, proposà que fes de Crist un home. ¡Que va haber dit! veus aqui la cosa resolta. Mes contents que unas pasquas comensaren à buscar l' home, y per fi pensaren ab lo Jepet, qu' era lo qui tenia mes bona barba.

Li digueren, aquest hi vinguè be y pera que fes mes goig, menjá bè 'ls tres ó quatre dias avans del de la festa. Arribá aquest, lo Jepet se posà en la creu sostinguts los brasos y peus, per dos grossos claus y petja y abaxant lo cap, bon penitnal de barba, ixqué sostingut pels portants, en mig de la professò que era part integrant de la festa.

La gent al veurel, deya:—quin Sant Crist mes ho, sembla de carn—y ell ab lo cap caigut, y la cara acongojada anava seguint, fins que tot d' un plegat va sentirse com si li haguès fet un xich massa d' efecte la bona pitansa d' aquells dias. Aixis es que preveyent que la cosa aniria depressa, cridá ab veu baixa à n'al que l' duya:

—Anton, Anton, afanyat que tich una cosa que 'm corra préssa.

—Home la professò te de seguir lo seu curs.

—Donchs jo no puch mes.

Lo de baix llavoras compreguè de que 's tractava y no gosant à aixecar lo cap, li diguè;

—Jep, per l' amor de Deu, aguàntat.

Mes lo dalt que 's vegè la terrabastada à sobre, ell que tot d' un plegat se deixa anar dels claus de la creu, salta à terra y 's fica à la primera porta que va trobar.

La gent tota admirada, que volén de crits com va ferne? Tothom va apretar à corre à camas ajudeume y ningú va sa-

berse donar rahò de lò que allò havia sigut, 'sòls algunas ve-llas van dir que havia estat un miracle.

La professò com es de presumir, ab aquell fracàs, se'n tornà á retiro y la escena, entre 'ls administradors promogué grossas disputas.

A la fi van paivagarse y perque no 'ls succehis mes determenaren fer construir desseguida un San Crist. Mes com se tractava de fer una cosa bona, van considerar que sols á Italia hi havia artistas prou dignes de tal obra. A n' aquest efecte anomenaren unas personas inteligents en la materia, pera que recorreguessin tota la Italia y escullissen lo millor artista que trobessin pera encarregarli la obra.

Los dos comissionats s' embarcaren, y á Roma trobaren lo artista apropòsit pera l' encarrech que dúyan; mes joh desgracia! quan foren á explicarli lo modò com lo volian, se recordaren que ab la pressa d' eixir de la vila, no havian pensat á preguutar si 'l Sant Crist havia d' esser agonissant ó mort.

Alli foren los apuros, ja quasi s' havian determinat de tornarsen á sa terra á preguntarho, quan un d' ells donantse un cop al front, diu:—Ja ho tinch, y que tontos de trencarnoshi 'l cap. Lo fem agonissant, y si per cas, quan som á casa 'l volen mort, li clavem llansada y 'l matem.

Y donaren ordre de que 'l fessin en la agonia.

EPÍGRAMA.

Segons carta qu' ha escrit Pere
Al nostre amich Salvaor,
Ja no fa tanta calor
Com fea dies arrere.

Y en la postdata li diu,
(Por supuesto de secret)
Que li pareix qu' este fret
No durará hasta l' estiu.

JOSEPH BERNAT BALDÓVI.

Un xicot á qui per equivocaciò havian donat un fort jaco de bastonadas, reya á mes no poder tot dibent.—Y que burlats se trobarán, quan se 'n adonin que m' han pres per altre.

No sé quina ma estranya
mon cor sorolla y mos desitjos guia
que pujo á la montaya
y en senthi, si podia,
encara mes amunt me 'n pujaria.

D' allí, trobo mes pura
l' ampla cortina del espay, mes bella
la llum, y per l' altura
voldria nadá en ella,
si les ales tinguès que té l' aucolla.

Miro rodar lleugera
la xica boyra per lo sol xuclada,
fontense en sa carrera,
y l' ánima encisada
se fon ab olla del desig portada.
¡Lo soll quan jo me 'l miro
no sé que sento que sonrich, y á l' hora
desconhortat suspiro,
y surt mos ulls en fora,
un cor á soleyarshi que l' anyora.

Pláschme al sentir l' ardencia
de son alé de foch sobre ma cara,
com plau á l' ignocencia
dels llabis de son pare
bèure la mel que de dolsor l' amara.

Jo iria á ell, com vola
al flam que la consum la papallona,
y per besá' una sola
vegada sa corona,
lo pler daria que ab sos raigs me dona.

¿Y com deixar d'amarlo,
si es de la patria del amor la cita,
y 'm cal un jorn salvarlo
per fer cap á la cita
del Dèu mateix que ses regions habitat
¿Com no, si de la flama
del Sant Amor que del creat es vida,
l'imensitat proclama,
y d' aquell foch sens mida
es una espurna pels espays fugidal
Per l' ample de la terra
passejo cada jorn jo la mirada;
y veig lo plá, la serra,
y fins la mar salada,
banyantse en ones de sa llum daurada.
Y dich: «Flors oloroses,
lleugers aucells de virolats plomatges,
fontetes remoroses,
pinars, serres, oratges,
valls y montanyes y saltants y platjés:
¿Qué canta, qué festeja
lo chor de tantes veus com cada dia
lo mon en pes barreja,
y á son Senyor l' envia
en nuvols d' or, per entre estels fent via?»
Y 'm diu una veu pura,
suau com altra 'l cor may n' ha sentida:
«La llum, qu' es la ventura;
lo sol, que 'ns dona vida,
colors y flayra, inspiraciò y florida.»
Si; d' eixa llum hermosa,
reflex d' altra mes viva y mes brillanta,
tot ab l' escalf se gosa,
ab la claror s' encanta,
y als besos de sos raigs somriu y canta.
Y es que tot quant alena,
de Dèu com á catifa eix sol contempla
que mijant cel llumena;

llantia que aclara 'l temple
hont tot de sa grandesa trau exemple.
Llum de les llums, Déu vulla
que may lo cor veja en ton clar mudansa,
y 't serve com l' agulla
d' un nord, d' una esperansa
per quina via mon voler se llansa.
Y tal com ara 't miro,
de nit y tot, dins de mos ulls encesa,
y 'l cor á tos raigs giro
catiu de la bellesa,
com altre girasol de la grandesa.
Aixis quan un jorn neixi
en brassos de la mort l' ánima meva
al foch se redimeixi
d' una besada teva,
y sia de tos raigs al cel hereva!

(Treta de *Las primarencas*.)

FRANCESCH UBACH Y VINYETA.

Janer de 1871.

SENSE-POR.

Una vegada era un home que li deyan en Sense-pòr. Com ell d' atrovit, empuedor y actiu no n' hi havia d' altre, tant que gota de frenta li hauria fet lo mudar una montanya de lloch per treball que li haguès tingut y per temps que esmersar de guès en tal empresa.

Sens pensar en lo que podia succehir, sens encomenarse ni á Deu ni al dimoni, se tirava de cap á las mes perillosas gestas, de manera que res de lo factivol havia deixat de fer, sent molt lo que duya executat en actes è hisanyas tingudas fins á las horas per impossibles.

Y aixó que si l' haguessen vist, no n' haurian donat un xavo, nano, borni y coix del peu esquerra com era.

Tan bona sort en totes las suas empresas l' havia ensuperbit tant, que un jorn fins va resoldre anarse'n á veure 'l Sol, y ningú, mes que li feren comprendre lo exposat de son propòsit, poguè tráureli del magi.

Sense-pòr amani 'ls trastets y cap al Sol falta gent.

Mentres no va eixir del mon, tot va anar be; mes quan comensá á fer camí pel espay; llavors ja no fou lo mateix.

Sovint li mancava 'l pis ó li rodava 'l cap ó li flaquejava un peu y dava mes voltas y capgirells, ávans de tornar á estar á punt de fer lo seu fet, que estrel·las tenia al seu voltant, y aixó que no n' hi havia pocas.

Mes percó ell res, tossut com un aragonès cap amunt, cap amunt tirava, y, á la fi, la cort del Sol ya atenyé un dia á punta d' auba. Justament quan va arribarhi lo Sol s' estava girat d' espatllas.

Sense-pòr tot y ser tant atrevit com era, cal dir que va encongirse un xich al veures en lloch tan cambiat de fasmia y ea palau tan esplendent.

Lo Sol devia sentir olor de carn humana, á lo que 's véu, perque ab tot y que no devia tombarse encara, doná mitja volta, deixant en descobert son lluminós rostre.

Sense-pòr ni temps va tindre de portar la ma á la vista, enlluhernat y rostit ab tanta vivor y forsa de llum caiguè als abims del espay y ningú sap hout hauria anat á parar, si per sort no s' haguè topat ab los Vents y Brisas qu' anavan á rentar la cara á la Terra, que tot just en aquell punt s' acabava de despertar.

Per tal maravellosa ventura Sense-pòr se vegè fora de perill de mort, perque ab tot y tan llonjos companyons com la fortuna li doná, no poguè lliurarse de rómpres' lo bras esquerra, per haver topat en son camí ab una estrella cantalluda.

Va estar malalt, y de llavors ensá va fer propòsit y fins sagrament, de no fer res, sens pensarshi y repensarshi molt, á fi de servir en lo millor estat de salut, l' altra meytat de cos que encara tenia saucer y ple de vida

LA NIT DE REYS.

Tres angelets dormian
Dintre una cambra
Aquella nit que 's tornan
Nenes les mares.
Presos d' un mateix somni
Tots tres estavan,
Que 'n lo balcò tenian
Les tres sabates.
Los vellava sol-licita
La bona mare,
Qu' era la nit molt freda
Y 'l vent xiulava.
Ella als petits sentia
Com s' agitavan;
¿Y com no, si tots veyan
Als Reys y patges
Sobre cavalls venintne
Gegants de talla,
Carregats de joguines
D' or y de plata?
Los dos mes grans gojosos
Les mans paravan:
No savian que pendre:
Cotxets ab máquina,
Orgues, cavalls y trompes
Tot se 'ls regala.
Mes ay! al mes petit,
Per sa desgracia,
Quan feya travessures
Se li contava
Que vendria 'l rey negre
Que als neus agafa.
Y 'l pobret ara hi pensa,
Cruel recordansa

Que le hi presenta en somnis
No com als altres
Que li doni joguines
Ni res que ho valga,
Sino ab cara feresta
Y ab vista irada.
Ell, mesquinet, tremola,
La veu li manca
Per dirli quel perdoni,
Per cridar: *Mare!*
S' arropèix y s' enfonza
Dins la flassada,
Mes per aixó 'l rey negre
No pert la rabia,
Corre tras d' ell y corre
Fins que l' atrapa
Descarreganli sobre
Tan cruel fiblada
Que un erit d' esglay n' esglaya
La pobre mare,
Y un de dolor ressona
Dintre la cambra.
N' era la nit feresta:
La llampegada
Il·luminá dos cossos
Que s' abressavan
Cayguts demunt la terra
Frets com á marbre...
Mentres tot desxondintse
Dos nens cridavan:
Mare, los reys ja venen
Ab trompes y atxes!

VICTORIA PENYA DE AMER.

CONFESSIÓ.

Un gitano 's va agenollar al peu d' un confessorari y tot compungit va dir:

—Pare, m' acuso de háber robat una corda.

—Valgam Deu, que may poguéu resistir la tentació! Vaja, endevant, pitjor podia esser.

—Es que ab la corda hi havia unas morrallas.

— ¡Las morrallas! ..... endevant.

—Es que detrás de las morrallas va venirhi l' aubarda.

— ¡Encara mes !

—Y sota l' aubarda hi havia la mula.

— ¡Aqueixa si qu' es negra !

— ¡Oh ! pare, mos negra era l' altre mula que seguia.

A M.

Dins d' aqueix' hora bella
Que nou amor per sempre may me juras
Torna á lluir ma estrella:
Llans esgotat lo calzer d' amarguras
Y quan ta veu riallera
Parlant de mort l' esdevenir atansa.
Com en ma edat primera,
Torna al cor lo delit y l' esperansa.
Llavors per aixecarme
Fins á ton cel, morir tantost voldria
Y veurét' per plorarme
Com t' agenollas en la fossa mia.

J. LL. PONS.

TAQUI-TELE-ORTOGRAFIA

Ó SIA UN MESTRE DE DINS Y UN MESTRE DE FORA.

—Deu lo quart, senyor Pere: *

—No 'us conech, bon home.

—Ho crech. Jo li diré qui sò y perque vinch. Jo sò un mestre de fora molt amant del progrés en tota la llargada de la paraula. Tant que la meua escola encara qu' es en un recò de mon la trobará en primera ratlla entre las mes avansadas, toqui 'l registre que vulli. Si 'm paria de religió, li diré que tinch un Garibaldi de guix en lo lloch qu' avans ocupava un Sant Crist. No hi tinch tarima perque tots devem estar al mateix nivell, mestre y deixebles. Palmeta no 'n gasto, perque sé que fa reaccionari aixó de fer aprendre ab violencia. Y fins á tal punt sò establert en ma escola la llibertat de ensenyansa, que ni tinch horas fixas, ni lloch segur. Aixís es que de vegadas quan ve un noy per aprendre de llegir, allí hont me trobo li dono la lliassò y quan estem llests solch dirli:

—Noy, ara vina quan vulgas y á l' hora que vulgas. S' es acabat aquell temps en que 's feya anar per forsa á estudi.

Aixís he lograt treure deixebles savis perque 'l que hi ve, com ho fa per afició al estudi, s' hi cromá las pestanyas y surt un sabut de primera. Be es veritat que devegadas estich dos y tres anys que no 'n veig cap. En aquests espays de temps es quan jo m' aprofito per fer los meus travalls y estudis propis de mon càrrech. Ara be, l'altre dia llegint un diari vaig trobarhi que 's parlava de V. y de sa Taquí-tele-ortografia. Dech dirli que des de llavors ensá no he sossegat fins á desferme, per uns quants dias de mas ocupacions, á fi de poder rebre de V. alguna lliassò sobre tan difícil part de la gramática: perque jo crech, com V. he vist creya segons diuhen, en lo progrés indefinit, y penso que en tot sempre queda per dir la última paraula. Ab aixó, ja sab perque vinch. ¿Vol afavorirme ab una senzilla conferencia?

—Prou, home! Justament ara no porto pressa y os diré quatre paraulas que fan al cas. Vos, s'oposo que ja sabreu lo que es gramática.

—Si, senyor; l' art qu' ensenya á parlar y á escriure correctament y ab propietat.

—Mala definició: incomplerta... falsa en part!

—Es la que 'n fa l' Academia!

—Y ¿que sab l' Academia? Amich, s' es acabat aquell temps del *Magister dixit*. La rahò, la rahò pura es l' academia: lo demès son vuyts y nous. Y sino escoltèu. Vos diheu l' art qu' en-

senya etc. hi jo 'us pregunto ¿sabeu vos per ventura si es art ó si es ciencia? Jo may he sentit donar á cap gramátich lo nom d' artüsta...

—En aixó tè rahò.

—Y en tot. Y en quant á lo altre *de parlar y escriure correctament y ab propietat* ¿no hi trobéu á faltar quelcom, necessari com la llum del sol, avuy dia en que 'l carril y 'l telégrafo matan las carreteras y 'ls correus? No 'us apar á vos que al costat del *correctament y ab propietat* hi aniria molt be y *concretament*?

—Vostè hi lluca molt.

—Persó jo la defineixo. *La ciencia que fa parlar y escriure ab propietat, correcta y concretament.* Y en aquesta última paraula està la base de tot lo meu sistema ortografich. Abreujar, abreujar, veus aquí la filosofia de ma innovació. A que vé, embrutar mes paper del necessari? Si vos ab una ratlla podeu dir lo que ab los sistemas rancis, no podriau dir sino embrutantne tres. ¿podrèu negar que s' ha fet un gran pas en lo camí de la ciencia?

—Certament.

—Donchs aixó es lo que jo he lograt, calcant mon nou sistema en la lley del progrés filosófic indefinit. Principi etern, salvador, estimulador de las potencias del ánima.

Mes avans (y encara deixo per alt una primera divisió que se 'n deu fer en *mascles y femelles*) me so vist obligat á establir una nomenclatura clara, precisa, dividint los sons en *llabials, paladials, trivials, guturals, estomaculs, facials* etc. etc. com requereix á un sistema fill directe del *fon'tich*... ¿m' entenèu?

—Jo li diré... ara com ara... un no hi està fet á tanta elevació d' ideyas... Pero si V. m' ho explica mes per práctica...

—Be, vos. lluny del tracte civilisat no m' estranya que no coneguèn á fons lo tecnicisme... aixis vos farè franch de tot terme directe y grátich... y 'us ho explicarè prácticament... vulgarment com se sol dir, lo que es lo fonament del meu sistema, comensant per ferhos entendre lo que significa lo seu nom, sintessis de sa naturalesa. *Taqui-tele-ortografia*: aquest nom vol dir qu' ella inclóu la manera de procehir de la *taquígrafia*, (en quant alguns cops sol usar signes), y que de la *telegrafia* ne té la *rapidesa*. Y es clar. ¿Quin dupte tè que si en una ratlla podèn llegir lo que avans embrassava una plana, los ulls corren mes del que corrian? La *fonética* ja va comensar á flayar la cosa, establint que la forma de la paraula devia fotografiar los sonidos de la mateixa: mes no hi havia prou ab aixó. La teoria aquesta callia aplicarla al *signe*, á la *lletra*, y d' aquí neix lo meu sistema. ¿Quina necessitat teniu vos d' escriure per exemple *ella* quan escribint solament la *ll* ja ho teniu tot? Y sino, á veure, pronunción la lletra *ll* sens fer sonar la *e* y la *a*? Donchs be, lo que

dich de la // dirè de totes las lletras que sempre duhen vocals encastadas en ellas mateixas y que representan un só perdut fins ara; més que no 's perdrà d' huy en avant si Deu ho vòl y l' esperit rutinari 's deix convence... M' entenéu ?

—Jo li dirè .... si un hom ho poguès palpar.... Aixis de paraula.... es tan nou tot lo que V. m' ensenya....

—Teniu rahò.... vos no sou home de teoria.... ja no me 'n recordava; hos ho farè veure prácticament. Vejam, agaféu la ploma y escribiu lo que 'us dictarè....¿ que 'us dictarè? Qual-sevol cosa,... res... un exercici de la meva gramática. Es dialech. Poséu: guiò. «De esse hu á esse dos hi ha diferencia» Guiò. «Ca l» Guiò «Ella s' ho creu.» Guiò. «Ella s' erra?» A veure. Ho heu fet malament, poséuho en forma de dialech un guiò sota l' altre.

Lo mestre de fora ho escriu aixis.

«—De esse hu á esse dos hi ha diferencia.

«—Ca l

«—Ella s' ho creu.

«—Ella s' erra.»

Lo mestre Pere li pren lo paper.

—Be,—diu—això es lo sistema antich y ranci. Ara jo 'us ho escriurè ratlla per ratlla de la manera com deu anar, segons la fonètica perfeccionada,

Y pren la ploma y escrli:

«—De esse hu á esse dos hi ha diferencia.

—«D s u á s 2 i a diferencia

«—Ca l

—K!

«—Ella s' ho creu.

—Ll c' o †.

—Ella s' erra.

—Ll c' r.»

—Que tal? Que 'us apar? Vintiquatre lletras menys! Trenta segonts de guany per aprofitarlos per altras cosas! Y sobre tot la rahò, la rahò pura imperant! Res de convencionalisme! Lògica, lògica, senyor mestre. ¿No 'us apar que aixó pot enorgullir un home?

Y al dir aixó, mestre Pere, se doná un cop al front.

Lo mestre de fora, que 's deya Pau, se 'l guaytava ab un pam de boca oberta.

—Be, que 'us ne sembla ?

—Mirí, 'l narro va ser un gran invent, mes lo que V. m' acaba d' ensenyar deixa molt endarrera al narro! Es una cosa gran; es una invenció com la del misto, que un no n' fa cas y que es lo que mes utilitat proporciona á la humanitat despres del menjar. Ah; senyor Pau! y que 'n diu d' aixó l' Academia? ¿Que 'n pensan los homes de lletras?

—Que saben ells? Mesquins d' enteniment com sou ¿com

voléu que pugan aprehuar en lo just la válua de tal maravella? Son rutinaris.... jo no he treballat per aquest sigle. Jo he fet mon descobriment per las géneras qu' esdevindrán, jo no sò d' aquest sigle. Los del dia potser ho menyspreen; mes los que vindrán....

—Com los que vindrán: No, no succehirá aixis. Li asseguro. Santa Bárbara es un racó de mon; mes á S.^a Bárbara, com Pau que 'm dich, des d' ara en avant no se ensenyará res mes... ni d' altra manera.

—¡Oh! Pau.... vos sou un apostol.... vos teniu senderi.... vos 'us faréu digne de que jo 'us fassa un obsequi y 'us lo faré.

Y alsantse y prenent, de una pila, un llibre.

—Veyéu, esclamá, aixó es lo llum, aixó es la veritat ¡Es la taqui-tele-ortografia! En lo primer full vaig á escriurehi lo vostre nom

—¡Oh! senyor Pere, aixó es massa.

Y després d' haverli escrit lo nom de la persona, junt ab una dedicatoria honrosa:

—Tenin, va dir allargantli 'l llibre, es lo primer que surt de casa. Encara no n' he venut cap y aixó que fa un any que l' he fet estampar.

Lo mestre de fora abrássá 'l llibre plorant, lo besá y ficássel dintre 'l barret de copa alta, després d' haverhi ataxonat un gros mocador blau, ixque esmogut y ensopegant ab tothom pel carrer.

Al endemà de bon mati Mestre Pau arribá á Sta. Bárbara. Sa muller en aquell punt estava levant la noya.

—Antonia, Antonia, crida aixis qu' arriba tot corrent cap al encerat ab un llibre sota l' aixella.

La muller deixa á la criatura mig vestida y corra envers á son marit

—Ay, Antonia, dia aquest aixis que la vou, quina descoberta! Quin viatge mes ben aprofitat! D' avuy en avant serem richs! Jo 'm faré celebre...

—Pero que tens, home? Que passa? li diu la seva dona atalayada.

—Qué passa? Qu' ara la meua escola será de las primeras d' Espanya. Ningú 'm pasará la má per la cara. Será la primera escola hont s' haurá ensenyat la taqui-tele-ortografia!

—Qu' es aixó de la tela?

—Un nou sistema d' escriure. Ja no s' escriurá en paraulas: sino qu' ara ab las paraulas anirán barrejats los signes y las lletras. Oh, si tú fossis mes lletrada, ja veurias com t' ho explicaria tot ab pocas paraulas.... A mi m' ho ha ensenyat lo mateix inventor. Quina boca d' or! Ara hi haurá sous *guturals*

llavials, estomacals, animals etc. etc. una pila. La gramática ja no es un art, es una ciencia... y la fonética: ¡Ah! la fonética... la fonética!!!

—Qu' es això?

—Mira, t' ho ensenyarè pràcticament. Ja veuràs quina nova lley d' escriptura. Digas una paraula.

Y 'l mestre agafà 'l guix.

—Rave, diu la Antonia.

Lo mestre rumia.

—Aquesta no hi ve be, mormola; digasne un altra.

—Capsa, fa la dona.

—Tampoch, esclama lo senyor Pau mig enfadat.

—Nap.

—Que 't burlas de mi? Sembla que dius paraulas que no serveixen...

—Y donchs si no se me 'n ocorre cap mes? Home no reganyis. Mira, per tú he deixat la noya mig vestida, que no para de plorar: me 'n vaig á acabarla de vestir.

—No 't mogas.

La criatura 's revolca, xiscla, plora y crida que cridaràs repetint á la sacietat una paraula.

De cop lo mestre la sent. Se pega un cop al front, riu y escribint ab lo guix, tot febròs y agitat esclama:

—Calla, ja la tinch, la qu' acaba de dir la noya.

Y escriu á la pissarra:

—K k.

Y après ab lo front alt, lo bras estès y signant ab lo guix la paraula, diu á sa muller:

—Antonia, aqui tens la nova ortografia!

A CATALUNYA.

Que! digam, Catalunya, lo geni qual historia

Honra á l' humanitat y exalta á Deu,

¿Encara no s' eclipsa la estela de ta gloria?

¿Damunt lo front dels segles

Marxará eternament lo carro teu?

¿No mor eixa nissaga, de pensa coratjosa,

Mes lliure que l' alé dels huracans,

Que sols per Deu baxava la testa superviosa,

Que 'l mon estramordia

Baig lo trepitg faixuch de sos titans;
Que duya las victorias al rem de sas galeras
Y omplia d' enemichs lo fons dels mars,
Que vey a cultura marxar ab sas senyeras,
Que dava reys als pobles
Y martirs de la fé duya als altars ?...
Oh! no, jamay; la Patria no 's corba á la fatlga,
La corona de llum no gasta 'l sol;
Avuy encara s' aixeca potent la rassa antiga
Que al peu de sa grandesa
Fins la Mort esmirantse atura 'l vol.
Res fa que 'l temps s' endugue las torres enlayradas
Que 's creyan sostenir lo firmament;
Res fa que 'n llunyas platjas no folguèn sas eolcadas
Ni que no arribe al trono
L' amor del poble en lo natiu accent.
La santa Catalunya, la filla de la guerra
Marxa en avant, los ulls al infinit;
Si ahir mogué ab s' ascona los ambits de la terra
Avuy estent las alas,
Avuy regira 'ls mons del esperit.
Ab son esguart de joya la terra s' engalana;
Lo camí que s' empren es sant y bell;
Vol assentar sa gloria damunt la rassa humana
Sens que la sanch desdore
L' armini rossegant de son mantell.
En son delit arrenca secrets á la natura,
Fecundisa las arts ab son amor,
L' ubaga de las ciencias son ardiment no atua,
Ans olla tot clareja
Sa pensa es lo mirall del Creador,
Jo veig sos fills, altivols, nodrits en l' heroisme,
De amor á tot lo gran lo cor encés,
Com rompen en sas iras lo front al despotisme;
Esclaus de Deu, de l' honra
Com s' abrassan al geni del progrés.
Jo veig per monts y planas las vilas escamparse
Rompent lo clos de negras murallons,

De pámpols y rouredas y espigas coronarse
La terra catalana
De lo sorral als espadats turons.
Y veig la nuvolada qu' empeny fins á la gloria
La industria esbategant per totes parts;
Dintre sos plechs s' elevan cent cántichs de victoria !...
Per tot la vida es vida,
Per tot la Pau comanda sos esbarts.
Jo sento com s' afanya l' inquieta llansadora;
Com respira 'l torrent baig lo moli;
Xiular, tremir la terra furient locomotora
Y ab veu de las campanas
Nomenar á Deu lo temple bisanti !...
Y 'l prech de la maynada que del trevall s' allunya,
Y 'l mar qu' esmenta gloria dels combats;
Lo mar, que du pels pobles las naus de Catalunya
Com llenguas de la fama
Son nom á alzar per sobre las edats.
Oh Patria ! heróica Patria ! benhaja t' astruguesa;
Sempre 'l trevall empeny ab la rahò,
Damunt los llors y palmas no 's dorme ta grandesa,
Que avuy es jorn de tránzit
Y 'l sol ixent durá la perfecció.
Per cada jorn puríssim, heralt de ta ventura,
Que afadigat baig lo pogrès se fon
Jo hi veig un nou carbuncle fer creixer la hermosura
De ta esplendent corona
Que com ahir vol encerclar lo mon.
Avant, avant y fora; que 'l so de tas petjadas
Desperta del avior forta la veu;
Avant, per tú la gloria ja aixampla sas arcadas,
Lo sol te clou las voltas,
Fendeixlas, ves, que lo pervindre es teu.

ANGEL GUIMERÁ.

¿ SASTRE Y SANT ?

En temps ben diferent del que ara corra, en que 'ls sastres tots eran lladres (es á dir lladres, s' apropiavan tota la roba que podian dels parroquians). ne mori un á Roma del qui ningú 'n sabia la mes mínima malifeta; ans al contrari, tots ne contavan coses grans y bones. Mes: fins algú diguè que un pich mort, lo sastre flagrava á santedat, y com lo poble es d' aquesta manera, que per res s' engresca y de un tronxo de col n' arma una comedia, va comensar que 'l difunt ab lo temps aniria pels altars, qu' era una vergonya que un sant fos enterrat de qualsevol manera y qu' en fi, calia ferho present al Sant Pare.

Que « si hi anirem », que « ja está dit », lo poble entussiasmat corra cap al Vaticano cridant que tenian un sant nou. Una comissió puja á veure al pontífice, y li fa present las grans virtuts del finat; mes lo Papa, després d' escoltar, remena 'l cap y diu:

—¿Sastre y sant? No pot pas esser.—

Y veyent la turba obstinada en sa fal-lera, afegi:

—Deu tot poderós obrará un miracle per' donarnos á co-neixe si es sant; ab aixó, poseu lo cadavre dalt d' un ase, cech, y deixeu-lo anar á hont vulla. Lo lloch hont l' animal s' ature, será la sepultura del mort.—

Y ho feren,

¿Hont se deturá l' ase?

¡Dessota mateix de la força!

LO CANT DE BODAS.

(EN LO NUVIATGE DE 'N JEPET M.ª MARTÍ, DE PUIGCERDÀ.)

Quan la vila n' era en festa
Pe 'l nuviatge de 'n Jepet,

Los àngels del cel ballavan,
Y cantavan
A pleret.

Mitg perdut lo mon sentia
Lo ressò de sos cants bells,
Semblant á l' albada hermosa,
Melodiosa,
Dels aucells.

Mon cor emportat en alas
D' amistansa y bons recorts,
Fins als núvols se 'n pujava,
Y escoltava
Llurs acorts.

¡Be 'n deyan de cosas dolsas
Los angélichs serafins!...
N' eran cansonetas novas.

N' eran trovas

Plenas de perfums divins...
«Nuvieta, nuvieta.

Gracioseta,
(M' apar cantavan sas veus)
Tú n' ets esbelta floreta,
Regadeta

De Cerdanya per las neus.»
«Ditxosa tú en qui ha posada
Son amor bon jardiner;
Tú 'n serás plá ben cuidada,
Puig son cor, floreta aymada,
N' es constant y verdader.»

«Te 'n recordas nuvieta,
Gracioseta,

D' aquells dias ja passats,
Quan per l' herba esmaltadeta
La costeta

Devallávau hó y plegats?»
«Tú llavors en sa mirada,
Com si fos dintre un mirall,
Te vegéres retratada...

¡Felis tú qu' enamorada
 No has cercat altre cristall!»
 «Nuvieta, nuvieta,
                 Gracioseta,
 Angels som y t' anyorem...
 Quan veyem ta rialleta
                 Llunyadeta,
 Casi bé d' amor plorem.»
 «Bella nina enmaridada,
                 Ta niuada
 Té de serne com un sol;
 Será alegre sa volada,
                 Salpicada
 Per l' escuma del Carol.»
 «Bon menatge, bon menatge,
 ¡Sigas en tot temps felis!
 ¡Frescas auras de Cerdanya,
 Rodejéune sa cabanya,
 Convertiula en Paradís!»
 «Senyor Dèu que dés la gloria
 Sobre 'l mon ta gracia extens,
 Dónals puras alegrias,
                 Donals dias
                 Ben serens»
 «Nuvieta, nuvieta,
                 Gracioseta,
 Fló d' olor dels Pirineus
 ¡Ditxós qui 't cuida, floreta,
                 Plantadeta
 De Cerdanya entre las neus!•
 Veus aquí lo que cantavan
 Tots los àngels à pleret
 Fentne dolsíssima orquesta,
 Quan la vila n' era en festa
 Pè 'l nuviatge de 'n Jepet.

Y en mitg d' eixos càntichs de joya perfeta,
 Y en mitg d' altres càntichs sabrosos com mel,

D' un vol se 'n baixaren demunt la caseta
Y la enguirlandáren ab lliris del cel.

Agost de 1863.

CELESTÍ BARALLAT Y FALGUERA.

DOS MOTS SOBRE L' HISTORIA DE CATALUNYA.

L' amor qu' en nostres jorns y entre nosaltres s' es despertada á tot lo qui porta relació ab lo passat de nostra patria, mostra quan veritable es lo renaixement del esperit catalanesch y quan bons son sos fonaments. Los fills de la Catalunya moderna—parlo dels qui no rebujan aytal nom y que d' ell ne son dignes—tenen per ditxosa á la nacionalitat qu' estoja, com preuhada joya, l' ara santa de la tradició y quals ciutadans ayman mes morir á l' hombra de l' arbreda plantada pels avis, que sembrar la llevor de fruytes rebujades ensemps per la naturalesa del sol y pels ayres de la terra.

Y bé fan posanho en obra, car les tradicions son los millors escuts dels pobles. Los despots, que d' aixó n' están convençuts, tenen sempre per primera y principal tasca l' esborrar la memoria dels fets gloriosos pera la nissaga qu' oprimeixen ab ma férrea.

Ja ho hem dit altres voltes. Catalunya avuy per vuy viu principalment de sos recorts—puig, fora d' aquets, altre cosa no l' hi deixaren los qui ab sexuehs grillons estrenyeren sos brassos y sas mans—y en ells trova la rahó de s' existència present y la força de son esdevenidor. Convé donchs que tots reguem ab nostres suors lo camp de l' historia patria; mes si forhi volem bona cullita, es necessari també que la rella 'l remogue de cap á cap, tant si en son camí hi trova rocam com s' hi trova terra molla.

Dilem axó perque al considerar la direcció qu' en la novella escola catalana han presa los estudis històrichs, qualsevol podria creure que per molts y molts de nostres escriptors, no hi ha mes historia de Catalunya que la qui tracta de l' época dels reys d' Aragó, ó sia l' estat-mitxa.

Certament no seré jo 'l qui negue la gloria de nostra patria durant aquells segles de bona recordança en que 'l penó de les barres lluhia sos colors de l' un á l' altre mar, mentres lo geni de la llengua catalana formava la riquíssima diadema esmaltada per la prosa dels Martorells y Corelles y pe 'ls vers dels Febrers y dels Ausias-Marchs. Quan altre no, exes soles memo-

ries son prous pera que tot catalá recorde ab orgull les gestes d' aquells temps.

Mes hi ha una época de nostra historia, la qual pot ser poch gloriosa ; qu' es , empero, en alt grau interessant. Esta época comensa en la mort de Ferran lo Catolich y acaba en la guerra de l' Independencia.

Si, com ha dit un escriptor modern, no hi ha espectacle mes instructivol que 'l que dona un poble qui pert sa llibertat , en l' historia de la Catalunya austriaca y borbónica podrem apendrehi tots lliçons d' aquelles que may s' oblidan. Si d' aquella haguessem d' escriure un llibre , posariam en front de l' obra aquests sols mots : *Martirologi de Catalunya*. ¡Oh ! repassem, repassem tots los actes d' aquest martiri; qu' elles nos dictarán la resposta qu' havem de donar á tots quans avuy nos preguntan qu' es lo que volem y ahont anem.

¡ Qui sap ! potser en aytals oblidades págines hi veurem resplandir lo catalanisme veritable, que may se mostrá tan gran com en aquells jorns en que la nacionalitat poiltica, Catalunya, estava á punt de desapareixer del mapa ibéric. No d' altre manera un riu, avans de caurer resclosa ayall, forma com un lloch d' aigues tránquiles ahont millor s' hi reflecten lo blau del cel y les montanyes y 'ls arbres vehins.

PERE NANOT-RENART.

CANSÓ D' ARA.

Catalunya, plora, plora,
que prou tens de que plorar;
tes campanes á tot' hora
per tos fills han de brandar;
tan prest cridan ¡via fora!
com avisan á enterrar.

Ja tes joyes van perdentse,
tos fills moren combatentse,
y ab cad' un que se n' enterra
la teva ánima se 'n vá.

¡Malehida guerra,
quan s' acabarà!

Ja no hi ha ciutat ni vila
que no plore son mal fat;

poble fou qu' es una pila
de runam tot fumejat;
campanar ja no hi vigila
per les cases del vehinat.

Ni un pastó al lluny s' atalaya,
soletat arreu qu' esglaya,
herm lo plá, rasa la serra,
baf de mort tot dexe aná.....

¡Malehida guerra,
quan s' acabarà!

Ningú vá per carreteres,
no hi ha ponts per sobre 'ls rius,
l' home cobra instints de feres
y 'n fa casa de llurs nius;
lo qui vá per les tasqueres
ja pot dar l' adeu als vius.

Les cullites trossejades,
les sahós enmatzinades,
s' ha adobat ab sanch la terra,
sanch serán lo vi y lo pa.

¡Malehida guerra,
quan s' acabarà!

Si pels camps algú fa via,
passa pobles plens de dol;
si 's detura á una masia,
trova sanch sobre 'l trespol;
plors y crits, ays d' agonia,
arreu mort y desconsol.

Cada filla plora un pare,
un fill plora cada mare,
la dolor als cors s' aferra
com al tros de carn un cá.

¡Malehida guerra,
quan s' acabarà!

Les esglesies son cremades,
creus rompudes entre 'l fanch,

la Mort vinga fer dallades,
un carner cada barranch,
les rieres reinflades
brumerejan ab la sanch.

Tot es odi y tot venjansa,
tot es foch y tot matansa,
un infern sembla la terra,
lo germá contra 'l germá...

¡Malehida guerra,
quan s' acabarà!

Venint tots d' una missaga,
cada hú sembla estranger,
cada hú d' aquexa plaga
d' una vila 'n fa un teyer;
per si la Mort está en vaga
ja li encenen lo braser.

Llamp de Deu! la patria crida
tots sos fills... tothom l' oblida!
Sols traydors omplen la terra
puig no hi ha un pit catalá.

¡Malehida guerra,
quan s' acabarà!

Catalunya, plora, plora,
que prou tens de que plorar;
ta fillada t' es traydora,
ni ta veu vol escoltar;
oh, malhaja 'l punt y l' hora
que tals fills vas alletar!

Puig ta sava ja es perduda,
puig ta veu no es coneguda;
patria, enfónzat sota terra,
ta mortalla 'l mar serà!

¡Malehida guerra,
Deu t' acabarà!

Octubre de 1873.

FRANCESC MATHEU.

PENSAMENTS.

Lo savi pocas vegadas trobará un ignorant del poble que l' escolti; en cambi l' ignorant sempre trobará una cort d' admiradors entre 'ls seus iguals.

NOVEMBRE Y DESEMBRE.

I.

NIT D' ÁNIMES.

«Silenci y oració» diu la campana
Que, com planyentse, dobla per los morts.....
¡Ay, que trista es la nit que tal demana!
—¡ Es la nit dels recorts !

II.

NIT DE NADAL.

La gimbomba y cantars anuncien festa;
Naix Jesus, y l' any nou durá mudança.....
¿ Per qué es ¡ ah ! tan alegre la nit esta?
—¡ Es nit de la esperança !

Valencia 24 deembre de 1873.

R. F. y B.

LO PECAT ORIGINAL.

Com jo 'i recordes y com jo lo plores,
com jo l' esmentes y com jo l' anyores,
lo temps que ja ha passat;
tots dos fem via, per igual dressera,
tots dos al caminá 'ns girem enrretera,
tots dos anam envoltats per un pecat.

¡Prou te 'n recordes tu! fou ma ventura
cantar tos ulls ; ta espléndida hermosura,
era lo cel per mi,
y 'l somriu que 'n tos llavis s' acotxava,
miraculosa apareció 'm semblava,
en cel serè de l' arch de San Martí.

¡Prou te 'n recordes tu! ma fantasia,
pe 'ls espays de la llum ab alegria,
volaba á l' infinit;
y ab vista ferma 'l pervenir fitavam,
y entrelaçats los brassos esplayavam,
l' aspiració immortal de l' esperit.

Foll d' amor, una nit jo vaig deixarte;
l' ensomni com á mi, va endogalarte
ab cruesa infernal;
no sonriguè may mes la boca teva;
y ta mirada, fa esmentar la d' Eva,
sots lo pes del peccat original.

Ha mort la nostre amor? des d' aquell dia,
no vola nostre ardenta fantasia,
vers lo que ha de venir;
tots dos al caminá 'ns girem enrera;
¡ja no esperèm l' amor! l' ànima espera,
lo sagrement que l' ha de redimir.

I. REVENTÓS.

DEU DONA PA À QUI NO TE CAIXALS.

La senyora Mercé, era una senyora molt devota, tot lo sant dia 'l passava á la Iglesia y quan arrivava al vespre despres d' haver sopat comensava lo rosari, que durava tota la vetllada. La pobre minyona, pesant figas d'aquí, pesant figas d'allà, anava seguint y resant mes adormida que desperta y la senyo-

ra resa que resa, que may acavava, fins que al últim deya :—
Ara direm un pare-nostre y una ave-maria perque Deu nos
dongui bon só aquesta nit.

Aixis anavan passant las vetllas y la minyona ab prou fey-
nas arrivava al últim pare-nostre.

Una vetlla, la senyora Mercé que ho reparava, perdent la
paciencia al véurela adormida, ella que tota cremada girant-
se á la minyona li diu :

—Lo qu' es aquest pare-nostre, no cal que 'l resis, no 'n
tens necessitat.

Y la minyona mig adormida ella que li respont:

—Es lo bona que so jo, que Nostre Senyor me dona las co-
sas sens necessitat de que las hi demani.

EPIGRAMAS.

Un agüelo d' Alfafar
Deixá als xixanta anys la pell,
Y es lo mes particular
Queu morí sinse *ser-vell*

Morí inflá com una seba
Una gica de Torrent,
Que li dien *Que-no-beba*
Y sempre estava behent.

JOSEPH BERNAT BALDOVI.

INGLESADA.

Al sortir un inglés d' una fonda despres de un gran dinar
se li acostá un pobre á demanarli caritat, dient que tenia mol-
ta gana.

—¿Y 't queixas? respognè l' inglés. De bona gana donaria
qualsevol cosa pera poguer dir altre tant.

AUBADA

TRADUCCIÓ D' A. TRUEBA.

Piu, piu—que despunta l' auba
y espargeix pèl món sos raigs;
piu, piu—qu' ab grans flamaradas
puja lo fum de la liar;
piu, piu—qu' alsan las campanas
lo seu cant matutinal;
piu, piu—que 'ls segadors baixan
á segar lo blat dels camps;
piu, piu—que van las donzellas
l' aigua fresqueta á cercar;
piu, piu—vermellas hí anavan,
mes encara 'n tornarán;
piu, piu—que van á buscarlas
los jòves de la ciutat;
piu, piu—que s' aixeca un himne
de plaher universal;
piu, piu—que beneytas sían
la llum y la llibertat.

ENRICH FRANCO.

SI US PLAU PER FORSA.

Un gitano 's va aná á confesar; s' agenollá al peu del confessor, aquest s' incliná un poch y estenguè 'l bras pera que aquell estès mes recullit y 'l gitano plè d' unció comensá la peccadora, quan de prompte vejè reluhir una cosa dintre de la maniga del frare que 'l confesava y fent ulls s' adoná de que era una capsá de plata de pendre polvo. D' aquella hora endevan la tentació 'l va combatre y per mes esforços que feya pera fixarse ab las paraulas del reso, sempre se li aparexia la

capsa y tant y tant lo tentá que no poguè mes y poch á poch va estirarla fins á fersela seva.

Acabá la pecadora y 'l confés va preguntarli de que s' acusava.

—M' acuso, pare, d' haver robat una capsa de plata.

—Donchs fill meu, torneula desseguida.

—¿La vol vosté? va preguntar lo gitano ab molta socarroneria.

—Jo, no, responguè 'l confessor.

—Es, que la vaig oferir al seu amo y no va volerla.

—Llavoras, fill, ja 'us la podeu quedar, vostra es.

Y se la va quedar.

LA NIT DE SAN JOAN.

Já bratlan las fogatas
Pels pichs y comallars;
¡Que n' es, que n' es de alegre
La nit de San Joan!

Hermosas pagesetas,
Las de sonrisents anys
Que afalagaders somnis
Teniu y suspirau,
Aplegueuvos joyosas,
Baixeu, baixeu al prat,
Que lo jovent del poble
Já vos está esperant.
Deixeu vostras filosas,
Que l' lli já s' filará;
Deixeu las rossas garbas
Que haveu espigolat,
Que avuy es nit de festa
Hont no hi podeu mancar.
Totas bonaventura
Tindreu, com desitjau;

Tant si já sou promesas
Com si buscau aymant.
Lo toç d' *àngelus* sona
Al cim del campanar,
Y aixis que acabi 'l reso
Fins los jayos vindrán;
Que al veurer vostra joia,
Mentre os farán costat
La seva juvenesa
Ab pler esmentarán.
També jo esmento, ninas,
Al veurer festa aytal,
Los anys de benhauransa
Que may mes tornarán.
Ara que es la vostra hora,
Ninas, baixeu al prat,
Que 'l pler, tant bon punt passa
Fuig per no tornar may.
Avuy bonaventura
Per totas hi haurá,
Tant si ja sou promesas
Com si buseau aymant;
Que es nit de fochs y ballas,
De follias y rams,
Nit de il·lusions ditxosas
Y dolsos afalachs,
Nit que l' amor envia
Plena de olors suaus,
De voladoras brisas
Que pujan de la vall,
De serena estelada
Que á vostres cors tan plau.
¡Que n' es, que n' es de alegre!
La nit de San Joan!

Festius los fadrins tornan
Del bosch, arrençlerats,
De ahont encesas teyas

En portan rost avall.
¡Si n' es de cridanera
La professò que 'n fan,
Seguint las giravoltas
Que fá lo cami-ral
Y fent rodar las teyas
Per sobre dels seus caps!
¡Ay, com creman las teyas!
Diu un, afadigat.
— ¡Com si mes no cremessin
Recors de passats anys!

Grossa foguera aixecan
Aprop del riveral;
Quan las teyas hi tiran
Roigs llengots fá, mes alts
Que del lloch que il-lumina
No n' es lo campanar.
La gatzara y cridora
Llavors se fan mes grans;
De alegres corregudas
Y empentas, ¡si n' hi há!
Aquellas fesomías
Lo pler pels ulls vessant,
Encesas y animadas
De la foguera al flam,
Fantásticas se pintan
Al fons del riveral,
Que ab sas rogenças ayguas
Contesta gemegant.

Lo fluviol refila;
La gralla ja ha sonat.
Si 'l jovent vol balladas,
Balladas hi trindrà,
Y aquell que vulga correr,
Corri si tant li plau
Fins que glatint ne caygui
Del pler de avuy llassat.
Ja roda ample cerdana,

Ja suan de tants salts.
—Cerdana es nostra vida
Que havem tots de ballar;
Qui vol ferla mes llarga,
Prest ensopega y cau.

Nuheu los fesleigs ara,
Ninetas del voltant,
Que quant torneu á casa,
Dintre un got de cristall
La clara d' ou ab aygua
Vostra sort vos dirá.
Ara balleu cerdanas,
Rieu ab los aymants,
Que frescos ja se esperan
Los llits hont somniejau.
No feu las vergonyosas
Si us parlan de casar,
Que 'ls casaments que s' tractan
Avuy, gran sort haurán.
Fá un any un vá tractarse 'n,
Mes éll caygué soldat:
Si aquí joyòs ballava,
La mort prompte trobá.
Per la sort que esperava,
¿Qui sap si mes li val?

Vosaltres, pagesetas
Que encar no festejau,
De primera volada,
De il·lusions verginals,
¡Ay, quinas parauletas
Avuy haveu tastat
Dels joves que us rodejan
Y os ofereixen rams!
Paraulas de armonia
Que no escoltaren may,
Mes dolsas que la bresca,
Mes que las auras suaust!
¡Ay, que lo vent se 'n porta

Paraulas cap al mar!
¿Qui sap, qui d' ellas fia,
Si tindrà un desengany?
Los jayos ja s' adorman;
La festa 's vá acabant;
Se apaga la foguera;
Aneu á descansar.
Una campana branda.....
¡Quin só mes trist que fá!
La nina que promesa
Ne fou aquí, fá un any,
La que perdé en la guerra
Son malestruch ayman,
Rodola entre onas térbolas
Negada al riveral.
Aquella prometensa
Avuy se complirá.
Allá en lo cel se casan;
Campana, ves brandant.
¡Que n' es, que n' es de trista
La nit de san Joan!

JOAN B. FERRER.

Nit de san Joan de 1872.

PENSAMENTS POLÍTICHS (1).

EPÍLECH.

Jó, serè sempre *federalista* : may, de cap manera, *unitarista*. Però, *federalista* de mena, *federalista* de l' *Etat mitjana*, *federalista* de la Corona d' Aragò: nó, *federalista* á la francesa, á la moderna ; que no poden juntarse épocas oposadas en son esprit, ni armonisarse principis contradictoris.

La federació es filla de l' *Etat mitjana*, tè per basa l' *idea autonómica*, la *familia*, qu' es lo ver element de la societat políti-

(1) Conclusió dels publicats en est *Calendari* , en los quatre anys anteriors.

ca, l' autonomia originaria y exemplar, de que totes las demés son , per lo tant , imitació y conseqüència. L' *Etat moderna* es individualista: ha disolt, primer políticament, atacant lo fonament de sa constitució, y després, socialistament, baix tots sos aspectes, destruint tots los seus resultats, aqueixa societat natural y primitiva; l' obra de Dèu.

Só, donchs, serè sempre veritable federalista; federalista de la *Etat mitjana*. Vull una societat que tinga per basa moral, Dèu, la *Font de tot Bè*; y, en conseqüència , per regla pràctica d' aqueixa moral, los *Manaments de la Lley de Dèu*: per basa política, Dèu, *Font de tota autoritat*, y la sua indisoluble obra, la familia. Fora lo sufragi individual, en totes sas formas : vinga lo sufragi per familias , degudament reintegradas en los seus drets y naturalment representadas per sos caps: lo sufragi *per foehs*, com deyan los antichs y lliures catalans.

Així tornariam á trobar l' *autoritat* y la *llibertat*; que l' estat modern constitueix per un home ó format per molts , que lo regiment unitarista ó individualista ha substituït, sempre ab lo despotisme y la *anarquia* , que successiva y necessariament , han portat, un y altra, la corrupció moral , forsejant per traurer á Dèu del mon y perseguint , per 'só, d' un modo especial , á la Església Catòlica; aquell. per completar son *poder absolut*, per arribar á la *omnipotencia del estat* , y éixa , per completar sa *igualtat material ó absoluta*, per arribar á sa absurda *autonomia individual*.

LAUS DEO.

(Festa catalana de la Verge de la Mercè, en 1873.)

JOAQUIM SITJAR.

EN LO ALBUM D' UNA DESECONECTADA.

(Traducció d' *En l'entura de la Vega*)

Tots los sinyors que firmen
Te dihuen guapa:
Pero es que may te veren;
;Vatja una gracia!
La gracia fora

Celebrar, sens coneixer,
Ta cara hermosa.

Los cèls á mí eixa gracia
Me concediren:
Puix de bó en habent algo
Yo hu endevine;
Y la hermosura,
Yo la sent fins en l' aire
Que la circula.

Fins la mes gica cosa
Que la rodetja,
Ab lo perfum se banya
De sa bellesa.
P' aixó esta ploma,
Lo mateix qu' este llibre,
Olen á hermosa.

Aixi, puix, sens que tema
L' equivocarme,
Te dich, graciosa Emilia,
Qu' eres un àngel,
L' atreviment,
De dir lo mes selecte,
Tindrè, que tens.

Al que sols una volta
Ta cara mira,
Pera sempre l' encanten
Tons ulls, Emilia;
Qu' en ells fulgura
La llum de les ardentes
Filles del Turia.

Demprés de tons ulls vorer
Si es queda viu,
Al contemplar ta boca

Pert lo juhi;
Y mes si d' ella
S' exhala lo cant tèn dre
Qu' al còr aplega.

Assó, sens qu' el conega,
Dich y declare:
No tem, hermosa Emilia,
Jasco emportarme.
Temor sòls tinch
De dirte cuant te vetja:
«¡Curt em quedí!»

CONSTANTÍ LLOMBART.

PASSATEMPS.

Un borni apostava ab un home que tenia bona vista, dibentli que hi veyá mes que ell: la juguesca fou acceptada y 'l borni digué: Jo he guanyat, perque 'us veig dos ulls y vos á mí no me 'n veyeu mes que un.

EPIGRAMA.

El fill de Brú y la so Petra,
Que malgastant s' arruina,
Li escrigué á son pare aixina:
«Pare, envien una lletra»

Y enviantli el tio Brú
L' abecedari complet,
«Tria, contesta, giquet
La que mes t' agradi á tú.»

CONSTANTI LLOMBART

Un home que havia comprat un ninxo en lo cementiri del seu poble deya: que no volia que hi possessin mes ánimas viventas que las de la seva familia.

LA CREU.

Ab la creu á las espatllas
costa amunt anem pujant
lo cami de nostra vida
tot dret á la eternitat.....
L' alba apar entre las onas
y vest de colors l' espay,
puja 'l sol, sa testa encesa
esguarda los pichs mes alts
y rodola la boyrada
cap á fondres dins la vall;
aucells cantan, y en la plana
s' ovira l' alt campanar
enrotllat tot de casetas
com lo vell voltat d' infants.....
sa veu de goig y esperança
com si del cel devallás.
Per lo cami de la vida
los afanys y sentiments
entristeixen la jornada
fan mes feixuga la creu.....
Quan lo sol se'n va á la posta
seguit de núvols rojenchs
quan la vista no s' humilla
devant son trono esplendent
y las ombras misteriosas
amortallan lo gran rey;
cantan los grills solitaris
y passen bronzint los vents,
tot fosqueja.... al lluny campanas
al viandant parlan de Deu.....
ja finida la jornada
brandan á mort tristament.
En la pau del cementiri
sota la ombra dels xiprers,
al reposar del viatge

quiscun hi deixa sa creu;
la creu, que resta alli dreta
sos dos brassos estenent
còm lo terme de la vida
que 'ns fa afrontár ab lo cel.

23 Juny 1871.

J. PELLA Y FORGAS

BON REMEY.

—Cuyta, cuyta, dònam' un susto que tinch singlot
—Deixam cinch duros.
—Ja m' ha passat.

¿AHON ANÉM?...

Al meu retiro apleguen furioses ventoleres
y sent los trons que bramen famolences fieres,
natura está revolta, natura está de dol:
Lo mon, com ella, lluyta encès en trista guèrra;
vorem si pera 'l home, com surt pera la tèrra,
si la borrasca passa, lluént surtirá el sol.

Lo mon antich en runes dels fonaments tremòla;
com castell de molts segles pedra á pedra s' asòla,
vent revolucionari sobre ell ab furia càu;
y la coloma santa del mon vola llautjera,
portanse dins del pico la rama d' olivera
y es pert ya poregosa per el celatje bláu.

Destruix fènt ruidó l' obrer ab sa picòla,
l' hacha de vent encèsa en alt du la gentòla,
y dels altars qu' arditjen aplega hasta mí el fum:
No-hi-a cosa sagrada que respetá avuy siga:
¿Ahon está de nos avis, ahon está la fè antiga
qu' al mon ja no il·lumena ab los raigs de sa llum?...

Plena jo veig la tèrra, plena de gent que crida:
mentres l' univers s' ompli jo veig qu' el cel se vuïda;
y vol l' home sentarse en lo trono de Deu.
Ab un ergull satanich el desconeix y el nega,
mes al home del ducte la fonda mar l' ofega,
perqu' es mes miserable quant ell mes gran es creu.

Está abaixant depresa y cego creu que munta,
mes s' enfanga en la tèrra quant mes del cel s' allunta,
les ales ell se trencha, vol volar y se càu;
L' inquietut que l' agobia li fá viure en fatiga,
que quant de Deu el home esceptich se deslliga
de ses pasions indómities arriba á ser escláu.

¿Del esvenidor núbol qui esclarirà el misteri?...
A la perduda Roma d' avuy del baix imperi
vindrà algun nòu Atila en runes á enfonsar;
pasánt per lo mon d' ara en sanguinari viatge
muntánt en pel les anches d' algun cavall salvatje,
gafant lo mon corrupte tornantlo á capgirar?...

¿O acás plorar mirantnos, ja farts de tanta guèrra.
per compasió á nosaltres devallarà á la tèrra,
son consol á portarnos el àngel de la fé;
y arrepenlits mirantnos de totes nostres faltes,
eixugará les llàgrimes que baayen nostres galtes,
ab lo mantell finisim qu' ell pera aixó sols té?...

¿Ahon aném, ahon, digàume? ¿ni qui podrà detindre
la desboçá carrera? ¿qui llegirà el pervindre,
qu' entre boirosos nuvols en la foscor no s' veu?...
¿Ahon aném, ahon, digàume? ¿es pensaro devaes!...
alli ahon el home corre les portes veu tanchaes,
y corre y may s' atura, com el Errant Juèn.

¿Aném vers la nit fosca en la qu' el mou s' afone,
ó vers un jorn sens nuvols qu' ab sol etern rayone?
¿aném cap-á-darrere ó aném cap-á-devant?...

¿La il·lustració es la llàntia de llum que may es mòrta,
ó es l' hacha derretida que crema al que la pòrta?...
finirà la barbarie ó la vorem trionphant?..

Al meu retiro apleguen furioses ventoleres
y sent los trons que bramen com famolenches fieres,
natura está revolta, natura está de dol:
Lo mon, com ella, lluyta encés en trista guèrra;
vorem si pera 'l home, com surt pera la tèrra,
si la borrasca pasa, liuént surtirà el sol.

JACINTO LABAILA.

LO DIMONI DE LAS DÓNAS.

A un home poderós que tenia gran aborriment á las dónas li nasquè un fill, lo que prova que avans n' havia estimada alguna. Lo feu criar per una dida lo temps purament necessari pera que visquès, y tot seguit va portarlo á una casa que havia feta fer en mig d' un desert, per hont may ningú passava. Allí 'l deixá s'iat al govern d' uns pochs de sos mes faels servents, fentlos manament exprès de que no parlessen may de cap dona y qu' en res ni per res li donessen á entendre qu' en lo mon hi haguès fembras.

Aixís se complí: ni en rahonaments, ni en pinturas, ni en res se li deixá entendre tal cosa. Se l' ensenya de llegir en llibres fets expressament, y com son pare era cristià y en terra de cristians era ell nat, li ensenyaren de la doctrina tot alló que no poguès ferli oír l' existència de la meytat mes bella del genre humà.

Aixís passá l' infant fins que fou home, y llavors son pare, á qui ell encara no conceixia, se li presentá com a tal, y se l' endugué á ciutat. Un cop en ella, tot era objecte d' admiració pel jove y preguntar «pare ¿qu' es açò?»; pero en lo que mes se fixava era en uns sers semblants a n' ell, mes finets y mes bonichs de cara, que no tenian fil de barba, duyan los cabells mes llarchs y vestian d' un altra manera.

—Pare ¿qué son açò? preguntá 'l jove ab mes interés que may.

—No te 'ls mires, fill, que son dimonis, respongué 'l pare.

—¡Ay pare, jo també 'n voldria un! feu lo minyò com qui li demana. —

Y en efecte, no hi valgueren consells, prechs ni sermons; lo fadri no pará fins á tenir un dimoni d' aquells, ó sia una dóna.

LA PAGA.

—
TRADICIÓ.

La setmana n' es finida,
L' hora baixa n' es aprop:
Aixecáuvos cullidoras
Que demà de festa es jorn.

Totas passen, totes passen
Per davant del pagador,
Totas contan sas monedas,
Totas dringan son renou.

La Layeta quant hi passa,
Ou un crit que arrera torn,
Pagador no vol pagarla
Y n' roman en gran tristor.

Totas plegan, totes fujen,
Totas cantan alentorn
Na Layeta qu' es molt bella
Va á queixarse ab lo senyor.

Perque paga no me donan
Si he cullit de sol á sol
¿Que n' dira ma pobre mare,
Si en malfet he caigut jo!

—No n' has paga, diu lo Conte,
Perque un altre paga t' don:
Demà tu serás contesa:
Tú n' darás la paga á tots.

JOSEPH LLUIS PONS

—
L' EXAMEN DE DOCTRINA.

Una vegada un gitano tractava de casarse. Papers arreglats y tractes fets se 'n aná á la rectoria del poble, á examinarse de

doctrina; mes veus aquí que 's tractava de casar també, un dels mes capitossos del mateix poble, llo qui era aixís mateix á examínarse de doctrina, y 'l gitano, trovantse ab la delantera presa, no tingué altre recurs qu' esperar-se.

Lo Senyor Rector y 'l bon feligrés s' estavan girant conversa á boca tirada y enrahona que enrahonarás, may tractavan de doctrina, ni s' aixecavan de la cadira, y 'l gitano, frissa que mes frissa ja quasi perdia la paciència. Per si aquells dos, passada potser una hora s' aixecaren y fentse 'l com va y com ve, y las degudas reverencias, se despediren, eixintne l' parroquiá al defora.

Llavoras lo Senyor Rector s' acostá al gitano y li digué:—Vamós, ara bon home comensarem l' examen, veyam, veyam, ¿Quants Deus hi ha?

Y lo gitano, tot cremat, ell que li respon;—Per lo senyor que se n' acava d' anar hi ha un Deu, mes pera mí n' hi ha un altre. Y ple de coratje girá qua y va anarsen.

EN JOAN ALEGRE.

I

Del vert Puig en las voras
gent es veu barretjar,
blanquejan las mit tendas,
sonan trompas, tabals,
relinches, crits, folies
de gentiu acampat:
les barras de sang y or
dalt la tenda real,
dihuen qu' el gran En Jaume
sot aquella está,
caudill de propia gloria
y de la sort company.
Ahon Jaume endreça
tal nuvol de guerra,

que de lluyta y desastre
sembravan la terra?
Va contra la moresma
sos enemichs eterns,
contra cristià monarca,
ó nou regne á conquistar?
Jaume vol á son capell
posar daurat floró.
arrancantli al alarb
tan preciat galardó.
Cap á Valencia endreça
ses tropes en turbió,
per la regna dels jardins
bregar y lluytar vol.
Vol en les flors del Turia
endolsar els sentits,
y gotjar dels mil encants
de la ciutat del Cid.
No vol qu' el moro guarde
jolya tan preciada,
y la lluna hi campeche
ahon la creu estigués.
Per jo al cap de ses tropes
á Valencia via,
y arrancarlos per força
lo qu' ell tant ansia.
Lluit escuadró hi porta,
de nobles caballers,
qu' en divises y empreses
porten fets d' altres temps.
A destra colean Despuig,
Roca. Garces, Ferrer
Granullés, Lopeg, Gil
Alegre y Encabret:
y altres cent ilustres noms
còmpanys de ses obres,
que al monarca vencedor
guardeixen les vores.

II.

—Reconeitjer la platja,
los espesos brasers,
precís es pera moure
saber quins alli estés:
es arresgada empreça
u sé, mes es precis,
així els nobles cavallers
senyalarán son pit.

Tal En Jaume raona
dende lo alt d' un pic,
á ses nobles companyers
senyalant lo verdi.

Sorda remor s' ascolta
dintre aqueils valents,
ningú sorolla, callen,
per no dirse, entés.

—Ningú s' atreveix no es cert?
es que el pla us fa por?

—No, Jaume no. yo hi soc
qui tal comés farà,
y, ó no soc Alegre
ó triunfant tornarà
l' argent quen l' escut porto
y altra empreça rebra.
No u ductes En Alegre,
si tal servici fas,

Jaume no olvida als valents
y menys als esforçats

—Dema per la nit sabreu
si alarbs allí ni ha,
pus al ser la matinala
l' horta es registrarà.

—Sort l' acompanye Alegre
y el deu de la bondad.

—Digau pues a Cauellas
no sobrarà pregar.

III.

Ya la matinada es,
ya claretja lo cel,
cantan las aucelletes
d' alegría el cor plé:
dolsas besan las onas
son florit rieral,
y s' escampan en soroll
per ceicas y canyars.
Fressa de gent en marcha
s' ascolta, per avall
llueixen llansas, capells,
s' ouen potros relinchar.
Joan Alegre ab los seus
cap á Valencia vá.
cent caballers son companys
d' empreça tan arresgá.
Com una pinya avança
tots armats, tots plegats,
pus l' alarb no hi dormí
y es astut com gaviá:
porten al pit els escuts,
forta llansa encuixá,
closos los lluent capells
balandrejant los plomalls.
¡Ay! de sopte un soroll
de lluyta y de guerra
senretrona en el voltant
d' aquella avançada.
D' arbres, troncs, rames, mates
d' alarbs una pila,
ab els faels se tiran
plens de veri, d' ira.
Entre crits y relinchos,
de lluyta el brugit,
pas van obrir de ferros

s' alsa pols, remoli.
Luitjen las fortas fonas
al llansar la pedrá,
brama, gruny l' aire ardent
las satgetas rosant.
—Caballers els meus companys,
negre mos surt lo fat,
y avans que ser prisoners
yo crech se morirá.
Joan Alegre nos rendeix
ab un gavell d' alarbs,
ya que la sort mos nega
tots ab valor murigam;
Diu, y arremetent sanyós,
y en la llansa arrastrant
d' alii, nombres de renegats,
obrils pas als companys.
Colpetjen durs els ferros,
espales, brassos, caps
y en redetj de tal infern
roden capells, turbants.
De sopte, ¡victoria! ya
llangan els pits faels,
y á la carrera fuitjen
polsosos, ben nafrats.
No sols es la victoria
qu' an guanyat els cristians,
pus cent prisoners tenen
als esparons nugats.
—Deu no deitjá al qu' invoca
son nom en aquets trans
¡qué la victoria siga
crida Valencia al cristiá!

IV.

—Lliure de fieros alarbs
Jaume, el camí está,

Valencia á plors crida
nova gloria guanyar.
Cent alarbs así hi tens
agafats peleant:
Alegre compli l' ofert
lliure l' horta está!
—Jaume no olvida als valents
y menys als esforçats,
novas terras os donés
cuant la vila guanyam.
Gran servici habes fet
al rey, y als cristians,
ton nom Joan Alegre
penyora será ya
de nobleça, fé y valor
que tons hereus durán
com á premi d' esfors,
com á signe de lleals. (1)

No l' olvi lá en Jaume
pus Valencia conquistá,
las terras que hi prometé
ab generós li doná.

J. CASANY ALEGRE.

LO VERDADER AMICH.

Un home respectable, després d' haver fet un gran paper en la societat, estava tan miserable que no vivia mes que de la caritat que la parroquia li passava. Cada semmana li portavan lo pa necessari pera la seva manutenció: un dia en va demanar mes. Lo rector lo va enviá á buscar y li preguntá si vivia sol. —¿Y ab aquí voleu que visca? So desgraciat, he ho veyeu,

(1) Joan Alegre font heretat per el indicat fet històrich ab groixudas terras en la provincia de Valencia en penyora d' aquell fet qu' em relatat. Vegues Mosen Febrer y altres historiadors de la época.

puig que visch de caritat; so pobre y tothom m' abandona! Donchs si viviu sol, respongué lo capellá, ¿com es que demaneu mes pa del que vos es necessari? Lo pobre home tot desconcertat confessa ab pena que tè un gos. Lo rector no 'l deixá seguir y li diu que no es lo distribuïdor de pa dels gossos, y que es precis que sen desfassi. Senyor, li diguè lo pobre, y si 'm desfaig de mon gos, qui m' estimará?—Lo rector entermit se traguè la bossa y li va donar dient: preneu, bon home, això 'm perteneix.

LA PAGESETA AMOROSA

EN

LAS BALLAS DE LA FESTA (I).

Escrita ab motiu de la *fiesta major* de La Bisbal, pera cantarla los choristas d' aquesta vila, y en son obsequi: música del Mestre gironí D. Joan Carreras.

CRIDA.

¡Ja sona la orquesta!...
¡Ja n' es arribada
la bella diada!..
¡Quin goig que 'ns darà!...

(1) *Las ballas*: aixís s' anomenan (y nó *las balladas*, com sól dir la gent forastera,) las dansas que s' ballan en las *plassas* y *aplechs* del *Empurdà*, en *diadas senyaladas* y de *fiesta major*; *contrapissos* y *cerdanas*, que són los mateixos que s' usan, ab ben pocas diferéncias, en las comarcas veïnas, de la *Selva* y certa part de la *Montanya d'* aquest cantó de Catalunya; —quasi bè tot lo territori que fou primerament reconquistat dels moros: es á dir, lo que forma, ja d' antich temps, lo *Bisbat de Girona*.

Aquestos *balls de passa*, d' un ayre tan fatiguer y bonich, y al mateix temps, ab *aquella cosa* de marçal y grave que tè 'l nostre poble; peculiars sols, com s' ha dit, d' *esta part de llevant* del Principal; tan originals y tan antichs, (que alguns suposan d' origen grech, — com se creu, també, de la *barretina*, — trobantli altres certa semblansa ab los que's ballan en las lliures montanyas de las *Províncias Vascas*;) so componen de quatre *contra-*

¡Veniu á la festa,
oh hermosas donzellas,
las joyas mès bellas
del nostre Empurdá!...

I.

LA PAGESETA.

Ja ve l' amorosa;
se 'n baixa á la festa,

passos,—no tira-bous, só es: lo *curt*, lo *llarch*, lo *cerdá* y la *pessigola*; y de *cerdanas*—deixanthi lo vulgarisme, *sardanas*,—*curtas* y *llargas*.

Estas últimas són las que mès se ballan; y han adquirit gran fama per l' armonia que tè y lo ayrosa qu' es sa música, especialment desde que, de no mólts anys á esta part, se reformá la tradicional y antiquíssima *cobla*, que ans sols se componia d' un *flurioler ab tamborí*, *duas tarotas*, y una *cornamusa* ó *sach dels gemechs*, (com se véu, encara avuy en día, en modestas, senzillas *festas de pagés*, que no sian *festas majors*, y en *ballas de mossolada*,—es á dir de *mossos* ó *jovent de servey* que no hi poden gastar gayres *quartets*; de *quatré* ó de *tres musichs* tan sols,—) y en l' actualitat, es una *orquestra completa* que conserva, no obstant, las *tarotas*, acompañadas de *tenoras*, ab lo *fluriol* y *tamborí*.

Aqueixa novedat, que ha portat certa magnificéncia á nostras *populars ballas*, no 'ls hi ha llevat res de son carácter essencial. Eixas festas, que tenen son lloch especialment en nostras senzillas y laboriosas poblacions del camp, 'si bè las guardan, també, y ab carinyo, grácia à Dèu, per son amor á las *bellas costums de la terra*, las principals vilas *selvitanas*, *montanyencas* y *empurdanesas*,—y encara, tractantse de *ballas*, mès particularment las últimas,—) no són una diversió privada, ni tan sols d' un poble enter, sinó de mólts d' aquestos que 's reuneixen á la *llum del dia*, *al ayre libre*, en la *plussa pública*, tornantse mutuament, á son temps. l' obsequi; y las expressadas dansas que las constitueixen, tampoch mostran,—com en altres païssos,—la encuberta ó descarada representació d' un acte sensual, sinó la expressió d' una alegria noble y franca, y d' una respectuosa galanteria.

¡Llástima que l' escalfahit *vent de ponent* y l' esbarriadora *tramontana*, hajan dut fins á nostras comarcas agrícolas l' *habanera* y l' *xotis*, que, tal com s' han importat, no són altra cosa que una *delicada* ó *finu imitació del civilisador can-can!*..

senzilla, modesta,
y 'l cor, que li bat,
li diu... que gojosa
n' estiga y tranquila,
qu' es prop de la vila
ja 'l sèu estimat.

Miráula!... ¡qué bella!-..
¡y qué n' es d' hermosa!...
Tan pura, preciosa
com rosa d' abril!...
No hi ha cap donzella
en tota la plana,
com ella, galana,
com ella, gentil!

Graciosa, rosseta,
un ull... que 'us encisa,
y aquella sonrisa
que á tots roba 'l cor,
tan eleganteta,
faldilla guarnida...
¡qué n' es d' aixerida!...
val tot un tresor!...

Ja arriba á la plassa:
lo jovent la mira;
s' hi acosta y sospira
son ayrós galan;
ab ella, l' hi enllassa
sa tendra mirada,
y aixi, á la estimada,
li parla l' amant:

— «¡Tant temps que no 't veyal...
m' has tret d' una penal...
▲ fé, no puch, nena,
pagarte 'l favor;

oblidat ja 'm creya...
¡Ay!... parla, ma hermosa;
no vóls, carinyosa,
lo mèu pur amor?...

Y ella... prou voldria...
voldria contarli...
voldria expressarli
lo que 'l cor li diu...
—«¿Qué pensas, m' aymia?..»—
Y 's posa... com trista;
mes... diu, ab la vista,
que eix cor li sonriu.

Després, ruborosa,
per darli mès proba
de que, tot, l' hi roba
son jove aymador;
li 'n donò una rosa,
y ab veu apagada
diu:—«Tinchla guardada
ben prop del tèu cor...»

La pren ell... la mira...
voldria besarla;
mes... tem esfullarla...
y está embadalit;
no parla... sospira...
y al fi diu:—«Ma bellal...
grans mercés per ella;
te 'n quedo agrahit.

«D' aquest hermós dia
n' hauré recordansa;
vuy, tinch esperansa
d' un jorn mès ditxós;
la Verge Maria
m' apar t' ha portada,

la dolsa estimada
d' esguart amorós!...

«Nineta garrida!...
¡tan trist que jo estava
perqué t' anyorava
lo mèu cor amant!...
Si 't plau, per la vida
te 'l dò, com penyora,
y... sabs que t' adora,
que 't serà constant...»

La hermosa donzella,
de goig conmoguda,
fins son color muda,
quant diu:—«Mon amor!...
ma esparansa bella
complerta seria;
res mès no voldria,
res mès que ton cor!...»

. . . . .

II.

LAS BALLAS.

Ja sona la orquesta!...
¡Ja fan las cerdanas!...
Las noyas galanas
que alli 's van veyent,
ja hi tenon requesta;
¡y quina alegria
las busca y las tria
tot aquell jovent!...

¡Cóm dansan!... Puntejan
fins la *pessigoya*;
veuréu, cada noya,

de má ab son galan,
y totas rumbejan
sas robas de festa,
y, al pás de la orquesta,
tothom vá ballant.

Alli, ningú 's cansa:
tot es alegria,
plasant armonia,
tot goig, tot es grat;
y en mitj de la dansa,
parlant ab *la hermosa*,
rumbeja la rosa
lo sèu estimat.

A centas parellas
la plassa voltejan,
y... riuhen, festejan...
;si 'n tiran *de flors!*...
y, ayrosas, las bellas
noyetas, s' hi prisan;
sas gracias encisan
als sèus aymadors.

La orquesta ressona!...
Ja 's balla, y de gana,
l' ayrosa cerdana
del ¡*Arri, moreu!*
—«¡Minyons, qu' es la bona!...»
Llavors, tots s' hi posan,
y... giran, y... gosan,
y... saltan, arreu!...

III.

DESPEDIDA.

S' acaba la festa;
ja ve la vesprada.

L' amant, de l' aymada
ja 's véu despedí;
y aquéixa, modesta,
salúdal' graciosa,
y, tot' amorosa,
li diu:

—«Pensa ab mí!...»

—Mon cor ja t' anyora!...»

—Recórdat' d' est dia.»

—Recorda, m' aymia,
que 'm guardas mon cor.»

—Jo hi penso á tot' hora;
me 'n vaig ab recansa!...»

—¡Ma hermosa!... confiansa,
qu' es tèu mon amor!...»

. . . . .

TORNADA.

¡Ja sona la orquesta!..
Ja n' es arribada
la bella diada!..
¡Quin goig que 'ns darál!..
Veniu á la festa,
noyetas graciosas,
veniu, las hermosas
del nostre Empurdál!..

JOAN SITJAR Y BULCEGURA

RETOLET.

Creuant l' arcalde de un poble de que tots los remats li passessin per un hort seu, li posá 'l següent retol:

Per aquí no hi pot passar cap animal, escepte lo Sr. Arcalde y sa muller.

LAS CONGESTAS DELS ALPES.

POESIA DEDICADA Á MON AMICH *Ea Joanet Siljar*, LO POETA DE LA
VALL D' ARO.

Siáu-ne ben vinguts, nobles poetas; (1)
jo vull cantar grandesas may cantadas,
que á mon esprit aytal recort dugueren
qu' esborrar no podrà cap forsa humana.

No 'n sòn de la infantesa las dolsuras,
ni de la llar payral tendras rondallas,
ni 'n sòn esguarts d' alguna nina hermosa
que fan senti' á n' al cor tendra esperança.

Ne sòn grandesas ab que Dèu se mostra
allá en lo cim d' altissimas montanyas,
planas de gel, per sa mà dreta escritas
en lo poema en qu' ell mateix se canta.

Maravellas, que un jorn, ple de sorpresa,
vegí en los valls de terras ben llunyanas,
quant visitava eixos gegants d' Europa
coberts ab son etern mantell de plata.

Cap á Fransa veniu; deixemla enrera;
á Suissa arribem, que, allí, s' aixampla
de goig y de plaher tot cor que, lliure,
troba en la llibertat sa benhauransa.

Fem via per sas valls, sempre verdosas;
contemplem còm s' estimban los salts d' aygua,
miralls de tot un sòl, hont sa hermosura
s' hi gayta, com Narcis, lo de la fàula.

(1) Esta composició fou llegida per son autor en la vetllada musical-literaria del 5 de novembre de 1873, donada per las societats del Liceu Gironi y Associació Literaria de la Inmortal Ciutat, en obsequi dels poetas Horejats y demés que assistiren á la festa literaria celebrada tres dias avans per eixa Associació, durant las tradicionals *Firas de Sant Narcis*.

(Nota d' en Joanet, que li diuhen los seus bons amichs.)

Entrem en un baixell; mentres sa quilla
solqui suau d' algun estany las áyguas,
las riberas veurém, totas ferestas,
y 'l ressó sentirem del corn dels Alpes.

Tot n' es repós y pau; allí la pensa,
en mitj de la fredor, sempre hi trevalla,
y 'l bull sens treva d' una sanch brusenta
l' esprit no cega, com en nostra Espanya.

Deixem la plana ja, ciutats y vilas,
sagraris d' un immens amor de pátria,
pujem pèl mitj del bosch, entre pinedas,
per regnerols sens nombre travessadas.

Y si buscau repós, serém los hostes
ben rebuts de las rústegas cabanyas,
palaus de la virtut, que, sent esquerpa,
dels de marbre y estuch s' es allunyada.

Ja sòm á dalt del coll, ahont pasturan,
tot regalant de llet, mansas vacadas,
y, entre 'l remor de la brandant esquella;
s' escoltan las cansons de las montanyas.

Guaytáune ensá y enllá; los ulls s' encisan,
y un no sab pas deixar aytal miranda!...
¡Que s' en veuhen de llachs, y de planúrias,
y de serras sens fi, totas nevadas!...

Anem á las congestas, que s' extenen
de las eternas neus fins á la plana,
qu' en són los pits ab que la mare terra
sosté la vida del humá llinatge.

Al arribar l' estiu, bè 's moririan,
marfidas per la sèt, milions de plantas,
si no fongués sos glassos la congesta,
donant als rius sas cristallinas áyguas.

¿Quina volen que 'n diga sos misteris?...
A mils ne guardan los vessants dels Alpes.
¿Volen la del Danubi, que al mar Negre
buyda, llunyá, ses onas abundantas?...

¿O voleu la del Rhin, que desemboca
en lo mar gran, per la fangosa Holanda?...
Aquells núvols glassats hi són sens nombre,
perqué Europa no 's mória assedegada.

Baixemhi ja; veyéulas com blanquejan!...
Ne semblan rius, als que la tramontana
las áyguas pentinás, ó mar que oneja
quant bufa lo garbí que l' ha picada.

¡Quins abismes de gel!... ¡qu' en són de fondos!...
¡No 'n sortirá may mes aquell que hi cayga!...
Alli s' enten per qué posá 'l poeta,
en son *Infern*, un llach de áygua gelada.

Al véurer la congesta, un s' imagina
lo comte, que Hugoli l' anomenaren,
ab Roger, l' arquebisbe, dins la cova
pèl Dante y per Virgili visitada.

Alli, gelats, aquélls se 'ns representan
los ulls tancats, perqué llur plor se glassa,
mentres, ple d' ira, l' Hugoli á n' al bisbe
vá mossegantlo, tremolant de ràbia.

¡Recorts ne són tan sols d' una llegida!...
¡d' aquell cercle de glas, fredas imatges
ab que 'l poeta florenti, fá segles,
lo fons de son *Infern* ¡ay!.. ne poblava!..

Deixemlos ja, pus de recorts no es hora;
mirem de la congesta las arcadas;
són ponts de gel posats sobre las timbas,
y algú diria... per la má del diable!..

Mirem també sas baumas, fredas, foscas;
las agullas ayrosas, solitarias,
moniments sepulcrals alli ne semblan,
mes, lo nom del difunt cercam devades.

Tal volta ho sia la congesta trista
qu' en la deserta vall n' está enterrada,
y, tot entorn, ne tè de negras runas
un march, que sembla del difunt la caixa!..

Tot es fantástich, grandíós, terrible!...
La terra apar que mil secrets hi amaga,
y aquell que curiós vól descobrirlos,
sènt batre 'l cor y... tremolar las camas!...

Allí es un monstre tot negrench, que aixeca
son cos, vestit de rocas estimbadas,
mentres li arriba blanca cabellera,
ab sos manyochs de glas, fins á l' espatlla.

Mès enllá, n' es un riu que per la serra
n' anás portant sas remorosas áyguas,
y á n' al cáurer, tot d' una, per prodigi,
la veu de Déu l' hagués parat, glassantlas.

Al cim del Montserrat, portáuhi l' Ebro
devallant per l' hermita del Diable,
y á la meytat del single, ab vostra pensa,
digáuli: «¡Oh riu!... vull que 't deturis... ¡glássat'!...»

Llavors tindriau una imatge viva
de las congestas qu' he volgut cantarvos,
y veuriau de Déu la sabiesa
tot comparantla ab la superbia humana.

Ellas tornan en glas las neus eternas
d' aquells ardots gegants, que 'l cor esglayan,
y al tocar de las valls l' immens abisme,
per l' altre cap regalan frescas áyguas.

Un jorn m' hi vaig sentar, llargas estonas,
veyent lo naixement dels rius de Frausa,
sentintme, jo també, com tenen ellas,
gel en lo cor, oblit y malhauransa;

Y aprenent que, per frets que torná 'ns pujan
pérduas d' amors y pérduas d' esperansas,
sér dítxós, per fèr bè, no 's necessita,
pus dóna, ab las congestas, Déu la trassa.

Girona, novembre de 1873.

JOSEPH AMETLLER.

Un farré que s' estava morint deya á sa muller: veus, Francisca, si jo moro es precis que 't casis ab lo nostre fadri Joan,

es bon minyó y en l' ofici que tenim nos cal un home entés:
¡Ay, mor tranquil, respongué ella, ja hi pensava jo també!

LA VIDA.

(BALADA.)

La dona un jorn m' en dava, per sa festa,
un risset sèu, del més negrench barnís;
mes, aquest any, com allavors modesta,
m' en ha dat un, y... l' he trobat tot gris.
Jo m' he rigut del cambi de pintura,
y més bonich encara m' ha semblat;
com dins del cor lo sèu amor m' hi dura,
han passat anys, y... no m' en he donat.

Es l' amor qu' endaura
de color novell
l' ample camp que llaura
lo cor jove y vell;
àngels que ab un vel
de fé y de repós,
pel camí del cel
van de dos en dos.

Jo tinch fillets que portan retratada
de ma muller l' angelical bondat;
me 'ls vá donar la dona enamorada
y un altre amor me 'ls robará aviat;
y cada cop que una galant donzella
nos en pren un, sa mare arrenca un plor,
y jo allavors, per no plorar ab ella,
poso 'l sèu front á sobre del mèu cor.

Es l' amor qu' endaura
ab valent pinzell
lo foch que restaura
tot cor jove y vell;
sers que sota un vel

de fe y de repós,
pèl camí del cel
van de dos en dos.

Ja 'ns hem fet vells, y contemplam darrera
lo temps passat, y 'ns sembla qu' era ahí;
veyem venir la dolsa primavera
dels nêts, que van pèl nostre antich camí.
Sortim al sol, y 'l cos nos fá tintinas,
y de la sanch minvant nos vá 'l calor;
y al veure als nêts saltant, ab sas joguinas,
encara 'ns fan rejuvenir lo cor.

Es l' amor qu' endaura
ab suau pinzell
lo foch que restaura
lo cor jove vell;
y coberts d' un vel
de fe y de repós,
anem cap al cel
de brasset tots dos.

No podem mès, y 'ns sostenim ab crossa,
y 'ls nêts petits no podem dur al bras;
ja devallam cap á la oberta fossa
qu'está esperant fem sols lo derrer pas;
en tant. la mort per arribar s' afanya,
y cada cop que tocan á difunts,
tot es resar ab la fidel companya,
prenent alé per arribarhi junts.....

Ni l' amor se causa
á l' instant aquell
d' omplir d' esperança
lo cor trist del vell;
y esper', quan la neu
geli 'l nostre cos
que preguin á Dèu
fills y nêts pèls dos.

Un noy molt jove, volent veure si tenia gracia en lo modo de dormir, aná á mirarse al mirall ab lo ulls aclucats.

DESITJ DE L'ÁNIMA.

Ja que de cor per l' infinit sospiro,
jo vull, devant de mi,
que ni al cel ni á la terra ahont jo miro,
may se 'ls, hi veja l' fi.

Jo vull sentir de nit las brisas soltas
passar pèl mèu costat,
y aquell bronzir del mar, que tantas voltas
m' ha omplert de soletat.

Las mil estrelles que 'ls meus ulls oviran
d' ensá que visch al mon,
las aguayto de lluny, y ellas me miran;
jo vull saber qué són.

Vull desertar d' aquestas platjas mudas
hont tot es tan petit;
vull seguir las regions desconegudas
hont s' amaga la nit.

No vull que l' ombra dels meus ulls m' amagui
la eterna veritat;
jo vull que 'l mateix Dèu, ab sa má apagui
la set que m' ha donat.

A l' ambició de tot lo gran que alento,
en lo foch del cervell,
y en la febra del cor, que 'm bull, hi sento
que só guspíra d' Ell!..

† FRANCISCO CAMPRODON.

T A U L A.

	Pàg.		Pàg.
Santoral.	3	Epigrama.	83
Bons recorts.	9	Lux.	84
L' ànima y Jesús.	14	Sense-por.	86
L' aranya y las coquetas.	15	La nit de reys.	88
Doble vista de un cego.	16	Confessiò.	90
À una dona.	17	A M.	90
L' escolà.	18	Taqui-tele-ortografia.	91
Sò d' un infant.	19	A Catalunya.	95
La conversiò de S. Aloy.	22	¿Sastre y sant?.	98
A ma filla.	26	Lo cant de bodas.	98
Enquitrانament.	26	Dos mots sobre l' histo-	
Lo nostramo.	27	ria de Catalunya.	101
La rateta.	33	Cansò d' ara.	102
L' aplech de puig-gra-		Pensament.	105
ciòs.	35	Lo pecat original.	105
La cayguda d' Adam.	38	Deu dona pa' á qui no te	
Visenteta.	40	caixals.	106
Un patriota.	42	Epigramas.	107
Traducció de Cátulo.	42	Inglesada.	107
Nostre prometatje.	44	Aubada.	108
Epigrama.	46	Si us plau per forsa.	108
La bona llavor.	47	La nit de san Joan.	109
Barcarola.	48	Pensaments politichs.	113
De la confraria de la casa		En lo album d' una des-	
del Sr. Rey apellada de		còneguda.	114
Madona Sta. Maria etc.	49	Passatemp.	116
Amor divi.	55	Epigrama.	116
Los paraigas.	58	La creu.	117
Canzoneta d' ivern.	59	Bon remey.	118
La poesia catalana.	60	¿Ahon anèm?	118
Elegia.	60	Lo dimoni de las dónas.	120
La pregunta de S. Pere.	64	La paga.	121
En los llavis.	65	L' examen de doctrina.	121
Lo rellojje de sol.	67	En Joan Alegre.	122
Las runas del mas.	68	Lo verdader amich.	127
Conversió.	69	La pageseta amorosa en	
A uns cranis.	70	las ballas de la festa.	128
Lo gloria.	71	Retolet.	134
La providencia.	74	Las congestas dels alpes.	135
Lo poderós es bondadós.	78	La vida.	139
Cançons del temps.	80	Desitj de l' ànima.	141
Lo san Crist.	82	Recort.	142

CALENDARI CATALÀ

DEL ANY

1875,

ESCRIT PELS MES CONEGUTS ESCRITORS Y POETAS
CATALANS, MALLORQUINS Y VALENCIANS,

COL·LECCIONAT Y PUBLICAT

PER

FRANCESCH PELAY BRIZ.

Any onzé de sa publicació.

BARCELONA.

ESTAMPA DE LA RENAXENSA,

Montjuich del Bisbe, núm. 3, baix os.

1874.

TAULA.

Títol.	Pág.	Títol.	Pág.
Santoral..	5	Conversió d' Oberbeck.	67
Bons recorts.	9	Apuntacions de bibliografia li- teraria catalana.	69
Lo nunci.	13	La jove esposa.	75
Arqueologia.	15	Las campanas de ma vila.	75
Lo flagell de Deu.	17	Epigrama.	77
Satisfacció.	18	Si fos papallona..	78
Ensómit..	18	Remey.	79
Bonas llàgrimas..	20	Flor boscana.	79
A una germana de la Caritat.	20	Lo filosof y l' ateniés..	81
La favera.	21	Epigrama.	81
La mort de Anibal.	27	Trascendencia del catalanisme	82
Bon jugador.	35	Los ángels de la terra..	84
Soledat.	35	Bon artista..	87
L' anell de la Verge.	36	Consell á la dona.	87
L' ànima al cos.	37	Firmesa..	87
Qui 'n sabia mes?	38	Ivern..	88
L' Enamorada.	39	L' hora dels nins.	90
D' ahí à n' avuy..	40	La festa major de S. Andreu.	91
Any nou.	40	Al bon Jesuset.	94
Convidat.	41	En l' album de Ramon Picó y Campamar.	95
Fe y llibertat..	41	Nostres poetas.	96
L' anell del Sol.	42	La cansó del moliner.	103
Rich y tonto.	47	Epissodis..	104
Non prevalebunt.	47	Epigramas	104
Retalls.	49	Las classes mitjanas.	105
Nuviansas y esposallas.	49	Esdevenidor.	107
Oncle ó tia..	52	La flor blanca..	107
Amor..	52	Los dos pastors.	108
Un bon artista.	57	Lo plat de fusta. :	108
L' amor de la donzella.	57	Las bestias del comú.	110
Curiositat.	59	Una hora negra.	114
Regla..	60	Clavé.	114
Fragments..	60	En la vellesa.	118
Lletra forta.	61	La tempestat.	119
La nit de Nadal.	61	A***.	120
La gama..	63	Ave, Maria.	121
Lo cuadro del burro.	64	A las estrellas.	122
Lo teixidor y la Santa Verge.	64	Que si hi ha Deu.	124
Tres floretas, tres estels.	65		
Pitjor fora.	66		

FIRAS, MERCATS Y FESTAS MAJORS.

FIRAS DE CATALUNYA.

Janer. 1 Artés, Pons y La Bisbal. 6 Amer, Manlleu y Montclar. 7 Igua-
lada. 14 San Hilari. 17 Borjas de Urgell, Malgrat, Navata, Palamós, San Ce-
loni, San Quirse de Besora y Santa Pau. 19 Besalú. 20 Arbucias, San Feliu
de Pallerois y San Pere de Torelló. 21 Castelltersol. 22 Espluga de Francolí

y Taradell. 23 Cervera. 24 Sort y Corvera. 25 Torrellas y San Pol de Mar. *Movibles*. Segon diumenge Tarrassa. Quart diumenge Pla.

Febrer. 2 Claramunt, Centellas, Mataró, Molins de Rey, Calonje, San Llorens dels Piteus y Pobla de Claramunt. 8 Isona. 22 Figueras y Tortellá. 24 Crespiá. 25 Cervera y Santa Coloma de Farnés. *Movibles* Primer diumenge Balsareny y diumenge avans de Carnestoltes, Balaguer y Palafrugell. Diumenge de Carnestoltes, Viladrau. Primer dilluns de Quaresma, Soisona y San Martí Sasgayolas. Primer diumenge, dilluns y dimars de Quaresma, Seo de Urgell. Dijous primer de Quaresma, Berga. Segon dissapte de Quaresma, Cardona. Segon diumenge de Quaresma, Salás, Capellades y el Tercer diumenge de quaresma vila de Garcia.

Mars. 2 Cardona y Santa Coloma de Farnés. 25 Alpens. *Movibles*. Segon diumenge, Manresa. Segon dissapte de Quaresma, Ca af. Diumenge de Passió, Ripoll. Dimars de idem. Bellpuig. Dilluns sant, Guisona.

Abriu. 1 Mayals. 5 Calaf. 15 Lleyda, Corsá, Pobla de Segur y Prades. 16, 17 y 18 Agramunt. 25 Castelló, Martorell, Selva y Verdú. 27 Sellent. 28 San Sadurn de Noya. 28, 29 y 30 Piera. *Movibles*. Segon dia de Pasqua de Resurrecció, Palafrugell. Tercer dia de idem, Perelló y Ntra. Sra. del Miracle. Diumenge despres de Pasqua, Arenys de Munt y Tortosa. Dissapte següent, Calaf. Tercer diumenge despres de Pasqua, Tarragona. Tercer diumenge y següent dilluns Sabadell. Primer diumenge, Vidreras.

Maig. 1 Hostalrich, Olot, Tarrassa, Tárrega, Perelada, Sant Feliu Sarrera y Vilafranca del Panalés. 3 Vilaller, Agramunt, Torredembarra, Figueras y Vich. 4 y 5 Vilaller. 5, 6, y 7 Bellver de Cerdanya. 8 Calella. 9, 10 y 11 Alcarraz. 11 y 12 Badalona. 13 San Llorens dels Piteus. 14 Tremp. 15 Arbucias, Balaguer, Cardedeu, Palamós y Tortosa. 15 y 16 Torroella de Montgri. Amer y Moyá. 21 Manresa. 22 Llagostera y Pobla de Segur. 24 Molins de Rey y Tortellá. 25 Caldes de Malavella, Mataró y La Bisbal. 26 Palautordera y Granollers. 27 Sant Antoni de Vilamajor y Santa Coloma de Queralt. 28 Artias de la Vall de Aran. 31 Molins de Rey. Copons y Arbucias. *Movibles*. Diumenge despres de Santa Creu, Tarrassa y Torredembarra. Dia de la Ascensió, Cambrils, Lleyda, Manresa, San Cugat del Vallés y Torelló. Diumenge despres de la Ascensió, Alpens. Dijous, divendres y dissapte avans de Pasqua de Pentecostés, Tarrassa. Diumenge de Pentecostés, Folzarolas, Mataró y San Genis de Vilassar. Segon dia de Pasqua, Molins de Rey, La Bisbal y Guisona. Tercer dia, Granollers y Mora de Ebro. Dimercres y dijous despres de Pentecostés, Palafrugell y Artias de la Vall de Aran. Dissapte idem. Copons. Diumenge avans de Corpus, Arbucias, Dia de Corpus, Vilaller. 20 Vidreras.

Juny. 2 Sort. 11 Salardú. 13 Centellas, Santa Pau y San Celoni. 15 Calonge. 24 Pineda y Tremp. 29 La Bisbal, Tremp y Pous.

Juliol. 9 Arenys de Mar. 10 Santa Coloma de Queralt. 13 Calonge. 17 Malgrat. 19 Vilaseca. 22 Massanet de la Selva. 25 Amposta, Reus, Torroella de Montgrí y San Salvador de Oló. *Movibles*. Segon diumenge del mes, Esparraguera. Tercer diumenge, Vilaseca y Vidreras.

Agost. 1 Cervera y Prats de Rey. 2 Cervera. Mora de Ebro, Sellent y Manresa. 3 Cervera, Massanet de la Selva y Piera. 4 Tremp. 9 Olot. 10 Agramunt, Arbós, Castelló, Espuga de Francolí, San Llorens Saball, Moyá y Riudoms. 15 Barbará. 16 Lleyda y Caldes de Malavella. 17 Navata. 18 Bellpuig y Borjas de Urgell. 24 Figueras, Prades, Ripoll, Soisona y Torroella de Montgri. 27 Olesa de Montserrat. 28 Manlleu y Montblanch. 29 Granollers, Igualada, Torres de Segre y Pineda. 30 y 31 Alcarraz. *Movibles*. Primer dissapte del mes, Prats de Rey y San Martí Sasgayolas. Primer diumenge, Sellent y Manresana. Segon dijous, La Bisbal. Quart diumenge, Martorell.

Septembre. 1. Alcarraz y La Bisbal. 2 Granollers. 5 Monistrol de Montserrat. 8 Balaguer, Calaf. San Culzat del Vallés, Viella y Villamur. 11 Isona. 14 Almenar, Cardedeu, La Granadella, Torroella de Montgri, Tortosa, San Sadurni, Salardú, Perelada y Santa Coloma. 15 Viella. 16 Bagá. 21 Berga. 23 Cassá de la Selva. 24 Barcelona. 25 Mataró. 28 San Llorens dels Piteus. 29 Lleyda, Hostalrich, Sampedor, Corsá y Vich. *Movibles*. Primer diumenge, San Llorens Saball. Primer diumenge y dilluns, Badalona. Segon diumenge, Castellterçol. Tercer, Calella. Quart, Tortellá.

Octubre. 8 Viella. 10 Caldes de Montbuy. 11, 12 y 13 Bellver de Cerdanya. 12 Arbucias. 13 Esterrí de Aneu. 14 Besalú y Ripoll. 15 Campdevanól, San Joan de las Abadesses, Vendrell, Ripoll y Verdú. 17 Hostalrich. 18 Fi-

gueras, Olot, Tremp y Vilafranca. 23 Tarrassa y Alcover. 25 Mora la Nova. 28 Cardona, Perelada, Pons y Vilafranca del Panadés. 21 Gerona y Turbia. *Movibles*. Primer diumenge despres de San Miquel, Tarrassa. Segon diumenge del mes, Alforja y Bráfim. Tercer diumenge, Palafruge. l. Quart diumenge, Tarrassa, La Bisbal y Manresa. Derrer diumenge, Altafulla y Plá de Cabra.

Novembre. 1 Vilaller, Mayals, San Feliu Saserra y Seo de Urgell. 2 Puigcerdá, Vilaller, Pobra de Lillet y Seo de Urgell. 3 Guisona, Vilaller, Pobra de Lillet y Seo de Urgell. 4 Pobra de Lillet. 6 Olost. 8 Sort y Gaudesa. 11 Amer, Cervera, Ullastrell y Solsona. 21 y 22 Banyolas. 25 Arbeca, Centellas y Pons. 27 Hostalrich. 30 Falset, La Llacuna, Manresa, Olot, Organyà, Puigcerdá, Tora, San Feliu de Torelló y Torroella de Montgri. *Movibles*. Diumenge despres de Tots Sants, Tortosa, Vilafranca y Selent. Segon diumenge, Gaudesa, Arenys de Munt y San Quinti de Mediona.

Deseembre. 1 San Feliu de Llobregat y Torroella de Montgri. 4 Agramunt y Cardona. 6 Tarrassa. 8 Ager, Palafrugell, Cardedeu y Sarreal. 13 Arbós, Bañaguera, Castelló, Hostalrich y Taradell. 21 Barcelona, Blanes, Cervera, Falset, Leyda, Montblanch, Olot, Vilafranca, Tremp y Tarragona. 23 San Llorens Saball. 27 Pineda. *Movibles*. Primer diumenge, Sabadell, y Viladrau y 4 segon de Deseembre vila de Garcia.

MERCATS.

Lo dillums de cada setmana: Agramunt, Lleyda, Manresa, Olot, Reus, San Feliu de Llobregat, Tremp y San Marti Sasgayolas. Lo dimars: Arbós, Caldas de Montbuy, Cervera, Gerona, Montblanch, Seo de Urgell y Vich. Lo dimecres: Balaguer, Banyolas, San Celoni, Tarrassa, Torelló, Igualada y Valls. Lo dijous: Agramunt, Cardona, Figueras, Gerona, Granollers, Lleyda, Manresa, San Sadurn de Noya, San Hipólit de Voltregá, Vilaller, Palafrugell, Mora de Ebro y Bellver. Lo divendres: Cervera, Balaguer, La Bisbal, Olot, Seo de Urgell y Torá. Lo dissapte: Balaguer, Gerona, Sabadell, Valls, Vich, Igualada y Vilafranca del Panadés. Lo diumenge: Artesa de Segre, Badalona, Capellades, Castellá, Esparraguera, Malgrat, Mollet, Moyá, Piera, Puigcerdá, Ripoll, Roda, Rubí, San Pere de Riudevilles, Sant Quinli, Sarreal, San Cugat del Vallés, Tarrassa, Sentmanat, Tortellá, Calonge, Valls, Besalú y Bellver.—MERCATS EXTRAORDINARIS.—28 de Juriol y 10 de Novembre Calonge.

FESTAS MAJORS.

Jener. 8 Tarrassa. 17 Vilanova. 20 Palafrugell, 22 Besalú. **Febrer.** 12 Sarriá. Abril. 26 Tortellá. 29 y 30 San Genis de Vilassar. **Maig.** 1 San Genis de Vilassar. 14 Tremp. 21 San Boy. **Juny.** 5 Montblanch. 21 Vilassar. 29 Masnou. 30 Tarrassa. **Juriol.** 1 Sabadell y Horta. 4 Vich. 9 Arenys de Mar. 20 Palafrugell. 22 Masquefa. 24 Lloret. 25 Monistrol de Montserrat y Reus. 26 Vendrell. 27 Mataró. 30 Hortas de San Bertran. **Agost.** 3, 4 y 5 Garriga, San Esteva Sasroviras, Tarrassa, San Pere de Riudevilles, Alella y San Feliu de Torelló. 6 San Just Desvern. 7 Papiol. 10 San Feliu de Llobregat. 15 Graça, Badalona, Moyá, Montmeló, Martorell, Corbera, Capellades, Bruch, Vallformosa, Cardedeu, Gelida, Cornella, Tortellá, Amer, Hospitalet, Vilaller y Mauleu. 23 Sitges. 24 Sans, Igualada y Vallbona. 25 San Genis 25 y 26 San Genis de Vilassar. 27 San Vicens dels Horts. 28 Premiá. 29 San Joan Despi y Manresa. 30 Ripoll y Vilafranca. **Setembre.** 2 Torá y Granollers. 5 Rubí. 7 Viladecans. 8 San Andreu de la Barca, Olot, Cadaqués, San Adriá de Besós, Viladrau y Tremp. 9 Piera. 13 Cornella. 14 San Sadurn. San Gervasi y Horta. 17 Tiana. 22 Santa Coloma de Farnés. 23 Tarragona y Calella. 26 Sellent. 29 Sarriá y Molins de Rey. **Octubre.** 2 Hostalrichs. 10 Corts de Sarriá. 24 y 25 Banyolas. **Novembre.** 9 Balaguer. 11 San Celoni, Palafrugell y Tayá. 21 San Marti. 23 San Climent de Llobregat. 30 San Andreu de Palomar. **Deseembre.** 11 Berga, 27 Pineda.

JANER.

Aquest mes te 31 dias.

Los dias s' allargan
1 hora 10 ms

- 1 div. CAP D' ANY.
- 2 dis. s. Macari.
- 3 diu sta. Genoveva
- 4 dill. s. Tito bisbe
- 5 dim sta. Emiliana
- 6 dime. ✕ LOS REYS
- 7 dij. s. Ramon de P

☉ á las 5 y 17 m.
de la t. vari.

- 8 div. s. Teofil mr.
- 9 dis. s. Juliá mr.
- 10 diu. s. Nicanor.
- 11 dill sta. Honorata
- 12 dim. s. Arcadi mr
- 13 dime s. Guinersin
- 14 dij. s. Hilari bisbe

☾ á las 9 y 31 m.
de la nit. Plujas.

- 15 div. s. Pau ermitá
- 16 dis. s. Marcelo.
- 17 diu. lo d. n. Jesús
- 18 dill. sta. Prisca.
- 19 dim. s. Canut rey
- 20 dime s. Sebast^a m.
- 21 dij. sta. Agnés.

☉ á las 5 y 50 m.
de la nit. Frets.

- 22 div. s. Anastasi.
- 23 dis. s. Ildefons.
- 24 diu. s. Timoteo.
- 25 dill. la c. de s. Pau
- 26 dim. sta. Paula.
- 27 dime s. Joan Cris.
- 28 dij. s. Juliá.
- 29 div. s. F.^o de Sales

☾ á las 12 y 42 m.
del dia. Boiras.

- 30 dis. sta. Martina.
- 31 diu s. Pere Nolasc

FEBRER.

Aquest mes te 28 dias.

Los dias s' allargan
1 hora 34 ms.

- 1 dill. s. Cecili.
- 2 dim. ✕ LA CAN-
DELERA.
- 3 dime. s. Blay.
- 4 dij. s. Rembert.
- 5 div. sta. Agueda.
- 6 dis. sta. Dorotea.

☉ á las 8 y 4 m.
del matí. Vari.

- 7 diu. s. Ricart.
- 8 dill s. Joan de Mat
- 9 dim sta. Apolonia
- 10 dime. s. Guillem
Cendra.
- 11 dij. los 7 s. de M.^a
- 12 div. sta. Eulalia.

☾ á las 5 y 29 m.
del matí. Gebras.

- 13 dis. s. Benigne.
- 14 diu. s. Valentí.
- 15 dill. s. Faustí.
- 16 dim. s. Honest.
- 17 dime. s. Rómul.
- 18 dij. s. Simeó.
- 19 div. s. Mansuet.
- 20 dis. s. Nemesi.

☉ á las 8 y 10 m.
del matí. Gels.

- 21 diu. s. Sirisi mr.
- 22 dill. s. Abili bisb.
- 23 dim. s. P. Damiá.
- 24 dime s. Matias ap.
- 25 dij. s. Tarási.
- 26 div. N. S. de Gua-
dalupe.
- 27 dis. s. Leandro.
- 28 diu. s. Rufi y Just

☾ á las 10 del
-matí. Frets.

MARS.

Aquest mes te 31 dias.

Los dias s' allargan
1 hora 43 ms.

- 1 dill. s. Rosendó.
- 2 dim. s. Simplicí.
- 3 dime. s. Medi.
- 4 dij. s. Casimiro.
- 5 div. s. Gerasim.
- 6 dis. s. Olaguer.
- 7 diu s. Tomas de A

☉ á las 8 y 29 m.
de la nit. Vario.

- 8 dill. s. J. de Deu.
- 9 dim. s. Paciá bis.
- 10 dime. s. Meliton.
- 11 dij. s. Constantí.
- 12 div. s. Gregori.
- 13 dis. s. Roderich.
- 14 diu. sta. Matilde.

☾ á la 1 y 14 m.
de la tarde. Vents

- 15 dill. sta. Madrona
- 16 dim. s. Heribert.
- 17 dime. s. Patrici.
- 18 dij. B^o Salv. d'Hor.
- 19 div. s. Joseph.
- 20 dis. s. Nicet.
- 21 diu. s. Benet. Pr^a

☉ á las 12 de la
nit. Nurols.

- 22 dill. s. Deogracias
- 23 dim. B^o Joseph O.
- 24 dime. s. Timoteo
- 25 dij. ✕ LA ANUNCIA
- 26 div. S. s. Brauli.
- 27 dis. sta. Lidia.
- 28 diu. PASQUA RES.
- 29 dill. s. Eustasi.
- 30 dim. s. Joan Clim.

☾ á la 1 y 34 m. del
matí. Bon temps.

- 31 dime. sta. Balbina

ABRIL.	MAIG.	JUNY.
Aquest mes te 30 dias.	Aquest mes te 31 dias.	Aquest mes te 30 dias.
Los dias s'allargan 1 hora 10 ms.	Los dias s'allargan 1 hora 10 ms.	Los dias s'allargan fins al 21, 27 ms.
1 dij. sta. Teodora.	1 dis. s. Segimon.	1 dim. s. Fortunat.
2 div. s. F. ^o de Paula	2 diu. s. Anastasi.	2 dime. s. Erasm.
3 dis. s. Benet de P.	3 dill. sta. Cren.	3 dij. sta. Clotilde.
4 diu. s. Isidoro.	4 dim. sta. Mónica.	☉ <i>á las 10 y 30 m.</i>
5 dill. s. Vicens F.	5 dime. s. Pio V.	<i>de la nit. Vents.</i>
6 dim. s. Celestí.	☉ <i>á las 3 y 12 m.</i>	4 div. s. F. ^o Carac.
☉ <i>á las 6 y 45 m.</i>	<i>de la tarde. Vari.</i>	5 dis. s. Sanxo.
<i>del matí. Nivols.</i>	6 dij. ✕ LA ASCENC.	6 diu. s. Norbert.
7 dime. s. Epifani.	7 div. s. Estanislao	7 dill. s. Sibiriá.
8 dij. s. Albert.	8 dis. A de s. Miquel	8 dim. s. Salustiá.
9 div. sta. M. ^a Cleofé	9 diu. s. Gregori N.	9 dime. s. Pelay.
10 dis. s. Esequiel.	10 dill. s. Antoni.	10 dij. sta. Margarid ^a
11 diu. la D. ^a Pastora	11 dim. ss. Pons y E.	☽ <i>á las 8 y 4 m.</i>
12 dill. s. Víctor.	12 dime. s. Panerás.	<i>de la tarde. Vari.</i>
☽ <i>á las 9 y 42 m.</i>	☽ <i>á las 7 y 46 m.</i>	11 div. s. Bernabé.
<i>de la nit. Vari.</i>	<i>del matí. Plujas.</i>	12 dis. s. Onofre.
13 dim. s. Hermen. ^o	13 dij. s. Pere Regal.	13 diu. s. Antoni de P
14 dime. s. Telm.	14 div. s. Bonifaci.	14 dill. s. Basili
15 dij. sta. Anastasia	15 dis. s. Isidro.	15 dim. s. Modest.
16 div. sta. Engracia	16 diu. PASQUA PEN.	16 dime. s. F. ^o de Reg
17 dis. b. ^a M. ^a de J.	17 dill. s. Pasqual B.	17 dij. s. Ismael.
18 diu. P. des. Joseph	18 diu. sta. Claudia.	18 div. s. Marcos.
19 dill. s. Hermógc.	19 dime. s. Ibo adv.	☽ <i>á las 12 y 5 m.</i>
20 dim. sta. Agnés.	20 dij. s. Baldiri.	<i>de la nit. Calor.</i>
☽ <i>á las 4 y 35 m.</i>	☽ <i>á las 8 y 59 m.</i>	19 dis. s. Gervasi.
<i>de la tarde. plujas</i>	<i>del matí. B. temps</i>	20 diu. s. Silveri.
21 dime. s. Anselm.	21 div. s. Secundi.	21 dill. s. Pallari. Est.
22 dij. s. Cayo papa.	22 dis. sta. Julia.	22 dim. s. Pauli.
23 div. s. Jordip. de C	23 diu. La Trinitat.	23 dime. sta. Agrip.
24 dis. s. Fidel.	24 dill. sta. Afra.	24 dij. s. Joan.
25 diu. s. March ev.	25 dim. s. Gregori VII	25 div. s. Guillermb ab
26 dill. s. Marcell.	26 dime. s. Felip N.	26 dis. s. Joan y s. Pau
27 dim. s. Pere Arn.	27 dij. ✕ Corpus.	☽ <i>á las 2 y 48 m. de</i>
28 dime. s. Vital.	28 div. s. Just.	<i>la tarde. B. temps</i>
☽ <i>á las 7 y 26 m.</i>	☽ <i>á las 6 y 38 m.</i>	27 diu. s. Ladislao.
<i>de la tarde. Vents</i>	<i>del matí. Nivols.</i>	28 dill. s. Lleó.
29 dij. s. Robert.	29 dis. sta. Teodosia	29 dim. ✕ s. Pere y s. P
30 div. s. Peregrí.	30 diu. s. Fernanda.	30 dime. la Com. de
	31 dill. sta. Patrouill	s. Pau y s. Marl.

JULIOL.	AGOST.	SEPTEMBRE.
Aquest mes te 31 dias.	Aquest mes te 31 dias.	Aquest mes te 50 dias.
Los dias s'escursan 1 hora.	Los dias s'escursan 1 hora 36 ms.	Los dias s'escursan 1 hora 46 ms.
<p>1 dij. sta. Leonor.</p> <p>2 div. La Visitació.</p> <p>3 dis. s. Trifó.</p> <p>☉ á las 5 y 34 m. del matí. Calor.</p> <p>4 diu. s. Laureano.</p> <p>5 dill. s. Miq. dels S.</p> <p>6 dim. s. Isaias.</p> <p>7 dime. s. F. y s. Oib</p> <p>8 dij. sta. Isabel.</p> <p>9 div. s. Zenon.</p> <p>10 dis. s. Cristófol.</p> <p>☽ á las 10 y 49 m. del matí. Vents.</p> <p>11 diu. s. Abundi.</p> <p>12 dill. s. Feliz.</p> <p>13 dim. s. Anaclet.</p> <p>14 dime. s. Bonav.ª</p> <p>15 dij. s. Enrich.</p> <p>16 div. M. del Carme</p> <p>17 dis. s. Aleix.</p> <p>18 diu. s. Frederich</p> <p>☽ á la 1 y 36 m. de la tarde. Núvols.</p> <p>19 dill. s. V. de Paul.</p> <p>20 dim. s. Elías.</p> <p>21 dime. sta. Práxed.</p> <p>22 dij. sta. Maria M.</p> <p>23 div. s. Libori.</p> <p>24 dis. sta. Cristina.</p> <p>25 diu. s. JAUME.</p> <p>☽ á las 8 y 48 m. de la nit. Calor.</p> <p>26 dill. sta. Agna.</p> <p>27 dim. s. Pantaleó.</p> <p>28 dime. s. Celso.</p> <p>29 dij. sta. Martra.</p> <p>30 div. s. Abdon vs. S.</p> <p>31 dis. s. Ignaci de L.</p>	<p>1 diu. s. Pere y s. F.</p> <p>☉ á la 1 y 36 m. de la tarde. Vari.</p> <p>2 dill. M. D. dels A.</p> <p>3 dim. la I. de s. Est.</p> <p>4 dime. s. D.º de G.</p> <p>5 dij. M. D. de las N.</p> <p>6 div. s. Just y s. P.</p> <p>7 dis. s. Gayetá.</p> <p>8 diu. s. Siriach.</p> <p>9 dill. s. Roman.</p> <p>☽ á las 3 y 39 m. del matí. Calor.</p> <p>10 dim. s. Llorens.</p> <p>11 dime. sta. Filom.ª</p> <p>12 dij. sta. Clara.</p> <p>13 div. s. Coriá.</p> <p>14 dis. s. Eusebi.</p> <p>15 diu. LA ASUNCIÓ.</p> <p>16 dill. s. Roch.</p> <p>17 dim. s. Lliberat.</p> <p>☽ á la 1 y 43 m. del matí. Plujas.</p> <p>18 dime. sta. Elena.</p> <p>19 dij. s. Mariá.</p> <p>20 div. s. Bernard.</p> <p>21 dis. sta. Juana F.</p> <p>22 diu. s. Joaquin.</p> <p>23 dill. s. Felip Ber.</p> <p>24 dim. s. Bartomeu</p> <p>☽ á la 1 y 47 m. del matí. B. temps</p> <p>25 dime. s. Lluís rey</p> <p>26 dij. s. Ceferí.</p> <p>27 div. s. Joseph de C.</p> <p>28 dis. s. Agustí.</p> <p>29 diu. sta. Sabina.</p> <p>30 dill. sta. Rosa.</p> <p>☉ á las 11 y 50 m. de la nit. Vari.</p> <p>31 dim. s. Ramon N.</p>	<p>1 dime. s. Llop.</p> <p>2 dij. s. Antolí.</p> <p>3 div. s. Nonito.</p> <p>4 dis. sta. Rosalia.</p> <p>5 diu. sta. Obenlia.</p> <p>6 dill. s. Fost.</p> <p>7 dim. sta. Regina.</p> <p>☽ á las 9 47 ms. de la nit núvols.</p> <p>8 dime. ✠ N. DE LA MARE DE DEU.</p> <p>9 dij. s. Gorgoni.</p> <p>10 div. sta Pulqueria</p> <p>11 dis. s. Jacinto.</p> <p>12 diu. S. N. de M.ª</p> <p>13 dill. s. Eulogi.</p> <p>14 dim. s. General.</p> <p>15 dime. s. Nicomed</p> <p>☽ á las 12 y 51 m. del dia. Vari.</p> <p>16 dij. s. Corneli.</p> <p>17 div. s. Pere A.</p> <p>18 dis. s. Farriol.</p> <p>19 diu. Los D. de M.ª</p> <p>20 dill. s. Eustaqui.</p> <p>21 dim. s. Mateu ev.</p> <p>22 dime. s. Maurici.</p> <p>☽ á las 7 y 9 ms. del matí. Plujas.</p> <p>23 dij. s. T.ª Tardó.</p> <p>24 div. ✠ M. D. M.</p> <p>25 dis. sta Aurelia.</p> <p>26 diu. s. Cebriá.</p> <p>27 dill. s. Cosme.</p> <p>28 dim. s. Wenceslau</p> <p>29 dime La D de s M</p> <p>☉ á la 1 y 4 ms. de la tarde. Trons</p> <p>30 dij. s. Geroni.</p>

OCTUBRE.	NOVEMBRE.	DESEMBRE.
Aquest mes te 31 dias.	Aquest mes te 30 dias.	Aquest mes te 31 dias.
Los dias s' escursan 1 hora 48 ms.	Los dias s' escursan 1 hora 10 ms.	Los dias s' escursan 10 m. fins al dia 22.
1 div. s. Remi.	1 dill. ✕ Tots Sants.	1 dime. s. Eloy.
2 dis. s. Angel.	2 dim. Los Morts.	2 dij. sta. Aurelia.
3 din. M. D. del R.	3 dime s. Armengol	3 div. s. Franco. X.
4 dill. s. Francesch	4 dij. s. Carlos B.	4 dis. sta. Bárbara.
5 dim. s. Placit.	5 div. s. Sacarias.	5 diu. s. Sabas.
6 dime. s. Bruno.	6 dis. s. Seve bisbe	6 dill. s. Nicolau B.
7 dij. s. August.	☽ á las 10 y 1 m. del matí. Plujas.	☽ á las 2 y 5 ms. del matí. Plujas.
☽ á las 4 y 14 m. de la tarde. Vents.	7 din. s. Florenci.	7 dim. s. Ambrós.
8 div. sta. Brígida.	8 dill. Los 4 M. C.	8 dime. ✕ LA PUR.ª
9 dis. s. Dionis.	9 dim. s. Teodoro.	9 dij. sta. Leocadia
10 diu. M. D. del R.	10 dime s. Andreu.	10 div. N. S. Loreto.
11 dill. s. Nemesi.	11 dij. s. Mena.	11 dis. s. Damás.
12 dim. M. D. del P.	12 div. s. Martí.	12 diu. s. Sinesi.
13 dime. s. Eduart.	13 dis. s. Estanislau	☽ á las 7 y 45 ms. de la nit. Revolt
14 dij. s. Calixt.	☽ á las 3 y 58 m. del matí. Gebras.	13 dill. sta. Ilucia.
☽ á las 11 y 25 m. de la nit. Revolt.	14 diu. Lo Patrocini de N. Senyora.	14 dim. s. Nicasi.
15 div. sta. Teresa.	15 dill. s. Eageni.	15 dime. s. Eusebi.
16 dis. s. Gaio.	16 dim. s. Elpidi.	16 dij. sta. Adelaida.
17 diu. sta. Eduvigis	17 dime. sta. Ger.	17 div. s. Llatse.
18 dill. s. Lluch ev.	18 dij. s. Maxim.	18 dis. M. D. de la O.
19 dim. s. Pere de A.	19 div. sta. Isabel R.	19 diu. s. Nemesi.
20 dime. sta. Irene.	☽ á las 12 y 46 m. de la nit. B. temps	☽ á las 3 y 4 ms. de la tarde. Neus.
21 dij. sta. Ursula.	20 dis. s. Felix de V.	20 dill. s. Domingo.
☽ á las 2 y 22 m. de la tarde. Vari.	21 diu. La Present.º	21 dim. s. Tomás ap.
22 div. s. Maria S.	22 dill. sta. Cecilia.	22 dime. s. Zenon.
23 dis. s. Pere P.	23 dim. s. Climent.	23 dij. sta. Victoria.
24 diu. s. Rafel arc.	24 dime. s. Joan. C.	24 div. s. Delfi.
25 dill. s. Crispí.	25 dij. sta. Catarina.	25 dis. ✕ Nadal.
26 dim. s. Lluçia.	26 div. s. Conrat.	26 diu. s. Esteva.
27 dime. sta. Sabina	27 dis. s. Primitiu.	27 dill. s. Joan ap.
28 dij. s. Simó y J.	☽ á las 11 y 53 m. de la nit. Vents.	☽ á las 7 y 13 m. de la nit. Frets.
29 div. s. Narcis.	28 din. s. Gregori.	28 dim. Ignocents.
☽ á las 5 y 22 m. del matí. Nuvols.	29 dill. s. Saturní.	29 dime. s. Tomás c.
30 dis. s. Claudi.	30 dim. s. Andreu.	30 dij. T. de s. Jaume.
31 diu. s. Quintí.		31 div. s. Silvestre.

BONS RECORTS.

I.

Ja fa onze anys que surt lo *Calendari*, y, com sempre, grat sia á Dèu podem dir que 'l catalanisme fa sa via, puig cada jorn y en manifestacions ben diferentas se veu renaixe ab mes forsa, lo esperit de nostra aymada terra. Ara hi ha pintors, escriptors, músichs y homes de ciencia que ho són en catalá, y, en quant á lletres, clar diu si hi ha sahó la següent llista de publicacions:

Un Viatje á Orient y altres qüentos, d' En F. Soler; *Los comediants del segon pis*, d' En J. Riera; la biografia del citat Senyor Soler (anónima): lo quart volum de las *Cansons de la terra*, per En F. P. Briz; *Cansons del temps*, d' En J. Riera; *Jochs de l' infancia*, per En F. Maspons; *Salabrugas*, de Na Maria de Bell-lloch; lo *Certámen de La Misteriosa*, aquest sens carácter públich; y una segona edició del volum segont de *Las cansons de la terra*.

També segueix *La Renaxensa*, donant á coneixe en sas planas gran número d' articles interessants y bellas poesías; F. P. Briz, lo *Llibre del cor meu*, poesías novas. A estas horas, pot ser, ja haurá eixit á Valencia lo *Ratpenat*, calendari que collecciona En Constantí Llombart.

Cal dir que 'l bon sentit en ortografia está en creixent, puig de tots los llibres *publicats* enguany que nosaltres sapiguém, ni un sol usa la *é* pera 'ls plurals femenins.

Y, ara que parlem d' ortografia, caldrá mes que sia breument, parlar de llenguatje. Lo motiu es perque la *Revue des langues romanes*, després d' elogiar nostra publicació, citant, entre altras composicions las de las Sras. Herreros y Penya y dels Srs. Amer, Ubach y Matheu; parlant de las qüestions ortográficas, aferma que som partidaris del *catalá que ara 's parla*. A n' açó contestarém que no se 'ns ha comprès, pus, si be no anem á la una ab los arcaistas, tampoch podem anar ab l' escola oposada: rebujem l' arcaisme perque volém que 'ns entengan, y estém contra 'l vulgarisme, perque es enemich del art y del ben dir. Quin poble hi ha hont s' escriga tal, ni mes ni menys, com se parla? Per altra part som amichs de la puresa

en l' idioma, y aixís procurem evitar tot lo que sian barbarismes; y, encara qu' estigam lliures de la mania d' empedrar ab paraulas vellas nostres escrits no rebujem cap dicció catalana per antiga que sia: lo catalá es rich, y no ha de semblar pobre, ab lo que tè d' armoniós no ha d' apareixe aspre. Sapia, donchs, la *Revue* que 'l *Calendari*, lo mateix que tota la premsa catalana y tota la gent de bon sentit literari, combat, no la purificació de la llenga, sino las extravagancias de certa escola nova germana de las qu' en lo segle XVII satirisaren Moliere á França y Quevedo a Castella.

La *Revista de archivos, bibliotecas y museos*, que 's publica á Madrit, al ocuparse de la *Biblioteca catalana*, sembla que haja tingut l' empenyo qu' hem notat en alguns escriptors castellans al tractar de cosas de Catalunya, ço es, rebaixar sa importancia. Cotejant lo facsímil del manuscrit del Génesi ab la plana impresa corresponenta, fa notar algunas variacions, que nosaltres fiant en la regoneguda competencia de la persona que dirigeix la publicació, creyém que per un motiu ó altre s' haurán fetas.

Mes al revès del citat periódich, En Cárles M. Perier, en la *Defensa de la sociedad*, ha fet grans elogis de nostra literatura, seguits d' una traducció castellana de la poesia *Calin* d' En A. Pagés.

Lo teatre també fa son fet: entre las obras que han sigut ben rebudas, figura *Lo ferrer de tall*, d' En F. Soler. D' altres sabem que se 'n preparan: sembla que no serán pocas. Bon any sia de be!

I.

Passem ara á ressenyar las composicions premiadas en los Jochs Florals.

Flor natural: «*Lo combat de Cadaquès*», d' En F. Ubach.—*Primer accésit*: «*A una morta*», d' En F. Matheu.—*Segon accésit*: «*La mala muller*», d' En F. Pirozzini.—*Englantina d' or*: «*Visca Aragó!*», d' En R. Picò.—*Primer accésit*: «*Partida*», de C. de M.—*Segon accésit*: «*Cansò de gesta*», d' En M. Obrador.—*Viola d' or y argent*: «*S. Francesch s' hi moria*», d' En J. Verdagner.—*Primer accésit*: «*La primera llágrima*», d' En M. Costa.—*Segon accésit*: «*Esglay*», d' En A. Pagés.—*Premi de la Deputació de Girona*: «*Independencia*», En d' I. Reventós.—*Premi ofert pel Consistori*: «*Lo Segle*», del mateix.—*Premi ofert per La Jove Catalunya*: «*Quadros d' historia catalana*», d' En A. Aulestia.

Los poetas de Provença han celebrat á Avinyò lo cinqué aniversari secular de Petrarca. Entre las festus dedicadas á la memoria del gran cantor de Laura, figurá un certámen poétich, pera 'l quin s' invitá á tots los poetas de la nissaga llati-

na. Donchs be: d' est certámen se 'n duguè lo premi En F. Matheu ab un sonet en catalá. Felicitém de cor al poeta per tan senyalat triomf.

A propósit d' estas festas y d' est certámen, un Sr. Miranda corresponsal de *La Ilustracion Española y Americana*, envía á dit periódich un article notabilíssim per sos disbarats, hont posa de manifest que no va veure res del que conta, al pas que mostra sa petitesa d' ánima dient, no que 'l Sr. Matheu fos premiat, sino qu' ell era l' únich catalá qu' hi assistí, y havia fet constar son origen. Després acompaña est fet imaginari d' unas consideracions insolentas contra 'ls catalans.

Ara be: ¿qué hi hauria que dir, si 'l Sr. Matheu haguès fet constar sa patria? Tant ell com tots los altres catalans, estém ergullosos de serho, perque tenim motius. Si 'l Sr. Miranda está queixòs de que un catalá, escribiut en sa llenga patria, guanyès á tots los poetas de totas las nissagas que concorregueren al certámen, lo Sr. Matheu no hi te cap culpæ. Valia mes que 'l corresponsal hagués consignat que l' únich catalá que 's trobava en la festa, almenys ab carácter oficial. (En A. de Quintana) feu son discurs en catalá; á diferencia d' un catalanista, que dins de sa patria, en lo salò dels Jochs Florals conversava en castellá ab sos compatricis.

Tenen anunciats sos certámens l' *Academia bibliográfich mariana* de Lleyda, l' *Associació literaria* de Girona, y l' *Ateneo* de Valencia.

No pensavam ocuparnos dels *Jochs Florals*, perque al véurels tant malmenats casi 'ns feyan llástima; pero, ja que 'l Sr. Nanot-Renart en son parlament de gracias sembla que volguè contradir lo que naltres haviam sentat fa dos anys en nostres *Bons recorts* sobre la decadencia d' aquells, li direm en respecte á sa afirmació, que quan en los darrers volums publicats, trove composicions de la talla de *Lo castell de l' armonia* d' En G. Rosselló; *Los tres sospirs del arpa*, d' En A. Camps; *Son ells*, d' En D. Calvet, *Lo Castell feudal*, d' En A. Blanch; *Vinticinch anys*, d' En T. Llorente; *La llar*, de Pons y Gallarza; *Amor es vida*, d' En S. Thos; *Lo darrer Pallars* d' En F. Ubach; *Esperansa* d' En M. Aguiló; *Redempció* d' En M. V. Amer (1) y algunas altras, qu' en abundansa en l' infantesa de l' actual restauració dels *Jochs* se troban: quan lo Sr. Nanot nos ne cite alguna treta dels darrers volums que valga lo que valen las citadas, llavors creurém que 'ns hem errat: mentres tant, anirem dient que 'ls *Jochs florals* estan en visible, palpable y trista decadencia.

(1) Es de notar qu' en aquestas composicions cap de sos autors adoptá la terminació es pera 'ls pturals f-menins, en lo temps en que foren publicadas, exceptuant los Srs. Amer y Aguiló.

La majoria del cos d' Adjunts ha cregut lo mateix que fa temps creyem nosaltres, ço es, que 'ls *Jochs florals* se 'n van á sa posta cuyta corrent, cosa que també pregona la prempsa barcelonina, inclosa l' única revista catalana que 's publica aquí; y á fi d' evitar lo mal convocaren en lo mes de maig junta general, cosa que dolguè als set mantenedors d' enguany, y que un d' ells reprobá negant lo dret de convocar juntas al dit cos. Sobre los set mantenedors hi ha 'ls Adjunts, als qui aquells donan compte, segons costum, de sa gestió y administració y d' ells poden rebre un vot de censura sempre que se 'l hajan merescut. Donchs que, ¿se comprén que, si no 's poguèssen reunir los Srs. Adjunts sens convocatoria dels set mantenedors, los convoquessen aquests sempre y quan, d' eixa convocatoria n' haguèss d' eixir sa condempna? Negar aquest dret al cos d' Adjunts fora obrir lo camí del capritxo als mantenedors. Los mantenedors són exclusivament jutges y observadors del reglament: los Srs. Adjunts mantenedors del esperit de la institució y de la observança d' aquell. Y si 's nega aquest dret als Adjunts, perque no 'l consigna lo reglament, nosaltres també demanarém als Srs. mantenedors que 'ns mostren l' article hont se 'ls faculta á n' ells pera la convocatoria. Lo reglament diu:

«La obligació dels *Mantenedors* serà examinar y jutjar las composicions presentadas, nomenar d' entre ells los que hajan de fer los discursos, disposar los preparatius de la festa, assistirhi personalment (*cosa que alguns no fan*) y enténdrerse ab lo Exm. Ajuntament pera tot lo referent á ella.»

¿Ahont es lo dret de convocatoria? Com mantenedors no 'l tenen; si per cas lo tindrán com adjunts.

MORTS.

Quan encara donava fruyts saborosos, la mort nos ha arrabassat á en Joseph Anselm Clavè. La pèrdua es gran, y perçó l' hem sentida en lo fons de nostra ànima; mes nos aconsola en part la consideració de que 'l jorn de sa mort fora lo primer en que l' enveja, esta miserable passió, callaria davant de sa gloria. Son enterro fou una cosa may vista ni en los de grans dignataris; en termes, que molta gent hi assistí sens conceixe al defunt sino per sas obras.

Gent ignorant, artistas sens ànima ni res: la gloria d' En Clavè no morirá, perque l' home que com ell sap fer batre lo cor de tot un poble, es un geni.

ANTONI CARETA Y VIDAL.

LO NUNCI.

Qui vulga del poble
misteris saber,
que vinga y m' escolti;
jo tot li diré.
Las manyas del batlle,
los fraus del barber.
Veni y feu rotllo:
Jo tot ho diré.

Tretetí-treteté:
ja no fora nunci,
si jo 'm callés ré.

De cofis y mofis
ja no 'n volgueu mes;
hi ha aquí una conxorxa
qu' erissa 'ls cabells.
De la molinera,
guapota com es,
ab l' agotzil diuhen...
Jo tot ho diré.

Tretetí-treteté: etc.

Diu si 'l secretari,
qu' era un cama-lluhent;
des qu' es á la vila
te 'ls ronyons coberts,
perque la patota
sol fer quan quintem.
Perqué ab firmas falsas...
Jo tot ho diré.

Tretetí-treteté. etc.

De la llevadora
vos faig á saber
que xerra mes ella
qu' un sach de gemechs;
la llengua li talla
com un ganivet.
Y 's diu si te á casa.....
Jo tot ho diré,

Tretetí-treteté: etc.

Diuhén de la Tona,
la mare del Pep,
si sempre á deshora
va á casa 'l fuster,
per una faldada
d'ensenalls qu' hi pren
y en se 'l marit fora.....
Jo tot ho diré.

Tretetí-treteté: etc.

Lo fill de la Tona
surt d'entre la gent,
li pren la trompeta
deixantlo sorprés.
Ma mare es honrada.
malvat trapasser.
¿Sabeu qui es la qu' entra?....
Jo tot ho diré.

Tretetí-treteté: etc.

La qu' entra á deshora
á casa 'l fuster,
es la teva dona,
creyent que no 's veu.
Jo que be ho sabia
callava prudent,
mes ja qu' honras llevas...
Jo tot ho diré.

Tretetí-treteté: etc.

De desd' alashoras
quan va pe 'l carrer.
De vergonya 'l nunci
ni 's mira á la gent.
—¿Que diuhén del poble?
—M' ho guardo si ho se.
—¿Qué es diu de la vila?
—Jo no us ho diré.

Tretetí-treteté:
Sino ho mana 'l batlle
jo no conto ré.

FREDERICH SOLER

ARQUEOLOGÍA ROMANA.

Un dels millors museos particulars de Girona es lo de nostre amich D. Celestí Pujol y Camps, escriptor de gran mérit, com ho proban sos darrers treballs sobre las monedas d' Ampurias, publicats en lo *Memorial numismático*, imprenta de Verdaguier, y estimadíssims en tota Europa. En aquell museo habem vist una preciosa lápida romana, de marbre blanch, quadrilonga, que te 0^m, 182 de base per 0^m, 142 d' alt. Diu:

L· STATORIVS

IVCVNDILLVS

I IIII I

H· S· E· S· T· T· L

Luci Statori Jucundill, sevir, aquí jau. Lleugera t' sia la terra.

Los punts triangulars y la configuració de las hermosas lletres en aquesta lápida sepulcral evidencián que pertany á la época en que era emperador l' espanyol Trajá, ó be l' altre espanyol y son successor Adriá, so es á la primera mitat del sigle segon de la cristiana éra. De todas las lápidas espanyolas, fins ara publicadas, es l' única en que s' denota «*sevir augustalis*» ab la senzilla numeració I I I I I: lo que demostra l' abundó ab que s' donava aquell cárrech. Un altre epitafi ab lo nom d' un altre sevir descobrirem nosaltres en la *casa del ardiaca* devant de la Seu de Barcelona, y lo donarem á llum en lo *Diari d' En Brusi* (12 abril 1871), que reproduhiren de seguida, conforme al calco ó imprenta que l's hi vas enviar los sabis directores de la «*Ephemeris epigraphica*» que s' publica á Berlin. Allí se m' dona rahó de las apreciacions que vas fer per il·lustrar ab aquell descobriment l' historia de Barcelona, y que foren objecte de varias críticas. Baldament se n' haguessin fet més. Tal vegada s' activaria d' aquesta manera lo pensament de crear un Museo arqueològich, digne de nostra capital, y de la fama que te de sàbia per tot lo mon.

La marmórea lápida que posseheix lo Sr. Pujol, fou trovada en 1861, en las *ruinas de Barbate*, situadas en la desembocadura y sobre la marge dreita del riu d' aquell nom, entre Trafalgar y Tarifa. De las mateixas ruinas tan solzament un altre epigrafe romá se coneixia, també sepulcral y de menos antiguitat. La nostra es més important puig mostra que en aquell lloch hi hagué un municipi. Los que s' interessan en los adelantos de la geografia espanyola, en fixar la posició de nostras antiguas ciutats, y de consegüent en obrir y explotar las més vivas fonts y las minas més preciosas de nostra historia, no podrán menos d' agrahir al Sr. Pujol que haji conservat un monument que tant serveix á il·lustrar y dirigir l'

investigació del punt que precisament ocupava la famosa *Baesippo*. Esta ciutat era florentíssima y figura en la llista de las que varen batre monedas autónomas. Conserva s' encara un tipo d' esta moneda, la cual s' atribuia malament á *Varea* (Verja). Lo anvers porta per llegenda *BAISIPPO* sota la palma emblema de que fundaren la ciutat los fenicis, també fundadors de Carteya y de Cádiz. En lo revers está un *rahim*, símbol de vinicultura, usat igualment per altrás poblacions de la Bética. Esta moneda pertany á la primera época de la dominació romana.

Pomponio Mela, natural de aquella comarca, en la descripció de la costa que va del estret de Gibraltar á la opulenta Cádiz, sitúa *BESIPPO* entre *Belo* (Bolonía) y *promontorium Junonis* (cap de Trafalgar), lo que correspon exactament al siti en que aparegué nostra lápida. Plini, qüestor, ó intendent, de la Bética, contemporáneo de Mela diu ¹ que *BAESIPPO* era ciutat estipendiaria, lo mateix que la de los *Aquenses* (Caldas de Malavella), y que tenia en Cádiz son audiençia ó cancelleria jurídica. Ptolomeo, qui escriguè envers la mitat del segon sigle de la era cristiana, ó un sigle després de Mela y Plini, parla de una *BAISIPPO* dels Turdetans situada lluny de la costa, y tant que la medició geográfica nos porta á la situació que actualment té Carmona; lo qual me fa deduhir un pensament nou, pero important, y es que lo text del geógrafo de tal manera está equivocat que allí hont se llegeix *BAISIPPO* se ha de llegir *VENTIPPO*, y que en la numeració de las ciutats costaneras dels *Turdolos* se ha suprimit *BAISIPPO*. Finalment pera determinar sa situació tenim las distancias itinerarias. En lo Itinerari de Antoní (Caracalla), la via costanera de Málaga á Cádiz marca 12 millas de *Bellone Claudia* (ruinas ditas de Bolonia) á *Besipone*; y 16 millas de *Besipone* á *Merga-ello* (Conil), Dos siglés després, quant tota la comarca devastada estigué per los hordas vandálicas, Avieno describint la costa solament memora lo riu (*Besilus*) ² y no la ciutat, recordant al mateix temps que Cádiz era un aplech de ruinas. No obstant lo nom de *Bepsipon* y de consegüent la ciutat torna á surar en la última mitat del sigle VII ab la descripció que fa de la costa bético-vissigoda l' *Anónim* de Rávena. Als alarbs estava destinada la destrucció de aquella antiga població. Allí, ó en lo próxim estany de *La Janda* morí lo rey D. Rodrigo, ³.

FIDEL FITA Y COLOMÉ.

¹) *Orae maritimae*, 320.

²) iv, 43.

³) *Historias de Al-Andalus* por Aben-Adhari de Marruecos traducidas directamente al castellano por el Dr. D. Francisco Fernandez Gonzalez, catadrático de literatura general y española de la universidad de Granada, tom. I, Granada, 1862.—*Ajbar Machmua* (coleccion de tradiciones): crónica anónima del siglo XI, dada á luz por primera vez, traducida y anotada por D. Emilio Lafuente y Alcántara académico de número, ap. Coleccion de obras arabigas de Historia y Geografía que publica la Real Academia de la Historia.

LO FLAGELL DE DEU.

Delenda Tarraco.

Veü de corn ha sonat, brant de armas, toch de ruina.
¡Dèus! com retruny la terra pel trot de tants caballs!
Los fills del Nort s' atansan, portant la ira divina
en sos flagells de ferro y en sos feixuchs capmalls.

Gnaytau com rellampegan sas llansas y cimberas
als raigs del sol ponent;
com sos esguarts respiran lo flam de cent fogueras
y al ayre fuhetejan sas llargas cabelleras.
ab xiulet de serpent.

¡Despértat: llévat, sus! Lo corp ja esvolutega
demunt ton Capitoli, ciutat dels Escipions;
ja al bruit de veus extranyas tot ton ressó gemega;
ja l' arch de Bará cruix ab l' esparó que 'l frega
y ab los pitrals y arnessos dels barbres esquadrons.

¡A mort! no sents com cridan? Lo bram de la tempesta
quan del Monsant rodola no fá tanta fredat.
L' udol es de tos tigres, bè com en jorn de festa
los llansas al carnatje del gladiadó arruixat.

¡A mort! Gentil matrona, cenyeix tas vestiduras,
rubleixte de joyells;
passeja per tos pórtichs tas plantas inseguras,
l' esguart pel ample cercle, per las termas impuras.
tos perfumats cabells.

Que massa, á fé, que senyan tas tristas desposallas.
ab brant de dol terrible, mes de tres segles ha.
¡Veus lo cel que rogench? Ton Arx y tas murallas
reflectan l' aspre incendi que 'l Dèu de las batallas
fá avuy dels corcats pobles hont sona 'l nom romá.

¡Ay! que 'n son lluny los jorns en que estas fraus antigas
nudrian en sas ombras un sacrosant calor
y 'l Francolí escorrentne sas ayguas sempre amigas
lliure á la mar s' enduça 'l perfum ubriacador.

Del cim del vell Montblanch á la adormida arena,
de la Selva á las Valls,
l' esprit de tot un poble clapia en cada vena
y un sol de llibertat negava ab llum serena
camps, serras y fogalls.

Vergonya ara á la esclava que en sos senyors s' adora,
captantne per' sas glórias renoms tots forasters;
de pátria y lleys y lléngua fatal esmersadora:
Julia, Augusta, togada, colónia vencedora,
ja al ara de tos Céssars no s' hi farán llorers.

¡A mort! para ton tálem. De ton amant fereste
cuydan trucá' á tas portas los cantos y ahuchs nupcials.
De ardenta sanch llatina diu que 'n vol fer sa festa,
de esglays y crits de angúnia sas-lordas bacanales.

¡O nit de cohents amors y encesas abressadas!

—foll recort! ¡Dèu m' ajud!—

Mes nó, sangnanta runa, tas cendras soterradas
revifarán bè prou las pátrias alenadas,
y 'ls jorns vindrán y s' alsará 'l ventsut.

ADOLF BLANCH.

SATISFACCIÓ.

Sobre si li tocava entrar en una botiga primer á l' un que á
l' altre en Pere y en Pau van enfilarse tan per amunt que ja
no savian per quins vents estavan.

En Pau era un polvorí pel génit. En Pere al revés, una malva.

—Vos sou un terrós,—deya en Pau.

—Y be.

—M' haven trepitxat...

—Y be.

—Com! y be? Me donaréu una satisfacció.

—Donaros una satisfacció ¿que diheu? Una satisfacció.....

Si la tingúes me la quedaria per mí, per mí que fa molts anys
que no visch sino entre mig de penas!

ENSÓMIT

(VALENCIÁ.)

LA MUSA AL POËTA.

—Poëta ¿vols un carro tirat per serps ab ales
que per los espays vaja volant á tes espales

deixantne llóbrechs núvols, plens de rellamps y trons?
y mentres que tremolen la mar, lo cel, la terra
¿dels elements vols vore, segur y en pau, la guerra?
¿Oh! per qué no respons?

¿Vols millor, oh poeta, un hort ahon te recolces
entre les flors, ahont pugues ouir eixes veus dolces
qu' un bufit de vent porta y altre bufit se 'n du?
¿Vols en l' ombra amagarte de tota inquietut lliure
y la vida dels arbres, tan tranquil com ells, viure?
¿tampoch vols aixó tu?

¿Vols, poeta, al son aspre de música guerrera,
en una má la espasa, en l' altra una bandera
en ta front combatuda florir vore 'l llorer?
Vols qu' eixa veu solemne que sona en las batallas
de grans images ómpliga ton gran cor? també calles?
¿No es eixe 'l teu plaher?

A la llum de cent llánties, que fan de la nit dia,
bollir en ampla taula vols vore l' alegría,
de les ampolles vuydes y 'ls gots trencats al sol?
¿Sentir vols que entre núvols ton esperit se 'n vole
y qu' á tos peus lo sostre s' undix y tot tremole?
¿Dius ab lo cap que no?

¿Vols pereós dormirte sobre coixins y alfombres
y entre perfums y glasses vore passar com ombres
de malvestides verges un cércol que va y ve?
¿Vols que deixant sorprendre los seus ocults etxiços;
rodejen, ta front mustia fregant ab los seus riços
ton llit? Calles també?

Vols vore, dalt d' un trono, de tes inmóviles guardes
estendres en dos files les rectes alabardes.
y al poble que s' apinya y en ton palau no cap?
¿Naus en la mar vols tindre, castells en les montayes,
jardins á flor de terra, mines en ses estranyes?
¿també rodes lo cap?

¿Dos ulls blaus vols tu vore, clavats en tos ulls negres,
que trists quan tu medites y quan mig rius alegres
penetren en ton ánima con un ensomni dolç?
¿Vols vore qu' en tu 's miren los ulls en los que 't mires?
Alçes lo cap, y 'l deixes despres caure y sospires...
¿Aixó es lo que tu vols!

LO POËTA Á LA MUSA.

—¿Que importan al poeta les glories de la terra?

Àngel es que, lley dura, del cel al món desterra,
y may los ulls aparta del paradís vedat.
Y per aixó sols broten les flors de sa corona
quan en mig de les ombres troba 'ls ulls de la dona,
altre àngel desterrat.

TEODOR LLORENTE.

BONAS LLÁGRIMAS.

Lo mestre de S. Sagimon y l' hereu de cal Ros vingueren á Barcelona hont l' hereu, que 's deya Nasi, may havia estat.

Lo mestre li ensenyá lo mes notable de la vila com es: lo Neptú de la Aduana, lo negre de la riba, lo surtidor del Poble sech, lo carrer de las donzellas, etc. etc. y un dels dias també 'l va dur al cementiri.

Allí entre molts rétols y figuras que deixaren ab un pam de boca oberça al Nasi, hi varen trobar un epitafi que al peu de una llágrima com una bala de canó, deya.

«¡Per esta consideréu
la dolor del seu hereu!»

Lo Nasi, al qui lo Mestre havia llegit lo epitafi:
—Caratsos!—va fer—es ben de playe l' ull que las te de plorar!

À UNA GERMANA DE LA CARITAT.

La bellesa y virtut un jorn s' uniren
Ab flam de caritat, y 'n concebiren
Una verge ideal.
La llum de amor sobre son front posaren
Y quan besada 'n fou, de Deu lograren
Prengué forma mortal.

Tendre dolor ne connoqué la terra
Naixent, oh filla! 'l monstre de la guerra
Gridá: «no estich segú!»
Mes al veuret del món tan envejada
Sota 'l mantell sagrat n' has fet posada
¡Ay, ditxosa de tu!

Ab dolensa d' infant patir ne veyá
Als meus germans, y dintre 'l cor me deya:
—¡Espanta 'l sofriment!

¿Podria Deu formar una criatura
Que ab ser de amor, juntés á la amargura
La idea del content?

Y ets tu, trista vestál, mes la ment mia
Sense véuret mos ulls, ja may hauria
Ovirat ton sonris,
Diu tot quant l' hom ne pot patí' en la vida
La negra tempestat.... dolsa, aclarida
Ab llum del paradís.

¡Qué inmensa es la tristó de ta mirada!
Ets Níobe plorant, freda, aterrada,
La mort de tots sos fills.
Es l' amor animant la melanjia,
La tendresa de Dido quan sentia
Del hoste los perills.

Entra ta veu al cor, com la tonada
Que 's sent dintre d' un bosch, com de la aymada
Lo noble accent lleujer:
Al teu costat se sent la pau divina,
Com sota l' ombra fresca de la alzina
Reposa 'l viatjer.

Oh amiga del dolor! la vida mia
Tan trista no ha de ser, densá que un dia
Baix de ton negre vel
Vejí 'l sonris que á l' ánima parlava
Com lo negre dolor... al cel portava;
¡Jo t' am, filla del cel!..

JOAN PLANAS.

LA FAVERA.

I.

Una vegada era un bon home que 's va casar y tingué de la seva dona set bessonadas de correguda; una cada any. Ja podéu pensar com aniria aquella casa; cada dia de mal á pitjor: no li havia pa per tothom. A la fi tot se va tenir de vendre y del patrimoni de sos pares no mes li va quedar una trista fava, mes seca que un roch y que per casualitat va quedarse en un recó del graner.

Al pobre home al véurela li va ocorre un pensament. Plantarla. Y ho va fer.

Al cap de tres dias la fava va comensar á naixe y 'l bon home, que ja era vell, li cantá aquesta cansó, guaytántsela de fit á fit.

*Fava, faveta
tan boniqueta,
fes enfilada
trayent brotada.*

Y ne volen de creixe brots, fullas y brancas, la fava. Y 'l vell anava cantant

*Fava, faveta
tan boniqueta,
fes enfilada
trayent brotada.*

Y la fava anava pujant hermosa plena de brots y brancas: dreta com un ciri, mes alta que 'ls blats, mes que 'ls arbres mes que 'ls núvols. Y tant, tant cresqué que va arribar al cel.

Llavors lo bon vell s' enfilá favera amunt y de brot en brot, de branca en branca va arribar al Paradís.

Quan hi va ser, va trucar á la porta.

Sant Pere obra.

—Que voléu?—li diu.

—Una caritat per amor á Deu! La meva muller y 'ls meus pobres fills se moren de fam.

—Tu, Joan—va cridá sant Pere—aquí hi ha un pobre que demana caritat. Aquí al cel no s' hi beu, ni s' hi menja ¿qué li podriam donar?

—Te,—respon San Joan—aquí tenim encara las estoballas que serviren per la cena: dónalashi.

San Pere las pren y se 'n va cap al home.

—Aquí teniu unas estoballas: quan tinguéu fam, no mes teniu de dir

Estoballas, estenévro

é hi trobarás menjar en abundó; després quan ja estigas satisfet, diras:

Estoballas, pleguévro

Y las estoballas se plegaran.

II.

Lo bon vell pren las estoballas y diu tres cops de carrera:

*fava, faveta
tan boniqueta
tos brots plegant
reste baixant.*

Y la favera ajupintse, ajupintse deixa á terra en mitg de

un prat, cansat y mort de fam al seu amo. Aquest s' asséu, posa las estoballas á terra y diu tot seguit:

Estoballas, estenéuos.

Se desplegan aquestas y als ulls del vell se presenta un es-morsar en tota regla. Sopa, bullit, rostit, peix, perdius. lle-bras, pastels, vins. pa d' ou, confitura, de tot; vaja, alló era un dinar de bodas.

Lo bon home se va atipar á pleret, doná gracias á Deu pel do que fet li havia y després content y ab lo ventre ple s' alsá tot barbotegant:

—Ara si que 'm rich del mal temps! Ni 'ls meus fills, ni la meva dona s' han de morir de fam.

Mentres aixó deya, va sentir tocar á missa.

—Té, exclama—la campana sona 'l primer toch : caldra anarhi. Amen.

Plegá las estoballas y camina que caminarás cap al poble s' adressa. Quan hi es aprop, li ve un pensament:

—Aquestas estoballas—pensa entre si mateix—m' embrassaran. ¿Qué pensarà la gent si 'm veu entrar á la esglesia ab las estoballas sota l' aixella? Tindrè de deixarlas en alguna banda.

III.

Entra á l' hostel y diu:

—Teniu, hostaler, guardéume aquestas estoballas. Tinch de anar á missa, ja las vindré á buscar quan ne surti. Ey! no las hi diguéu: *Estoballas estenéuos.*

—Fugiu d' aquí—respon l' hostaler—que 'us penséu que som boig. Anéu, quan eixiréu de missa veníulas á buscar: vos las guardarém.

Pero tot just 'l pobre vell havia girat las espatllas, que ja la hostalera, fonentse de curiositat, agafa lo que tenia de guardar y diu:

Estoballas, estenéuos.

Desseguida se desplegan y apareix una abundó agradable de viandas, si bona l' una mes l' altra, que deyan: *Menjéume.*

—Ja som richs!—esclamá l' hostaler abessant á la seva dona. Aquestas estoballas deihen ser embruixadas. Las amagarem y quan las vinga á buscar n' hi donarem unas altres. No ho coneixerá pas.

Tal dit, tal fet.

Acabada la missa. lo bon home torna al hostel á buscar las estoballas.

N' hi donaren unas altres que aquell va pendre sens sospitar res de mal.

IV.

Un quart avans d' arribar á sa casa ja 's posa á cridar:

—Vaja petits! vaja! que ja podréu treure lo ventre de pena!
Ja tenim pa! Ja no 'ns faltara vi! Ara si que Deu no 'ns deixarà sens ajuda.

Y 'l bon vell posa las estoballas sobre la taula.

La dona y las criaturas badavan uns ulls com unas ólivas.

Estenévros, estoballas.

Las estoballas no 's movian.

Estenévros, estoballas.

Ca! ca! Per mes que l' home s' escarrassava las estoballas no feyan acte de vida.

—Malvat! Mal cor!—va posarse á cridar la dona rabiosa.—
Enganyar á ta muller y á tos fills! Burlarte de la miseria!
Deu te pot castigar.

L' home 's quedá ab un pam de boca oberta.

Per sort encara tenia la favera que verdejava.

*Fava, faveta
tan boniqueta
fes enfilada
trayent brotada.*

Y novament la favera comensa á creixe.

*fava, faveta
tan boniqueta
fes enfilada
trayent brotada.*

Y la favera creixia y arribá á ser mes alta que 'ls blats, mes que 'ls arbres, mes que 'ls núvols..

*fava faveta
tan boniqueta
fes enfilada.
trayent brotada.*

Y va arribar al cel.

Lo bon vell s' enfilá favera amunt y de brot en brot, de branca en branca va arribar al Paradís.

V.

Pam! pam! a la porta

Sant Pere obra:

—Ah! ets tu? ¿Vols alguna altra cosa?

—Una caritat per amor á Deu! La meva muller y 'ls meus pobres fills se moren de fam.

—Eh, tu, Joan—crida Sant Pere—es aquell pobre home. Se ha deixat pendre las estoballas... ¿Qué li doném, ara?

—Te—respon Sant Joan—no mes hi ha l' ase de San Joseph ¿si li donessim?

Sant Pere 'l pren y diu al home:

—Vet aquí un ase, l' ase *fes pessetas*. No mes tens que dirli *fes pessetas* y te 'n farà tantas com ne vullas.

Lo bon home agafa l' ase per las potas, com un be mort se 'l tira á las espatllas, diu tres vegadas de carrera.

*fara fareta
tan boniqueta
tos brots plegant
veste baixant.*

Y poch á poch baixa la favera. Ell se fonia de ser á terra per probar la virtut del seu ase. Hi arriba, 'l planta á terra, li fa una festa, se li planta al costat per veure lo miracle y:

Ase, bon ase fes pessetas.

L' ase aixeca la cua y..... 'n voléu de pessetas novas d' or y plata que trincant y rodolant s' anavan apilotant.

(—Prou, prou—digué l' home.)

Y com tocavan á missa, n' arreplegá no mes que unas quantas per no anar massa carregat y cap al poble falta gent.

VI.

Entrá al mateix hostel del primer cop.

—Bon dia, hostaler, ¿voldriau tenirme al estable l' ase fins que tornaré?

—Y per qué no?

—Ey! no li diguéu: *Ase fes pessetas*.

—Fugiu d' aquí—respon l' hostaler—no li dirém res; no 'n passeu ansia.

Pero tantost lo vell hagué tombat las espatllas, l' hostaler diu á l' hostalera:

—Aquest home es lo de las estoballas. M' hi jugaria 'l coll, lo seu ase deu ser un ase bruixot.

Y tot seguit diu al ase:

Ase fes pessetas.

Y una pluja de monedas flamantas d' or y plata cauhen al

estable. Los hostalers cuyta corrent á grapats las cullen de terra... Després amagan l' ase y quan l' home eixint de missa 'l va á buscar, n' hi donan un altre.

L' home de la favera pren l' ase, y content com unas pas quas tras, tras cap a casa seva. .

Un quart avans d' arribar al mas ja 's posa á cridar.

—Vaja, petits! Vaja muller! ja podrém cantar victoria... Aquest cop es or y plata lo que vos duch.

La dona y sos fills tots corran cap al ase.

—Poséuse aquí detrás y veuréu de sota la cua quina pluja d' or y d' argent!

Quan tots hi foren, llavors ell diu.

Ase fes pessetas.

Y... aquest cop no era plata ni or lo que va caure.

—Malvat! Mal cor!—va posarse á cridar la dona rabiosa—¿Enganyar á ta muller y tos fills! Burlarte de sa misericordia! Deu te pot castigar.

VII.

Lo pobre home se 'n torna cap á la favera y com tenia per costum tres cops de carrera li canta:

*Fava. faveta
tan boniqueta
trayent brotada
fes enfilada.*

Y la faveta creixqué segons acostumava ferho y lo pobre malhaurat home novament truca á las portas del cel.

—Pam! pam!

Sant Pere obra:

—Encara tornas? Ja 'm comensas á carregar... ¿Que vols mes?

—Una caritat per amor á Deu.

—Eh! Joan—va cridar Sant Pere—es aquell, s' ha deixat robar l' ase, ¿Qué li doném ara?

—Dónali la porra de Sant Cristófol qu' es assí detrás de la porta.

Y Sant Pere digué:

—Te, ximplet, vet aquí una porra. Si algú 't fa mal, dígalí no mes: porra *porreja* y déixala estar.

—Tantas mercés—respongué lo vell. Y dihent á la favera

*fava. faveta
tan boniqueta
tos brots plegant
reste baixant.*

Va baixar prop del poblet del hostaler.

—Bon dia, hostaler. Mentres vaig á vespres 'us deixaré aquesta porra porque me la guardéu... Ey! no li diguéu *porra porreja!*

—No 'n basquejéu.

Aprés quan fou fora, digué l' hostaler a sa dona.

—Aqueix cap de carbassa, no escarmentará may... es aquell de las *estoballas* y del *ase*. Estich 'cert de que aquesta porra, te una virtut ú altra. Probemho:

Porra, porreja.

Ay! Ay! Ay! La porra s' adressa y patatum! patatam! sobre las esquesnas dels hostalers hi fa tota lley de tochs y balls: als pobres no 'ls queda ni forsa per fugir.

Arriba l' home de vespres y veu aquell ball de bastons.

Los hostalers se li agenollan als peus.

Per caritat, feu parar la barra.

—Ah, si? torneume, las estoballas y l' ase.

Y ase y estoballas li foran tornadas! sent de llavors ensá l' home mes felis del mon.

LA MORT D' ANIBAL. ⁽¹⁾

ANIBAL.

PRUSIAS, rey de Bitinia.

ICETAS, capitá cartaginés.

FLAMINIUS, embaixador de Roma.

SOLDATS romans.

La escena en la capital de Bitinia y en lo palau del rey.

ANIBAL.—PRUSIAS.

(Entran en escena seguint una conversa.)

PRUS. No, Anibal, nó. Las cosas cauhen sempre del costat que 's dcblegan. Jo de Roma no puch avuy combátrer la potença, y si la lluyta emprench, de mon realme l' últim rey ne seré, y de mon exercit

(1) En los darrérs anys de sa vida, Anibal se refugiá en la cort de Prusias, rey de Bitinia, á qui tingué ocasió de prestar grans serveys contra d' Eumenes, rey de Pérgamo. Ressentits los romans per la protecció que Prusias donava á son implacable enemich, enviaren l' embaixador T. Q. Flaminius á queixarse del rey en nom de la república.

Prusias estava ja á punt d' entregar son hoste, pero Anibal, trovantse sensa medis de resistencia ni de fugida, prengué unas matzinas que portava en un anell

Anibal morí als 61 anys, després d' haber estat per espay de setse lo terror de Roma.

lo que en trabar ne tarde la batalla,
tardará Roma en esventar las cenbras.
No, Anibal, nó. ¿Qué hi fa que avuy vos tinga
per general y aliat?.. ¿Qué hi fa?.. ¡Tinguésseu
sisquera ab vos de las lejions de Cannas
una ressaga sols!... Avuy, ¿qué resta
d' aquells cent mil soldats que atravessaren
lo Pirineu, los Alpes, l' Apenino?..
¿Qué resta d' ells, d' aquells soldats que un dia,
posantse en marxa sols, brunedir feyan
la llum dels cels y tremolar la terra?..
¿Qué resta de ells?..

ANIB.

¿Qué resta de ells!.. Anibal.

Si á Roma volén véncer, goséu véncer,
Donchs qué, ¿no so jo Anibal?., Donchs qué, ¿Roma,
Roma no sent encara. estemordida,
sos monuments y márbres esberlarse
al nom tan sols del vencedor de Cannas?
¿Anibal no so jo?.. Lo dia, ó Prusias,
qu' entre lo sol y Roma s' interpose
l' ombra tant sols d' Anibal, aquell dia,
deixará 'l sol d' ensolellar á Roma.
Secundéu mos intents, deixáu que 'us cerque
aliats en Grecia, en Creta. fins en Pérgamo,
y del jou dels Romans per sempre 'us salvo.
Tres batallas no mes, y jo á las portas
de Roma vos duré... Jo vos la entrego
fumant á vostres peus, postrada y muda
lassa y rendida la ciutat superba.
Vostre palau será son Capitoli,
vostres sos temples, de vos Deus sas aras,
de vostres capitans esclaus sos cónsuls,
de vos soldats rameras sas matronas,
y aquí, en vostres mercats, podréu en venda
posar sos senadors, y allá, en Cartago,
los anells d' or dels cavallers de Roma
podrá de mos soldats rébrer. en pago
de sos lascius favors, la cortesana
sirventa de la Venus africana.

PRUS.

Somiéu, Anibal!.. No pot ser. Bitinia
cau avuy si combat.

ANIB.

Mes, caurá ab gloria.
Jo aprenguí un dia, sent un nin encara,
en los cants messenians del gran Tirteo,
que cal morir y caurer com un home
quan sols se viu de la mercé dels altres
comprant la pau ab deshonrós oprobí. (1)

(1) Pensament de Tirteo en sa primera Messeniana.

PRUS. Anibal, jo no vull, jo no puch rómprer
l'aliança ab Roma que ab la pau me brinda.
No mes guerres! La pau que m' ofereixen,
si jo la goso, sols per vos l' accepto,
per vos tant sols, Anibal, que ja es hora
que, dant als anys lo que los anys reclaman,
pogáu morir tranquil y en pau finida
la gloriosa missió de vostra vida.

ANIB. Y á mi ¿qué 'm fa, qué 'm fa morir ó viurer?
Jo vull tant sols morir ó viure ab gloria,
Lo repós! lo descans!.. ¿Heu pogut créurer
que encongit ja pels anys mon bras, se nega
á brandejar lo ferro?.. Encara sento
báttrer dintre mon pit un cor de mascle,
y rebrotar la sanch de mos cinch lustros,
quan lo ronch nácre y la sonora trompa
pel mon esbomaban lurs sonells de guerra.

Só fill del gran Amilcar. De mon pare
aprenguí á ser soldat. Perills y lluytas
foren festas per mí. Tota ma vida
en los camps de batalla tinch passada
vivint de fam y set, per llit la terra,
per coixí mon escut, y per tuguri
lo cel ab llums d' estels ó de tempesta.
Avesat als combats y á las fatigas.
may coneguí ni mes descans que 'l bátrem',
ni mes repós, pera plaher del ánima,
que 'l d' auzir recitar allá, en las fredas
vetllas d' hivern. los cantos del grech Tirteo.

¡Y qué 'm parléu de una missió finida!
A un sagrament ma vida encadenada,
sols per cumplirlo 'ls Deus m' han donat vida...
Mon pare... jo era un nin, y me 'n recordo,
que de ma vida es lo recort... mon pare
me conduhí per la ma al altar de Juno,
á temps que 'ls sacerdots sacrificavan,
y fent posar ma dreta. de la víctima
sobre la ensangonada coradella,

—«Jura. ó mon fill, me digué Amilcar. jura
que serás sempre lo enemich de Roma!»

Y jurí. Y ja may mes, ni en nit, ni en dia,
ni en pau ni en guerra, ni en combats ni en trevas,
ja may mes s' esborrá de ma memoria
lo sagrament que. nin, fiu en la platja
hont los murs s' alsan de l' hispana Gades.
Sols una volta... en Capua fou.. ma pensa
un moment l' oblidá, y m' ho recordaren
las que en mas mans encara, de la víctima

del sant altar, tacas de sanch oviro.

D'odi visch. Roma ho sab, y per ço m' odia, com l' odio jo.—Si no voléu la guerra, si no 'us móuhen mos prechs, si 'l lucro vostre y 'l pervenir mateix de vostre realme à fer la guerra á Roma no 'us inclinan, jo partiré, senyor. De poble en poble buscaré aliats; als límits de la terra reys aniré á cercar que 's gosen bátrer ab l' aborrida Roma, y si no 'ls trovo, fidel almenys seré al que fiu un dia vot sacrossant. y finirá mon odi ab lo darrer panteix de m' agonia. Eixa n' es ma missió, eixa ma vida. De mon cor africá l' odi no 's doma. ¿Voleu rublirla?.. ¿La voleu finida la missió de ma vida?.. Dáume Roma!

PRUS. Ja may, Anibal, bona consellera ha sigut la passió. Vos cega l' odi. Altres virtuts té Roma. Sé que guarda recorts de vos, com vos no 'ls guardeu d' ella, y si 'us odia enemich. héroe 'us admira. Avuy mateix l' embaixador de Roma, Flaminius lo pretor, me deya.....

ANIB. Prusias!
¿Vos heu rebut de Roma una embaixada?

PRUS. Avuy, al rómprer l' auba, de Flaminius las naus han arribat.

ANIB. ¿Deus poderosos!
¿Y vos, ó rey, ab Roma teniu tractes sensa saberho Anibal?

PRUS. Sou mon hoste.
Roma ho sab. Sab que aquí teniu refugi y envia embaixadors tant sols per dirme que no torbará may de vostra vida la pau y la quietut, y que al realme que assilo 'us dona guardará respecte. si presteu jurament de no sortirne may mes de mos estats. ni de la nova patria que avuy vos brinda ab son amparo. Aixis Roma permet qu' en mon realme sa vida acabe en pau lo gran Anibal.

ANIB. ¿Y aixis de vos, de mí, Roma disposa?

PRUS. És forta, y pot. Irrevocable es l' ordre, y ab Roma en pau vull viurer. Jo vos deixo tranquil y á solas meditar. Cregáume, prestéu lo jurament!

ANIB. No vull prestarlo,

No 'l prestaré ja may!
PRUS. Prestáulo, 'us prego.
que la pau en mon realme, en vos la vida,
de ferho ó no, tal volta dependeixen.

ANIBAL.

¡O terra, ó cels, ó Deus que de Cartago
ne presidiu los fats, ¿es que ja l' hora
ha sonat pera mí?... ¿Es que la terra
sota mos peus s' esquerda, ó que á las Parcas
mos Tutelars han ja lliurat ma vida?..

Rey ingrat, rey perjur, un jorn d' Eumenes,
ton enemich capdal, te deslliurava!..

Rey ingrat, rey perjur, un jorn de Pérgamo
jo 't feya dictador, y ne devias

al socors de mon bras, lo véuret' duenyo
de las ricas ciutats que 'l Cassio banya.

¿Qué 't demaní de ma victoria en cambi?..

¿Honors? ¿Tresors? ¿Grandesas?... No. La guerra,
la guerra ab Roma sols... Y m' ho jurares,

y 'l jurament que 'm feres, reculliren
tos Penates mateixos en tos llabis!

Rey ingrat, rey perjur, de ta falzia,
á los Deus de la venjansa jo encomano.

Si justiciers ells son, tú serás víctima
de la pau ab que Roma t' engranalla!

Y qué, ¿ne dech abandonar la empresa
perque á ma sort m' entrega Prusias?.. Caiguen

las estrellas primer, primer se veje
rodar onas de foch y ayguas encesas
per l' ámple conca de la mar salada.

Lo que Anibal no va, no ho pot Anibal.

Me dech als sagrats Manes de mon pare.

me dech á mi mateix, y á tú, o ma terra
plena d' amor, á tu me dech. Cartago!

Jo cercaré pel mon un rey que vulga
secondar mos intents. La odiosa Roma

caurá á mos peus. De dalt de l' Aventino
la veuré entrar á foch y á sanch. Fugirme

veuré sos ciutadans com á porugas
femellas que lo cau ne desamparan.

Veuré sos monuments esllabissarse
á la rojenca flama del incendi,

y faré á mos vaixells portar, per llastre,
sos enderrochs y cendras á Cartago,

per ab runas de Roma alsarte un temple.
Belo cartaginés, Deu de mos pares!

¡O Deus, que l' ansia de mos vots se comple!
¡Que sia jó lo venjador del Africa!
Que vers la mar, á rechs, la sanchi llatina
jó vege córrer, escolant la rassa,
y, esfereint encara á la futura
generació romana, que ma tomba
en lo roch Tarpeyá reste clavada,
de ton sol treluzent, o gran Cartago,
per los vesllums de gloria empurpurada!

ANIBAL.—ICETAS.

(Icetas entra corrent y espahordit.)

ICET. Senyor, lo port es ple de naus romanas
y de soldats romans la plassa es plena.

ANIB. Pot ser.

ICET. «¡A mort! á mort! á mort, Anibal!»
ne cridan tots. Es un aplech qu' esglaya.

ANIB. ¡Mon casco! ma corassa!

ICET. Es impossible
pensar en resistir, que ja Flaminius
té cercat lo palau.

ANIB. ¡O Prusias! Prusias!

ICET. Tenim temps de fugir. Aquí jo 'm quedo,
y lluny ne podreu ser avans que 'm maten.
¡Fugiu Anibal!

ANIB. No. Ja may Icetas,
no ets tú qui ha de morir. ¿Ab tu jo conto?
¿Cumplirás ton deber?

ICET. Lo vall de Isubria
hont ma vida salváreu, pot respondrer.
Desde aquell jorn ma vida ja no es meva.
D' Anibal es.

ANIB. Prepara las matzinas
que aquest anell conté.

(Li dona son anell. Icetas se retira.)

ANIBAL.

Triunfas, o Roma!
Passá lo temps en que 'l Senat enviava
per combatre á Anibal varons nobles
que es deyan Fabius ó Scipion. La guerra
Roma la enten avuy d' un altre modo.
Avuy no envia héroes á combátrer,
sino assessins á occir...

Tú y jó, Cartago,
l' havem perdut nostra fortuna antiga!..
Ah! jo deguí marxar del camp de Cannas
dret sobre Roma, y Roma n' era meva.
Avuy es tart. Las ocasions, perdudas
Una vegada sols, may se recobran.

(S' acosta á la finestra.)

Dolsas auras marítimas, vosaltras
que tantas voltas vers la mar llatina
las victoriosas naus cartaginesas
arrodonint lurs velas impel-lireu
apleguéu en mos ulls vérges de llágrimas,
la primera que en ells avuy apunta,
y á ma patria, ma patria santa, l' últim
crit de mon cor, auras del mar, portáulo!

(Baixant al prosceni.)

Tot es finit. Vinga la mort. La espero.
Vale, Cartago!.. Ja has viscut, Anibal!

ANIBAL.—ICETAS.

*(Ictas porta una copa de argent. Anibal allarga la ma para
péndrerla, pero Ictas la retira.)*

ANIB. Dónam ja!

ICET. Capitá...

ANIB. Dónam! Qué tardas.

ICET. Vos prech avans; senyor...

ANIB. ¿No veus que venen?

¿Qué tardas donchs? ¿qué vols?.. Vols que ma testa
ensangrentada. lo senat de Roma

posar fasse en lo sotle perque pugue
fartarne de la plebe las miradas?..

¿Vols qu' entre en la ciutat unjit al carro
triunfal de Flaminius, ó que 'l poble
romá contemple en sos mercats la venda
d' Anibal al encant?... Dónam!

(Ictas se deixa pendrer la copa.)

Ja tinch la mort!

Oh! Gracias!

(Beu lo contingut de la copa.)

Gracias, ó Deus, que lliure
ja puch morir com he viscut!.. Ictas,
tu partirás avuy mateix. Cartago
ha de saber per tu la mort de Anibal.
Ves á Cartago, y, ultima penyora
del vencedor de Camas, duhi ma espasa.

(Se descenyeix la espasa y la dona á Ictas.)

ICET. O víctima, salut!

ANIB. ¡O Roma, Roma,
has vensut!.. Mes que jo pogué ton odi.
Ja tots dos en la terra no cabiam
y una mort te obra pas. Los Deus permeten
que de tos fills un jorn la prostituida
rassa vagant vage pels erms, y Roma
esborrada del mon, reste per sempre
en lo clot de sos vicis sepultada
sola el cremant caliu de sas cendreras.

(Anibal se senta. S'ouhen crits, é Ictas se dirigeix á la porta.)

ICET. Venen ja, Anibal!

ANIB. Que un Romá no 'm vege
sucumbir á sos ulls.

ICET. Senyor.

*(Anibal que 's dirigeix á la cambra vehina, se deté un moment á
la porta.)*

Ictas.
adeu! adeu! d' Anibal. á Cartago
porta l' últim recort. Ves á la noble
font de sengles virtuts, luscent empori
de santedat, Cartago l' africana,
y per mon testament pórtali 'l ferro
tantas voltas tenyit en sang romana!

*(Desapareix Anibal. Ictas cau de genolls besant la espasa d'
Anibal. Los soldats romans invadeixen en tumult la escena.)*

ICETAS.—SOLDATS ROMANS.—FLAMINIUS.

SOL. Anibal!

(Icetas alsa la cortina de la porta y ensenya 'l cadáver d' Anibal als soldats que 's deturan com esfereits.)

ICET. Mort.

FLAM. *((Desde 'l fons del teatre.))*

¡Ja 'l mon es teu, ó Roma!

(Cau lo teló.)

VÍCTOR BALAGUER.

BON JUGADOR.

Jugavan dos al dómino en un café y un d' ells, home tram-pòs, se va marcar 65 punts per compte de 55, que eran los que li pertocavan.

Va repararho 'l seu company, li feu notar y 'l tunante se va excusar, dient:

—Perdoni, m' havia enganyat.

—Oh no,—respongué l' altre,—l' enganyat no era V.

SOLEDAT.

¡Oh soledat, ta quietut convida
á recordá' una ditxa ja passada!
Ab tu l' ánima 's troba consolada,
y 'l cor que du ferida
d' amor, aquí la veu per tu guarida.

¡Oh soledat, com viure ab tu 'm plauria
y lluny del mon passarhi la existencia.
Dels enganys terrenals m' oblidaria;
Del ayre respirant mes pura essencia
tot lo meu ser tal volta reviuria,
de ma infancia tornantme la ignocencia...—
Ignocencia del cor ¿per qué 't perdia?

Ara ho veig tot desert, tot trist, tot negre!
Res me dona plaher, tot desconhort.
Lo meu cor lo qu' ell vol no pot conseqre.
Mes ¿com aconseguir lo estar alegre,
quan ja l' amor m' ha pres estada al cor?

Per mi res te plaher. Ay, tot, tot cansa
quan d' un amor se 'n te greu anyoransa,
quan s' anhela un desig, un viure hermós.....
Per conhort sols me queda la esperansa
d' un porvenir tal volta mes ditxós.

Per ço fujo del mon, donchs de mas penas
se 'n riu sens fre: per ço jo ma tristor
ne cloch dins de mon pit.... Tu mes serenas,
las horas tens per mi.... Tu ab amor
la xardor apaigavas de mas venas...
tu, soledat, no 't rius de mon dolor..
teu, soledat, serà sempre 'l meu cor!

AGNA DE VALLDAURA.

L' ANELL DE LA VERGE.

Aixó era en temps del rey Pere d' Aragó.

A Montserrat ja sabéu que tots los prínceps y reys y barons y marquesos y gent d' upa que hi ha anat ha fet ofrena á la Verge de joyas de molt preu, com que de tresors com los de ella, cap altra Verge del mon los ha tingut.

Are be, va succehir que hi aná en son viatge una vegada un pobre soldat y tantost haguè ell sortit de la esglesia, après d' haver besat la ma á la Mare de Deu, s' adoná lo encarregat de la guarda del temple, de que faltava á las mans de la Verge un anell de molta válua, do del rey de Fransa. Tothom pecá en lo soldat y haventlo fet pendre, registrat que fou, trobarentli lo anell.

Fou judicat y sentenciat á mort, per mes que 'l soldat negava 'l furt, asségurant que la Verge n' hi havia fet regalo.

Sapigut lo cas pel rey y no volent aquest que la sentencia tirés avant sens haver resolt tota lley de dupte, congregá uns quants sabis sacerdots, y haventlos enterat de tot, concloguè preguntántlos, si era possible que la Verge haguès fet tal dádiva al soldat.

—Especial y estrany es lo fet—respongueren aquells—però com lo poder y misericordia divina son infinits, res té d' estrany y possible es que, alguna que altra vegada, honri ab tals mercés á sos escullits.

Lo rey llavors perdoná la vida al soldat; mes á sota la sentencia hi escriguè:

«Perdonem la vida al sentenciat per aquest cop; emperò li

prohibim baix pena de la vida que may mes admeta cap regalo de la Mare de Deu, ni de cap Sant, siga 'l que siga.»

L' ÀNIMA AL COS.

Y be ¿no 'u vols? davallo de ma alsaria
fins á posarme al ras de ta miseria.
¿Per qué ta veu ha ressonat altiva?
¿Per qué somoure ma tranquila estada?
¿Per qué d' un somni fentne una certesa,
has pretés fins á mi ab orgull alsarte?
Tu qu' ets teixit de venas enllotadas
¿créus serme igual, quan jo á volar comenso
allí hont lassa se detura l' áliga,
perqué l' alé per enfilars' li manca?

Tu ho has probat: la feixuguesa teva
clavat al llot t' ha retingut, llavoras
y no podent fins á mon ras posarte,
donechs so esperit de divinal eixida,
girant tos ulls de la segura guia
que 'ns da la veu que de la fe ne brolla,
á ma existencia li has negat lo esser,
sens veure ¿oh foll! que renegantme 't feyas
igual al cá que, si á ta veu s' abaixa,
es perque 't sent eix esperit que negas.

¿No 'm sents, respon, dins ta carnosa máquina?
¿Acció no dono á tos incautes membres?
Si ets cendra tot ¿per qué, per qué sent poca
ta forsa del lleò 'ls brius aclaparas?
Si jo no sò ¿d' hont treus, d' hont treus l' idea?
Que vol dirne juhí? que vol dir pensa?
La carn, sent pols, no mes fa llot, no crea
eix altre món que al esperit enlayra;
no s' alsa tant qu' endevinar ne puga
que l' astre lluhent un món de terra amaga,
que 'l món rodò tot per si sol s' aguanta,
que 'l llum tè cos, qu' está amarat lo núvol,
que 'l ayre niuha dins del mar y alena
lo peix feixuch que surador hi corra.

¿Se 'n pot dir res de l' amorosa y tendra

santa emoció que envers al cel nos crida
quan lo greu dol ab s' agullò 'ns corseca?
Y ¿en lo que 'ls héroes al combat ne llansa;
y en lo que 'ls martres á la mort endressa,
no hi veus ¡oh eos! del esperit la mostra?
Y lo que 'l cor del eriminós rosega
ne será sols una quimera, un somni?

No es somni, no; n' es l' ánima que 's queixa
perque lo cos al dol etern la lliga.
Es l' ánima que 's plany al contemplarse
á un mal etern ben justament dampnada
per culpa sola d' un pilot de cendra!
No es somni, no; qui eréu ne diu consciencia:
qui tè mes fe, la veu de Deu l' apella,
es lo fidel de la balansa eterna
que nostres fets tot sospesant judica.

Nega l' esprit: nega fins Deu; pots ferho,
la voluntat com lliure qu' es, no 't priva;
mes per negarme á mi, tindrás de váldret'
del seny, del giny, del pensament, l' arbitre
fills de l' esprit que ab un *no es res* batejas;
mes per negar á Deu tindrás de váldret
de carn que mous, del ayre que respiras,
de la terra que petjas, obras santas
d' Aquell que, bo, fins renegar-lo 't deixa;
com l' huracá que si somóu las penyas,
arrenca pins de centuriosa vida
passant per sobra de la dura terra
bruelant, rompent, tronant ab mortal furia,
ne deix segura á la formiga débil
que un gra de blat vers á son cau tragina.

F. P. BRIZ.

¿QUI 'N SABIA MES?

Un advocat molt lleig y mes xato que un gos buldoch, lle-
gia en un informe, ab molta pena los documents justificatius
del dret de son client, y un dels jutges de la sala que tenia
un nas mes que gros, diguè:

—¿No hi ha per aquí algú que fassi 'l favor de deixar unas
ulleras al senyor advocat?

Aquest cremat de la brometa, deixantse, de llegir y mirantse al jutge, va respondre:

—Molt ben dit, vingan unas ulleras, pero en tenintlas lo senyor jutge tindrà de ferme l' obsequi de deixarme lo seu nas.

L' ENAMORADA

A MON AMICH EN JOSEPH ROCA Y ROCA.

Lo Cel tot una estrella,
tot ho banya ab sa llum la lluna en ple:
miro d' açi y d' allà, paro l' orella....
¿Per qué tampoch, fent esta nit tant bella,
lo meu amor no ve?

Fa prop d' una mesada
que no 'l veig ni s' aixuga lo meu plor:
la mare va dient que 'm torno orada;
jo estich malalta, estich desconortada,
m' está matant l' amor.

¡No 's veu! L' hora es calmosa,
tant sols lo grill ne canta ab gran delit;
obro y surto al carrer ben cautelosa.
Pot ser lo trobare, pot ser reposa....
Jo 'm moro de neguit.

La vila sembla morta.
Tocan las dotze, mitja nit en punt.
L' anyorament á casa d' ell me pórtia,
escoltaré..... Mes ay s' obra la porta,
me 'n pujo escala amunt.

Aquí es la cambra seva.
¿Com es que dorm voltat de llums son llit?
No m' ha sentit encar, per ço no 's lleva.
Aixecat. amor meu. que vull ser teva,
aixecat tot seguit.

Encara no 's desperta,
per mes que 'l bese y li descloga l' ull.
Si vens ab mi. la nostra gloria es certa;
cuyta, vina. la porta ja es oberta.
Deixarte aquí no vull.

Lo portarè en mos brassos
lo seu cap en ma espatlla descansat.
Quan se desperte, 'ns lligarán nous llassos...
(Poch-á-poquet, no senten los meus passos)
¡Qu' ets bell, mon estimat!

Ja havem eixit defora.
¿Qui sap si per robarte 'ns seguirán?
Jo sè una fresca aubaga, que á la vora
tè una font ramorosa qu' enamora,
allí no 'ns trobarán.

¡Mes, ay! la força 'm falla,
ja quasi no puch mes ¡trista de mí!
Pero ¿quina ramor s' acosta? Calla.....
¡Corps que vènen del lloch de la batalla!
¡Fugiu! fugiu d' aquí!

En esta fondalada,
dintre d' aquest abim negre y pregon
pot ser trobe la pau tant desitjada.....
Donchs daltabaix, y ab tu estarè abrassada
fins á la fi del mon.

ANTONI CARETA Y VIDAL.

D' AHÍ Á N' AVUY.

—Ay, amich meu,—deya en Pere Encés á Bernat Catxassu un día que 's trobaren a passeig.—Ay, amich meu, lo dia que me vaig casar, estimava tant á la meva dona que... me la hauria menjada.

—Y ara?—li preguntá en Bernat.

—Ara, de bona fe t' ho dich, me sab molt de greu no haverho fet.

ANY NÓU.

(VALENCIÁ)

A MA FILLA.

Si un any es una gota. semblant un gòt la vida,
Será de la rosada del auba beneída

Esta primera gota que banya lo teu gòt;
Y així, en ta matinada, son pur cristall entèla.
Com en la primavera, lo plant de l' aubá gèla
Los càlcers de las flòrs.

En l' any passat tenia ;y ya no 'l te! ton pare
Lo sens igual carinyo de sa estimada mare....
L' any que á tu t' ha vist naixer, fou d' ella l' últim any.
Comprench per lo que t' amo, lo molt que ella 'm volia,
Este any es just yo done lo que 'l passat rebia....
;Com gotes, consemblants!

Un any es una gota quan la existencia es llarga;
Per cada gota dolça ;quanta n' hi ha d' amarga!.
De plahers una llágrima ne du, de dolor, mil,
Que Deu t' allargue, filla, los anys de la ignocencia,
Y quan la última gota rebose ma existencia,
La pugues tu endolcir.

Valencia y Janer.

R. FERRER Y BIGNÉ.

CONVIDAT.

—Si n' hi ha per sis també n' hi deurá haver per set—deya un. tot entrant en una casa en lo moment en que 's posavan á sopar.

Y l' amo li responia:

—Si parla per la llum del candelero, si senyor, te molta de rahó.

FÉ Y LLIBERTAT.

Catalá Deu m' ha criat.
catalá he estat y seré:
jo estimo la Llibertat,
jo estimo la meva Fé.

La Fé santa m' aconhorta
y aconhorta al poble meu:
Catalunya es gran y es forta

perqué sempre pregá á un Deu.

La Llibertat es bell signe
que may hem vist tan perdut.
Catalunya es braua y digna,
perqué esclaua no ha sigut.

Catalá Deu m' ha criat, etc. etc.

La Fé pura fou l' essencia
del renom dels meus majors:
santa fé, santa creencia
los doná 'ls llorers millors.

«Llibertats!» sempre clamaren
los meus avis á llurs reys;
llibertats sempre alcansaren;
mantinguentlas ab las lleys:

Catalá Deu m' ha criat, etc etc.

Sacra Fe, y no fanatisme,
en mon sol lográ ha pogut
que virtut del heroisme
fes deber mes que virtut.

Llibertat ha fet que 'l noble
ni 'l magnat s' ensuperbís:
qu' estimès sa feyna 'l poble;
que'l treball no l' envilís.

Catalá Deu m' ha criat. etc. etc.

Santa Fe! com etern dia
per ma Pátria ves lluhint;
alegrant nostra alegría,
nostres dols amorosint.

Llibertat! sacra penyora
de respecte al hom y als drets,
ferma 't vulgan á tot hora
nostres fills y nostres nets.

Catalá Deu m' ha criat,
catala he estat y seré:
jo estimo la Llibertat,
jo estimo la meva Fe.

J. RIERA:

L' ANELL DEL SOL.

A la vora de la mar, sota un embaumat taronjerar, jugant ab
las petxinas que per la fina sorra cullia, la filla del rey, gen-

til y bella, s' estava, quan heus aquí que al lluny aparegué una nau de llarga vela, que la feu caliva. La qual nau era de piratas del rey de Morería. Ella 'n arrencá ab un plor, mes per damunt las onadas lleugera la nau anava y prompte va perdre terra. Y quan ella 's veje en mig de la mar, clamá á la Verge y del fons de 'l aygua 's alsá un remor sort y ferés-tech, s' enespraren las onas y de sopte quan mes bon vent ne duyan, un cop terrible en deu mil micás esbossiná 'l barco. Y tots los nauixers 's ofegaren sino es la noya que un peix molt gros va menjársela. Sols una xinell-leta, qu' era tota d' or y seda, per damunt de 'l aygua va quedarne y tot nadant, nadant arribá á una molt llunyana platja, ahont tothom al véurela va admirarsen' y anaren á cullirla; mes tantost s' hi acostavan, altre volta cap endins ne fugia, lo qual vist per un jovencel de cos ben disposat y ánima ardidada, n' agafá una nau per ell sol y 's va posar á seguirla y cap endins cap endins, com mes caminava, mes ell la seguia. Fins que al esser alindret del peix, la xinell-la va aturarse y 'l jove pensant lo que podia esser alló, comensá de mirarne y 't veu aquell peix tan gros, que dava basarda. Ne fa anar un xich la nau, mes la xinell-la no 's movia y ell que pensa:—Aquí será l' encantament que te demana ajuda.—Y arrencantse de la espasa, 's llenca á la mar y embesteix al monstre qui deixondintse del ensopiment en que era, aixis que 't veu lo jove, ne fa un crit horrorós. 'n obra una espabentable gorja, bat sa cua y fent anar sas alas, dona una volta en rodò entorn lo jove quí prou feynas tingué pera no anarsen en mig del pregon abim que va formarli.

Mes lo jove era coratjós y de dret va embestirlo: llavoras lo peix se posá dret y de cop se deixá anar damunt d' aquell que agafantlo de ple á ple, ni tros ne deixá; sort que 'l jove ho conegué y 's va decantar corrent cap un costat desde 'l qual així que 'l peix fou á 'l aigua, se li tirá al dessobre y 'l peix sentintse, esbufegant de rabia ne comensá á cuejarne de un costat y l' altre y á tombarse esquena avall y giravoltarse y 'l jove arapat sens may deixar-lo, anantli per clavar la espasa per dintre la forta escata que may podia. Semblava alló un remolí espantós que ni las ayguas podian seguirlo; per fi lo peix quasi ja comensava á fer perdre lo seny al noy y ab sa gola oberta ja 's pot dir que 'l tenia, quan aquest, fent un esfors suprem, li clavá la espasa al mig del cor y un doll de sanch 's aixecá fins á dalt dels núvols. Be esbategá lo peix de un cantó á 'l altre, be aixordá 'ls espanys; 'l aygua 's aná tenyint de porpra, y al cap d' una estona, va quedar mort per damunt de las onas. Y lo jove se ficá dintre la mar al bell sota, ahont lo peix era y trobant una roca hi picá ab lo puny de sa espasa y la roca va obrirse.

Y heus aquí que al dintre d' ella, gentil y hermosa, desmayada encara, ab duas llágrimas detingudas en sas galtas, hi

trobá la noya, qui era un espill de gentilesa. Y á lo jove li vingué una passió tan forta, que 'n restá enamorat d' ella y li aparegué que cosa mes prehuada no hi podia haver en la terra; no la gosá á tocar per tal que la estimava, ans al contrari cridant en sa ajuda als peixets que per la mar ne vihuen, gracia 'ls demaná de que se la enmenessin vers la platja.

Y las bellugadoras ayguas comensaren á fer espuma y de cada gra d' espuma n' eixí un peixet de enlluernadora escata, los qui fentne un llit de verdas molsas hi posaren á la noya y se la endugueren cap á la platja d' una vehina illa. Y aqueixa illa era la del rey de Moreria.

Lo jove al veurela damunt la platja, tan esmogut era, que ni quasi gosava acostarshi; mes la noya obrí 'ls ulls y al trobarse ab los del jove se li emporpraren front y galtas y donant eixida á las cuytas de son cor, vessaren cap avallsas duas llágrimas, delingudas en sas galtas, las que cayent á terra foren convertidas en perlas, y lo jove las cullí per tal que s' ho valian y fent á la noya tota cortesia. Mes heus aquí que 'ls piratas á la noya havian fet senyal de cativa y 'ls soldats del rey, que eran per la platja, tan bon punt la vejeren la reclamaren per seva y la dugueren á son rey y senyor qui fou admirat de sa gentil bellesa. Y lo qui incontinent li maná posar cadeneta d' or y tancarla en son palau que ningú la pogués veure. Y la lingué per esclava sua.

Y arran del palau hi havia 'l jardí del rey y cada vetlla, amagat per entre 'ls espessos arbres y jemats rosers que 'ls caninals omplian, hi anava 'l jovecel, encara que no fos per altre cosa, pera sentir al menys lo drinch de la cadeneta d' or de sa estimada; quan una esclava com la atzabeja de negre, las manillas de or y collar de perlas, que era tota rencorosa n' agafá gelosia, y, agenollantse als peus del rey, haguda llicencia de parlarne, li contá que la jovenela 'l trahia y 'l rey irat maná agafar al jove é incontinent matarlo.

Y heus aquí que lo posaren prés y la noya quan ho sapigué ella que se n' hi va y li diu: demana al rey que si 't perdona la vida, li portarás lo bou d' or que va perdre per las pasturas.

Y ell que se n' hi va y li diu.

—Rey, lo Senyor Rey, voldriau lo bou d' or que vau perdre en las pasturas. si 'm perdonéu la vida?

Y el rey que li contesta:

—Ves, búscal, emperò no 't dono mes que una hora de temps.

Lo jove que se 'n torna cap á la joveneta, qui se lo enmena vers un prat de verdejanta herba ahont li diu:—No t' espantis, posa una de las duas perlas que de mi tens, damunt una flor y lindrás ajuda.

Y lo jove ho feu y totas las abellas del regne, dauradas y hermosas, al ovirar tan hermosa perla brillant com de rosada,

brunzentas se n' hi anaren. Y la noya que las hi diu:—Anáu á cercar lo bou d' or que 'l rey perdé en las pasturas.

Las abellas comensaren á endinzarse per los prats y en los fons de la vall al peu de las altas montanyas, dintre d' una gran covã hi trobaren lo bou, qu' era tot de or, ulls tan ruents y encesos que espahordian de mirarlo. Lo jove las anava seguint; mes quan se vejè davant una bestia tan horrible y grossa, n' agafã gran por y quasi no savia que ferse, sort que las abellas entrantsen dins la cova se tiraren damunt lo bou, que tot lo cubriren. Y picantlo per tot arreu. l' empaytaren cap al defora, y, esperonantlo de valent ni gens de reposada li davan. Be 's llensava dintre 'ls regarons d' aygua, be 's fregava en los espinats rosers, tres va valerli y no tingué altre recurs que seguir cap allí ahont lo jove va volerne, qui regraciant sa feyna á las abellas, lo aná á presentar al rey. demanantli que cumplis sa paraula. Mes aquest era fello y encara que 'n fou content, n' hagué enveja y maná matarlo.

La noya al sentirho va caure en grossa angoixa, mes acostantse al jove li diguè:—Demánali que si 't perdona la vida, lidurás lo que ell mes desitja.

Lo noy que ho fa, y 'l rey que li diu sols te la perdono, si 'm dus la cativadora dona, qui cada nit ab afalagadora veu, vora de la mar, canta.—La qual era la joveneta que plena de amor, cantava dintre lo palau; mes lo rey no 'u savia.

Y quan lo jove ho sentí cayguè en gran tristesa y hauria mort de pena si la noya no li haguès dat la altra perla dientli. —Ves á la platja, trenca la perla. se 't convertirá en un enfilay de plata, segueixlo y 't durá ahont trobarás lo que pot enganyar al rey.

Heus aquí que lo jove ho feu, se 'n aná fins á esser á las onas: trencá la perla y un enfilay de plata s' estengué per damunt ll' aygua y seguintlo lo jove, aná á parar al mig de la mar, en un lloch ahont sentí una veu argentina y pura que feya tan dolça cantada, que 'l jove 'n fou tot alegre. Lligá una pedreta que duya d' exprés al enfilay de plata y enfonsantse 'l cap d' aquest, se deixá anar per ell lo jove cap al fons de la mar ahont hi trobá un palau tot de coral y plata. Quatre feréstechs guardians, de un sens fí de potas llargas y primas, ab mes de cent ulls á cada pota, y per cos una boca oberta y grossa que de tots cantons giravan, eran á la porta: mes lo jove no 'n feu gens de cas y se 'n entrá cap á dins, ahont quedá admirat de tanta bellesa.

Las petxinetas lluentas ab sa grossa perla al mig per tot arreu badavan, lo coral ab sas nuadas camas fentne teixinats y columnas, las esmeragdas resplandents y verdas, los diamants desfets en ayguas de tots colors que 'ls uns ab los altres s' esborravan, los rubís, las turquesas, opals y amatistas, la modesta cornalina, los zafirs roigs, rosas y violetas, los esplendo-

rosos brillants, tot, tot era allí baix pera donar ab tants raigs de llum de tots colors y menas, ab tanta brillantor y los resplandors que 's confonían, una claretat tan hermosa y pura ahont 'ls ulls quedavan fassinats y la imaginació del home perduda ab may tant vista riquesa. Y al fons de tot la veu cativadora y tendre mig perduda que s' anava deixant sentir fent perdre lo seny al jove. Y l' enfilay de plata cap endins y 'l jove també, fins que á lo mes esplendent de la llum aparesquè á sos ulls mig recolsada, pentinantse sas llargas y rossas trenas, una noya hermosa com cap lo jove n' hagués vista y que 'l cativá de tal manera, que s' hi anava á l lensar á sos brassos, si 'l veurel aprop, ella de joya no s' haguès mogut y haguès mostrat sa cua. Era una sirena.

Lo jove apretá á fugirne enfilay amunt y ella cantant, cantant aná seguintlo per atreurel fins á esser vora de la platja que allavoras lo rey sentint lo cant, correngué á la platja en lo punt y hora en que eixia lo jove y detrás d' ell lo cos de la sirena y quedá content com may estat havia. Mes en aquell instant la sirena isqué un xich mes de la mar y aparesquè per damunt l' aygua sa deforme cua; y lo rey n' agafá tal coratje que creyentse burlat feu empresonar lo jove y ajuntar consell pera deslliberar la mes afrentosa mort que poguessin darli.

Quan la noya ho sapiguè va esdevenirli gran tristesa y anant á trobar 'l rey li diguè com li volia fer un present que se 'n parlès per tota la terra puig qu' eran poch comparat ab ell, tots los tresors y riquesas, y era un anell fet de la mes lluminosa estela del cel: mes per tal qu' era dona que li permetès endurisen al jovencel, que ella li dava paraula de tornarlo, pera executar en ell la sentència per lo consell donada. Y 'l rey qu' era pled' orgull y codicia n' haguè desitj de tan rica y preuada joya y li doná llicencia.

La noya treu lo jove de presò. s' escantona un bossí de cadena, donchs qu' era en cativesa é ix una barca petita, petita, tota d' or, ahont abdos van ficarshi. A la bona de Deu se l lensaren endins la mar bruuenta, y seguint, seguint, trobaren las corrents que del Nort veniau, y després comensaren á veure glas y al lluny los barcos balleners y los que 'l bacallá ne cercan, y després los ossos blanchs y las focas y grans montanyas blancas que tota la mar cubrian, ab un fret que gelava y ells ab sa barqueta jugant sempre, fins á esser á una regió mes atemperada y allí deturantse després, de molta nit, esperaren un dia qu' eixís lo sol, que ho fa tant vermell y sense gens de forsa, y al moment de eixir lo jove s' hi acostá, n' arrencá de la espasa y embestintlo de dret li llevá de un sol cop un anell de tot lo seu voltant: tot desseguida se deixaren anar pels desglassos y corrents cap avall, ab un no res se trobaren en lo palau del rey qui ja 'ls esperava ab ansia y 'l qui tot codiciós al veure l' anell, va posarsel com á collar, tot ple d' ale-

gría. Mes al mateix moment, lo sol que ja havia anat cobrant sa forsa, fou tot ruent y encés y llensá tan ardorosa cremor, que abrusá al rey y á tot lo seu palau y á quants eran en la illa, sino es al jove y la noya que quedaren salvats en la barqueta.

Des de aquell dia lo sol se mostrá un xich mes petit de lo que avans era, escalfant un poquet menos la terra y no deixá acostar á ningú fins allí ahont naix, fent perdre lo camí d' anarhi y los jovenets ab la barqueta feren via cap á lo regne de la noya, ahont los pares de eixa quasi ja eran morts de tristesa y al qui arribaren plens de joyas després d' haver tingut de lluytar ab cel y terra, essent felissos per tots los anys de sa vida. Sols que á n' ella li tragueren la cadeneta d' or, donchs que ja no era en cativesa y n' hi posaren altre de flors que cada dia la aná lligant mes y mes ab lo seu salvador y estimat jove.

F. MASPONS Y LABRÓS.

RICH Y TONTO.

Deya un home de moltas pessetas y poch such al cervell.
—Jo tot, tot lo servey de la cuyna 'l tinch de plata, tot fins las caçerolas de ferro.

INON PREVALEBUNT!

Mentita est iniquitas sibi.

Al cim l' enesprada serra
Del Gólgota, un llir florí,
Y de son perfum s' omplí
Ensemps lo cel y la terra.

D' huracans, de pedregadas
¡Bé n' ha vist, valgam Déu, val!
¡Bé n' hi ha donat l' ángel mal
En sos oys de trepitjadas!

Mes dels segles á despit
Misteriòs arreu s' adreça,
Y á doll ab s' aroma vèssa
La gracia del Infinit.

. . . . .

Esquintsant lo negre vel
De nit la mes tenebrosa,
L' humanitat tot goijosa
Vejí brillar un estel.

¡Bé n' han solcat per l' espay,
De llamps y de trons prenyadas
Las boyras y nuvoladas,
sens poder confondre'l may!

Sempre púr, sempre esplendent,
Del cel lo camí 'ns senyala,
De Jacob la santa escala
Mostrant al esprit creyent.

Afronta 'l mar, débil nau,
Divuyt seggles qu' hi navega;
¡Quan tant en la terra 's brega,
Hi regna á bordo la pau!

Per forts temporals batuda
O en castells d' escuma envolta,
¡Bé mitj mon mes d' una volta
L' ha donada per perduda!

Mes solcant l' inmens estany
Goijós la veig com s' hi bressa,
Y á port contra vent l' endreça
Son Timoner sens afany.

Llir d' angélica hermosura
Y de flayra ubriacadora.
Que 'ns atrau, que 'ns enamora
En eixa vall d' amargura.

Llum eterna de vritat
En nit de dupte y anyorança,
O clar estel de esperança
Conort de l' humanitat:

Nau que fabricá l' *Amor*
Sols de *Caritat* mogut,
Arca de fe y de salut
En mitj lo mar del dolor...

Nostra Iglesia immaculada
Del bon Déu filla y esposa,
Fa sa via misteriosa

Pel dit del Etern guiada.

Y oblidant son greu martiri
Que 's renova cada dia,
Nos acull, alenta y guia
Del bressol al cementiri.

Mare tendre y carinyosa
Ni un instant de sa mà 'ns deixa.
Quant mes la pena 'ns aqueixa
Mes en aydarnos se gosa.....

Y perdonant al ingrát,
Banyantnos en fe novella,
L' Avern baix sos peus s' estrella
Y 'ns obra l' Eternitat.

ANTONI MOLINS Y SIRERA.

Madrid 19 Juny 1874.

RETALLS.

¿Que es lo que 's deixa cremar per guardar un secret?
Lo lacre.

Un trist jugador del *mont*
Al veures' d' argent pelat,
se n' va anar desesperat
á queixarse á un polizont
y ab sa cara de pavana
li va di' 'l municipal:
—Aixó del mont és *rural*,
jo so de policia *urbana*.

Es cosa reparada entre los militars que 'ls que mes temen á
Deu, son los á qui fan menys por los homes.

NUVIANSAS Y ESPOSALLAS.

Jo y la fadrina qu' estimo
Som fills d' un mateix vehinat,
Com dos floretas brotadas

Ensempls de un mateix brançal.
Prop d' ella may me recordo
Si es d' hora ó si se m' fa tart,
Ni se 'm fan llargas las horas
Ni trobo amarch lo trevall.
Post lo sol quan ne retorno
Del camp, en vers de la llar,
Entonant cansons m' espera
Fent randa al peu del portal,
Y ab una mirada dolça
Contesta á mon «Deu te guard'».
De la fruyta més xamosa
Que penja en las fruyterars,
Un cistellet plé n' hi porto
Al vespre en havent plegat.
Taronjas de cap de brot;
Cireras grossas de grá;
Pansa rossa y bon xaretlo;
Bercochs picats de pardal.
Los primers clavells que brotan
Van de la planta á son cap,
Las violetas bosquetanas
Del bosch á son pit ne van,
Y junt ab fruytas y violas
Mos sospirs enamorats,
Que com las flors y las fruytas
Son tant purs y valen tant.
Al estiu quan fan nits claras,
L' anem un rato á voltar,
Pe 'l torrent de las Moreras
Ó vorera de la mar.
Si no surtim algun vespre
Ja 's pot dir qu' hem festejat.
Al vehinat ja may li faltan
Motius per batxillejar:
L' una entra per aygua fresca.
L' altra per un granet d' all;
L' altra si li direm l' hora...
Com si 'ls bons enamorats
Quan estan l' un prop de l' altre
Cuydessen de contar quarts.
De segur ja totes saben
Lo jorn que 'ns hem de casar.
No falta qui diu per Pasqua,
Qui per Corpus ó Nadal,
Y tantas mes cosas saben
Que un de tot d' una no hi cau...
Fins alguna hi ha que á fondo

Sap mon modo de pensar,
Dient que s' hi vaig de plaga,
Y que passant y adorant
La pobreta de la noya
Quedarà per vestir sants.
Vaja, una llengua de dona
Si descapdella, ay, ay, ay,!!
Fá més mal que pedra seca
Cayguda de plé al sembrat.

. . . . .
. . . . .
. . . . .

Lo jorn de las esposallas
Es la vigilia dels Rams;
Las campanas van endoyna;
Los nuvis ja tots mudats;
Las tias y seguidoras
No la deixan un instant,
Dantli concells d' experiència
Que molts cops la fan plorar.
Los vehins tot fent porteta
Mormolan de baix en baix,
Acumulantli defectes
Que potser no ha tingut may.
Ja surten: la comitiva
Envers la iglesia fa cap:
Las amigas van ab ella,
Ab ell van los seus companys.
Lo fadrí dú gech de panyo
Folrat de vermell domás,
Mitja blanca y espardenya,
Y gorra morada al cap.
La nuvia vestit de llana,
Mantellina de punt blanch.
Giponet de seda negre
Y un collaret de coral.
Ell mostra cara riallera,
Ella místich lo semblant,

. . . . .
. . . . .
. . . . .

Retornan ja de l' Esglesia;
La maynada 'ls va detras,
Los pobres prop de la porta
Tot contant las caritats.
Aixís que son de tornada
Tot es goig y bromejar;
Menjan cocas ensucradas,

Rops, ametllas y ví blanch,
Y la nit los cáu dessobre
Tot menjant y bromejant.
Com dos flors van fer brotada
Ensemps d' un mateix brancal,
Si com un sos cors ne senten
Re' al mon tindrán qu' envejar:
Si la freda indiferencia
Los seus cors empresonás,
Valdria mes que la fossa
Se 'ls menjés als dos plegats.

Juliol del 1872.

EMILI COCA Y COLLADO.

¿ONCLE Ó TIA?

—Digas, ¿es cert qu' ha parit ta germana?

—Si:

—Y qu' es nebot ó neboda.

Home creurias que encara no se si so oncle ó tia.

AMOR

(VALENCIÁ.)

HIMNE.

Pregio non ha, non ha ragion la vita
se non per lui, per lui ch'all'uomo é tutto:
sola discolpa al fato,
che noi mortali in terra
pose à tanto patir senz' alcun frutto;
solo per cui tal volta,
non alla gente stolta, al cor non vile
la vita della morte é piu gentile.

(Leopardi.)

Feume corro; escoltéume.—
en llengua de mos ávis
van á cantar mos llabis
ab tota sa dolçor;
de los antichs reyalmes
vingau á ouirme, pobles,
que de les dolzes cobles
jo soch lo Trovador.

I.

De les profundes ténèbres
de Deu á la volensa
lo mon prengué naixensa
al punt que «vulch» digué:
y fôu natura verge,
que llavors s' esclatava,
bressol ahon s' agrunsava
un home que naixqué.

II.

Del plá y de la montanya,
del camp florit, del herme,
sinyor era sens terme
en la amplitut del mon:
seu era en la natura
tot lo que li abellia;
tot quant ella oferia,
tot creat pera ell fôu.

III.

Mes Adan no gotjava
tan assoles trobántse,
poch á poch fastidíantse
de soletát fasit;
y quan en llit de roses
son cos anava á estendre,
del fondo del cor tendre
creixer sentia el vuit.

IV.

Llavors Deu escoltantne
el seu desij indòmit,
d' Adan ab un gran sòmit
els ulls oberts tancá;
y mentres ell dormia
ensòmits venturosos,
ab un os dels seus ossos,
una dona creá.

V.

Adan al despertarse
de llarga soniguera

la seua companyera
va vore tot sorprés:
y contemplantla estátich
poch á poch ell sentia
que 'l vuit del pit s' omplía
mirantla, mes y més.

VI.

Era Eva la imatge
de la ideal bellea,
ab tota sa purea,
ab tot son atractiu;
ab perfecció ses formes
suáus se modelaven,
y 'ls seus ulls grans cremaven
com lo sol del estiu.

VII.

Era Eva naixcuda
á la creació novella
sols pera fer parella
ab l' home primer nat;
per llicencia divina,
era Eva venguda
á ser conhòrt y ajuda
d' Adan desconhortat.

VIII.

Plé de goig sens terme
Adan al despertarse
s' encontrava al trobarse
joya tan desitjá:
y ell en lo llit de ròses,
mentres que se recòlsa,
«Vine» diu ab veu dolça
á Eva... y Eva aná.

IX.

Hu al costat del altre
sentantse carinyosos,
juntaven amorosos,
ab les mans los dos còrs;
y al caliu dels seus besos
Amor apareixia,

Amor, qu' al mon venia
sobre lo llit de flors.

X.

Y la primer parella
del Amor fou la imatge,
y en el humá llinatge,
al mon despres sortit,
qu' al náixer en si porta
la llavor primitiva,
l' Amor mes tart s' aviva
en l' alcabor del pit.

XI.

Y sempre desde entonces
quan escomensa á batre
un còr, bát per un atre
fins á trobar ressó;
y desde entonces sempre,
armonisant acordes,
fan dos distintes cordes
l' amorosa cançó.

XII.

La vida és un jorn núbol
de negres ombres plenes,
si Amor no la illumena
com sol de ardent llum;
sens' ell no hi ha en el ánima
ni glories, ni alegría;
y tot es melentjia,
bromera, pols y fum.

XIII.

La vida no te objecte,
es un dolent calvari,
si el còr viu solitari
y patint desitjós;
si 'l sentiment que l' ompli
n altre còr no 's vuida.
si á doll surt d' una vida,
si no 's partix en dos.

XIV.

Qu' es incomplet el home
qu' al Amor al còr tanca;
tot en la vida manca
â aquell qu' á soles viu:
sols teixen la ventura
juntés dos animetes,
juntés dos colometes
sols poden fer lo niu.

XV.

Trist y llarch en la terra
del home es lo passatge,
si el fatigós viatge
fà á soles y perdút:
¡Plorar sense qu' eixugue
ningú sa ploraguera!...
per aixó, mes valguera
no haver al mon vengut.

XVI.

Lo món es lloch de llágrimes
y 'l home en ell gemeca;
lo seu llant no mes seca
d' amor la má suàu;
lo demás de la terra
de duració es escasa,
tot es un buf, que pasa
com núvol en cel bláu,

XVII.

Los llores de la Gloria
plahuen, mes mortifiquen,
sempre punches se fiquen
de les grans fulles dins:
Pero Amor de la murtra
en la suau ubaga,
no mes roses anaga
de los perfums mes fins.

XVIII.

El ambiciós que putja

y á gran altura ralla
un cop pronte devalla
si se li esbara el peu.
Qui del Amor aplega
al cim que tant desitja
tòca al cel de la ditja,
y en ell segur es vèu.

Feume corro; escoltéume.—
En llengua de mos avis
están cantant mos llabis
ab tota la dolçor;
de los antichs reyalmes
vingan á ouirme, pobles,
que de les dolçes cobles
jo soch lo trovador.

JACINTO LABAILA.

Valencia 1874.

UN BON ARTISTA.

En una comedia feta per aficionats, un dels actors, en una escena en que hi havia un mort en terra, tenia de dir á l' altre que trist lo contemplava.

—Senyor, mort es, tart ja hem arribat!

Pero com no era gayre entés en ortografia, sucsehí que al ficarse á las taulas, en lloch de parlar ab lo viu, prengué una ma del que 's fingia mort y aixís mateix li parlá:

—Senyor mort, es tart, ja hem arribat.

L' AMOR DE LA DONZELLA.

Está la donzella
pregant dins sa cambra:
mentre está pregant
hi entra sa mare
—Si 't plagués, ma filla,
oure duas paraulas
que de ta tristesa
vull jo consolarte:
abaix hi ha un donzell

que vol esposarte
es jove y gentil
y bell com cap altre.

—Ay mare, ma mare,
per mi no 'u es gayre.—

Al ser cap al tart
torna á entrar sa mare,
que sa gran tristesa
vol aconhortarne:

—Ay, filla, ma filla
si vols escoltarme,
hi ha un cavaller
que ta má 'm demana;
es noble y ardit
te riquesas llargas.

—Ay mare, ma mare,
per mi no 'n te gayres.—

Lo endemá al matí
torna a entrar sa mare.

—Ay, filla, ma filla,
estich que he trobada
lo que á tu t' alegri,
lo que á tu 't faltava.

Ay filla, ma filla,
un rey te demana;
te castells capdals,
domina en cent planas.

—Ay mare, ma mare,
es poch per mi encara.—

—Com vols donchs que sia
lo que ha d' esposarte?

—Jo 'l vuy mes gentil
que 'l que ahí os parlava,
mes noble y mes rich
que aquell de la tarde
y mes poderós
que lo príncep d' ara.

—Jamay la alegria
puch veure en ta cara
com si t' anyoresses,
sola, aquí tencada
ó pregas ó ploras
¿qué tens? qué 't fa falla?

Si 't donan riquesas
honør, joyas, galas,
ni tan sols escoltas,
ni sols vols mirarlas;
donchs ¿que mes desitjas

qui pot mes donarte?
—M' anyoro del cel
hont mon Espós guarda
riquesas inmensas
que sols ell pot dar-me.

MARÍA DE BELL-LLOCH.

CURIOSITAT.

No tenint esment de que 's conega com á poeta al P. Ramon de Penyafort Ferrer, autor del diari «*Barcelona cautiva*,» donem á coneixe en las planas del CALENDARI los següents versos qu' hem trobat manuscrits al davant d' un exemplar que possehim de la «*Idea de la fidelidad de Barcelona durante su cautiverio*.»

EL AUTOR Á D. MANUEL CAMPÁ,

ALUDIENDO Á SU APELLIDO.

DÉCIMAS.

Aqui te Senyor Campá
Una petita memoria
De la nostra patria historia
En tems del Corso Tirá;
Ja que vaix poder campá
Y traurer las pallas netas
D' en mitj de las bayonetas
Del Govern y Policia,
Era del cas que algun dia
Exisen quatre notetas.

Ja que Valencia blasona
Los merits y llealtat,
¿Deurá quedar olvidat
Tot quant ha fet Barcelona?
No, no: y ja que cap persona
De rango y ploma sutil,
Ab un elevat estil
Ha volgut formar sa historia,
Deixará esta Memoria
Un Ferrer toscó y humil.

C DE V.

REGLA.

Per saber la edat de una dona, se li pregunta a ella y á una amiga d' ella y 's parteix la diferencia.

FRAGMENTS.

LX.

L' estimo, ma mare; no puch ferhi mes,
Lo cor se m' emporta, sens que hi valga res.
Lo jorn que 'l vejeren passejar ab mí,
Los ulls de las ninas llensavan verí;
Lo jorn que 'l vejeren dar-me un pom de flors,
De todas las ninas sagnavan los cors.
Mes galan ni jove no 'l puch desitjar.
¡Ay, mareta meva! ¡jo 'm vull maridar!

En todas las festas es sempre 'l primer,
Qu' es galan y jove, també cavaller,
Y com en ma cambra lo mirall que hi ha
Me din que só jove, que puch ben passá',
Un jorn que 'ns miravan dansar tot contents,
«Son fets l' un per l' altre» ne deyan las gentes.
Mes galan ni jove no 'l puch desitjar.
¡Ay, mareta meva! ¡jo 'm vull maridar!

Dins una caseta coberta de flors
Ne te una cambreta coberta d' amors:
Tapissos de seda todas las parets,
Brodats d' estrelletas, de flors y angelets,
Miralls que ne semblan uns grans finestrals,
Catifas de Persia, perfums orientals...
Mes galan ni jove no 'l puch desitjar.
¡Ay, mareta meva! ¡jo 'm vull maridar!

De cosas bonicas jo no 'us ne dich res;
De joyas preciosas no 'n vull veurer mes;
Un tocadó, mare, que sembla un altar,
Ab dos colometas que 's van á besar;
Un arpa de plata, jo la tocaré;
Un llit d' or y seda, jo l' estrenaré.

Mes galan ni jove no 'l puch desitjar.
¡Ay, mareta meva! ¡jo 'm vull maridar!

Devant de la santa Verge del Rosé,
Tocant las campanas jo l' esposaré,
Y veuré d' enveja las ninas plorar
Quan en ma carrossa me veurán passar,
Y sentiré bátrer de joya mon cor
Quan me diga: «Nina, sou la mia amor.»
Mes galan ni jove no 'l puch desitjar.
¡Ay, mareta meva! ¡jo 'm vull maridar!

CV.

Un jorn de Maig,—llavors quan apuntava
Del nostre amor—la resplandent aurora,
Trescant pel bosch—grabarem en un arbre
Nostres dos noms,—y alegres en rodona,
Dantnos las mans,—á son entorn dansarem
Folls de plaher—y ubriacats de joya.
Llavoras fou—també quan me digueres
Baixant tos ulls,—honesta y vergonyosa:
«¡Qui sab! ¡qui sab!—De fusta d' aqueix arbre
Será 'l bressol—de nostres nins tal volta.»
Y jo entre mi—me deya, tot auzintne
Lo só argentí—de ta veueta dolsa:
«¡Qui sab! ¡qui sab!—De fusta d' aqueix arbre
Será pót ser—la creu de nostra tomba.»
VÍCTOR BALAGUER.

LLETRA FORTA.

—¿A qui escrius?
—Al meu procurador.
—Ah, ja! Donchs no t' oblidis de que es sort, ja ho sabs: es-
criuli ben fort.

LA NIT DE NADAL.

Es nit alegre
Nit de molt fret
La nit de naixer

Lo Jesuset.
Lo Jesuset.

S' ouhen canturias,
Cops de timbal,
Es nit de joya
Nit de Nadal.
Nit de Nadal.

Corran minyonas
Y pastorets
Gornits ab capas
De pell de bé.
De pell de bé.

Cantan tonadas
Ab forta veu
Y tots caminan
Cap á la Seu.
Cap á la Seu.

Ballan corrandas
Per tot arreu;
Los esclops cruixen
Damunt del gel.
Damunt del gel.

Portan ofrenas
Al petit Deu:
Qui no n' hi porta
Se n' hi va ab greu.
Se n' hi va ab greu.

Qui porta pansas,
Qui porta mel;
Fins hi ha qui porta
Turrans de neu.
Turrans de neu.

Una noyeta
D' ulls molt serens
Plora que plora
No porta res.
No porta res.

Donéuime ofrena
Per mor de Deu,
Donéuime pansas

Figas ó mel.
Figas ó mel.

—
Aixís ho crída
A molta gent,
Y de la noya
Ningú 'n fa esment,
Ningú 'n fa esment.

—
Tota soleta
Ja es á la Seu
Y s' agenolla
Davant de Deu
Davant de Deu.

—
Vuyda la falda,
Lo devantal,
Y sa pobresa
Li fa molt mal
Li fa molt mal.

—
Y acondolida
Ab tendre veu
Diu á Maria
Son pensament
Son pensament.

—
Tres petons porto
No tinch res mes,
Un per Maria,
Un per Joseph.
Un per Joseph.

—
Y altre que 'm resta
Per qui ha de ser
Sino es per nostre,
Bon Jesuset?
Bon Jesuset.

JOSEPH DE ARGULLOL.

LA GAMA.

La gama es lo so ó entonació que 's dona en música als set graus de la veu humana, pujant al to agut y baixant al greu. Qui inventá la gama fou lo monjo toscá Guid Arezzo ó Aretí.

Las set notes ó veus de la gama ó escala musical son: ut (ó do) re, mi, fa, sol, la, si, y se suposa han sigut presas de la primera sílaba de cada vers de la primera estrofa del himne de San Joan:

*Ut queant laxis
Resonare fibris
Mira gestorum
Famuli tuorum,
Solve polluti
Labbii reatum,
Sancte Joannes.*

Lo *Sa* darrer es lo mateix que *Za* ó *Sí*.

LO QUADRO DEL BURRO.

TRADUCCIÓ DE J. E. HARTSEBUSCH.

Pintá lo insigne don Francisco Goya
ab tan rara vritat y valentía
cert burro de la casa hont ell vivia
que 'l quadro borrical era una joya.
Mister,—no se qui es,—pro inglés molt curro
pel quadro, vint mil rals al punt donava,
donchs joya era que á fe necessitava
un estudi se fes ben be del burro.
Tossut l' amo á entregarlo se negava,
fins qu' un dia
que 'l burro va sentir tal arrebato
per comprarli, exclamá ple d' alegría:
—Mil duros l' inglés dona pel retrato...
Mes, per l' original, quant no 'n daria!

ENRICH FRANCO.

LO TEIXIDOR Y LA SANTA VERGE.

(*Llegenda procensal.*)

Quan l' infant Jesus fou grandet, la Santa Verge, que filava,
va pensar en fer fer robeta pel seu fill aymat. Va agafá los seus
serros y 'ls dugué al teixidor perque n' hi fes tela.

Quan la tela va ser teixida, lo teixidor la va portar á la Verge, tot dihent:

—Bon dia, aquí 'us porto la vostra tela.

—Está be,—va respondre Maria.

Y prenent la tela no parlá de pagar.

Lo teixidor se n' aná.

Passat que fou algun temps torná 'l teixidor.

—Bon dia, vinch á buscar lo preu del meu treball. Maria, vos oblidáreu de pagarme.

La Verge li digué:

—Haveu gastat tots los serros?

—Tots—va respondre l' home.

—Donchs, be, llavors—feu la Verge—ja devéu haver trobat la paga dintre del mes gros.

Lo teixidor que justament havia robat lo mes gros dels serros, baixá 'l cap y avergonçit se 'n torná á casa seva sens dir paraula.

TRES FLORETAS, TRES ESTELS.

EN L' ALBUM DE D. J. LL. PONS, QUAN FONCH PROCLAMAT
MESTRE EN GAY-SABER.

De las floretas jolias
De ton verger encantat,
Tres ne culliren las fadas,
Per ferne d' ellas un ram.

Floretas de colors gayas,
Ramellet d' olor suau,
Qui lo veu y lo respira
Enamorat ne roman.

¿Cóm no havia de prendarse'n
La dama del castell alt,
La qui de flors ne fá festa,
De floretas dels joglars?

Lo romeu que 'ls hi portava
Fó romeu afortunat,
Qui de la gloria volguda
Ne pogué passá' 'l portal.

Jo vegí de la regina
Lo gotx. lo pler, l' amor sant.

Ab que 'l bell present rebia
Ab cor tendre y dols esguart.

Jo la vegí com sonreya
Y com sos ulls clarejants,
Las tres floretas mirava
Pera ferlas inmortals.

Mentres tant que las mirava,
No sé si per fat y fat,
Los colors terrenys perdian
Y anavan de llum tornant.

Y ab só d' armonías dolsas
Qu' omplian lo bell palau,
Tres estrelletas es feren
Que veig en lo cel brillar.

¡Oh romeu, lo bon romeu!
Lo qui al cim has arribat,
Los tres estels de ta gloria
Núbol no 'ls enfosquirá.

D' ençá que los veig encesos
Ne veig tres tot eclipsats;
Com los tres que volguí encendre,
Los teus no s' apagarán.

GERONI ROSSELLÓ.

PITJOR FÓRA...

—¡Ay pobret! Reyna Santíssima! cridava una munió de gent mirant com una colla de diables se 'n duyan un home; mes perço aquets no 'n feyan cas y batent sas negras alotas de rata-pinyada, volavan com mals esperits. Sols lo pòbre dampnat, qui semblava que no 's donás compte de sa situació, responia:

—Pitjor fòra.....—

A forsa d' ohirli repetir estas paraulas, un dels dimonis hi posá esment y ho feu notar als altres, que 's deturaren per preguntarli:

—¡Qu' es lo que fòra pitjor?

—Si 'us ho deya, sabriau tant com jo, responguè l' home.—
Y per mes que 'l preguntaren, no varen tráuren res.

Llavors lo primer d' ells, que semblava 'l mes espavilat, re-

flexioná, y, tot ventantse las moscas ab la cua, diguè als altres de baix en baix:

—Es en va cansarnos; aquest home es tossut; pero fòra interessantíssim saber aixó: ¿Diguemli que si 'ns ho diu, lo deixarem anar? Per un' ànima ray! Be 'ns ne vindrán prou d' altres, oh! y ara que cada dia l' infern sembla que 's va omplint mes. ¿Diguemli?—

Li varen dir, y després de ferlos donar totas las seguretats, pus tenia por de que l' enganyessen, los diguè:

—Donchs haveu de saber que pitjor fòra si...

—¿Qué? Digas ¿Qué?

—Pitjor fora si m' arrosseguesseu, va respondre rient y cantantse á corre com un desesperat.

CONVERSIÓ D' OBERBECK.

LLEGIDA EN LA VETLLADA LLITERARIA QUE CONSAGRÁ Á LA MEMORIA D' EIX ARTISTA L' ATENEO BARCELONÍ.

Devant de l' urna que guarda
los sants cossos dels tres Reys,
de la artística Colonia
en la veneranda Seu,
un jove allí recordava
jorns de infantesa y la fé
ab que los cants y llegendas
oí del llavi matern.
—¿Per qué (diu) sota estas voltas
s' aixampla 'l cor; per qué creu?
!Ditxós d' aquell qui no dupta!
Ay dels qui duptar l' han fet!—
En las areadas sa vista,
com la séua ànima, 's pert,
y de la randa de pedra
que los finestrals guarneix
véu com un feix de llum mística
devalla á son cor de dret.
En mitx d' ell la Santa Verge
en lo portal de Betlehem,
rebut dels Reys l' or y mirrha
com dels pastors los anyells,
sembla dirli ab sa mirada:

—¿Y tu, que 'm dus, jovenet?
 Vuy que deixan los pagesos
 lo gayato per l' acer,
 vuy, que 'ls reys sols m' ofereixen
 d' hecatombes lo present,
 y 'ls pobles cantan l' Hossanna
 á llur domador mes cruel,
 los qui, en las regions serenas
 del art y del sentiment,
 per Deu hi teniu posada
 y pot ungirvos los reys,
 per qué per durli l' ofrena
 no seguiu lo ver estel?—
 Als cántichs que ressonaren
 com de célichs instruments,
 de la llum á l' armonia
 y de la Verge á la veu,
 sentí dintre 'l cor d' artista
 batre lo cor del creyent,
 y aixís de genolls en terra
 l' indiferent Oberbeck:
 —Vuy he vist lo trench de l' alba,
 feu (diu) que no cégui mes
 vos, ma *stel-la matutina*,
 vos, Maria, en qui jo crech!
 Patria, fortuna, familia
 tot per vos ho deixaré!
 Vostra vida, vostra gloria,
 vostras penas y flagells;
 de vostre Fill la doctrina
 los miracles y tormentes,
 serán vida de ma vida,
 que animará mon pinzell.
 Y si no puch, com l' Apóstol,
 copiarvos, Reyna, sens vel,
 ni tinch d' Angélico y Giotto
 lo místich arrobament,
 ni las inspiradas líneas,
 ab que lo diví Rafael
 vos feu tan bella y tan pura,
 jo, Senyora, us pintaré
 com are moç ulls 'us véuhen,
 com la meva ánima us sent,
 dels raigs del mon á las foscas,
 mes á la llum de la fé.

DAMÁS CALVET.

APUNTACIONS

DE

BIBLIOGRAFIA LITERARIA CATALANA.

(SEGLE XV.)

Diu un erudit bibliógrafa valenciá que: «l' estudi de la bibliografia está unit íntimament ab la historia literaria.» Veritat es aquesta que si altres autoritats no la haguessen afirmada nos hauriam convensut d' ella durant lo curs de nostres estudis literaris, iniciats per fortuna, ab las lliçons d' un sabi mestre y gran crítich qu' es l' admiració de propis y estranys com á l'legítima gloria de las literaturas catalana y castellana. Aficionats, per altre part, á llegir la historia de la terra en lo testimoni indubitat dels documents auténtichs que nos han llegat las generacions passadas, anárem al hora comprenent per ells, quina fou la vida literaria de nostres besavis, aixis com aplegant ça y enllá datos espargits en una multitud d' escripturas, d'inventaris y altres contractes que tractavan de diferents llibres. D' uns y altres, pero mes principalment dels primers, comensárem á formarne una col·lecció que, tal vegada, farém coneixer en lo que valguia, lo dia que sia mes completa. Mentrestant extraurém d' ella desgarridas notas, que ns proporcionan alguns datos pera conjecturar ab mes ó menys probabilitat de certesa, sobre determinadas obras de la literatura catalana.

I. Del libre de Genesi.

(1430—7 de Febrer).—«Ytem jaltre libre scrit en pergami á corondells ab les posts de fust cubertes de cuyro vermell ab II gafets e V bolletes de lautó en cascuna part appellat *Genesi*.»

Al final del exemplar Ms d' aquesta obra, recientment publicada en la present ciutat, com á formant part de l' escullida *Biblioteca catalana*, sembla s' hi llegeix:

«*Fou acabat lo present libre appellat Genesi, de Scriptura, á xxiiij. del mes de Octobra en lany MCCCC.lj per mans de mi Guillem Serra, rector de Sent Julia de Monseny, diocesis Barchinone.*»

¡Que molt seria, donchs, qu' existint, ja 21 anys avans, esta obra traduhida al catalá, lo Prebere Guillem Serra fós tant solament un copista d' ella, com semblan dirho sas propias paraulas: *acabat per mans*, y no lo traductor, com se 'l suposa en la portada de la predita edició!

Veus aquí altres notes posteriors de la mateixa obra:

(1460—16 Desembre)—«Item un altre libre escrit en paper ab cubertes negres appellat *lo Genesi* qui comensa *Diu lo libre de genesi e feneix Senyor Deu amen.*»

(1463—17 Mars)—«Item hun librot escrit en paper, squinsat ab cuberta de posts appellat *lo genesi.*»

L' antigüetat manifesta del últim exemplar vé á confirmar nostra conjectura d' una traducció catalana anterior á 1451.

II. *Del llibre de la Gaya sciencia y de divers cançoners catalans.*

(1450—14 Desembre)—«Inventari dels bens de Johan Ubach Notari de Barcelona.»—«Item un libra en paper cubert de posts de cuyro vermell ab bolles escrit de ma del dit Johan Ubach qui era de *la gaya sciencia.*»

En la dificultat de compèndrer per l' epígrafe quina es la llengua en qu' estava escrit est llibre, nos incliném á créurer qu' era un translat del *arte de trobar ó Gaya sciencia* endressat per D. Enrich de Villena (1416 á 17) al Marqués de Santillana, qual obra castellana fou transcrita per En Mayans y Siscar en los seus *Orígenes de la lengua castellana* y existeix original en lo Museo Británich. Es mes probable signés esta que no cap de las arts poéticas catalanas ab divers títols (tots diferents d' aquell) escritas per Jofre de Foxá, Berenguer de Noya, Lluís d' Aversó y Joan de Castelnou.

A seguiment de dita nota consta lo primer d' aquestos 4 cançoners catalans:

1450—14 Desembre)—«Item un libra de paper escrit ab cubertes de posts cubertes de cuyro vert ab bolles appellat *cançoner de gaya sciencia* lo qual dix en Jachue baró ere seu.»

(1461. juliol—Encant d' una botiga)—«Item un libre escrit en paper qui es *cançoner* au Sbert Ripoll= 5 sous 7 diners.»

(1463. 17 Mars)—«Item hun *cançoner* escrit en paper en que ha *diverses obres en lemosi e en lengua cathalana* cubert de posts verdes.»

(Id id) «Item hun *cançoner* en paper ab cubertes de pergami.»

La penúltima nota nos indica qu' en plé segle XV, quan major era la confusió introduhida per los que seguiren á Ramon Vidal de Besalú, no mancava qui bè distingia al nomenar las duas branques de la llengua d' oc; provensal y catalá.

III. *De la obra mes popular de San Pere Pascual, bisbe de Jaken, escrita en catalá.*

(1460—16 Desembre)—«Item altre libre ligat com lo semblant ab cubertes negres) escrit en paper qui son tres libres. Lo pri-

mer es bisbe de Jahent comensa: *En nom de Deu sie e feneix lo Deu nous oblit, amen.*

(1463—17 Mars) «Item hun libre scrit en paper en VIII sisterns qui es *la obra del bisbe de geent qui es la contensió del jueu e del crestiá.*»

Contrarias son las opinions dels literats y bibliógrafos tocant á la llengua en que lo valenciá S. Pere Pasqual, bisbe de Jahen, (que visqué de 1227 a 1300) escrigué las suas obras: si en catalá ó en castellá. En favor de la primera opinió hi ha entre altres lo P. Rodriguez (*Bib. Valentina*) alqui s'hi junta lo Pbre. Vicens Ximeno (*Escritores del reyno de Valencia*). En Perez Bayer (*notas á la Bib. vetus de Nicolau Antoni*), l' Academia de Bonas lletres d' esta ciutat en la nota 5.ª de la pág. 614 del primer tomo de las suas Memorias (1756), referintse á un Ms. de la Bib. dels Pares Carmelitas Descalcos y finalment nostre estimat amich y mestre En Manuel Milá en la nota 1.ª de la página 118 de la sua darrera y molt erudita obra «*De la poesia heróico-popular castellana.*» indicant una paraula (*Doyllaire*) evidentment de la llengua d' oc, barrejada com á nom personal, pero no propi. sino com á motiu ó nom calificatiu. en la traducció llatina de las obras del predit bisbe (ed. de 1676) que 'ns fá conjecturar se vertissen dretament del idioma matern del autor. Per afegirhi un dato mes, encar que sia reputat per molts com d' una traducció catalana, havém copiat las notas antecedents.

IV. *Del probable original de la obra histórica d' en Pere Tomich.*

(1463—17 Mars) «Item hun libre scrit en paper ab cuberta de pergami e qui se appella *lo tractat de mossen Tomich* e comença *Al molt Reverend Senyor* e feneix *supplicassen.*»

Com sia qu' esta nota se troba continuada en lo curiós inventari dels bens que foren del honorable Anton de Mur (ciudadá de Barcelona, habitant en lo carrer de Sant Peré) probable successor ó parent del arquebisbe En Dalmau de Mur á qui l' autor endressá en 1438 lo seu llibre, no creyém errat suposar se refereix al Ms. original de la obra primitiva no adulterada per copistas ó ampliada per Tomich y après estampada en 1495.

Ara recordém qu' en un dia del mes de Febrer de 1870, al visitar la biblioteca del que fou Cónsul de França en esta ciutat y apassionat bibliófil M. Pere Luciá Le Vicónte, poguerem fullejar l' antich códice de la obra de Tomich qu' havia possehit lo S. Marqués de Company (segons *Torres Amat, D.º de esc. cat.* p. 62. col. 1 y 2) y observárem las paraulas italianas dels marges que 'l distingeixen y preten Bastero son de D. Anton María Salvini; empero nosaltres no volém pas afir-

mar ab aço, sia aquest últim còdice lo mateix continuat en la nota anterior, ans al contrari, lo primer sembla un ensaig ó las primicias abreujadas del segon (Vegis á dit *Torres Amat*, lloch citat).

V. *Del testament den Serradell, de son autor y de si fou estampat ja avans de 1498.*

(1463—17 Mars)—«Item hun cartapas en que es scrit lo *testament den Serradell.*»

(1488—9 Janer)—«Item hun libre en paper ab cubertes de pergami qui es lo *libre de frare Bernat de Vinclera* qui comença *hun jorn cansat de treballar.*»

(Id. id.) «Item hun libre en paper de forma de quart ab cubertes de pergami ab son boto qui es lo *testament den Serradell.*»

Interessant es la 2.ª de las 3 últimas notas per lo nom que 'ns descobreix del ignorat autor del *Testament den Bernat Serradell*, intingit personatge sots lo qual s' encobrí lo frare Vinclera, cambiant únicament son appellatiu per lo d' una familia catalana, la qual trobém existia ja á las primerias del segle XIV. (1).

Las paraulas del comens de l' obra poética que 'ns ocupa (*Hun jorn cansat de treballar*) transcrita per lo Notari en la nota del inventari, confirman d' un modo fora de tot dupte nostre assert, que podrán comprobar quants conegan dita obra (escrita, segons ella resa, en 1419), ja ab alguns manuscrits qu' encara se conservan, ja ab la novella edició (copia. apar, d' un Ms. de 1452) de curta tirada, que ab lletra nomenada gòtica y paper antich s' acaba de publicar en la present ciutat y estampa d' En Celestí Verdagner. Dihem á posta *novella*, no sols per esser molt recient, sino perque pensém que no es pas la primera. En veritat que no havém vist antichs exemplars estampats del *Testament*, empero anem á transcriurer un contracte de debitori del preu de certs llibres venuts per lo Prebete Pere Posa (celebrat estampador que doná jorns de gloria á Catalunya, sa patria, propagant la tipografia en Barcelona) als llibreters Gaspar Mir y Anton Vernet, alguns dels quals llibres, com notarém, es probat que foren estampats per lo preu de Posa, empero d' altres com lo *Testament*, lo número de fondo de sos exemplars (XII) denuncia manifestament no esser Ms., y per lo tant haver sigut estampada aytal obra poch avans de l' any 1498, data del indicat contracte, qual tenor ab lo del *memorial* adjunt copiém á continuació per los curiosos datos qu' aporta:

(1) 11 Kalendas Jul. de 1335—Debitori de Saurina Serradell, muller de Pere Serradell, á favor de son fill Jaume. (Manuals del archiu municipal de Barcelona).

(1498—28 de mars)—«*Die XXVIII mensis Marcii anno á nati-
vi tate domini M.º ccclxxxviii.º*

*Nos Gaspar mir minor dierum et Anthonius vernet libraterii
cives barchinone etc. confitemur et recognovimus vobis venerabili et
discreto Petro posa presbitero barchinone Quod debemus vobis ut-
layce et private persona Quinquaginta sex libras et quatordecim
solidos barchinone pro quibus seu quarum precio emibus á vobis
certos libros prout in uno memoriali manu vestri scripto lacius
est deductum (vide in memoriali). Quas promittimus vobis solvere
in hunch videlicet modum scilicet in qualibet septimania ex in-
des equenti duodecim solidos tamdiu donech de dictis quin-
quaginta sex libris quatordecim solidis fueritis satisfactus, sine
omni videlicet dilacione excusacione etc. Et absque omni damp-
no, missione et interesse vestri et vestrorum etc. Nech non
promittimus nos facere in is. pena l. solidos nech uti aliquo privi-
legio etc. Et ad maiorem tutionem predictorum damus in fi-
deinssores videlicet ego dictus Gaspar, Gasparem Mir pellerium
civem Barchinone patrem meum, et pro parte mei dicti Antho-
ni Vernet dominam Margaritam matrem meam uxoremque
Anthoni vernet quondam fornerii pro medietate eiusdem quan-
titatis. Et pro his obligamus omnia bona nostra et utriusque nos-
trum in solidum. Renunciantes quantum ad hec lege cive juri
dicenti quod primus convenitur principalis quam fideiussor.
Et etiam renunciamus beneficio minoris etatis ambo videlicet ego
dictus Gaspar quia sum minor xx annorum et ego dictus An-
thonius vernet XXII. Item etc. et juramus largo modo fiat large
cum omnibus clausulis et cautelis intalibus fieri solitis et scrip-
tura tercii in curia honorabilis vicarii barchinone obligantes
nos masculi personas et bona nostra.*

*Testes firme dictorum Gasparis mir. Anthonii Vernet princi-
palium contrahentium. fideiussoris qui firmarunt dicte die sunt
Bernardus cefont et Albertus mollo notarius habitator barchi-
none.*

*Testes firme dicti Gasparis mir qui firmatur xxx dictorum
mensis et anni fuit discretus Jacobus gili notarius ville Terrac-
ie et Jacobus bartholomei scriptor barchinone.*

(En lo marge se llegeix) «*Die Sabbati xxviii mensis Augusti
anno á natiuitate domini millesimo quingentesimo secundo, hujus-
modi debitorium fuit cancellatum et annullatum de voluntate dicti
venerabilis Petri posa presbiteri adeo quia dixit se esse satis-
factum et contentum de quantitate in dicto debitorio contenta
presentibus testes Anthonio calopa parrochie sancti phelicis de
lupricato diocesis barchinone et Johanne elapers scriptore bar-
chinone.*»

*La nota adjunta (memorial) es aquesta: «Jhs.—Memorial dels li-
bres é altres coses que comparen en Gaspar mir e Anthoni Ver-
net:*

Brixes. VI.
Doctrinals. XII.
Parts. XXIII.
Principis. XII.
Vesprals. XXIII.
Sertsalms. L.

Beceroles. L.
Francelms. XXXVI.
Gamaliels. VI.
Lum de la vida cristiana. VI. (1)
Fra benet. VI.
Testament den Serradell. XII.

(1) Aquesta obra fou estampada per Pere Posa á Barcelona

De la missa. XII.
 Passies. XXIII.
 Recomendacions. VI.
 Reflans en castella. VI.
 Hores devotes. XII.
 Consolats. VI. (1)
 Ruths. VI.
 Epistoles francisci me. VI.
 Oracions de Sant Cebriá. XXVIII
 Oracions de Sant Agustí. XXIII
 Epistoles del digmenge. XII.
 Profeties. XII.
 Confesionaris. XII.
 Libre de tres. L.
 Breviaris. VI.
 Dant hystoriat. I.
 Triunfos de petrarca. I.
 Hysops. VI.
 Epistoles de Seneca. VI.
 Postilles. VI.
 Doctrinals de cavallers IIII.
 Centonovelles. II.
 Misteris de hierusalem. VI.
 Tres centes de rohan de mena II.
 Conde partinoples. II.
 Lunaris. XXIII.

Aludes. I dotzena.
 Pergamins, IIII dotzenes.

Conclusions de sentencies. II.
 Agustinus de trinitate. II.

Repertorium varrillionis. II.
 Suma baptistiniana. I.
 Casus longi sup. sextum et
 clementi. (2)
 Dialogo laurentii. VI.
 Epistoles de tullii. I.
 Epistoles de ovidi. I.
 Epistoles de fillefo. II.
 Canonges. II.
 Albertus magnus super fisicos. I.
 Suplementum cronicarum. II.
 Arbre de sciencia. I. (3)
 Art breu. III. (4)
 Methaphisica de mestre de-
 gui. III.
 In nomine jesu. III.
 Logica breu. III.
 Formalitats. III. (5)
 Ingresus facilis. II.
 Paris e Viana en toska. II

Una caxeta ab IIII ferros de fo-
 gueiar e una caxa de metre
 diners.

Dues prenses e un cusidor e dos
 coltells.

Una serreta.

Una pedra de molre colors ab
 son moledor.

Tot lo damunt scrit per LVI
 liuras XIII sous. (6)»

Encara mes notes d'obras catalanas tan científicas com ar-
 tísticas y literarias podriam continuar aquí, extrahentlas de
 la esmentada col·lecció, empero ocupat sobradament l' espay
 que la bona amistat del col·lector Sr. Briz, nos ofereix quiscun

als 28 Septembre de 1496 (*Mendez, Tipografía española. 2.ª edició*
 pag. 56)

(1) Aquest llibre lo estampá també En Posa als 13 de juliol
 de 1491. (Obra citada pag. 53).

(2) No consta lo n.^o d' exemplars.

(3) La present obra fou estampada per lo mateix Posa en 1482.
 (ob. cit. p.^a 50).

(4) La estampá Posa junt ab Pere Bru, als 12 Setembre de 1481
 y després sol en 1489 (ob. cit. ps. 49 y 50).

(5) Esta obra y l' anterior, sens saber l' any en que s' impri-
 miren, consta ho foren per dit Pere Posa (ob. cit. ps. 58 y 59).

(6) Los exemplars dels llibres contenguts en esta nota nun-
 tan al nombre de 569; curiosa mostra del fondo y surtit d' una
 libreria catalana en lo segle XV.

any en lo *Calendari catalá*, posarém, avuy, fi á nostra tasca y farém lloch als mes agradables treballs d' altres col·laboradors.

ANDRÉU BALAGUER Y MERINO.

Barcelona 4 Septembre de 1874.

LA JOVE ESPOSA.

(ESCRITA EN UN ÁLBUM.)

Desbrigada del vel de la ignocencia;
en los teus ulls encodormits de amor,
coneix lo pur secret. la nova essencia
que ha aixemplat lo teu pit y ta existencia,
com la pousella quan se torna flor.

Un paradís de ditxa somniada,
com l' alba rica de un matí d' Abril,
al tocar la primera soleyada,
en la cara de verge t' há besada.....
y enrogida de amor ets mes gentil.

Oh..... no anyoris la pura vestimenta
dels colors de ton rostre virginals,
si un altra vida lo teu pit alenta
fou la neu pura ab que l' hivern s' argenta
que se fon ab las flors primaverals.

Bell misteri l' que t' don tanta hermosura,
per ell la terra en lo bon temps sonriu.....
Sents....? ja canta l' aussell ab mes tendrura,
l' arbre floreix y enamorat murmura,
perque en sas branca s' hi amaga un niu.....

J. PELLA Y FORGAS.

LAS CAMPANAS DE MA VILA.

Si jo fos poeta. escriuria una composició elegíaca, que tingués per assumpto lo títol que acabo de estampar.

En ella diria que sols los que en los pobles petits y en las vilas han vist la llum primera, y en ells han passat los jorns incomparables de la infantesa y després los primers de la jo-

ventut; poden compendrer los atractius infinits, los afectes dolíssims, las veus misteriosas que alegres unas voltas, altres tristas fins al punt de fer vessar tendras llágrimas, agradosas sempre, y sempre eloqüents; tenen eixas bocas de bronzo, veus que, may puras, sinó confosas ab remors mil, anti-pátics y desapassibles, han pogut oir los que moran en las grans ciutats.

Y parlaria dels sentiments que en mi despertaren esent encara nin: de la tendra alegria ab que feyan esbategar mon pit, quan al trench de l' auba, omplint l' espay ab llurs magestuosos sons, lo jorn de Nadal, cridavan als faels á la esgleya ahont devia cantarse la missa del gall, sons que escoltava acolibantme entre 'ls llansols, pera millor guarirme del intensíssim fret. Del respectuós temor ab que 'm sorprenian quan en lo temps d' estiu las escoltava conjurant la tempesta, fentlos acompanyament lo bramul dels trons caragolats, lo bram del vent, ó la remor del núvol que portava en sas entranyas la destructora pedregada que tal volta assolaria los camps y vinyas regats ab la suor del pages: de las mil ideas fantasticas que en la imaginació 'm produhian, quan desde lo estudi del meu pare, y repassant sots la vigilancia de est, la llissó que en la escola debia donar al senyor mestre lo jorn següent, los sentia assenyalar aniversari gros de fundació, avans que tocassen lo *pare nostre de las ánimas*.

Llavors, ¡ay, mes de trenta anys van passats y ho recordo com si fos ahir! Llavors, apartant los ulls del llibre, y tancantlos com si volgués recordar lo que tenia aprés, ab lo qual mon pobre pare no 'm reptava per ma distracció, deixava que ma fantasia 's passejás per los espays imaginaris, y sens saber com ni per qué, del reduhidíssim lloch ahon estudiava, trobavam trasladat á las extensas cambras y llongas galerías d' un vast palau, que dominant la ampla planura, existia en un dels extrems de ma vila estimada: y de bat á bat veyia obrirse las rogenças portas de balcones y finestrals, y del negre fondo que derrer quedava, eixian aixams d' enmortalladas fantasmas. que ab pas suau y acompassat, sens produhir soroll ni ab lo tranquil trepitg, ni ab lo arrossech de llurs blancas vestiduras, feyan silenciosa professó dirigintse tristas miradas, sempre que 's trovavan, fins que parantse soptadament y clavantme al eel una de continuada y pregonda, quan lo campana deixava anar las campanas, s' esvahian com fochs follets tot d' una que cessava 'l playvívol so d' aquellas, aquell so tant playvívol y esgarrifós com lo cant del *Dias iræ* que entona l' esgleya en lo ofici de difunts. Y quan finits semblants tochs á ells succehia lo del parenostre de las ánimas, vessaval jo mentalment, y despertant d' aquella especie de somni afalagador en lo qual durant breus minuts permaneixia sojormugat, me trovaba novament devant

las fredas pàginas de la gramàtica ó de la aritmètica, y reprenia l' estudi de la llissó del jorn vinent.

Y contaria també la ingènua alegria ab que las escoltava repicar, anunciant lo desitjat jorn de la festa, en lo qual altra feyna no tenia que jugar á cent variats jochs; lo grat plaher que llurs sons armoniosos engendravan en mon pit. quan tocavan á festa major, que de nin me oferia los atractius de las dansas y lo dinar y lo castell de foch, y de jovencell, ay de jovencell, mil goigs inexplicables que passen pera no tornar; la dolsa melengia de que. ab lo toch d' oració, al ser cap vespre, sentia mon cor rublert, melengia de que participava la naturalesa tota. puig las auras callavan. los aucells dormian. los vius colors de vinyas y sembrats se confonían en un sol color, obscur com la nit. al mateix temps que en lo cel apareixian astres esplendents y en la terra, assí y allá. s' escoltavan las veus dels que retornavan del treball; y la confiansa que en mi produhia lo mateix toch, quan al trench del alba anunciava lo comensament d' un altre dia.

Y quan sas tristas veus se confonían ab los llastimosos gemechs y las llágrimas amargas que arrencava la mort de una persona estimada: ó sos gays repichs. pregonavan que en lo gremi de la Iglesia acabava de entrar un dels meus germans, ó celebravan los jorn de gloria que alcansat havia la mare Patria.....

Anys dolcíssims de la meva infantesa: ¿ahont sou? Incomparables jorns de la perduda joventut: ¿qué s' heu fet? Sons maravellosos que ab la mes bona voluntat preniau part en tots los goigs y dolors de l' ànima mia, y alegrement cantavau si estava alegre, y ploravau ab mi. si las llágrimas sobreixian de mon pit, ja que quan la neu dels anys comensa á blanquejar la avans negra cabellera, dech permaneixer ausent de la estimada llar. ahont tranquils passaren los anys primers de la vida. Vulga Deu que á l' hora de la mort pogau omplir l' espay, confonentvos ab los tristos gemechs dels que pera mi plorian. y ab las piadosas oracions dels que á Deu preguían pera que ab brassos oberts, se digne rebreirme en son majestuós palau.

GAYETÁ VIDAL.

Sarriá Setembre de 1874.

EPÍGRAMA

VALENCIÁ.)

Ahir un *primo* em digué
Usant de bones rahons:

—«Deixem dos napoleons
Que demá lils tornaré.»
—«¿Els qu' em donará vosté
Serán com estos?» diguí:
—«Igualets, si, home sí;
Dos napoleons en plata.»
—Puig sent igual la barata
Ja tinch estos dos assí.»

SALVADOR ESTELLÉS.

SI FÓS PAPALLONA...

Á UNA NINETA QUE PORTAVA UNA PAPALLONA MORTA EN SA
CABELLERA.

Si fós papallona
del bell Montserrat,
felís volaría
pe 'l cim dels penyals;
mas alas dauradas
del sol per los raigs
serian la gala
del pur espay blau;
romaní y espígol
dins las frescas valls,
cada matinada
del Abril y Maig,
l' aromosa essencia
que 'ls cors ne complau,
per mi exhalarian
ab dolsa amistat;
los ángels que cantan
entorn del casal
hont regna la Mare
del bons catalans,
companya m' dirian,
y jo á son costat
posada tindria
dintre l' rich palau...
Si fós papallona
del bell Montserrat
felís volaria
pe 'l cim dels penyals;
felís entre hermosos
clavellets de Maig;

felís entre estepas
y entre penicalts;
felís prop de l' aigua
del riu Llobregat;
felís en l' arbreda
qu' es niu dels pinsans.
¿Mes sabs quin seria
mon desitj mes gran
si fos papallona
del bell Montserrat?
Morirme voldria
per ana á trovar
per cel de ma gloria
ton cabell rissat.

Desembre de 1868.

C. BARALLAT y FALGUERA.

REMEY.

Perque un borni deixi de serho hi ha un remey segur y 'us
lo vull dir. Treyéuli l' altre ull y no será borni. És probat.

FLOR BOSCANANA

N' ha perdut l' Agna María
Las rosetas de sas galtas,
y sembla, pobreta, un lliri
Quan l' ha arrupit la gebrada.
Mal de amor diuhen que té,
Y altres que n' es encisada,
Y ella al cel buscant consol,
Sovint al cel sos ulls alsa.

¡Ay, flor boscana!
Si 't trasplantan, be viurás
Mes trista encara.

Son pare que entre penyals
Té 'l castell, com un niu d' áligas,
La vol maridar ab n' Huch,
Que té ab lo rey gran privansa;
Mes la nina, que no veyá
Sino al patje ab qui jugava,
Troba al compte Huch massa vell

Y l' esporugan sas barbas.
¡Ay, flor boscana!
¡Com te recarán los ayres
De la montanya!

Al patje n' han despedit
Perque sempre se 'l mirava.
Si 'l vent mormura l' seu nom,
Be podrá pensarhi encara;
Si 'l somia, be podrá
Encisarse en sas miradas;
Si se 'l queda dintre l' cor,
Be podrá dirli que l' ayma.
La flor boscana
Se marceix, sense l' arbret
Que l' ombrejava.

La tempesta s' esbardella
Per esqueys y torrentadas:
Tempesta també bramula
Dins lo cor de la malalta.
Quant en lo fort del deliri
Del patje l' nom se li escapa;
Tement l' oyga son marit,
La mare n' cau esglayada.
La flor boscana,
Pel buf de la tempesta
N' es arrastrada.

Passa 'l pont lo compte n' Huch
Ab escuders y maynada,
Y l' reben los del castell
Ab tapissos y alimarias.
Devant l' altar fá la novia
Jurament que al cel espanta,
Y ab son adrés, mes contrast
Fá la grogor de sas galtas.
¡Ay, flor boscana!
?Que n' fás de tas ricas fullas,
Si 'l corch te mata?

La comptesa Agna Maria
Be 'n té de tresors y galas;
Mes los plers de los palaus
No aconsiortan sa frisansa,
Y l' brocat y l' or li pesan
Com si portés la mortalla,
Y 'ls ayres de la ciutat

L' afogan y 'l cor li glassan.
La flor boscana
De anyoransa se consum,
Si es trasplantada.

Recolsada al mirador,
Quan mes distreta n' estava,
Veu lo patje pel carrer,
Y fuig, y 'ls porticons tanca;
Que l' ayre que hi passaria
Li enmatzinaria l' ànima,
Y vol conservar-la pura
Perque al cel l' ha consagrada.
La flor boscana,
Si 'l vent l' ajup, guayta al sol,
Beguent sas ratxas.

La comptesa Agna Maria
Ja n' es morta y enterrada;
Y voltant la seva tomba
N' han crescut violas boscanas,
Regadas de bon matí
Ab pluja de la rosada,
Y de nit.... quan ningú ho veu,
De un patje ab brusentas llàgrimas.
La flor boscana,
Perque no patís al cel
L' han trasplantada.

JOAN B. FERRER.

Girona 13 de Setembre de 1874.

LO FILOSOP Y L' ATENIÉS.

Crapos ateniès deya un dia á Anaxcosis filosof scita.
—Tu ets un bárbaro, ets un scita y está tot dit.
Y 'l filosof li responia:
—Tens rahò; per ço jo m' avergonyeixo de ma patria, mentres la teva s' avergonyeix de tu.

EPÍGRAMA

(VALENCIÁ.)

Siga de dia ó de nit,
Per tart que siga ó en jorn,

La tia Pepa del forn,
«Lladre!» li diu al marit.

Y éll, que mourer no vól bregues.

Sól respondre enseguideta:

«Lladra, si et pareix, Pepeta,

Lladra, pero no 'm mossegues.

CONSTANTÍ LLOMBART.

TRASCENDENCIA DEL CATALANISME

Com tot aconceixement que marca una etapa en la marxa de la civilització d' un poble, la renaixensa de nostra literatura no ha degut apareixer aislada y sense respondre al concert general d' ideas y de fets que caracterisan cada moment històrich.

La revivalla de las lletras catalanas no ha sigut mes qu' altre de las manifestacions ab que s' ha donat á coneixer l' esperit catalanista, que desde 'ls primers anys 'del present segle venia obrintse pas per entremitj de las ideas centralisadoras qu' alcansáren son mes alt grau de preponderancia en l' anterior. Si sa existencia se manifestá ja en lo terreno polítich durant la guerra de l' Independencia, si algunas espurnas ve-gérense brollar dels distints moviments ab que desde aquella grandiosa guerra ha vingut Espanya buscant lo centre de gravetat de son benestar nacional; com aquella aspiració era massa pura y enlayrada pera ser patrimoni exclusiu d' un partit, y enmotllarse á las exigencias d' escola, no pogué adquirir tot son desenrotllament fins que, calmadas las lluytas políticas, en l' art, las lletras y las ciencias trobá l' assahonat camp ahont sa llavor pogué donar abundosos fruyts d' avansament y de cultura.

Per aixó lo catalanisme s' ha revelat no solzament en la literatura, sino també en los demás rams de l' inteligencia, posanthi en cada hu lo sagell de sa activitat.

En efecte: ensemps que en la solemne festa en que 's restauraren los Jochs Florals s' enlassava la flayrosa garlanda de la tradició poética catalana, y en los teatres comensava á parlarse la llengua de casa, y las costums de la terra s' hi ve-yan representadas; mentres en llibres y en periódichs se procurava aumentar l' afició á la literatura pátria; allá, en aquells delitosos jardins, la musa Euterpe, vestint l' ayrós trajo de nostras pagesetas, entonava cants dolsíssims, y ab la llum de sa inspiració esbargia las boyras del amanerament y del convencionalisme en l' art musical. Y com sa germana la música, la pintura y l' escultura comensaren á cercar los motius

de llurs obras en los tipos catalans, en las bellas de nostras encontradas ó en los assumptos de l' historia pátria, en bonhora treta del oblit en que per tant de temps s' havia tingut.

Aquest moviment ha anat seguint ab tant bona sort, que avuy per avuy nostra literatura conta ab una munió d' excelents autors que donan continuament á llum obras y treballs recomenables; las produccions dramáticas catalanas s' han apoderat de l' inmensa majoria dels teatres, ja en las ciutats ja en las mes petites vilas; los compositors de música se complahuen en inspirarse en las cansons populars, adoptant la llengua catalana fins pera las pessas de saló; y en fl, en las exposicions de bellas arts veyem no solsament que la majoria dels cuadros ó esculturas son paisatjes ó tipos de nostra provincia, sino que molts vegadas los titols qu' ellas portan son trets d' alguna composició ó locució catalanas.

En lo camp de las ciencias ha trobat també eco l' idea catalanista, comensant per inclinar á nostres productos, y homens científichs á estudiar las fonts de riquesa de Catalunya, y á dedicarse despres á l' explotació de las mateixas.

L' agricultura, com á una de las mes propias de la terra, ha sigut objecte de la protecció especial d' una Associació que entre sos titols de gloria, conta lo d' haver mostrat sempre son amor á Catalunya. L' Institut agrícola catalá de Sant Isidro, despres d' haver mantingut desde fa alguns anys la publicació d' un calendari escrit en catalá, ahont s' exposan á la comprensió de totas las inteligencias los diferents rams de la ciencia agrícola, y 's donan á coneixer triadas composicions purament literarias; ha perseverat ab gran constancia en lo foment de aquella, ab lo satisfactori resultat que 'ns han donat á coneixer las exposicions regionals que ha celebrat y las generals en que ha pres una part principal; havent conseguit no fa molt en l' universal palench de la de Viena la mes honrosa distinció.

Aixis mateix las demes ciencias industrials y 'l comers han anat ensemps progressant, prenent un cert ayre de casa, y tendint sempre á aprofitar los elements de la terra pera desenrotllar la producció catalana, fentla distingir y anomenar entre las dels demés paisos.

Y aquest camí al veritable avansament no s' ha empres fins que hem comensat á estudiar lo carácter, las costums, las necessitats y 'l modo de ser de Catalunya; fins que recordantnos del alt grau d' esplendor á que havia arribat, hem fet lo ferm propósit de tornarla á ell malgrat tots los contratemps y totas las injusticias.

Veus aquí, donchs, com lo catalanisme no es solsament l' aspiració d' un grupo determinat d' individus ó d' un ram especial del saber; sino un nou impuls rebut per totas las fa-

ses de nostra activitat, y peñ tots los organismes de nostra vida pública.

Estas consideracions deurian tenirlas molt presentas los catalanistas literats, pera procurar donar á llurs obras una tendencia tant mes profitosa en quant ab mes eficacia pujan aquellas contribuir al foment de l' idea catalanista en los altres rams del saber humá. Sols aixís se conseguirá treballar ab éxit per aquella Catalunya, que á la hora que conreava las arts y 's delitava en las bellas lletras, ó s' aplicava al estudi de las ciencias y se afanyava en traure de la materia los inagotables tesoros que son digne guasardó de l' humana activitat; sols aixís si per desgracia estigués destinada á morir eixa gloriosa renaixensa de las lletras qu' es lo rasgo mes característich del catalanisme, restarian totas las demes manifestacions de la moderna civilisació de la terra pera anunciar a las futuras nissagas, sa pasada y gloriosa existencia.

A. AULÉSTIA Y PIJOAN.

Barcelona Setembre de 1874.

LOS ÁNGELS DE LA TERRA.

CONEGUTS BAIX LO NOM HUMIL DE

GERMANAS DE LA CARITAT.

¿Ahont van eixas donas
Atletas de la fé,
Ab humil compostura,
Ab aspecte modest?
¿Per qué mars irats solcan
Desafiant los vents,
Y afrontan la bravesa
Dels temporals desfets?
Heroínas com ellas
Lo mon no conegué.
Puig la conquista emprenen
De ignorats continents,
Sens monturas, ni eusenyas,
Ni helicosos trens,
Y portant sols per armas
En lo pit una creu.
Penas, trabulls pateixen,
Y fins fam, y fins set;
Petjan ab ferma planta,
La congelada neu,

O la abrusada arena
Dels mes incults deserts,
Sent sols lo fi admirable
De son cristiá ardiment,
Consolar al que pena
Y ab llum de amor intens,
Dissipar las tenebras
Del humá enteniment.

¡Oh! deixèu que ans que acabe
Ma regullosa veu,
Salude entussiasmada
Ab melódich accent,
Eixos cors amantíssims
Tan grans y tan perfets,
Que ja may altra rassa
Produhirlos pogué,
Puig tan sols pot formarlos
La Evangélica ley.

¡Oh! deixèu que á eixas donas,
A eixos ángels terrens,
Bese jo ab reverencia
La punta de son vel,
Puig qui tan gran se mostra
Gran respecte mereix.

Ellas esparramadas
Com las flors de atmetller
Que lo ventijol sembra
Per los incults esplets,
Per los llochs de penurias
De dolors, de flagells,
Hont la ignocencia plora,
Hont la horfandat pateix,
Hont la vellesa espira,
En desamparo cruel,
Per tot hont hi ha llágrimas,
Desditxas, sufriments
S' hi troban consolantllos
A eixos ángels del cel.

Com vol de útils abellas
Que dels romanins vé
Ab abundós depósit
De regalada mel
També van eixos ángels
Hont lo contagi esten
Los miasmas infectes
De son mortal alé
Endolsant l' amargura
Dels cors ab mel del séu.

Ellas en las batallas,
Colomets sense fèl,
A la mort desafian
Com á braus caballers;
Y no instinct sanguinari,
Ni fratricida intent,
Ni falsa gloria humana
Llurs passos condueix,
¡Ay no! d' ódis, venjansas
Ni ambissions saben res.....

Per ellas tots los homes,
Som germans, fills de Dèu,
Y per tots sacrifican
Sa vida y sos plahers;
Sols caritat las guia,
Caritat las sostén.
Lo mot de sa bandera
Sols caritat conté,
Sa lley es lo Evangeli,
Sas armas son poder,
Y d' eix modo escutadas
Penetran tot arreu,
Com esperits puríssims,
Com divins missatjers,
Per obrir amorosas
Ab las claus de la fè,
Las portas de la vida
Y las portas del cel.

¿Mes quin premi 'l mon dona á tant prodigi
De santa abnegació?

¿Quin monument ó estatua li dedica
La ingrata humanitat per gallardó?

Si al qui aniquila, destrueix y mata
Tants monuments alseu,

A qui tants consols dona y llum de vida

¿Quinas honras, quins premis reservcu?

Res, ni una fulla, ni una fulla sola
De mustigat llorer

Te per ellas lo mon que á garbas llansa
Als peus dels feros destructors guerrers.

Poch hi fa, tira avant, ánima pura,
Ta santa caritat

Te guanyats llors florits de eterna gloria,
puig sempre *al próxim mes que tu has aymat.*

M.ª JOSEPHIA MASSANÉS, VIUDA DE GONZALEZ.

BON ARTISTA.

Lo compte... presumia de molt entés en quadros y pintors.
Un dia Lluís XV contemplant una tela que representava
Crist clavat á la creu, li preguntá:

—De qui es aquest Crist?

—Oh! Vostra Magestat estar  de broma.

—Perqu ?

—Perque cal esser cego per no veure qu' es d' *Inri*.

CONSELL   LA DONA.

(Traducci  d' en Lab ila.)

Si tens desitjos, dona, de que 'ls homes
c ygan esclaus, per sempre en los teus brassos,
cadenas del amor,
  sos af lechs no 't rendescas f cil.
esquiva molt los seus cont nuos llassos,
y 't aymaran mellor.

Lo *inespugnable* al cor agulloneja,
y lo *dif cil* es la forta espuela
que alas don al corcer;
los *obstacles* ne son lo pesat llastre,
mes sense ell may ne va la carabela.
y d' ell ha menester.

Si 'l hom *demana* y al moment *al ansa*.
tras del r piti amor l' oblit acut
ab rapid s major:
quan sens lluyta se guanya la victoria,
oblida al inimich aixis vensut
soberch l' vencedor.

ENRICH CLAUDI GIRBAL.

FIRMESA. •

No 't p sme, Her clit, de aquest mon la infamia,
trantolls son propis que no sempre duran:
tras la tempesta sempre 'l sol arriba:

¿qué 't desespera?

Dius que com are may tans mals s' uniren:
en cada segle tal lament s' escolta
y 'ls que en un viuhen dels passats s' olvidan,
que pitjor foren.

Senyals m' indicas del dolor que ploras,
la sanch y llágrimas que la terra empapan
veig, y fins sento que lo peu s' enfonsa
de cendra en capas;

Veig, sí, l' hipócrita que, virtut clamantne
ab cor de pedra la injusticia ampara,
veig, si, l' impio que fins l' art desprecia
semblant ruinas..!

Ab tot, no penses que los vents s' emporten,
que may arrenquen la arrelosa planta
ahont naix y 's cria la veritat nua
consol dels tristos.

¿Tems que fins ella ha de morir..? Animat!
mentres estrelles nostres ulls contemplen,
ella esperansa portará á la vida:
no mor qui espera.

Tu creus que la hora de la mort ja arriba,
lo llamp seuyalas que á mon cap apunta...
Donchs be: si acertas—vull rahó donarte—
vinga 'l llamp, vinga.

En mitj de estragos nostres camps rodolen,
lo mon ne sia mar de sanch y llágrimas,
que si naufragi la veritat corre
¿viurer qué importa?

Al cor portantla, nostra boca, Heráclit,
fins que no puga cridará aclamantla,
y si mor ella, de ella prop cahémne
• junts á la fossa,

ANTONI DE BOFARULL.

HIVERN.

Caiga la nèu y enmortalli
á l' esmortuida terra:
en lo trist alberch del pobre
entri 'l fret per las escletxas...
Valdament la nuvolada
gris, per l' ample espay s' estenga,
amor mèu, no ha d' esmortuirse
dels nostres cors la foguera.

Jo 't vull, nina, en esta cambra
arredossada y ben tebia,
lo trespol ple de catifas,
las parets de draps cubertas;
á un cayre llasant espurnas
la llar de mármos encesa,
y al fons per veure al defora
las macissas vidrieras.

Lo gra de blat avuy grilla
cuberta de nèu la terra,
en los arbres sense fullas
la sava avuy se desperta.....
Tambè aquí enterrats, hermosa,
davant la llar qu' espurneja
com en lo blat y en los arbres
nostre amor veurem estendres.

Sentada sobre ma falda,
en mon coll ton bras de deesa,
tos ulls de foch esvahintse,
saltant la sanch en mas venas,
humitejant nostres llavis
del ví mes pur gotas férvidas,
la nèu que aquí 'ns te reclosos
endolceix nostra existencia.

¡Hivern! Trist hivern! Pèl pobre
mortalla de sa miseria,
pródiga font de delicia
pèl qui pot. bella nineta,
abrich y confort donarse
á redòs de sas riquesas,
que aumenta 'l goig dels qui gosan
lo contrast dels qui sufren.

Aixís parlava á una hermosa,
la nèu á borrallons queya,
á dintre vida y ventura,
á fora mort y tristesa.....

De sobte una ma en los vidres
ab grèu tremolor colpeja...

—Caritat—diu una pobra
—Caritat—ab veu que gela.

—Amor mèu diu ma estimada
¡Com tremola la velleta!
De sos anys ab la nèu blanca

la nèu que cau s' hi barreja.....
¡Qu' esta llar escalf l' hi done!
¡Qu' aquest ví la refrigere!
¡Qu' aquest contrast dels que gosan
no aumanti las sevas penas!

Los llabis de ma estimada
s' obrian com la poncella
de una flor que no 's mustiga
de l' hivern ab la cruesa:
per mi perfums amorosos.....
pèls pobres, dolsa tendresa.....
puig lo hivern ahont ells s' exhalan
hi esclata la primavera.

J. ROCA Y ROCA.

L' HORA DELS NINS.

Entre la fosca y la llum de la tarde, quan la nit s' acosta hi ha un moment de descans en lo treball del dia, que 'ls pares anomenan: *L' hora dels nins*.

Sento soroll de peuetes sobre de lo meu estudi, lo soroll d' una porta que se mitx bada y veus despres argentinas y suáus.

Desde la meva cambra veig com baixan corrents l' ampla escala de la casa la seria Alicia, la riallera Alegria y Edita dels cabells d' or.

Enrahonament escolto, quietut aviat per la vivor de llurs ullets, entench que totas plegadas traman com me podrán sorprendrer.

Depressa saltan per l' escala, passen lo pati corrents y per tres portas que se troban sense guardas atravessan las parets do mon castell.

Se enfilan dalt de la meva torre y en los brassos y en la esquena de la cadira s' hi arrapan; si vull escapar me voltan y no sembla sino que estiguian en tot lloch

Se 'm menjan quasi á petons; los seus brassets me entrellassan y me recordo del bisbe de Bingem ficat dins de la torra del Rhin.

Vos penseu, malfactors d' ullets blaus, que perque haveu assaltat la muralla y perque tinch blanca ja la barba, no 'm trobo ab forsas per lluytar contra tots vosaltres?

Vos tinch cuasi en una fortalesa y de ella no 'u surtiréu: vos haveu ficat ja fins á lo mes fons y vos trobeu á la rodona torra de lo meu cor.

Allí vos quedareu per sempre, per tots los dias y fins y tant

que las parets caygan enrunadas y que se tornin en pols altra volta.

(Traduit del inglés de Longfellow.)

F. MIQUEL Y BADIA.

LA FESTA MAJOR DE SANT ANDREU.

A D. RAMON PICÓ Y CAMPAMAR.

I.

Sant Andreu de Palomar
N' es la vila mes galana
Que 's veu del cap del Besós
Fins á 'ls serrals de Moncada.
¡Si 'n voleu de rics pagesos,
De masías ben paradas,
De bordegassos vermells,
Y noyas de finas galtas!
Bé n' hi plantan de vinyets;
Bé n' hi sembran de mojudas:
Verdejan los regadius
Y 'ls fruyterars se regalan.

Las ninetas ne fan puntas
Lo coixinet á la falda:
Quetrich, quetrach los boixets
Pe 'ls dits entrenantse ballan.

Los fadrins, la manta al coll,
Al bras la lluenta fanga,
Lo cantiret á la má...
Cap al tros com unas daynas.

Mentres las donas endressan,
Y las llocas escataynan,
Bategan las bregadoras
Esclafant los brins del cánem.

Bona vila es Sant Andreu
Si no falta feyna y aygua!
Bona vila ne seria
Si tant no s' hagués mudada!
¡Ay vila de ma naixensa
Com t' anyor' eixa diada!

II.

Avuy es festa major,

Van y venen las tartanas;
De colors grochs y vermells
Totas van de fresch pintadas.

Los cavalls ne duhen flochs
Ben guarnits de seda y llana,
Y las mulas dels pagesos
Com llamps á la marxa passan.

Mocadors trahuen las ricas
Ab plateyons y amples randas,
Gipons de seda y vellut
Y faldillas viroladas.

Las barretinas vermellas
Y las arrecadas llargas,
Pe 'l mitj dels gambetos negres
Com las rosellas s' escampan,

Corréu, minyons, aviat,
Baixéu al ball de la plassa,
Que la música se 'n torna
Y ja es feta la passada.

Miréu com hi vá 'l Rector
Y al costat lo Senyor Batlle,
Lo doctó y devant lo nunci
Esbarriant la canalla.

Mi Senyora la marquesa
Vá darrera ab altres damas
Y dels portals se las miran
De cap á peus mentres passan.

¡Ay vila de ma naixensa
Com t' anyor' eixa diada!

III.

A plassa á l' entorn refilan
Sachs de gemechs, corns y flautas,
Y la gent guayta 'ls ramells
De flors totas d' or y plata.

A empentas se fa fer lloch
Lo floret de fadrinalla;
Las jayas que portan ret
Signan als que millor dansan.

Pren cadascú sa parella
Donantli un ram d' or ó plata.
Qui millor pot: callan tots
Y romp la primera dansa.

Cada cop que giravoltan
Las fadrinas per la plana
Si enlluernan los ramells
Lluen mes sos ulls encara.

Cualcún gelós s' enretira
Per no ferne trasmudansa
Masegant la barretina,
Darrera 'l rengle d' espatllas.
Mes lo vent de Monseny bufa;
L' ombra pe 'l Besós s' escampa
Y de la plassa s' allunyan
La música y las riallas.
¡Ay vila de ma naixensa
Com t' anyor' eixa diada!

IV.

¡Ay Sant Andreu ¿qué n' has fet
De tas antigas usansas?
Ni ab lo vestit te conech,
Ni te sé enténdrer quan parlas.
¿Ahont son tos honrats pagesos
Qu' á Deu y al Rey respectavan?
¿Hont son tas donas humils?
¿Hont es ta vellesa santa?
¿Qué n' has fet de tas masías
Ahont creixía la maynada
Reptant los pares als fills,
Y los fills honrant als pares?
Ni trobas portal al temple,
No 't recorda ta paraula,
Ni ja saps honrar als prous,
Ni tems del jutge la vara.
Traballas, mes ta riquesa
No fruyta perque no es sana;
Ni servas los vins d' antany,
Ni deixas las golfas rasas.
Ab la remor dels plahers
Y ab lo brugit de tas máquinas
Lo greu crit de la conciencia
Dintre ta orella s' apaga.
Lo vici t' rosega 'l cor.
Lo dupte t' rosega l' ánima
¡Ay vila de Sant Andreu,
Qui te vejés retornada!

J. LLUIS PONS.

Palma 5 abril 1873.

Si vols arribar com á jove puja com á vell.

—«¡Plorant n' estàs, amor meva!..
¿Qué 't dóna pena, mon Bè?..»
—«¡Ay!.. ¡veure 'ls pecats dels homes!..
¡ay!.. dels homes, lo desdeny!..»

—«¡Oh amor de l' ànima;
del cor, l' encís!..
ans de que un sol pecat fassa...
ans vull morir!..

«Que 'l morir per tu, m' es vida;
la vida, sens tu res val....
Vingan creus, treballs y penas,
que per tu, 'm moro... gosant!..

«¡Ma bella rosa
de grat olor;
¡ay!.. aqueix mèu cor inflama,
de pur amor!..»

Així *canta*, ab veu plorosa.
l' infantó: pus, si bè gosa,
quanell véu
de Jesús la hermosa cara:
pensa 'l trist!.. que ja 's dol, ara,
per la Creu!....

¡N' es de gloria, d' alegria,
pera tots ben fortunada,
celestial:
clara, hermosa com bell dia,
eixa *Nit* tan desitjada
de *Nadal!*..

JOAN SITJAR Y BULCEGURA.

(La Bisbal, 1874.)

EN L' ÁBUM

DE

D. RAMON PICÓ Y CAMPAMAR.

Las llágrimas dels quinze anys
Son gotas d' aygua florida,
Com mes sovintet se banyan
Mes y mes los ulls 'ns brillan.

Espinas son las dels trenta

Qu' endolen las pobres ninas
Ab un dol que may se trahuen
Per mes que 'ls duri la vida

Mas, ay Deu, las dels quaranta
Creman lo cor, son matzinas...
Ulls cansats, mirem al cel,
Que la terra es massa trista.

VICTORIA PENYA DE AMER.

NOSTRES POETAS.

Comensem enguany una sèrie de noticias biogràficas de poetas catalans segurs de que nos ho agrahirán nostres llegidors satisfent al mateix temps lo desig d' alguns que ja d' anys están pregantnos fem una col·lecció biogràfica dels millors autors de la terra nostra, treball en lo qual nos ocupém ja fa temps, si be en llenga castellana y ab major estenció de la que pensém donarli en las planas de la publicació present.

I.

GERONI DE ROSSELLÓ:

(*Mestre en Gay Saber.*)

Recordem perfectament que allà pels bons temps de nostres Jochs florals, un any al obrirse 'l plech del guanyador del *Lles-samí*, quedá tothom sorprés, donchs lo nom que s' acabava de llegir era quasi desconegut per la gran majoria dels que la Sala de Cent ocupavan. Un any després un dels Senyors Mantenedors llegia una composició premiada ab la *Flor natural*, del mateix autor; la poesia 's titolava «*Lo castell de l' armonía.*» Ningú l' ha oblidat may mes aquest títol y ell va fer aquell dia lo nom de un de nostres millors poetas, poeta que en lo mateix any guanyava lo títol de *Mestre* emportantsen d' un plegat dos premis. Aquest poeta era en *Geroni de Rosselló*.

Nasqué en la Ciutat de Palma de Mallorca, de D. Jaume Rosselló y D.ª Maria Gayetana Ribera, lo dia 31 de Janer de 1827. Seguí los estudis de filosofia en lo Institut Balear y las lleys en la Universitat de Barcelona, en la qual rebé 'l grau de llicenciat en dret. Desde llavoras ha exercit constantment la professió d' advocat en sa ciutat natal, havent meresent esser nomenat Regidor del Ajuntament de Palma, Conceller y després

Diputat Provincial de las Balears, qual últim càrrech avuy desempenya, y advocat de Beneficencia de las mateixas, y la honra d' ésser condecorat ab la real y distinguida Orde de Carlos III. Desde sos primers anys mostrá gran afició á la historia y literatura y la asídua lectura de los autors clássichs així nacionals com estrangers, formaren son sentiment poétich y li donaren lo bon gust y erudició de que tan plenas son sas obras poéticas. De 1843 data la primera publicació de sas composicions métricas y desde aquella época son molts los articles y poesías que han vist la llum en los periódichs de sa nativa terra.

Mes cal dirho: cap d' aquellas poesías li haguera donat lo nom que te. tan cert es que 'l poeta may canta millor que quan ho fa ab la llenga que ha après de noy, ab la llenga de sa mare, ab la de sa patria. Per en Rosselló com per tots los poetas catalans la llenga fou lo primer esgrahó del temple de la gloria y la novetat, inspiració, naturalitat y energía á doll brollaren de sa ploma. *Lo castell de l' armonia* sempre será citada per la crítica imparcial com una obra rica d' inspiració y perfecta.

En 1853 publicá sa primera obra ab lo títol de *Hojas y flores*, aplech de unas castellanias. En 1857 en Madrit, los *Ecos del septentrion*, que després formaren part de la mes important publicació titulada *Baladas*, colecció en sa major part de poesías caballerescas, que vejé la llum pública en Palma.

Quan las literaturas provincials, com responent á una sola veu, comensaren á eixir de sa alletargada vida, fou Rosselló un dels que mes aviat s' hi dedicaren y en 1859 publicá sas *Obras rimadas de Ramon Llull, escritas en idioma catalan prozensal*, y mes tart la *Biblioteca Luliana* en dos tomos que no s' ha publicat encara, per haber sigut depositada per orde del Govern en la Biblioteca nacional. Emperó quan guanyá l' alt puesto que avuy en las lletras ocupa, fou quan se posá á lluytar en los Jochs florals guanyant ja desde sos primers anys en 1861, lo premi extraordinari, del gessamí de plata per sa poesia *Madona Violant* y en lo següent de 1862 los ordinaris de la flor natural y la englantina d' or, per sas respectivas poesías *Lo Castell de l' armonia* y *Lo rey Conqueridor*, en llenguatge antich aquest últim, del que tan coneixedor y destre n' es, á consecuencia de lo qual li fou espedit en lo propi any 1862 l' honorosíssim títol de *Mestre en Gay Saber*; en lo mateix certámen tingué vots per la joya de la Viola d' or y argent sa poesia religiosa *L' almoyna y la religió*, que fou après objecte de una menció especial y extraordinaria. En 1863 meresqué ser mencionada una altre poesia seva titulada *Lo pelegrí* y en 1864 premiada ab lo gessamí d' argent sa altre poesia *La torre del Misteri*, essent de advertir que aquesta última ho fou ab lo pseudónim de lo Cansoner de Miramar que l' autor de que tractem

devegadas usa; y es tal la consideració que en la mes popular institució nostra gosa, que ha sigut elegit Mantenedor dels Jochs florals en l' any 1865 y President en los de 1873.

En lo referit any 1862 doná á llum *Lo joglar de Maylorcha*, colecció molt notable de romansos, calcats sobre la historia de Mallorca, que á lo mérit de las composicions reuneix lo de esser tots escrits en llenguatje catalá dels sigles XIII y XIV.

Posteriorment ha publicat en dos series de Poesías castellanas y poesías catalanas respectivament una obra ab lo títol de *Poetas de las Islas Balcares*, l' any passat una altre ab lo de *Flors de Mallorca*, y te á punt de publicar la de *Lo cançoner de Miramar*.

MESTRATGE EN GAY SABER,

Lo guanyá l' any 1862.

PREMIS ORDINARIS.

Lo castell de l' armonía. (Flor natural, 1862.)

Lo rey conqueridor. (Englantina, 1862.)

PREMIS EXTRAORDINARIS.

Madona Violant. (Llessamí de plata 1861.)

La torre del Misteri. » » » 1864.)

MENCIONS.

L' almoyna y la oració. (1862.)

Lo pelegrí. (1863.)

OBRAS PUBLICADAS PEL MATEIX AUTOR.

Obras rimadas de Ramon Llull. (1859.)

Lo Jotglar de Maylorcha. (1862.)

Flors de Mallorca. (1874.)

II.

ADOLPH BLANCH:

(*Mestre en Gay saber*).

Encara que de pares catalans, D. Joan Blanch y Prat y donya Manela Cortada y Termens, nasqué lo poeta que 'ns ocupa en la ciutat d' Alicante lo dia 11 de Janer de 1832. Mes com aixó fou accidental, en la nostra ciutat seguí los estudis de fi-

Iosofia y lleys fins á rebrens d' Advocat que avuy per honra del foro catalá continua-exercint.

Deixeble en sós primers anys del inolvidable D. Pau Piferrer, meresqué d' ell tal predilecció que ja desde luego fou son ver-dader amich y mes de quatre voltas se 'l hauria vist per la Biblioteca de San Joan, lloch de sas citas en amigable compa-nya, esplicant l' un los plans de sos dramas y altres obras en projecte y llegint lo altre sos primers ensaigs poétichs que ab tota dolsura y amor lo primer corretgia. No es estrany, donchs, que á la sensible mort de Piferrer á qui tan ploran las lletras catalanas, succehida lo dia de S. Jaume de 1848 lo poeta que 'ns ocupa, perdent en un dia amich y mestre, reboisés de tris-tesa son cor y llensés á la estampa sa primera poesía que ve-jé la llum pública en lo *Diari de Barcelona*. Obligació hi te-nia.

Desde llavoras n' aná publicant d' altres, també com aque-lla en la llenga de Castilla, datant no obstant ja son primer vers catalá del any 1850, que despres en 1854, ab lo titol de *¡Tornau!* posá en son llibre titolat *Fuegos fatuos*. Sas mes im-portants publicacions á mes de moltas traduccions y articles literaris que seria llarch d' enumerar, son la *Historia de la guerra de la Independencia*; *Historia de la Ciutadela* y *Del castell de San Joan de Tortosa* que forman part de la obra *Prisiones de Europa*; una novela titulada *¡Las pobres!*; lo *Diccionari de Lobernia aumentat* y la *Gramática catalana* ab colaboració del conegut y estimable escriptor D. Anton de Bofarull, á qui pro-fessa un entranyable carinyo.

Defensor de la protecció á la industria nacional la llarga sé-rie d' articles económichs publicats vint anys ha á la *Revista industrial* li valgueren en 1857 lo titol de *Soci de mérit* del Institut industrial de la present ciutat y que se li confiés per lo Foment de la producció nacional la Direcció del Diari, y ara Revista d' aquest nom desde l' any 1869 y desde un any arrera la Secretaria d' esta important Associació.

Ja desde la restauració dels Jochs florals, prengué part en ells, mereixent desde luego, en lo primer any, de 1859, lo premi ordinari de la Viola de or y argent per la poesía *Amor á Deu* y lo segon accésit de la Englantina per la poesía titulada *Lo sacrament de En Pere III*. En lo certamen de 1867, guanyá lo premi ordinari de la Englantina d' or per sa poesía *La veu de las ruinas*, 'l segon accésit de la Viola per sa poesía anomena-da *L' ánima enamorada* y 'l premi extraordinari de la Cigala d' argent per *Lo Derrer Rey de Mallorca*; y en lo de 1869 guanyá lo premi també ordinari de la Flor natural per sa poesía *Lo castell feudal*, essent proclamat en la mateixa festa Mestre en Gay saber per haber obtingut los tres premis ordinaris que marca 'l reglament, sent per ara l' únich mestre que te tots tres premis diferents. En lo segon any de la restauració de dits

Jochs florals fou elegit Mantenedor Secretari, en lo any 1865; Mantenedor y President en lo de 1869.

Ha guanyat premis també en los certámens de Lleyda y Mallorca y es soci de la Academia de Bonas lletres de Barcelona y altres corporacions científicas.

MESTRATGE EN GAY SABER,

Lo guanyá l' any 1868.

PREMIS ORDINARIS.

Amor á Deu (Viola 1859).

La veu de las ruinas (Englantina 1867).

Lo castell feudal (Flor natural 1868).

PREMIS EXTRAORDINARIS.

Lo Darrer rey de Mallorca (Cigala d' argent 1867).

A Mallorca (medalla de plata.—Certámen fet á Palma).

ACCÉSSITS.

Lo sacrament d' en Pere III (any 1859).

L'ánima enamorada (any 1867).

III.

VICTOR BALAGUER:

(Mestre en Gay saber).

Nasqué aquest poeta lo dia 11 de Desembre de 1824 en la present ciutat de Barcelona, en la qual cursá la filosofia y lleys. Son geni poétich se desarrollá en mitg del entussiasme de la época romántica de la que ne prengué bastant, llensantse ja á la edat de catorze anys á escriure un drama de la dita escola, que ab lo títol de *Pepín el jorobado ó el hijo de Carlo Magno* se representá en lo teatro del Liceo en lo convent de Montesión; en 1843 escrigué un altre drama *D. Enrique el dadivoso ó tercera parte del Zapatero y el Rey*, que fou representat en lo Teatro Nou, avuy Plassa Real; y posteriorment altrás obras dramáticas titoladas: *Al toque de la oracion*, *Bandera contra bandera*, *Vifredo el velloso*, *Juan de Padilla*, *Un corazon de mujer*, En 1830, *Una actriz improvisada*, *Cosas del dia*, *Los amantes de Verona ó Julieta y Romeo* y *Yagonb el sarraceno*. traducció de Dumas, y nombrat poeta successivament del tea-

tro del Liceo y Santa Creu, va traduhir y arreglar nna infinitat de obras dramáticas sent Director de la galeria dramática *Joyas del teatro*.

Estudiant, prengué part en la redacció del *Hongo* y despres en *El laurel*, *La lira de oro*, *El genio*, *La violeta de oro*, *El entreacto*, *El teatro* y altres, alguns d' ells de Madrit; en 1847, fundá lo diari *El Catalan*, que ja desplegó la bandera lliberal y catalana, que mes tart havia ab tan entussiasme de seguir lo seu director; aixís mateix colaborá en *El Constitucional*, *El popular* y *La antorcha* y en 1850 entrá á formar part de la redacció del Diari de Barcelona, en la que tanta popularitat va adquirirne. Encara tothom recorda ab gust las revistas setmanals que hi publicá ab lo pseudómin de Julia, las *Leyendas de Montserrat*, *Una expedicion á San Miguel del Fay*, *Lluvia de Mayo*, *La guzla del Cedro* y altres novelas plenas totes de poesia, que despres s' han publicat en llibres. En aquesta época escrigué sas obras *Los frailes y sus conventos* y *Junto al hogar* y va obrir una cátedra de literatura quals llissons imprimí ab lo títol de *Conferencias de literatura* y una de historia catalana en la societat filarmónica y literaria que titulá *Bellezas de la historia de Cataluña*. L' Ajuntament de Barcelona 'l nombrá *Cronista de la ciutat*.

Despres de la revolució de 1854 en la que hi prengué part, fundá 'l diari polítich *La Corona de Aragon*, del qual despres se separá fundant en companyia del escriptor catalá D. Lluís Cutchet *El Conceller* ab la mateixa idea política y catalana que aquell.

En 1856 meresqué la honra d' ésser anomenat comissionat per la Junta de comers de Barcelona pera passar á Madrit y al cessar en 1857 lo *Conceller*, va escriure sa obra *La libertad constitucional* y despres l' *Amor á la patria*, *Guia de Montserrat*, *Guias de los Ferro-carriles de Cataluña* y altres.

En 1857 y en el *Conceller* publicá per primera vegada poesias en catalá essent la primera la Oda *A la Verge de Montserrat*. En 1859 al tractarse de restablir los Jochs florals fou un dels set poetas anomenats per l' Ajuntament com á Mantenedors del certámen y en 1861, habent guanyat un premi en los Jochs florals, de Valencia, del any 1860, per la poesia *Ausias March* fou proclamat Mestre en Gay Saber. Los premis que te guanyats en los Jochs florals son una Englantina d' or per sa poesia *Los voluntaris catalans* en l' any 1860 y lo premi ordinarí de la Englantina d' or per sa poesia *Lo cap den Armengol d' Urgell* y lo extraordinari d' un cuadro per la titolada *Lo 13 de Mars de 1461*, en lo següent any 1861, y los accéssits següents: un de la flor natural per sa poesia *Albada*, en 1860 y un de la Englantina per la titolada *Lo rey del mar* y un altre de la Viola per la *Campana del Arc Maria* en 1861. Ha sigut Mantenedor en 1859 y 1863, Mantenedor secretari en 1852 y

President en 1868 en que doná gran pompa á la festa convidant á ella á los poetas Provencals y castellans.

Publicá luego de ser Mestre un tomo de poesías catalanas ab lo títol de *Lo trovador de Montserrat*, y havent passat á Italia com á corresponsal del diari *El Telégrafo* en la guerra comensada per Italia y Fransa contra Austria publicá sas *Eridanas* ó cants de Italia. Al tornar los Voluntaris catalans de la guerra de Africa, fou elegit pera regalárloshi una corona causant gran entussiasme sas poesías.

En 1861 fou elegit diputat provincial per lo districte quart de Barcelona, essent reelegit en 1863. En aquest temps va escriure sa *Historia de Cataluña* y en la mateixa época fou anomenat moltes vegadas per lo partit progressista per varias importants comissions, algunas d' ellas molt árduas, al mateix temps que honoríficas. No per aixó olvidá la literatura, y publicá uns *Estudios políticos*, una colecció de llegendas, y novel·las referents á cosas de Catalunya ab lo títol de *Cuentos de mi tierra*, una serie de articles històrichs en lo dit periódich lo *Telégrafo* y sos mes importants dramas *D. Juan de Serrallonga* y *Ausias March*. Després se encarregá de la direcció del segon tomo del notable periódich la *Revista de Cataluña*; en 1866 va donar á llum sa obra *Las calles de Barcelona* y un nou tomo de poesías titulat *Esperansas y recorts*.

Habent anat á estudiar la guerra de Italia y Prusia contra Austria, per las vicisituts políticas de nostra terra tingué que quedarse á l' altre part de la frontera, y habentse fixat á Avinyó rebé una acullida cordial y entussiasista dels Felibres ó poetas de Provensa, prenent part en totas sas festas y sent verdaaderament distingit y apreciat: allí escrigué moltes poesías en Provencal y ab ellas y altres de catalanas formá un llibret titulat *Lluny de ma patria*.

En 10 de Janer de 1868 va comensar la publicació de un periódich bisetmanal titulat *La Montaña de Monserrat*, sostenint com sempre sa idea catalana. Y habent pres part á la revolució de Setembre de 1868 pel destronament de D.ª Isabel II després d' ella ha ocupat los mes alts puestos en política, essent Diputat á corts, Director de comunicacions y Ministre de Foment y de Ultramar. Ab tot y aixó, apesar dels grans quefers que donan los cárrechs que ha ocupat, no s' ha olvidat de la terra y acaba de donar llum en un elegant volum, sas *Poesías complertas*, obra important baix mes de un concepte.

MESTRATGE DE GAY SABER.

Lo guanyá l' any 1861.

PREMIS ORDINARIS.

Lo cap del compte d' Urgell (Englantina d' or 1861).

PREMIS EXTRAORDINARIS.

Los voluntaris catalans (englantina d' or 1860).

A Ausias March (englantina d' or 1859, certámen de Valencia).

Lo 13 de Mars de 1461 (1361).

ACCÉSSITS.

Albada (1860).

Lo rey del mar (1861).

La campana del Ave Maria (1861).

Lo sach del gemechs (1864).

Las cinch diadas del amor (1864).

F. MASPONS Y LABRÓS.

LA CANÇÓ DEL MOLINER.

1.

Cascú á casa seua
Sap lo qu' ha mester,
Duysme blat per moldre
Que so moliner.

Jo de enfarinarme
Be sop' y bé din',
Y 'ls parroquians diuhen
Que molt m' enfarin.

Que diguen, que cantin:
Res va á son endret
Y volen que hi vaja
Lo molineret!

2.

Mas fent ma farina
Se m' ha 'l cor nafrat,
Y 'm sembla que 'l tinga
Massa enfarinat.

Y 'l cor me gemega
Y 'm diu tot perdut:
Traume eixa farina,
Torna 'm la salut.
D' infant ja m' ho deyan,

Ho hagués escoltat,
Que sols aprofita
Lo pa ben guanyat.

MIQUEL V. AMER

EPISSODI.

En temps del rey en Jaume, un soldat (com diriam ara) feu un acte de valor tan notable, que va ser presentat pel seu capdill al rey.

Aquest se 'l mirá de fit á fit y despres li va dir:

—Y be qué vols: jo 't vull premiar. ¿Qué te estimas mes? Eixa bossa plena d'or (y n'hi ensenyava una) ó que 't fassa franch de servey de guerra?

—Senyor rey, contestá 'l brau, ni una cosa ni altra?

—Donchs ¿qué vols?

—Ser adalit.

—Oh! perçó ets massa jove encara, diguéli lo rey.

—Si no mes es per aixó, ja me 'n podeu fer desseguida, porque en lo nostre exércit ab prou feynas se arriba á ser vell.

EPIGRAMAS.

(Escrit passant per una terra que 'ls caragolavan bastant retorts.

I.

Pus que l' esment no m' enganya,
te 'l diré; pero... endevina:
¿Fou entre gent de montanya,
de la plana, ó la marina?....

Era en temps de *la Gloriosa*,
quan se feyan eleccions;
y així, en conversa amistosa,
ne parlavan dos minyons:
—«Al tèn poble, ¿á qui voteu?..
—¿Y aixó no sabs. Salvador!..
Allí tothom vota á Dèu,
menos lo senyor Rector.»

II.

UN ALTRE?..

—«Pep: ¿qué es lo món?»—un mestre preguntava á un noy qu' examinava.

Y 'l noy, gratantse 'l cap,

respongué:—«¡Aixó ray!.. Tothom ho sab.

—«Donchs, digas: ¿qué es lo món?.. Ala!.. enrahona.

—«¿Lo mon, diu!.. n' es lo mascle de la mona.»

TOMÁS BOSCH.

LAS CLASSES MITJANAS.

Mòlts creuen que las classes mitjanas són, en nostre temps y en nostra desgraciada nació, una víctima *inmaculada* de las inferiors; y jo penso que, subjectes á las lleys providencials, no fan aquellas sino *trobar la pena del seus excessos*.

Las classes mitjanas, treballant (al apoderarse de la direcció política de la societat) en profit propi. han *despullat* (aixó sí, baix formas legals) á la Esglesia Católica. en Espanya, de sa propietat; quan sols podian y devian evitarse los máls resultats de la organisació d' aquesta, modificantla, corretgint sos vicis reconeguts, ab acort d' aquella. Ellas han establert disposicions, ab las quals volian y podrán *despullar* á la antiga noblesa de casi tots los seus béns, sempre que cregan arribada la oportunitat. Ellas, ara mateix. han *despullat* á las Seus, ó Esglesias diocesanas, de sos tresors artístichs. y, fins á las Parroquias, dels *camp dels morts*, de los seus cementiris, *secularisantlos*. Ellas, no sols han fèt quant acaba d' expressarse, constituídas en poder, en l' ordre polítich. (*explotant*, á més, sempre 'l país, en lloch de governarlo,) sinó que, dintre de l' esfera *económica*, convertidas en companyías de *crédit* y empresas de ferro-carrils, han *estafat*. fins al pobre, sas suhors. Ellas, en fi, en l' ordre moral. per acabar ab lo poder social dels clergues, han predicat per tot arreu contra 'l Catolicisme, deixant ben conreuada la terra pèls que predicán, ara, contra Dèu.

Se dirá que sols han fèt tot aixó, y *mòlt més*. una part d' eixas classes mitjanas. Es vritat: pero la restant, plena de temor, es á dir, d' *egoisme*. faltada de virtuts, *buyda de caritat*, s' ha retret de la política *per gosar en pau de sas comoditats*; sens voler véurer que las qüestions políticas, no son sino una

mera forma de las qüestions socials. Per aquell temor, 'en lloch d' oposarse al progrés del mal, s' ha fèt cómplex dels malfactors.

No obstant, encara hi ha remey, perque encara hi ha Providencia. Pero, ¿ahont es aquell?... ¿Ahont trobarem la desitjada pau, lo segur, lo ben sentat ordre?.. No 's trobarán pas, no 'ls gosarem, *may*, aplicant ni deixant aplicar, per sistema, lo dur y humiliant *fiut* á la esquena dels que constitueixen las classes inferiors, corrompudas per las mitjanas. Aixó no fa més qu' establir un terrible cércol viciós. Lo despotisme, en totas sas formas, porta sempre l' anarquia.

Aquella part, menos mala, de las clases mitjanas, qu' es encara la més numerosa y la més rica en bèns y en saber, deuria fèr un gran esforç per recobrar sas antigas virtuts cívicas, procurant reconstruir, cada qual dels que la componen, dintre de sa consciencia y en son cor, lo més ample y sólit fonament d' ellas, lo fonamet religiós, la *Caritat*, y ab aixó, recobriria la major part del poder en la societat, *d' un modo permanent y en benefici de tots*; ja que, á causa de sas virtuts, (no obstant de que no poden, per ara, tenir basa tan ferma com en nostra Espanya), de sa ciencia y sas riquesas, y per lo cumpliment dels seus debers socials, vuy dia la conse rva encara en las seusas mans, aqueixa major part de poder: en sa societat, la distingida y laboriosa classe que s' en diu *aristocrúcia inglesa*: busque, alashoras, recobrada tal influencia, una organisació política qu' *impedesca sos excessos al estat*, limitant eixa omnipotencia que 'l mateix ha adquirit disolent totas las altrás col·lectivitats políticas, *fins la familia*, qu' es *la primera, la originária y fonamental* entre ellas; y la trobará, *en sas basas essencials*, sense anar á Suissa, dintre de nostra Patria y sens deixar sa *tradicional forma monárquica*, en la antiga *federació aragonesa* (á la que deuen lo vigor qu' encara 'ls distingeix, los pobles que la componian), y en lo que encara existeix de la *federació dels Vascos*, de aquestos pobles tan ditxosos y ensemps tan lliures, entre 'ls restants d' Espanya, que 's troban tan desgraciats y tan oprimits pèl *despotisme unitarista*.

Ja ho sè; un pot en aixó equivocarse: pero, en lo que no s' hi erra, es en *tenir se* y ab *ella* buscar remey; perqué la *Fe*, filla del cel, salva sempre 'ls individuos y 'ls pobles, com l' escepticisme y la desesperació los perden y aniquilan, sempre.

La Bisbal, octubre de 1869.

JOAQUIM SITJAR.

ESDEVENIDOR.

Tota literatura vigorosa, tota literatura que gose de vida pròpia, tè un objecte polítich, moral ó social.

La *nostra*, la *atalana*, porta un gran objecte, porque es, ensempe, moral, polítich y social; á saber: la *regeneració del poble catalá*, del qui la disolent y corruptora tirania unitarista, per ell en tant temps suferta baix totas sas distintas y conseqüents formas, ha minvat, forsa, desgraciadament, lo natural vigor y las virtuts que 'l caracterisan; y, á més, *per completar y afiansar* tan bona obra, la *restauració de la Patria catalana*, dintre de la nacionalitat á que naturalment aquell pertany, per sas relacions històricas y 'l territori que ocupa; dintre de la nacionalitat *Espanyola*.

JOAQUIM SITJAR.

La Bisbal, 2 d' agost de 1874.

LA FLOR BLANCA.

Al peu d'una fonteta
Voltada d'olivers
Va náixe una floreta
que un floch de neu pareix.

Lo sol li dona vida,
La font vida y frescó,
La gronxa l'aura pura,
La besa 'l papalló.

Mes ¡ay! de la floreta!
L'agost aixut y ardent
Secantli la fonteta
Frescó y vida li pren.

Y aquella papallona
Que tant la va estimar,
Al véurela tan mústiga
Ben tost la va olvidar!

¡Pobre floreta blanca!
Retrato ets del meu cor:

Tu mors per falta d' aygua,
Per falta d' amor jo.

Mentres mon pit respiri
Mos plors te regarán
Y quan la mort ne vingui
D' eix mon á deslliurám
Ma ánima y t' aroma
Al cel s' en pujarán.

AGNÉS ARMENGOL DE BADIA.

Barcelona 4 Agost 1874

LOS DOS PASTORS.

Som al camp y á l' hora de fer lo dinar los pastors.
Un pastor, des del fons de la vall, crida al altre {qu' es dalt
de un turó:

—Eh! Boy ¿de quin pa vols que fassi las sopas, del teu ó
del meu?

Y en Boy li respon.

—Del teu, Nasi, que ab lo vent que fá no se sent res.

LO PLAT DE FUSTA.

FÁULA.

Un cert home va envellir,
y com mes los anys venian
mes las forsas li fujian,
y al fi no 's pogué tenir;
y per causa de l' edat,
y del pols molt tremolós,
aixins que menjava, dos
tot seguit feya del plat.
Per sabut deixo á una banda
del modo com ell posava
las estovallas: vessava
casi sempre la vianda.
Lo seu fill, cansat d' aixó,

y qui es el vell olvidant,
diu cremat: «—D' aquí endevant
menja 'l pare en un recó.
Tanta trencadissa asusta
y mes no 's pot aguantá;
avuy mateix menjará
lo pare en un plat de fusta.—»
En compliment del manat
al pobre vell se donava
un plat de fusta, y menjava
en un recó, com llensat;
y aixó durá fins que un dia
observá 'l fill, un petit
que ho era seu, molt aixerit,
un tros de fusta tenia;
y encara que de poch's anys,
treballava per trencarla,
y en trencarla y arreglarla
fixava los seus afanys.

—«¿Qué fas? pregunta al xicot:
«¿Qué 't proposas? ¿qué barrinas?—»
y 'l seu fill:—«¿No ho endevinas?»

li respon tot palpissot,
y ab lo dit posat al llavi:
«un plat de fusta, porque
quan tu serás vell, faré
que hi menjis com ara l' avi.—»

Se cremá al sentir aixó
lo seu pare tant y tant
que va á pegá, y tremolant,
lo nin crida ab un gran pló:

—«Com veyá que al papa teu
li donavas semblant plat,
jo ferne un per tú he pensat,
perque tú ets lo papa meu!»

Calla 'l nin; lo pare pensa:
al seu fill dona un petó;
del avi se 'n va al recó.

pren lo plat de fusta y 'l llensa;
y ab conmoguda paraula
mana, com un desagravi
que en endevant tinga l' avi
lo lloch preferit á taula;

y ho mana, porque repara
que es exacte y ben segú
«que 'l fill se portará ab tú
«com tú 't portis ab lo pare.

«Si ets bon fill, bons fills tindrás,

«lo teu exemple apendrán,
«que es molt vritat lo refrán:
«tal farás, tal trobarás.»

TEODORO BARÓ.

LAS BESTIAS DEL COMÚ.

Baix un nóm menys reverent encara, designa lo vulgo 'ls Gegants, Cavalls cotoners, Llehó, Bou, Mulassa, Drach, Brívia etc., que en una animada comparsa acompanyaban anti-guament, y en part encara acompanyan la professó de Corpus, y figuran ó han figurat en demostracions populars de entra-das de reys, proclamacions, y altres festas ordinarias ó extra-ordinarias.

La serietat de nostras costums modernas va repel·lint sem-blants demostracions, que 's consideran grotescas, sino ver-daders adafessis. Vuy es preferit altre llinatge de moxigangas: la comedia humana s' representa en gran scala y en tota mena de scenaris; y al poblé se l' entreté ab músicas y cabalgatas, saraus y concerts, y en grans ocasions ab lluminarias, regatas, pals de cucanya, balls del país y gegants elegantissats, com der-rera reminiscencia de las altres bestias ja arreconadas, per no dir de tot punt suprimidas.

Cert es que las tals figuras, de grossera faysó y mes pobre ormeitx, careixian de válua artística y de propietat represen-tativa; no sent digne en tal concepte de greu recort; però tenian per abono la antiguitat, la costum admesa una aprobació con-vencional, y sobre tot un sentjiment implícit de alegría y festa en relació ab altres corals de patriotisme y fe que en la fervoro-sa expansió de la multitud, sens gran esment de forma y de-tall no donava lloch á consideracions críticas al acceptar la di-versió ab que gratuítament lo Consell brindaba á la ciutat de Barcelona.

Per nostra part, acceptant també los fets com se presentan, al desapareixer aquellas diversions de nostra infantesa, ab los quals per los anys de 30 á 35 teniam encare lo pler de entus-siasmarnos: be podem saludarlas en expressiu Aden, com al bon amich que s' allunya, trasant de sa existencia una lleu-gera ressenya, que naturalment té son lloch en las fullas d' un *Calendari*.

Tothom sap que las anomenadas *bestias*, tingueren naixe-ment en los seggles de la edat mitjana, ab tant que ellas ma-teixas ho pintaban en sa fesomia, y sens dupte fou en ocasió de instituirse la festa de *Corpore Christi*.

Bareelona, brillant com may en aquella temporada, fervorosa com ninguna altre ciutat en sas creencias, y mimada mes que totes per un pobble avansat, actiu y bulliciós; aceptá de las primeras aquella festivitát, y se esmerá en sa celebració tant ó mes que Tournay, Lilla y Avinyó fora regne, y après d' ella Saragossa, Valencia, Valladolid etc.

Ratlaba lo seggle XIV quan lo magnífich consell ordená que «tothom colrás la festa del Cors Sant preciós de Nostre Salvador, axí com lo jorn de Paschua ó de Nadal, e que fossen á les vespres, e per lo matí á la seu á la missa, e á la professó, e al ofici que si faria ab gran solemnitat.

En un principi tal festa no passá los límits de lo relligiós, reduhintse á mes de ditas vespres y ofici *ab preych*, á la devotíssima professó coucurrida de hòmens y donas, que voltaba los carrers principals passejant triunfalment la Divina Majestat eucarística. Pero en breu cresqué la ostentació, y al pas que lo consell y lo capítol introduhiren *representacions* figurativas dels sagrats misteris, la iniciativa popular tan afavorida llavors per l' organisme dels gremis, prengué á pit concorrer y emular sobre d' aquells, desplegant tot lo que l' temps donaba de si en sa sensillesa de medis, candidesa de formas e ingenuitat de expressió y manifestació.

Axi es que á la fi de dit seggle s' havia convertit en un famós spectacle, com consta per memorias detalladas que contenen los llibres ceremonials de Casa de la Ciutat publicadas diferents voltas. A mes de las *representacions* dels gremis, anaban allí molts personatjes figurant lós principals del antich y del nou testament, reys, profetas, apóstols y sants, tots precursors ó sucesors del gran Misteri de la Redempció; entr' ells S. Joan ab l' *úliga*, Sta. Agnés ab lo *drach*, S. Jordi ab la *brívia*, S. Zorimas y Sta. Maria egipciaca ab lo *Uahó* y sos *Ueonets*, lo *bou* y la *mula* del Naixement, Goliat y S. Cristófol en figura de *gegants* etc. Lo *entremés* de San Sebastiá venia acompanyat de dos comparsas de moros y cavallers, que á só de tabals representaban al viu un de aquells combats tan populars y significatius en la historia de nostras institucions relligiosas y nacionals, que acababa ab la presa, judici y martiri del Sant, considerat altre dels patrons de la cavalleria.

Heus aquí lo primer element de ditas bestiolas ó bestiassas, que en tan foren fillas de la ceremonia del Corpus, com que á ellas quedaren per essencia vincladas: mes en calitat de cósos exents, al decaure la intervenció personal anvers la derreteria del seggle XVII, sobrevisqueren en igual forma, si baix divers concepte, y en lo humil papers de simples accessoris.

En efecte, á proporció que menguá lo primer fervor y millorá lo gust, ja no podia passar aquella barreja de sants y santas, reys y salvatjes, ángels y diables, personas y bestias, que necessariament tenian bastant de ridícol y sobrant de abu-

siu; per lo que poch á poch caygueren en desús, ó de cop quedaren abolits.

Llavors se discorregué traurer nou partit de las bestias del comú, seguint l' ideya ben ortodoxa de que devant l' altesá de Deu s' abisman totas las criaturas, grossas y xicas, monstres del abisme, feras del bosch y del ayre; se trobá casi feta la comparsa, ab dits membres representatius que restaban de lo passat.

La creencia en gegants y nanos era per aquell temps molt rebuda; y aixis ab doble motiu 'ls li corresponia lo primer paper en la esfera del simbolisme. Respecte als gegants, fent parella de un y altre sexo, ja anaban en dansa avans lo any 1580. Vestits ab falda llargas, *ell* á lo *romá*, ab elm, broquell, porra y xafarot; *ella* á la moda del temps, ab corpinyo y basquinya, pentinada á la *tudor*, bano y ramellet en má, eran portats á coll de faquins, com ara succeheix, midant també com vuy dia, la alsada de tres ó quatre hómens. Los actuals foren obrats en 1653: tot barceloní concix al *hereu* y la *pubilla* com si fossen de familia, y, per mes despreocupat que sia, treu lo nás á la finestra per guaytarlos no bé sent lo flaviol y tamborino. Al principi son arreu sols costaba una dobbla de quatre: mes avant s' ha desplegat gran luxu, sobretot en lo ornament de la gegantesa; y sovint los buccles de sos postissos y los volants de sas falda, han servit de model-lo á las senyoretas.—De trassa moderna los nanos, segurament foren emmanlevats al teatre, hont solian apareixer en balls y comedias de mágica.

Una de las bestias mes importants desde son comens, fou l' *áliga*. Ja en los preliminars de la festa cixia ab la comissió del capítol que anava á convidar al senyors Consellers y demés autoritats, los quals formant *promenia*, mentras rebian la embaixada en lo pórtich de S. Jaume, degudament empaliat y enramat al efecte, la *áliga* portada per un dansador que tenia cárrech oficial, ab títol y sou, lluhia son garbo ab gran contentament d' aquells graves pares de la patria. En festas d' entrany, eleccions, vingudas de reys, convits. etc. la assistencia de l' *áliga* també solia ser indispensable, com si passás als altres la virtut higiénica de sas cabriolas. Quan entrá el Duch de Cléves en l' any 1440, fent posada en la casa del racional Dezplá, no ocorregué á la ciutat millor obsequi que donarli un gran dinar y divertir-lo ab un *solo* de *áliga*, acompanyada «de deu sonadors de esturments de corda, vestits ab comís, e ab cares diademas (máscaras ab diadema), e ales de angels.» Com podia no fer efecte dita *áliga* ab sas plomas blancas al natural, sas alas mitj desplegadas á punt de volar, sa corona y son bech daurats, y aquellas camas preciosas, calsadas ab pells de cabrit y mitjons de cordobá picat d' or?

Vers la fetxa de 1600, lo *llehó* y l' *áliga* eran dos pessas de

gran magnitud, traginada quiscuna per bastaixos que 's rellevaban, y seguida de llehonets y aligots, ço es quatre hòmens respectivament vestits de punt, ab caps de cada bestia, y caballera de cànem los quals ab una forqueta sostenian aquellas màquines, y descansaban als bastaixos per la carrera. Lo rey de las bestias bramaba de quant en quant, movia la llengua y tregaba melindros. Daurat per enter, tenia molta semblansa ab un gos d'aigua, escepció feta de la cuha, enroscada com una s sobre la grupa; y per major verossimilitut penjábali entorn del ventre una faldeta destinada á tapar lo naixement de las camas dels portants.

Del drach y la *brivia* (evident corrupció de *víbora*) sols hem trobat que vestian de pell y tenian en la gola una ferramenta per disparar cuhets y foch *greesch*, al modo de la farascha de Valencia, Tortosa y altres llochs. En aucas vellas de redolins se veuhen representats ab testa y coll de serpent, alas de rat penat y cuha entortillada, inseguint lo ideal de las cucasferas, que tant vulgar fou en temps de la vellura.

Al *bou* y la *mulassa* encare los alcansárem. No pot calcular-se res mes desgraciat: una com mitja bota, tallada al llarch, formaba la corpenta, cuberta ab gualdrapos fins á terra, y un cap de cartró, de bou y mula enganxats ab draps per poderse moure, componian tot son mecanisme. Lo bou saltaba y topaba, fent pór á la canalla: la mula oblidada sa naturalesa, també á voltas solia llensar cuhets.

Arribam als *caballs cotoners*, petita companya de minyons, que portaban uns cavallets ficats per mitj det cós, ab camas postissas equivalents á las del cavaller, mentras las suas propias servian per las del cavall. Algun temps vestiren de guerra, ab llansas, espasas adargas, cuxots, gorgueras y bacinets, engalanadas sas monturas ab capsanas y rendas molt vistosas, pitrals y retrancas plens de cascavells. En nombre de vuyt ó dotse, ja voltegaban en combinació pantomímica, ja fingian lluytas entre si ó ab altres collas de moros y cristians. Moderament lluhian capritxós vestuari: molta cinta y molta ploma; sens oblidar los precisos cascavells, y la llansa ab pendonet de que segurament prengueren nóm. En efecte deyense abans cavalls *guodoners*, veu que n' es apar formada de *guió* (*guidon*), alusiva al mencionat pendonet; pero derrerament la veu se mudá en *cotoners*, donant la coincidencia de que lo gremi d' est nóm se assumís son arreglo y conservació.

Altres comparsas ajudaban al bullici, alguns de arrel molt antiga, si be d' ellas no fan menció los Dietaris, quals lo ball de *Bastons*, los dels *titans*, *Mal casats*, *vells y vellas*, *gitanas*, *Serrallonga*, *Xiquets de Valls*, etc.. etc.

Molts encara segueixen ab plé vigor en vilas y pobbles; y á voltas no deixan de presentarse en nostras plassas y carrers, com succehí per las festas de la *jura*.

Inútil, donchs, crehem fer sa descripció; á mes de que podria judicarse impropri enclourels en una resenya de *bestias*.

J. PUIGGARÍ.

UNA HORA NEGRE

Tomba el sol á n' el ponent
Lluit sos raigs entre las ramas
Jugan del mar ab las flamas
Las onas d' or y d' argent.

Donan los clavells galans
A los embats sos aromas;
Cantan aussells per las comas
Cantan ausells per los plans.

¡Qué son de bellas las rosas!
¡Qué ufanasos son las plantas!
?Y tú, cor meu, tú no cantas?
¿Y tú, cor meu, tú no gosas?

—Caçador, bon caçador,
Tu qui destinas las balas
Per tallá 'l vol á las alas
Del aussell que viu d' amor;

Si be d' armer no 'n fas us'
Jo tench mol bona la vista;
Avina aquí ab l' arma trista,
Carrega be l' arquebús

Tir y mitx, no tingas por,
Dos daus ab un tir ajunta;
Ben dret, caçador, apunta...
Apunta al mitx de mon cor.

GERONI ROSSELLÓ.

CLAVÉ.

Pocas voltas ha estat tant enfosquida nostra pensa com avuy, per véurens en la necessitat de parlar de nostre estimat

amich, lo immortal é inolvidable cantor catalá: J. A. Clavé. Enfosquida hem dit, perque per totas parts hont mirém, ve-yém l' empresa mes grossa que nostras forsas; sentim cáurens la ploma dels dits, primer per tindre que parlar, encar que sia en general, de totas ó la major part de las composicions que mes han sobressortit del repertori d' en Clavé, y, segon, per lo greu sentiment que mana nostre cor.

¡Clavé! ¡Clavé ha mort! Ja may mes podrém sentir composicions tan rublertas d' inspiració y realisme com ho es lo per nosaltres preciós choro: *La brema*; ja may mes vibrará tant plena d' energia la corda de la Pátria com ho fou per en Clavé quan de sa ploma brotaren los valents *Nets dels Almo-gávors*; ja may mes l' oreig del *bon matí* nos portará entre sas fullas y voltadas ab l' essencia de cent flors boscanas, las tendres cantarellas de: *La nina dels ulls blaus*. La nina que al péu d' un sálcer trenava joçosa son rich cabell d' or, teixeix ab mans febroscas una coróna de semprevivas per posarla sus la fre-da tomba del que ab sa fantasia ardenta li 'n doná vida.

Deixém, per un instant, que la imaginació voli per 'l regne del idealisme, mentres passém á fer unas cuantas observacions que 'ns ha fet náixer la mort de nostre músich y poeta.

Qué ho fa que quan la mort ha fet presa d' una persona y aquesta es artista, desd' aquell jorn comensa la cullita dels elogis y alabansas. Qué ho feya que quan en Clavé era viu, molts y molts músichs no parlavan d' ell sino per despreciarlo y burlársen de sas composicions. ¡Ah! Es que en Clavé no havia concorregut á las cátedras del Liceo; es que no havia rebút llissons d' armonía, contrapunt y fuga del reputat mestre Fulano ó Zutano; es que en Clavé no s' enguantava; no ocupava una butaca en el anfiteatro del millor teatro d' Espanya; no se 'l veyá en cap reunió ni centro hont hi brillés lo vertader talent; mes, en cambi, en ell se 'l trovava en un petit quarto il-luminat per un trist llum de cuyna que feya encara mes tétrich lo quadro en general, rodejat de sos estimats deixebles que, atrets tots ells per lo magnetisme de la música, passavan horas y mes horas per apendre una sola melodia de son mestre, logrant, d' eixa manera, ab sa idea regeneradora, traurer del fanch del vici á centenars d' obrers, fentlos compéndre d' una manera original l' art en una de sas mes nobles manifestacions. ensenyantlos, com diu lo grand poeta Lamartine, lo llenguatge que s' usa al cel. Ell ab sa inagotable activitat y constancia va fer desapareixer del *petit* escenari del café, las cansons faltadas de la sana moral y de pudor, donant en lloch d' aquellas, una riquíssima collecció de romanzas, duos y tercetos, sempre dintre 'l terreno del bon gust y escampant á dojo la tendresa, baix lo nom de: *El cantor de las hermosas*.

No; en Clavé no morirá may; es molt gran la sua obra: ho

diuhen també la CASTALIA de Manresa, ERATO de Figueras, TINTORERS de Barcelona, l' ALBA, la FRATERNITAT y mil societats chorals que en son penó ensenyan, com la cosa mes preuhada, la joya que rebèren en paga de son estudi en los certámens celebrats per son fundador. Y ho diu tot Catalunya que á la una fa ressonin per montanyas, plans, vilas, pobles y ciutats las composicions mes celebradas de nostre millor cantor catalá.

¿Per qué era la mofa y la burla de *cuasi* tots los mestres compositors y també, diguemho tot, d' alguns que perque escriuen ratllas curtas se dihuen poetas? No ho sabem ni volem sapiguerho. ¿Era perque no 'ls queya á bé que un pobre trevallador se 'n portés las simpatías, rebés las alabansas no solsament de Catalunya sino de 'ls demés punts de Espanya? Tampoch ho sabem. Sols sí farem recordantsa d' aquell any que la societat ORFEON se contrapuntá ab la societat EUTERPE donant aquella alguns concerts en los Camps Elíseos.

Despres de tot aixó qui no recorda aquella guerra, guerra sens treva que li feyan los músichs dientli *compositor de carreró, mestre de café, compositor sens compostura* y altres cosas per 'l istil. Mes ara que en Clavé ha baixat á la tomba, despres de mil angustias y privacions, tothom admira sas obras; per tot se diu que en Clavé era un vertader talent (cosa que avans no li concedian); que sas composicions tenen un estil característich que l' individualisa, (llavors tot era copiat). La bellíssima cansó de la *Tintayña* era una melodia alemana que ell la trová en uns papers vells: que LAS NINAS DEL TER eran del mestre Vilanova (inferint d' eix modo una taca á la intachable reputació de tan celebrat mestre y que per desgracia avuy l' art plora); que sa música, diuhen ara, per la sua sensillesa se fa agradable á l' instant; que sos choros, deixant á part algunas imperfeccions armónicas, son fets ab tota conciencia y ab molt coneixement del assumpto que tractava. Val mes tart que may, dihem nosaltres.

Si: en Clavé tractava sos choros ab tota conciencia, los hi sabia donar aquellas pinzelladas plenas de realisme y ensemps ternura; sabia agermanar lo agradable ab lo bell com ho feu en la *Brema* y d' altres y altres que no recordém. Posém un poch d' atenció en *Pel juny la fals al puny*, y quan despres d' aquella cansó de la nina y 'l cavaller, que si mal no recordem está escrita en compás de cinch per quatre, no doném lo títol de mestre á son autor, donarém provas de no haver llejit los cants de nostras encontradas, de no sapiguer lo mérit que té, vencer las dificultats que 's presentan per fer una cosa que 'ns fássia duptar si es una cansó popular.

No busquem mes veritat, com tampoch no busquem mes tendresa. Clavé llena sens mida, en eixa cansó, lo sentiment de son cor; esquinsa lo vel de sa imaginació que trovant pe-

tita la caritat de sa estancia vola lleujera per 'ls camps de la bellesa.

Clavé, ja ho diguí en mas «Fullas de llor» tot era pur sentiment. O sino, mirem *Las flors de Maig*; *La nina dels ulls blaus*; *Bon matí*; *Xiquets de Valls* y altres nos donarán la afirmació de lo que deixo dit.

Y per la part de balls, qué direm. ¿Havéu sentit las *Galas del Cinca*; *La danza campestre*; *La verbena de San Juan*; *La casita blanca* y per últim *La maquinista*? ¿No? Donchs en totes ellas en Clavé hi te trossos de ma de mestre tant per la part poética com per la musical.

Prou posaria algun tros de cada composició pera acabar lo desitj que sentim, pero no pot esser. M' he allargat massa en algunas consideracions y 'm faltaria espay per lo que penso dir.

Clavé á mes d' ésser un excelent artista era un franch protector de las arts. L' art en qualsevol de las suas manifestacions trovava amparo en en Clavé.

Recordis que per l' Abril del 1863 obrí un certámen per adjudicar lo millor choro que 's presentés, costejant, ell tot sol, una rica ploma d' or que se la emportá lo conegut mestre en Baltasar Saldoni, ex-director del Conservatori nacional de música.

Recordis també que á ell se li deuen la celebració de cinch festivals dels quals al menys numerós hi concorregueren quatrecentos choristas.

Sols bastava que nostre cantor obrís los brassos per veurers rodejat de tots los que estiman á sa Pátria rica, bondadosa y gran. Per eix motiu en Clavé, sempre dispost á treballar per la classe que mes abunda á Catalunya, la classe obrera, compongué lo bonich choro la *Gratitut* per ella y á ella dedicat. Sí; Clavé volgué donar gratitut per 'l obrer, que despres de treballar prop la encesa fornal ó entre-mitj del trequeteig dels talers corra pressurós á buscar en la música choral, música popular, una penyora per 'l art musical; volgué donar gratitut á 'l obrer que sens sapiguer de lletra li aprenia paraulas plenas d' energia ara, de dolsura despres, y ben ditas sempre.

Nosaltres també debem, tot alsant los ulls al cel, donar la gratitut de nostres cors á est obrer que ab sa activitat, constancia y ab la llum del progrés en la testa ha posat á nostra Pátria en lo lloch que li correspon; debém gratitut perque 'ns ha fet plorar quan ell plorava; ballavam quan ell ho volia; ha fet espurnejar en nostres llavis la rialla d' alegría quan ell, prenent per la ma á la sua pastora d' ullets blaus y rossas trenas, corria per nostres boscos, s' enmirallava en nostras fonts, s' engarlandava ab las flors de nostras montanyas, flors que, plenas de rosada, esmeragdavan las llargas trenas de sa musa.

Pero ¡ay! Clavé ha mort. Ha baixat á la tomba emportantsen

las simpatías de tots los que han pensat una mica en la gran idea que sempre, á tot' hora, lo feya obrar.

¿Tindrà quelcun successor tant per la part musical com per la part moral que 'l guiava? Contestaria á las duas cosas ab la franquesa que sempre he tingut ab los assumptos de mes importancia. pero deixo que 'ls lectors se la formin á la sua manera, fujint d' est modo de ferir susceptibilitats.

Nasqué nostre músich-poeta al 12 d' abril de l' any 1824 y morí; per desgracia nostra, al 24 de febrer de l' any 1874.

¿Diré alguna cosa referent á sa vida? ¿Es necessari fer una biografía d' en Clavé quan tothom sab sos mes petits detalls? No: seria treball perdut.

Sols si me resta dir que Catalunya te que plorar la mort de son fill que tant l' ayma y que tant havia treballat per sa gloria; y que per nosaltres, catalanistas y aficionats fins á 'l ridícul de la música catalana, sempre lo nom de Clavé anirá lligat ab llágrima de gratitut.

Barcelona 13 Octubrè de 1874.

MODEST VIDAL.

EN LA VELLESA.

(D' UHLAND.)

No me digau, no, bon dia,
Digaume, si, bona nit,
Perque la nit ja s' acosta,
Perque la nit ja 's aquí.

Avina, filleta dolsa,
Vida meua que jo estim';
Mes, no, no, avina, filleta,
Bona mort que tant desitj.

A tot lo que pena m' dona
Vida lo meu cor li diu,
Tot lo que es dols y n' es tendre
Lo nom de mort te per mi.

GERONI ROSSELLÓ.

LA TEMPESTAT.

Tronant cargoladissa la inmensa nuvolada
 brolla potent enllá del horisont;
 apart de la tempesta la furia desfermada,
 qu' esten alam de sombras,
 pera privar á Deu l' esguart del mon.

La calma de las tombas per monts y plans gravita,
 nega sa llum lo sol esporucat;
 als ecos misteriosos del bronzo d' una ermita,
 del lluny, per dalt la serra,
 ve la petja movent la tempestat.

Nissaga ensoperbida: flecta 'ls genolls, tremola;
 ta gloria y ton orgull caurán ensemps;
 eixa esglayant mortalla qu' en los espays revola
 te d' envolcá ab sas alas
 la despulla magnífica dels temps.

Escolta: las tronadas combaten en l' altura;
 pareix que' ls mons s' empenyen rodolant;
 que 'l buyt inmens s' apresta per darne sepultura
 á la revelt materia
 de Deu al crit sas portas esclatant.

Y l' uracá 's deixonda y encrespa sas onadas;
 allá vá ab lo neguit del pensament
 fent rebotir indómit las rocas estimbadas,
 arreballant rouredas,
 burchs y ciutats en runas confonent.

Y 'ls llamps obrint los brassos lo cel' irat parteixen,
 ab lo trepitj esqueixan los turons,
 en llachs de foch y cendras las pradas converteixen...
 fins cercan y regiran
 las dormidas osseras de altres mons.

Y braman las riuadas en sa furient carrera,
 y afadiga á la mort son descòncert,
 y dóllan de las penyas revolt en la brumera
 los homs, en sa agonía
 abrassats á las feras del desert!.....

Rassa de crims, desperta. Que has fet de ton coratge!

per qué 't deturas replegant lo vol?
 ¡tu, folla, que somniavas dels mons lo vassallatge
 tremolas arraulida
 com la serpent que anyora un raig de sol!

¡Tu, d'ánima indomable, mes ferma que la roca,
 tu qu' en la gloria del Etern no creus;
 qu' enfollonit reptavas sa lley, y quan invoca
 l' espectre del Diluvi
 t' amagas en la terra de tos peus!

.....
 ¡Mes com lo front serenas? com tornas á la vida?
 Per qué l' orgull de nou t' ha revivat?
 Oh! Deu es gran y espera sa rassa empenedida!
 per ço hont los ulls acala
 va replegant sos vels la Tempestat.

Ya cantan las aussellas per la blavenca esfera,
 ja 'l mar agonejant torna á son llit
 y 's veu, al lluny, per sobra la crespia cabellera
 del monstre que s' enfonza,
 com treu lo sol ab calma 'l fron ardit.

Y entant, ab l' armonía del aura enjogassada,
 per sobre de la runa palpitant,
 s' escampa la canturia, la forta riallada
 que fan de nou los pobles
 del Senyor y sas glorias blasfemant.

ANGEL GUIMERA.

A . . .

Si que t' escriuré, vás dir;
 y ha passat avuy, ahir
 y ab por espero 'l demá,
 porque 'l cor diu que 'm durá
 nova causa de patir.

EDUART VIDAL VALENCIANO.

AVE, MARIA.

Flor ab qui Dèu s' extasia
lliri verge sens cap tara,
girau propícia la cara
al que 'us diu: «*Ave, Maria.*»
Abogau ab eficacia
pèl cor malalt que vos crida,
Vos, que sòu la font de vida,
Senyora, *plena de gracia.*
Durant lo camí espinós,
servíunos, Verge, d' exemple,
Vos, que de gloria sòu temple,
pus, *lo Senyor es ab Vos.*
Lliuráunos del fatal jou
ab que Satanás nos postra,
ab una mirada vostra,
ja que tan *beneyta sòu:*
y que per totas las zonas
canti la mortal criatura,
que sòu la mès santa y pura,
Vos, entre totas las donas.
Sembrau, Verge, mon cor buyt
de vostra essencia divina,
pus, de flor tan peregrina,
sè que *beneyt es lo fruyt.*
¡Podent tot un Dèu fèr us
del gran esplendor del cel,
s' estimá mès naixer... *del*
vostre sant ventre, Jesús!..
Astre de nostra alegria,
feu que no sia perduda
la veu que 'ns demana ajuda,
quant crida: ¡*Santa Maria!*..
Sabem que, quant l' home cau
de la gracia de son Dèu,
Vos, que d' advocada 'ns feu,
com *Mare de Dèu, pregau;*
y obrint una font de plors
dins de la nostra conciencia,
alcansau mars de clemencia
per nosaltres pecadors.
Portau nostra ánima á port,
á gosar del Etern Pare;

vetllant per nosaltres, *are,*
y en la hora de la mort;
y, com vela que infla 'l vent,
puga atravessar, d' un vol,
dès d' eixa terra de dol
á la seva patria, *Amen!..*

✠ FRANCISCO CAMPRDON.

A LAS ESTRELLAS.

Estrellas bonicas,
jo 'us miro lluhir,
y, sempre que 'us miro,
me feu entristir!..

Los punts que lluheixen
pèl blau de la esfera,
¿sòn traus, que traheixen
la llum del derrera,
mostrantnos la Pátria
coberta d' un vel?..
¿O sòn centinellas
que á horas calladas,
movent las parpellas,
nos llensan miradas
que 'ns diuen: «¡Alerta!..
que oblidas lo cel?..»

En horas nocturnas,
ne veig sortir tantas!...
que aquellas espurnas
tan puras y santas...
jo crech que sòn ánimas
dels tendres infants;
que, en sent aquella hora,
obrint las aletas,
s' en surten en fora
á fèr llumenetas,
que oviran las mares
son cor consolant.

Quant veig s' amorosa
figura, tan blanca,

de llum vergonyosa
que s'obre, y 's tanca;
me sembla... que mouhen
las ninas dels ulls;
y sempre que sola
ma vista s' eleva,
com sè que n' hi vola
mès d' una de mèva,
m' en pujan las llágrimas
del cor á gramulls.

Lo cor... es un temple
hont l' ánima hi plora;
á mi, per exemple,
la nit m' enamora,
perqué, ab sa tristesa,
m' ajuda á sentir.
De llum y bonticia
sofreixo la guerra:
y, quant la primícia
s' en porta la terra,
la part que tinch d' ángel...
voldria fugir!...

Quant l' ánima deixa
sa vesta d' estopa,
los núvols esqueixa
ab brisa de popa,
al pédrer de vista
la terra de dols;
y, aixís que á las salas
del cel ne reposa,
li venta las alas
la má poderosa
de Dèu, que la banya
ab pluja de sòls.

Y 's tornan sas plomas
de llum derretida,
y 's cámbia ab aromas
lo plor de la vida;
y al mitj de la turba
de sers benehits;
las verges, coronan
son front de ventura,
los ángels, li donan
petons de ternura,
y rompen l' ;*Hossanna!*...

los sants esperits.

¡Oh castas estrellas,
de llum seductora!
veyentvos tan bellas,
m'abrassa y devora
la sét de conéixer
la má que ha fet tant:
la boyra terrena
me tapa la via;
mostráume serena
la llum, cada dia,
que estich á las foscas
y vaig navegant!...

✠ FRANCISCO CAMPRODON.

¿QUÉ SI HI HA DEU.

SONET.

Quant un pren un rellotge, y l' obre, y mira
de sas petitas rodas l' engranatje,
á menos que no sia algun salvatge,
del seny inmens del rellotger s' admira.

Donchs, quant véus per l' espay tant cos com gira,
ab ordre igual, en son etern viatge;
si no t' ocorre del autor l' imatge,
èts mès òs que 'ls que ballan per la fira:

Si, quant aixecas los tèus ulls en l' ayre,
hi véus lo sòl, la lluna y las estrellas,
¿ne vols dar compte, sense créurer gayre
ab Dèu y sas inmensas maravellas?..
¿Cóm ho vols explicar, *Bernat Pescayre*,
si perts los bous y buscas las esquellas?

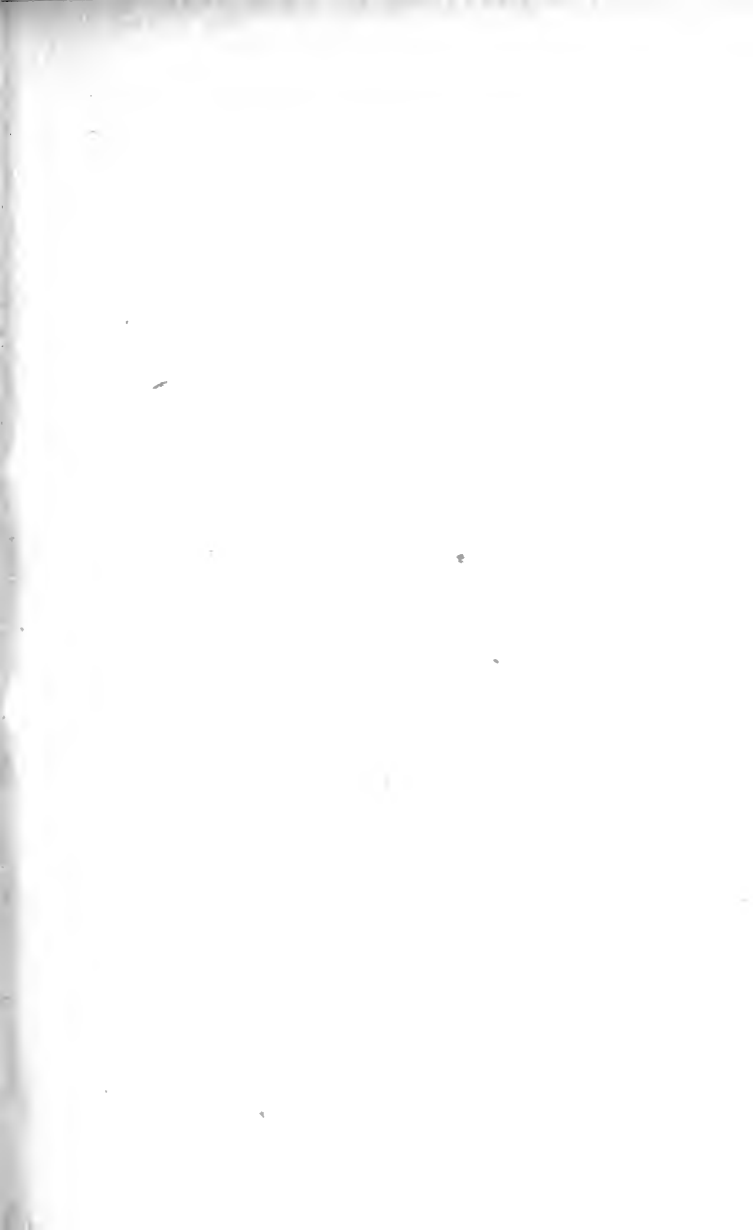
✠ FRANCISCO CAMPRODON.

Fí.

CALENDARI CATALÀ

DEL ANY

1876,

ESCRIT PELS MES CONEGUTS ESCRITORS Y POETAS
CATALANS, MALLORQUINS Y VALENCIANS,

COL·LECCIONAT Y PUBLICAT

PER

FRANCESCH PELAY BRIZ.

Any dotzé de sa publicació.

BARCELONA

ESTAMPA DE LA RENAXENSA,

Montjuich del Rísbe, 3 baixos.

1876

TAULA

Títol	Pág.	Títol	Pág.
Firas, mercats, y festas majors Santoral..	2	Imitació de Propertius (Balaguer V.)..	70
Bons recorts (Careta)..	5	La dona y lo dimoni..	71
A la Verge (Forteza)..	13	A la Verge de la Misericordia (Roca Ll.)..	73
Confessió..	14	La por..	75
L'escalf del cor (Blanch)..	14	Intima (Mestres)..	76
Pollastre ben conservat..	16	Epigrama (Cordonyer)..	76
De un llibre inédit (Roca)..	16	Per fora ó per dins..	77
Los tres barba rojas..	18	En l'album de D. R. Picó (Amer)..	77
Un somni (Rosselló)..	21	Puntxa..	78
Una cansó popular (Sardá)..	22	Establiment d' una cofradia (Balaguer A.)..	78
Los duas gotas (Mestres)..	26	Dolsa penyora (Girbal)..	82
Numa Pompili..	26	Las banyas del arcaide..	83
Mon Palau (Careta)..	27	Epitafis (Calvet)..	84
Bons comptes..	28	Qu' es l' amor?..	86
Qui com Deu (Penya)..	29	A una mare (Labaila)..	87
Lo Pi de las tres branca..	29	L' esporuguit (Argulló)..	87
A una amiga benvolguda (Sitjar Joan)..	40	Lo pacte de Pedralles (Soler)..	93
Mensatge (Llorente)..	41	Nostras academias (Austestia)..	99
La Rifa..	42	La Pell de cabra (Vidal E.)..	103
En lo naixement de mon fill Esteve (Molins)..	42	Noy ben criat..	104
Fins per captar..	43	Lo xiquet de Valls (Guimerá)..	105
Lo marchand (Bell-lloch)..	44	L' avaro y lo sastre..	105
Tres faulas (Bartrina)..	45	En lo balcó (Pons)..	106
Un pam de nas (Vidal G.)..	46	Lladre artista..	106
Epigramas (Baldoví)..	49	Imitació (Fontanals)..	108
Los dos cirugians (M)..	49	Nostres poetas (Maspons)..	109
La mort del sol (Torres)..	51	Recorts Baró..	114
Quasi es massa..	53	Lo grech y 'l catalá..	116
A mon amic A. Dumas (Valldaura)..	53	A. Ausias March (Llorente)..	117
Descoberta..	55	Origen del individualisme modern (Sitjar)..	118
Estrépit (Mestres)..	55	Traducció de Tibulus (Balaguer V.)..	121
Marian Fortuny..	56	Fé y Pátria (Bofarull)..	122
La Creu de la fossa (Coca)..	60	Chorisso d' Extremadura..	131
Epigrama (Estellés)..	61	Pregaria (Ametller)..	131
Un plural singular..	62	Cada hu te 'l seu modo de matar pussas..	133
Adeu y á reveure (Ubach)..	62	A la entrada de S. M. en Valencia (Ferrer)..	133
Cambi..	63	Valldemosa Rosselló (L.)..	134
Faulas (Riera)..	64	Desinteres..	137
Diálech..	65	Angeleta (Sitjar)..	138
En locampdel repós (Armengol)..	65	¿Què pendrà?..	141
L' anticli monestir de Vall-donsella (Fiter)..	66	La queixa del mariner..	141
Anyoransa (Amer)..	68	Lo cant del misteri..	142
Repartiment de treball..	69		
Porta cœli (Llombart)..	70		
Temps perdut..	70		

FIRAS, MERCATS Y FESTAS MAJORS.

Janer. 1 Artés, Pons y La Bisbal. 6 Amer, Manlleu y Montclar, 7 Igualada. 14 San Hilari. 17 Borjas de Urgell, Malgrat, Navata, Palamós. San Celoni, San Quirse de Besora y Santa Pau. 19 Besalú. 21 Arbúcies, San Feliu de Pallers y San Pere de Torelló. 21 Castelltersol. 22 Espiuga de Francolí y Taradell. 23 Cervera. 24 Sort y Corvera. 25 Torrelles y San Pol de Mar. *Movibles.* Segon diumenge, Tarrassa. Quart diumenge, Pla.

Febrer. 2. Centellas, Mataró, Molins de Rey, Calonjé, San Llorens dels Piteus y Pobla de Claramunt. 8 Isona. 22 Figueras y Tortellá. 24

Crespí. 25 Cervera y Santa Coloma de Farnés. *Movibles*. Primer diumenge, Balsareny. Diumenge avans de Carnestoltes, Balaguer y Palafrugell. Diumenge de Carnestoltes, Viladrau. Primer dilluns de Quaresma, Solsona y San Martí Sasgayolas. Primer diumenge, dilluns y dimars de Quaresma, Seo de Urgell. Dijous segon de Quaresma, Berga. Segon dissapte de Quaresma, Cardona. Segon diumenge de Quaresma, Salas y Capellades. Tercer dissapte de Quaresma, Calaf. Tercer diumenge de Quaresma, Garcia.

Mars. 3 Cardona y Santa Coloma de Farnés. 25 Alps. *Movibles*. Segon diumenge, Manresa. Diumenge de Passió, Ripoll. Dimars de Passió Bellpuig. Dilluns dia, Guissona. Segon dia de Pascua de Resurrecció, Palafrugell. Tercer dia de idem, Perelló y Nostra Senyora del Miracle.

Abril. 1 Mayas. 5 Calaf. 15 Lleyda, Corsá Pobra de Segur y Prades. 16, 17 y 18 Agramunt. 25 Castelló, Martorell, Selva y Verdú. 27 Sellent. 28 San Sadurn de Noya. 28, 29 y 30 Piera. *Movibles*. Diumenge despres de Pascua, Arenys de Munt y Tortosa. Dissapte següent, Calaf. Tercer diumenge despres de Pascua, Tarragona. Tercer diumenge y següent dilluns, Sabadell.

Mai. 1 Hostalrich, Olot, Tarrassa, Tárrega, Perelada, Sant Feliu Saserra y Vilatorrada del Panadés. 3 Agramunt, Torredembarra, Figueras y Vich. 5, 6 y 7 Bellver de Cerdanya. 8 Calella. 9, 10 y 11 Alcarraz. 11 y 12 Badalona. 13 Sant Llorens dels Piteus. 15 Arbucias, Balaguer, Cardedeu, Palamós y Tortosa. 15 y 16 Torroella de Montgrí, Amer y Moya. 21 Manresa. 22 Llagostera y Pobra de Segur. 24 Molins de Rey y Tortellá. 25 Mataró y La Bisbal. 26 Pa'autordera y Granollers. 27 Sant Antoni de Vilamajor y Santa Coloma de Queralt. 28 Artias de la Vall de Aran. 28, 29 y 30 Alguayre. 31 Molins de Rey, Copons y Arbucias. *Movibles*. Diumenge despres de Santa Creu, Tarrassa y Torredembarra Dia de la Ascensió, Cambrils, Lleyda, Manresa, Sant Cugat de Vallés y Torelló. Diumenge despres de la Ascensió, Alps. Dijous, divendres y dissapte avans de Pascua de Pentecostés, Tarrassa. Diumenge de Pentecostés, Folgarolas, Mataró y Sant Genís de Vilassar. Segon dia de Pascua, Caldas de Malavella, Molins de Rey, La Bisbal y Guissona. Tercer dia, Granollers y Mora de Ebro. Dimecres y dijous despres de Pentecostés, Palafrugell y Artias de la Vall de Aran. Dissapte idem, Copons. Diumenge avans de Corpus, Arbucias. Dia de Corpus, Vilaller. Ultim diumenge, Torá.

Juny. 2 Sort. 11 Salardú. 13 Centellas, Santa Pau y Sant Celoni. 15 Calonge. 24 Pineda y Tremp. 29 La Bisbal, Tremp y Pons.

Juliol. 9 Arenys de Mar. 10 Santa Coloma de Queralt. 13 Calonge. 17 Maigrat. 19 Vilaseca. 22 Massanet de la Selva. 25 Amposta, Reus, Torroella de Montgrí y Sant Salvador de Oió. *Movibles*. Segon diumenge, Esparraguera. Tercer diumenge, Vilaseca y Vidreras. Ultim diumenge del mes, Avinyó.

Agost. 1 Cervera y Prats de Rey. 2 Cervera. Mora de Ebro, Sellent y Manresa. 3 Cervera. Massanet de la Selva y Piera. 4 Tremp. 9 Olot. 10 Agramunt, Arbós, Castelló, Espluga de Francolí, Sant Llorens Saball, Moyá y Riudoms. 15 Barbará. 16 Lleyda y Caldas de Malavella. 17 Navata. 18 Bellpuig y Borjas de Urgell. 24 Figueras, Prades, Ripoll, Solsona y Torroella de Montgrí. 27 Olesa de Montserrat. 28 Manlleu y Montblanch. 29 Granollers, Igualada, Torre de Segre y Pineda. 30 y 31 Alcarraz. *Movibles*. Primer dissapte del mes, Prats de Rey y Sant Martí Sasgayolas. Primer diumenge, Sellent y Manresana. Segon dijous, La Bisbal. Dimecres avans de la Assunció, Banyolas. Quart diumenge, Martorell.

Septembre. 1 Alcarraz y La Bisbal. 2 Granollers. 5 Monistrol de Montserrat. 8 Balaguer, Calaf, Sant Cugat de Vallés, Viella y Villamur. 11 Isona. 14 Almenar, Alguayre. Cardedeu, La Granadella, Torroella de Montgrí, Tortosa, Sant Sadurni. Salardú, Perelada y Santa Coloma. 15 Alguayre y Viella. 16 Bagá y Alguayre. 21 Berga. 23 Cassá de la Se va. 24 Barcelona. 25 Mataró. 28 Sant Llorens dels Piteus. 29 Lleyda, Hostalrich. Sampedor, Corsá y Vich. *Movibles*. Primer diumenge, Vilaseca y Sant Llorens Saball. Primer diumenge y dilluns, Badalona. Segon diumenge, Castelltersol. Tercer, Calella. Quart, Tortellá y Torá.

Octubre. 8 Viella. 10 Caldas de Mombuy. 11 Bellver de Cerdanya. 12 Arbucias y Bellver de Cerdanya. 13 Esterrí de Ano y Bellver de Cerdanya. 14 Besalú y Ripoll. 15 Campdevánol, Sant Joan de las Abadessas, Vendrell, Ripoll y Verdú. 17 Hostalrich. 18 Figueras, Olot,

Tremp y Vilafranca. 23 Tarrassa y Alcover. 25 Mora la Nova. 28 Cardona, Perelada, Pons y Vilafranca del Panadés. 29 Gerona y Turbí. *Movibles*. Dimecres despres de la Dedicació de Sant Miquel Arcangel, Banyolas. Primer diumenge de idem, Tarrassa. Segon diumenge del mes, Alforja y Bratim. Tercer diumenge, Palafrugell. Cuart diumenge, Tarrassa, La Bisbal y Manresa. Ultim diumenge, Altafulla y Plá de Cabra.

Novembre. 1 Mayals, Vila ller, Sant Feliu Saserra y Seu de Urgell. 2 Puigcerdá, Pobla de Lillet, Vilaller y Seu de Urgell. 3 Guisona, Pobla de Lillet, Vilaller y Seu de Urgell. 4 Pobla de Lillet. 6 Olot. 8 Manlleu, Sort y Gadesa. 11 Amer, Cervera, Ullastrell y Solsona. 21 y 22 Banyolas. 25 Arbeca, Centellas y Pons. 27 Hostalrich. 30 Falset, Lalacuna, Manresa, Olot, Organyá, Puigcerdá, Torá, Sant Feliu de Torelló y Torroella de Montgrí *Movibles*. Diumenge despres de Tots Sants. Tortosa, Vilardona y Sellent. Segon diumenge, Gadesa, Arenys de Munt y Sant Quintí de Mediona.

Desembre. 1 Sant Feliu de Llobregat y Torroella de Montgrí. 4 Agramunt y Cardona. 6 Tarrassa. 8 Ager, Palafrugell, Cardedeu y Sarreal. 13 Arbós, Balaguer, Castelló, Hostalrich, Taradell y Banyolas. 21 Barcelona, Blanes, Cervera, Falset, Lleyda, Montblanch, Olot, Vilafranca, Tremp y Tarragona. 23 Sant Llorens Saball. 27 Pineda. *Movibles*. Primer diumenge, Sabadell y Viladrau. Segon idem, Garcia y el últim idem, Avinyó.

MERCATS.

Lo dilluns de cada setmana: Tremp, Agramunt, Lleyda, Manresa, Olot, Reus, Sant Feliu de Llobregat, Manlleu, Sant Martí Sasgayolas y Tárrega. Lo dimars: Arbós, Caldas de Mombuy, Cervera, Gerona, Montblanch, Seu de Urgell y Vich. Lo dimecres: Balaguer, Banyolas, Sant Celoni, Tarrassa, Torelló, Igualada y Valls. Lo dijous: Agramunt, Cardona, Figueras, Gerona, Granollers, Lleyda, Manresa, Sant Sadurn de Noya. Sant Hipòlit de Voltregá, Palafrugell, Tárrega, Mora de Ebro, Belver de Cerdanya y Vilaller. Lo divendres: Cervera, Ba aguer, La Bisbal, Olot, Seu de Urgell y Torá. Lo dissapte: Balaguer, Gerona, Sabadell, Valls, Vich, Igualada y Vilafranca del Panadés. Lo diumenge: Artesa de Segre, Badalona, Capellades, Castellá, Esparraguera, Malgrat, Mollet, Moya, Piera, Bellver de Cerdanya, Puigcerdá, Ripoll, Roda, Rubí, Sant Pere de Riudevitlles, Sant Quintí, Sarreal, Sant Cugat del Vallés, Tarrassa, Senmanat, Tortellá, Calonge, Valls, Besalú y Arenys.

MERCATS EXTRAORDINARIS.—28 de Juriol y 10 de Novembre. Calonge. 30 de Novembre, Sant Andreu.

FESTAS MAJORS.

Janer. 8 Tarrassa. 17 Vilanova. 20 Palafrugell. 22 Besalú. **Febrer.** 12 Sarriá. **Abril.** 26 Tortellá. 29 y 30 Sant Genís de Vilassar. **Maig.** 1 Sant Genís de Vilassar. 21 Sant Boy. **Juny.** 5 Montblanch. 14 Tremp. 24 Vilassar. 29 Masnou y Reus. 30 Tarrassa. **Juliol.** 1 Horta y Sabadell. 4 Vich. 9 Arenys de Mar. 20 Palafrugell. 22 Masquefa. 24 Lloret. 25 Monistrol de Montserrat. 26 Vendrell. 27 Mataró. 30 Hortas de Sant Bertrán. **Agost.** 1 Sabadell. 3, 4 y 5 Sant Esteva Sasroviras, Tarrassa, Sant Pere de Riudevitlles, Alella y Sant Feliu de Torelló. 6 ant Just. Desvern. 6 Papiol. 10 Sant Feliu de Llobregat. 15 Gracia, Badalona, Montmeló, Mariorell, Corbera, Capellades, Bruch, Vallfornosa, Fanals, Cardedeu, Gelida, Cornellá, Tortellá, Amer y Manlleu. 16 Hospital. 23 Sitges. 24 Sans, Igualada y Valldona. 25 Sant Genís. 25 y 26 Sant Genís de Vilassar. 27 Sant Vicens dels Horts. 28 Premiá. 29 Sant Juan Despi y Manresa. 30 Ripollet y Vilafranca. **Setembre.** 2 Torá y Granollers. 5 Rubí. 7 Viladecans. 8 Sant Andreu de la Barca, Olot, Cadaqués. Sant Adriá de Besós, Viladrau, Cardona y Tremp. 9 Piera. 13 Cornellá. 14 Sant Sadurní, Sant Gervasi y Horta. 17 Tiana. 21 Esplugas de Llobregat. 22 Santa Coloma de Farnés. 23 Tarragona y Calella. 26 Sellent. 29 Sarriá y Molins de Rey. **Octubre.** 2 Hostalrichs. 10 Corts de Sarriá. 24 y 25 Banyolas. **Novembre.** 9 Balaguer. 11 Sant Celoni, Palafrugell y Tayá. 21 Sant Martí. 23 Sant Climent de Llobregat. 30 Sant Andreu de Palomar. **Desembre.** 10 Hospitalet. 11 Berga. 27 Pineda.

JANER.	FEBRER.	MARS.
Aquest mes te 31 d'ias.	Aquest mes te 29 dias.	Aquest mes te 31 dias.
Los dias s' allargan 1 hora 10 ms.	Los dias s' allargan 1 hora 34 ms.	Los dias s' allargan 1 hora 43 ms.
1 dis CAP D' ANY.	1 dim. s. Cecili.	1 dim. s. Rosendo
2 diu. S. Macari.	2 dim. ✕ LA CAN-	<i>Cendras.</i>
3 dil. sta. Genoveva	DELERA.	2 dij. s. Simplicí,
4 dim. s. Tito bisbe	3 dij. s. Blay.	3 div. s. Medi.
☽ <i>á las 3 y 33 m.</i> <i>de la tarde: varia.</i>	☽ <i>á las 2 y 2 m.</i> <i>del matí: plujas.</i>	☽ <i>á 9 y 55 m.</i> <i>del m: bon temps.</i>
5 dim. sta Emilianá	4 div. s. Rembert.	4 dis. s. Casimiro,
6 dij. ✕ LOS REYS.	5 dis. sta. Agata.	5 diu. s. Gerasim.
7 div. s. Ramon de P	6 diu. sta. Dorotea.	6 dill. s. Oleguer.
8 dis. s. Teofil mr.	7 dil. s. Ricart.	7 dim. s. Tomás A.
9 diu. s. Juliá mr.	8 dim. s. Joande Mat	8 dim. s. J. de Deu.
10 dil. s. Nicanor.	9 dim. sta Apolonia	9 dij. s. Paciá bisb.
11 dim. sta Honorata	☽ <i>á las 5 y 55 m.</i> <i>de la t: vent.</i>	10 div. s. Meliton.
☽ <i>á las 6 y 32 m.</i> <i>del matí: plujas.</i>	10 dij. s. Guillem	☽ <i>á las 6 y 21 m.</i> <i>del matí: Vents</i>
12 dim. s. Arcadi mr.	11 div. los 7 d. de M. ^a	11 dis. s. Constantí.
13 dij. s. Gumersin.	12 dis. sta. Eulalia.	12 diu. s. Gregori.
14 div. s. Hilari bisbe	13 diu. s. Benigne.	13 dil. s. Roderich.
15 dis. s. Pau ermitá.	14 dil. s. Valentí.	14 dim. sta. Matilde.
16 diu. s. Marcelo.	15 dim. s. Faustí.	15 dim. sta. Madrona
17 dil. lo d. n. Jesús	16 dim. s. Honest.	16 dij. s. Heribert.
18 dim. sta. Prisca.	17 dij. s. Rómul.	17 div. s. Patricí.
☽ <i>á las 8 y 58 m.</i> <i>del matí: b. t.</i>	☽ <i>á las 5 y 5 m.</i> <i>matí: núbols</i>	18 dis. B ^o Salv. d'Hor
19 dim. s. Canut rey	18 div. s. Simeó.	☽ <i>á la 1 y 33 m.</i> <i>del matí: Plujas</i>
20 dij. s. Sebasti ^a mr	19 dis. s. Mansuet.	19 diu. s. Joseph.
21 div. sta. Agnés.	20 diu. s. Nemesi.	20 dil. s. Nicet.
22 dis. s. Anastasi.	21 dil. s. Sirisi mr.	21 dim. s. Benet Pri ^a
23 diu. s. Ildefons.	22 dim. s. Abili bisb.	22 dim. s. Deogracias
24 dil. s. Timoteo.	23 dim. s. P. Damiá.	23 dij. B ^o . Joseph O.
25 dim. la c. des. Pau	24 dij. s. Matias Ap.	24 div. s. Timoteo.
26 dim. sta. Paula.	25 div. s. Tarási.	25 dis. ✕ LA ANUNCIA
☽ <i>á la 1 y 50 m.</i> <i>de la tarde: vents.</i>	☽ <i>á las 6 y 29 m.</i> <i>matí: frets</i>	☽ <i>á las 8 y 20 m.</i> <i>de la nit: bon t.</i>
27 dij. s. Joan Cris.	26 dis. N. S. de Gua-	26 diu. S. s. Brauli.
28 div. s. Juliá.	dalupe.	27 dil. sta. Lidia.
29 dis. s. F. ^o de Sales	27 diu. s. Leandro.	28 dim. PASCUA RES.
30 diu. sta. Martina	28 dil. s. Rufi y Just	29 dim. s. Eustasi.
31 dil. s. Pere Nolasc	29 dim. s. Just.	30 dij. s. Joan Clime.
		31 div. sta. Balbina.

ABRIL.

Aquest mes te 30 dias.
Los dias s' allargan
1 hora 10 ms.

- 1 dis. sta. Teodora.
D á las 4 y 22 m.
de la tarde: b. t.
- 2 diu. PASCUA.
- 3 dil. s. Benet de P.
- 4 dim. s. Isidoro.
- 5 dim. s. Vicens F.
- 6 dij. s. Celestí.
- 7 div. s. Epifani.
- 8 dis. s. Albert.
- ☉ á las 7 y 47 m.
de la nit: vents.
- 9 diu. De Rams:
- 10 dil. s. Ezequiel.
- 11 dim. la Dª Pastora
- 12 dim. s. Víctor.
- 13 dij. s. Hermene.º
- 14 div. s. Telm.
- 15 dis. sta Anastasia
- 16 diu. PASCUA DE R.
- ☾ á las 8 y 46 m.
de la nit: plujas.
- 17 dil. b.º M.º de J.
- 18 dim. P. s. Joseph.
- 19 dim. s. Hermóge.
- 20 dij. sta. Agnés.
- 21 div. s. Anselm.
- 22 dis. s. Cayo papa.
- 23 diu. s. Jordi p. C.
- 24 dil. s. Fidel.
- á las 7 y 12 m.
del matí: boyras.
- 25 dim. s. March. ev.
- 26 dim. s. Marcellí.
- 27 dij. s. Pere Arm.
- 28 div. s. Vital.
- 28 dis. s. Robert.
- 29 diu. la Dª Pastora
- 30 *D* á las 10 y 36 m.
de la nit: bon t.

MAIG.

Aquest mes te 31 dias.
Los dias s' allargan
1 hora 10 ms.

- 1 dil. s. Segimon.
- 2 dim. s. Anastasi.
- 3 dim. sta. Creu.
- 4 dij. sta. Mónica.
- 5 div. s. Pio V.
- 6 dis. ✕ LA ASCENC.
- 7 diu. Pat. s. Joseph
- 8 dil. A des. Miquel
- ☉ á las 10 y 2 m.
del matí: bon t.
- 9 dim. s. Gregori N
- 10 dim. s. Antoni.
- 11 dij. ss. Pons y E.
- 12 div. s. Panerás.
- 13 dis. s. Pere Regal.
- 14 diu. s. Bonifaci.
- 15 dil. s. Isidro.
- 16 dim. PASCUA PEN.
- ☾ á la 1 y 35 m.
tarde: núvols
- 17 dim. s. Pasqual B.
- 18 dij. sta. Claudia.
- 19 div. s. Ibo adv.
- 20 dis. s. Baldiri.
- 21 diu. s. Secundí.
- 22 dil. sta. Julia.
- 23 dim. La Trinitat.
- á las 3 y 34 m.
tarde: tronadas.
- 24 dim. sta. Afra.
- 25 dij. A. del Senyor
- 26 div. s. Felip. N.
- 27 dis. s. Juan p. mr.
- 28 diu. s. Just.
- 29 dil. sta. Teodosia.
- 30 dim. s. Fernando.
- ☾ á las 5 y 57 m.
matí: calor
- 31 dim. sta. Patronil

JUNY.

Aquest mes te 30 dias.
Los dias s' allargan
tins al 21, 27 ms.

- 1 dij. s. Fortunat.
- 2 div. s. Erasme.
- 3 dis. sta. Clotilde.
- 4 diu. PASCUA DE P.
- 5 dil. s. Sanxo.
- 6 dim. s. Norbert.
- ☉ á las 12 y 46 m.
de la nit: calor.
- 7 dim. s. Sibiriá.
- 8 dij. s. Salustiá.
- 9 div. s. Pelay.
- 10 dis. sta. Margarid
- 11 diu. Sm. Trinitat
- 12 dil. s. Onofre.
- 13 dim. s. Anton Pa.
- 14 dim. s. Basili.
- 15 dij. ✕ CORPUS.
- ☾ á las 3 y 23 m.
del matí: molt car.
- 16 div. s. F.º de Reg.
- 17 dis. s. Ismael.
- 18 diu. s. Marcos.
- 19 dil. s. Gervasi.
- 20 dim. s. Silveri.
- 21 dim. s. Pallari Es
- á las 10 y 25 de
la nit: frescor.
- 22 dij. s. Pauli.
- 23 div. Cor de Jesus.
- 24 dis. S. JOAN.
- 25 diu. Guiller m ab.
- 26 dil. s. Joan s. Pau.
- 27 dim. s. Ladislao.
- 28 dim. s. Lleó.
- ☾ á las 3 y 23 m.
de la tard: revolt.
- 29 dij. ✕ S. PERE S. P
- 30 div. la Con. de s.
 Pau y s. Marl.

JULIOL.	AGOST.	SEPTEMBRE.
Aquest mes te 31 dias.	Aquest mes te 31 dias.	Aquest mes te 30 dias.
Los dias s' escursan 1 hora.	Los dias s' escursan 1 hora 36 ms.	Los dias s' escursan 1 hora 46 ms.
<p>1 dis. sta. Leonor. 2 diu. La Sang de J. 3 dil. s. Trifó. 4 dim. s. Laureano. 5 dim. s. Miq. dels S. 6 dij. s. Isaias. ☉ á las 3 y 46 m. <i>tarde: calor.</i></p> <p>7 div. s. F. y s. Odó 8 dis. sta. Isabel. 9 diu. s. Zenon. 10 dil. s. Cristófol. 11 dim. s. Abundí. 12 dim. s. Félix. 13 dij. s. Anaclet. 14 div. s. Bonav.ª ☾ a las 2 y 4 m. <i>tarde: vari.</i></p> <p>15 dis. s. Enrich. 16 diu. M. del Carme 17 dil. s. Aleix. 18 dim. s. Frederich 19 dim. s. V. de Paul. 20 dij. s. Elfas. 21 div. sta. Práxed. ● á las 5 y 1 m. <i>mati: molt calor.</i></p> <p>22 dis. sta. María M. 23 diu. s. Libori. 24 dil. sta. Cristina. 25 dim. s. JAUME. 26 dim. sta. Agna. 27 dij. s. Pantaleó. 28 div. s. Celso. ☽ á las 3 y 28 m. <i>mati: bon temps.</i></p> <p>29 dis. sta. Martra. 30 diu. s. Abdons. S. 31 dil. s. Ignaci de L.</p>	<p>1 dim. s. Pereys. F. 2 dim. M. D. dels A. 3 dij. la I. de s. Est. 4 div. s. D.º de G. 5 dis. M. D. delas N. ☉ á las 6 y 46 m. <i>del mati: calor.</i></p> <p>6 diu. s. Just y s. P. 7 dil. s. Gayetá. 8 dim. s. Siriach. 9 dim. s. Roman. 10 dij. s. Llorens. 11 div. sta. Filom.ª 12 dis. sta. Clara. ☾ á las 10 y 7 m. <i>de la nit: vari.</i></p> <p>13 diu. s. Casiá. 14 dil. s. Eussebi. 15 dim. LA ANUN.º 16 dim. s. Roch. 17 dij. s. Lliberat. 18 div. sta. Elena. 19 dis. s. Mariá. ● á las 12 y 34 m. <i>tarde: calor.</i></p> <p>20 diu. s. Joaquim. 21 dil. sta. Joana F. 22 dim. s. Sinforiá. 23 dim. s. Felip. B. 24 dij. s. Bartomeu. 25 div. s. Lluís rey. 26 dis. s. Ceferí. ☽ á las 6 y 27 m. <i>tarde: vari.</i></p> <p>27 diu. Lo Corde M. 28 dil. s. Agustí. 29 dim. sta. Sabina. 30 dim. sta. Rosa. 31 dij. s. Ramon N.</p>	<p>1 div. s. Llop. 2 dis. s. Antolí. 3 diu. La Consola.º ☉ á las 9 y 22 m. <i>nit: revolt.</i></p> <p>4 dil. sta. Rosalia. 5 dim. sta. Absulia. 6 dim. s. Fost. 7 dij. sta. Regina. 8 div. ✕ N. DE LA MARE DE DEU. 9 dis. s. Gorgoni. 10 diu. Nom de M.ª 11 dil. s. Jacinto. ☾ á las 4 y 29 m. <i>mati: tempestat.</i></p> <p>12 dim. S. N. de M.ª 13 dim. s. Eulogi. 14 dij. s. General. 15 div. s. Nicomed. 16 dis. s. Corneli. 17 diu. s. Pere A. ● á las 10 y 3 m. <i>nit: vari.</i></p> <p>18 dil. s. Farriol. 19 dim. s. Genaro. 20 dim. s. Eustaqui. 21 dij. s. Mateu ev. 22 div. s. Maurici. 23 dis. s. T.ª Tardó. 24 diu. ✕ LA MERCÉ. 25 dil. sta. Eurlia. ☽ á las 12 y 12 m. <i>tarde: tempestats.</i></p> <p>26 dim. s. Cebriá. 27 dim. s. Cosme. 28 dij. s. Wenceslau. 29 div. La D de s M. 30 dis. s. Geroni.</p>

OCTUBRE.

Aquest mes te 31 dias.

Los dias s' escursan
1 hora 48 ms.

- 1 diu. s. Remí.
- 2 dil. s. Angel.
- 3 dim. M. D. del R.
☉ á las 11 y 5 m.
del matí: b. t.
- 4 dim. s. Francesch
- 5 dij. s. Placit.
- 6 div. s. Bruno.
- 7 dis. s. August.
- 8 diu. sta. Brígida.
- 9 dil. s. Dionís.
- 10 dim. s. Fran.º de B
☾ á las 10 y 28 m.
matí: plujas.
- 11 dim. s. Nemesi.
- 12 dij. M. D. del P.
- 13 div. s. Eduart.
- 14 dis. s. Calixt.
- 15 diu. sta. Teresa.
- 16 dil. s. Galo.
- 17 dim. sta. Eduvigis
● á las 10 y 6 m.
matí: plujas.
- 18 dim. s. Lluch ev.
- 19 dij. s. Pere de A.
- 20 div. sta. Irene.
- 21 dis. sta. Ursula.
- 22 diu. s. María S.
- 23 dil. s. Pere P.
- 24 dim. s. Rafel arc.
- 25 dim. s. Crispí.
☽ á las 8 y 3 m.
matí: neus.
- 26 dij. s. Lluçia.
- 27 div. sta. Sabina.
- 28 dis. s. Simó y J.
- 29 diu. s. Narcís.
- 30 dil. s. Claudi.
- 31 dim. s. Quintí.

NOVEMBRE.

Aquest mes te 30 dias.

Los dias s' escursan
1 hora 10 ms.

- 1 dim. ✕ Tots Sants.
☉ á las 11 y 39 m.
plujas.
- 2 dij. Los Morts.
- 3 div. s. Armengol.
- 4 dis. s. Carlos B.
- 5 diu. s. Sacarías.
- 6 dil. s. Sevé bisbe
- 7 dim. s. Florenci.
- 8 dim. Los 4 M. C.
☾ á las 5 y 26 m.
tarde: frets.
- 9 dij. s. Teodoro.
- 10 div. s. Andreu.
- 11 dis. s. Mena.
- 12 diu. Lo Patrocini
- de N. Senyora.
- 13 dil. s. Estanislau.
- 14 dim. s. Serapi.
- 15 dim. s. Eugeni.
● á las 12 y 56 m.
matí: vents.
- 16 dij. s. Elpidi.
- 17 div. sta. Tuyas.
- 18 dis. s. Maxim.
- 19 diu. sta. Isabel R.
- 20 dil. s. Félix de V.
- 21 dim. La Present.º
- 22 dim. stá. Cecilia.
- 23 dij. s. Climent.
- 24 div. s. Joan C.
☽ á las 4 y 35 m.
matí: frets.
- 25 dis. sta. Catarina.
- 26 diu. s. Conrat.
- 27 dil. s. Primitiu.
- 28 dim. s. Gregori.
- 29 dim. s. Sadurní.
- 30 dij. s. Andreu.

DESEMBRE.

Aquest mes te 31 dias.

Los dias s' escursan
10 m. fins al dia 22.

- 1 div. s. Eloy.
☉ á las 11 y 12 m.
del matí b. t.
- 2 dis. sta. Aurelia.
- 3 diu. s. Franco. X.
- 4 dil. sta. Bárbara.
- 5 dim. s. Sabas.
- 6 dim. s. Nicolau B.
- 7 dij. s. Ambrós.
- 8 div. ✕ LA PUR.º
☾ á las 2 y 32 m.
matí: plujas
- 9 dis. sta. Leocadia
- 10 diu. N. S. Loreto.
- 11 dil. s. Damás.
- 12 dim. s. Sinesi.
- 13 dim. sta. Lluçia.
- 14 dij. s. Nicasi.
- 15 div. s. Eusebi.
● á las 6 y 23 m.
nit: geladas.
- 16 dis. sta. Adelaida
- 17 diu. s. Llatse.
- 18 dil. M. D. de la O.
- 19 dim. s. Nemesi.
- 20 dim. s. Domingo.
- 21 dij. s. Tomás ap.
- 22 div. s. Zenon.
- 23 dis. sta. Victoria.
☽ á las 11 y 50 m.
nit: frets.
- 24 diu. s. Delfí.
- 25 dil. ✕ Nadal.
- 26 dim. s. Esteve.
- 27 dim. s. Joan ap.
- 28 dij. Ignocents.
- 29 div. s. Tomás c.
- 30 dis. T. de s. Jaume.
☉ á las 10 y 8 m.
nit: geladas.
- 31 diu. s. Silvestre.

BONS RECORTS

I.

En nombre no menor que 'ls altres anys han eixit las publicacions catalanas següents:

Poesías complertas, d' En Víctor Balaguer; *Lo rondallayre* (3.ª série), d' En F. Maspons; *Cansons Alegres*, d' un Fadrí festejador; *Avant*, d' Apeles Mestres; *Lo llibre del cor meu*, d' En F. P. Briz; *Guspiras*, d' En F. de Saleta; *Fullas secas*, d' En Simó Alsina; *Estudios sobre la lengua catalana*, d' En M. Milá; *Espigas y Rosellas*, d' En F. Comerma y los volums dels Jochs Florals de antany y d' enguany.

A mes del calendari valenciá *Lo rat penat*, que ha surtit enguany, de *La Renaxensa* de Barcelona y *La Llumanera* de Nova-Yorck, que segueixen publicantse, han eixit los setmanaris *La Ular*—que desaparegué—y *La Bandera catalana*, que ha sospés su publicació per algun temps. Entre 'ls llibres que 's preparan á eixir, figuran *Lo rat-penat* pera 1876, d' En C. Llombart ab la colaboració de altres escriptors, valencians, mallorquins y catalans; *La roja*, aplech de quèntos, rondallas y novelas, d' En F. P. Briz y lo *Llibre de maravellas* (de Ramon Lull) y lo *Tractat de consolació*, de Boeci. Los dos darrers los publicarà en G. Rosselló y formaran part de la *Biblioteca catalana*.

A Valencia per iniciativa d' En C. Llombart acaba de fundarse una societat ab lo títol de *Los fills de la morta viva*. Molt nos satisfan estas manifestacions que proban lo despertament de nostre esperit en aquella terra; pero en veritat nos mortifica sentir als valencians com parlant de sa llengua l' anomenan *llemosina*. ¿A qué obeeix tal innovació? ¿Será esperit de rebellia á son origen? No 'u podém creure des del moment que 'ls veyem units ab los catalans y 'ls mallorquins cantar en una mateixa llengua, que no es pas cert la castellana, la germandó del tres pobles y las comunnas glorias de nostre passat; mes no será de mes encomenarlos que tingan mes amor al niu d' hont han eixit, que no 'ns sembla del cas que 'ls nets del primer poeta sa-

tírich se batejen ab lo nom de poetas llemosins, valentse per férho de la llenga catalana, llenga parlada dels quins, deixant l' host del gran En Jaume, se quedaren á poblar y encristianir la Valencia mora.

Y no servesca aixó de pretest per dar lo nom absolut de *valenciana* á la llenga que á Valencia parlan; digas en hora bona *valenciá*, *mallorquí*, com á dialectes ó modificacions del idioma catalá, com se deya *jónich*, *dórich*, *élich*, ó *átich* á quiscuna modificació del grech; mes no 's cerque madrastra qui tinga bona mare, que may un fill podrá lligitimar ab cap subterfugi l' acte mes lleig que per la naturalesa pot cometre, lo renegar del nom payral.

No 's cerquen noms estranys quan existeix lo propi. Llenga *llemosina* no vol dir mes que la llenga parlada á Limoges (França) y que no es, ni estat, ni será may la llenga catalana que 's parla aquí y, mes ó menys adulterada, á Valencia y á Mallorca.

II.

Enguany, com es costum, se celebrá la festa del Jochs florals. Posem á ràtlla seguida los títols de las composicions premiadas y l' nom de los autors.

Flor natural: «*La cançó dels aucells*, d' En F. Soler.—*Primer accésit*: «*Fantasia*», d' En I. Reventós.—*Segon accésit*: «*De sol á sol*», d' En E. Coca.—*Englantina d' or*: «*Los companys de Sertori*», d' En F. Soler.—*Primer accésit*: «*Sibila*», y lo *segon*, titolat: «*Lo mantell de la Reyna*», abduas del mateix Sr. Soler.—*Viola d' or y argent*: «*Lo cant de Salomé*», d' En A. de Pagés.—*Primer accésit*: «*Reculliment*», del mateix.—*Segon accésit*: «*Amor*», d' En J. Torres.—*Premi dels editors de La Renaixensa*: «*Deu narracions*», d' En J. Riera.—*Accésit*: «*Narracions y llegendas*», de Na Maria de Bell-lloch.—*Premi de la Deputació de Lleida*: «*La batalla d' Ilerda*», d' En F. Soler.—*Accésit*: «*Indíbil y Mandoni*», d' En A. Guimerá.—*Premi de la Deputació de Girona*: «*L' hereu*», d' En J. B. Ferrer.—*Accésit*: «*Girona inmortal en 1285*», d' En J. Riera.—*Premi del Ilm. Sr. Bisbe de Barcelona*: «*La bandera de Sta. Eularia*», d' En F. Soler.—*Premi de La jove Catalunya*: «*Un quadro*», d' En E. Vidal.—*Accésit*: «*L' avi*», d' En J. Riera.—*Accésit al premi de La misteriosa*: «*Nostre temps*», del mateix Sr. Riera.

La Societat per l' estudi de las llengas romanas, establerta á Montpeller, obrí un concurs literari, al quin foren invitadas totas las llengas neo-llatinas. Donchs be: en ell foren premiats escrivint en nostre idioma, los Srs. Pirozzini, Matheu, Martí y Folguera, Tarongí y Cabanyes.

L' *Ateneo* de Valencia premiá en son certámen als compositors cataláns Srs. Martínez y Biscarri, al escultor En Francisco Santigosa, y al poeta En J. Pastor Aicart.

A Forcalquier (Provença), també hi ha hagut una festa poética en llahor de la Santíssima Verge, y en ella ha guanyat premi en F. Matheu.

Manca saber encara 'l resultat del certámen de Lleyda y Girona.

Mes que 'ns sapia greu, havem d'ocuparnos un xich mes dels *Jochs florals*; perque d'ensá que tornan á ser de *Barcelona* sembla que á n' alguns esperits de contradicció se 'ls hajan entravessat. Nos referim, especialment, á uns articles publicats en cert periódich, que demcstran esser fets d' una má avesada á escriure ab mes criteri, pero qu' esta vegada no ha tingut esma pera firmar ben be lo escrit, y ab açó ha obrat ab prudencia; perque no contribueixen gayre á favorir á un escriptor articles ahont se deixa traslluir lo verí de una passió poch noble, fins al punt de capgirar lo sentit comú alabant lo menys digne de lloansa y deprimint lo millor, no ab arguments, perque no n' hi han, sino á costa de la crítica que 's converteix en sátira de mal gust.

Pero en lo que 's distingeix mes es en los atachs que dirigeix a certa personalitat a qui, segons indica l' articulista, ha *aristocratizat* lo consistori. Nosaltres creyem que 's deuen premiar composicions y no antecedents literaris, y per lo tant lo jurat s' ha de fixar en las obras sens tractar de sebre si las ha fet lo primer poeta de Catalunya ó 'l darrer y mes llech dels glosadors d' un racó de la hermosa Mallorca. Aixís creyém també que pensaria lo darrer consistori; mes, si fos cas de que algun altre hagués opinat de diferente manera, preferint cercar noms que fessen goig, no crech qu' estigués en lo just obrant aixís.

Crégans l' articulista, crégannos tots los descontents; lo volum dels *Jochs florals* d' enguany es dels millors que han eixit y 'l quin mes nombrosos travalls conté; no 'ns encegue la passió d' autors desayrats: *La Cancó dels aucells*, *Lo cant de Salomé*, *La batalla d' Ilerda* y *Lo mantell de la Reyna*, son composicions, bonas las unas y bellissimas las altres, per mes que 'l consistori no sapigués que una d' ellas era d' autor *aristócrata*, y las altres d' autor per aristocratisar; y per mes que 'l tal haja escrit alguna cosa que nosaltres havem censurat y censurem, NINGÚ podrá llevarli la gloria d' autor de *Los companys de Sertori*, puig valen mes que algunas composicions premiadas en anys anteriors las paraulas: **COMANYS, AVANT!** ab que acaba la englantina d' enguany.

Sentim havernos de expressar aixís, mes que mes en una publicació que colecciona un dels set mantenedors; pero es la nostra opinió y la veritat, volem consignarla á pesar de tot en esta secció, que fentnos mes favor del que mereixem, nos te, fa alguns anys encarregada dit Sr.

També devem fer esment de que 'l mestre en *Gay saber* D. Víctor Balaguer ha fet sa entrada en l' Academia de l' Història, de Madrit, ab un notable discurs sobre la literatura catalana. ocupantse molt de la moderna Renaixensa. Figura, entre las copiosas notas que l' acompanyan, una llista de casi tots los nostres escriptors de l' época.

Lo Sr. Amador de los Rios s' encarregá de contestar al discurs del nou académich, y ho feu ab un altre parlament ben digne del autor de l' *Historia de la literatura espanyola*, mereixentli Catalunya y sa literatura paraulas molt llaussangeras.

Ja que de Madrit parlem, y ja que, quan allí se 'ns mira ab mal ull, sabem dirho, com á bons catalans també havem de pagar tots los deutes de agraument. Donchs be: la major part de la premsa de dita vila s' ha ocupat ab gran elogi d' obras escrites en llenga catalana.

A ests periódichs y á tots los demés que, tant á fora com á dins, han fet altre tant, y als que han saludat la eixida d' esta publicació, los donem las mes expressivas gracias.

MORTS

A 21 de novembre de 1874 lo telégraf nos donava la trista nova de la mort d' en Marian Fortuny, lo gran pintor catalá, lo primer de sa época entre 'ls coloristas.

Nasqué á Reus als 11 de juny de 1838 d' una familia pobre, quedant en l' horfanesa quan encara tenia pòchs anys. Ab lo seu pobre avi passa á Barcelona, hont lo conegué l' escultor Sr. Talarn, qui, comprenent las admirables disposicions del noy, li cercá ab gran afany la protecció que havia menester y trobá en dos ilustrats y virtuosos sacerdots.

Ab ocasió de commemorarse lo dogma de la Puríssima Concepció pintá una bella perspectiva pera l' esglesia de S. Agustí, que cridá notablement l' atenció. Mes tart guanyava la pensió que nostra Deputació provincial acostuma oferir pel foment del art de la pintura, y algun temps des-

prés, ab motiu de la guerra d' Àfrica, passava al Marroch per encàrrech de la mateixa corporació.

Morí deixant un gran nombre d'obras que acreditan lo seu giny y feren que sa mort fos sentida per tot arreu hont se parla d'art, y tanta era sa celebritat qu' en alguns punts de la península ja sa figura es llegendaria. Son enterro fou extraordinari: a mes de sos companys d'art, hi anavan Morelli, lo president de l' Academia de Nápols y representants del govern y 'l municipi de Roma.

També han baixat á la fossa lo poeta N' Eussebi Anglora, autor de algunas composicions catalanas, y lo catedràtich En Lluís Bordas, un dels que feren lo *Diccionari quintilingüe*.

Descansen tots en pau!

ANTONI CARETA Y VIDAL.

Barcelona, Octubre de 1875.

À LA VERGE

(MALLORQUÍ).

De dins l'avench d'ignominia
cementiri d'esperanças,
hont de sempenta en sempenta
mals esperits m' abismaren;

á poch á poquet s' aixeca
una colometa blanca,
lo bech d' or, los peus de rosa
y á ne 'l front estrellas blavas.

¿Quínas mans cruels l' han ferida?
A ne 'l pit du set espasas,
á la dreita ne dú tres,
á la esquerra dú las altrás.

Es l' amor á la Bellesa,
es ma darrera esperansa,
pura, dolsa, adolorida
que vers lo cel bat saş alas

La devoció es que vos tench
des de nin, Mare de mares;
ay, no li tanques las portas
dels teus palaus, Verge clara.

Obrali 'l bech suplicant,
pósali una sola branca
de l' arbre *Misericordia*
qu' es lo mes celest dels arbres;

Ella tornarà gojosa
com la coloma del arca,
y en oblit de sas ofensas
aquell brot son bech portantne,

Las potestats infernals,
retudas en la batalla,
baix de mon peu quedarán
baix de mos peus esclafadas.

† GUILLEM FORTEZA.

CONFESSIÓ

Un gitano venia de confessarse y á la porta de la esglesia
trobá un company que l' aturá per preguntarli:

—D' hont vens tan alegre?

—De confessarme.

—Y per qué estás tan content?

—No 'n tinch d' estar. No n' hi ha per menys... figúrat' tu
que 'l capellá m' ha preguntat, si may havia robat cap cabra...

—Y be ¿qué li has respós?

—La veritat; que no n' he robat cap; pro he passat un bon
susto... perquè si me arriba á dir *cabrit*: en lloch de *cabra* m'
arreplega y 'm balda ab la penitencia.

L' ESCALF DEL COR

Ja es clar, ja es á mitjdia, ja va 'l sol á la posta,
ja ve la nit feresta, ja torna 'l dematí;
tot just es primavera, ja la tardor se acosta;
sempre 'l demá dessorbre, sempre mes lluny l' ahí.

Ahí pels nostres avis lo temps que may venia,
gros de desitjs y glórias, ras de ánsias y perills.
Demá! tal com la pensa soberga 'l fantasia,
lo trist ahí ha de serne dels fills dels nostres fills.

Així una edat á la altra s' encalsa y s' acabussa,
com la ona acatxa la ona que bull en mitj de' mar;
badant l' esdevenir, tot lo que ha estat esmussa;
neguit lo present dóna que tant triga á passar.

Y avant! muntem la torre de la supèrbia humana,
juntantne pedra ab pedra, grahons sobre grahons;
l' ergull en nostras testas, asem la planta vana
per sobre 'ls enderrochs de cent generacions.

Que més aprop tot hora senti 'l bon Deu pujarne
lo bull de nostra pensa, l' esclat del nostre alé;
que dels espays inmensos n' arribe á conturbarne
la ánsia intranquila nostra l' etern atzur seré.

¿No havem de un á altre extrem escarbotat la terra,
rompentne la mortalla dels segles llunyadans,
tret lleys de sos misteris, forjat de sa desferra
enginyis de mort y vida que escaldan nostras mans?

¿No havem sorprés lo temps en sa eternal vesprada,
las misteriosas vias de tants aixams de mons,
lo llam rebech que còva la ardenta nuvolada
y al mar y als cèls y terra comptat las polsacions?

¿Quánt hem estat mes grans dins de esta fosca balma,
hont de esma ha anat fins are l' home llicant son peu?
¿Qué 'ns manca? ¿'ns manca 'l sceptre del univers reyalmé?
Muntem, donchs, á arrancarlo del puny mateix de Deu.

Y en tant ¿ahont, flama santa de germandó, brillejas?
Veü de pátria ¿ahont ressonas ab generós clapit?
Pur sentiment de glória ¿per quins espays rumbejas?
¿Quín es l' altá hont hi crema l' incens del esperit?

Per tot arreu s' escoltan las sordás trepitjadas
dels qui esmersant son ánima, pensan servir á Deu;
per tot arreu s' oviran las tombas blanquejadas
hont sa buydesa hi tanca l' enfollonit juheu:

Per tot, per tot la encesa discórdia 'ns divorcia,
sa espurnejanta teya ficant en nostras mans,
y 'l fons, tot removentne, de malvestats, atia
enveja contra enveja, tirans contra tirans.

Tot, com en fonda espluga, bat ab ressó que glassa;
barradas son las portas, desert está l' ascó;
ni 'l temple que s' aixeca test en la inmensa plassa
l' escalf del cor anima, ni 'l toch de la oració.

Deesa del mon ¿ahont ets? flayre potent de vida,
ratxa de amor beneyta, que ab lo primer sonris,
mentres surgia la terra de sa presó arraulida,
tu de perfums omplias y amors lo Paradis;

Tornans, tornans, si 't plau, encara una vegada
ton dols alé de vida, tos suaus perfums de amor:
pot sé, al estremordirse del goig de ta besada,
senti aquest men migrat que encara viu son cor.

Setembre de 1875.

ADOLF BLANCH.

POLLASTRE BEN CONSERVAT

Un viatger entrá en un hostel y digué á la criada:

—¿Qué hi ha per dinar?

—No ha quedat mes que un pollastre rostit.

—Si no hi ha res mes, pórtal.

La minyona portá un pollastre sech, passat y dur.

—Noya, aixó no 's pot menjar; ¿quán temps fá que es
mort aqueix pollastre?

—No li puch dir de cert, perque no mes fá quinze dias
que só á la casa.

DE UN LLIBRE INÉDIT

¿Te 'n recordas hermosa? .. Era 'l Setembre:
ta má dintre la mèva, plens de goig,
al davant nostra sombra, produhida
per la llum baixa del sol,

cap á la vinya anávam. Los xaretlos
sapats y atapahíts, per tots cantons,
rossejavan hermosos entre pámpons,
lo mateix que 'ls picapolls.

Encesas tas galtonas, tú t' asseyas
¿te 'n recordas? Y en tant traseava jo,
buscant arréu, arreu, plé de fal-lera
lo rahím que fós mes dòls.

Entre mas mans te 'l duya... Tu 'l prenías.
y un grá tú, y un grá jo. picant tots dos
de granet en granet aixís passavam
lo rosari del amor.

¿Te 'n recordas hermosa? Entre la rapa
quedava del rahím un grá tant sols:
com qu' era lo darrer, tu no 'l volfas,
ni jo 'l volfa tampoch.

Al últim entre 'ls llábis vaig posárme'l,
la meytat me 'n vas pendre... y un petó:
que m' hi deixares... ¡ay! d' aquell rosari
la divina gloria fou!

Mars de 1873.

*
* *

Al davant del piano estávam
pensant jo en ella y ella en mí:
—¿M' estimas? nos preguntavam:
las mans al teclat portavam
y las teclas deyan *si*.

Era á fé bèn casual
pensament tant avingut:
mes sino recordo mal,
lo sèu *si* era natural,
y 'l mèu *si* era *sostingut*!

Desembre de 1874.

*
* *

Jo 'm dich Joseph, tu Dolors,
mon sant als dinou de Mars,
lo tèu, com qu' es una dona
muda cad' any.

Enguany menjant pá de bodas
tots doséts nos hém trobat:
s' han trobat també en un dia
los nostres sants.

L' any que vé ja no hem de véure'ls
en igual jorn venerats.....

¿Reparas quina inconstancia
y 'ls diuhen sants?

19 Mars de 1875.

*
* *

Cor d' àngel tu: jo cor d' home:
tu ab la fé de tos passats:
en quant á mí, hermosa mia,
¡massa que 'u sabs!

Vindrá nostra hora darrera,
que aquesta no falta may:
y... ahont aniré jo? y tú hermosa
¿ahont anirás?

Tú, amunt... amunt com los núvols...
jo avall... avall... bèn avall...
¡ay, quina mirada, al véure'ns
despariats!

Mes no: jurament vaig ferte,
y jamay l' haig de trencar!
Davant de Dèu vám prométre'ns
no separa'ns,

y tú podrás demanarli
quan vinga 'l terrible cas,
que no permeti que 't falte
qui t' ayma tant.

Entre l' infern y la gloria
diu que hi ha un lloch: tú bè 'u sabs.
Jo pujaré per aténye'l,
tu hi baixarás,

qu' es just qu' en lo Purgatori
sufrescan sentit y dany,
los qui al mon no 'l conegueren
jamay... jamay!

Agost de 1875.

J. ROCA Y ROCA.

LOS TRES BARBA ROJAS

Una pobre viuda tenia tres fills. Cap d' ells, á dir veritat havia inventat la pólvora. No tenian malicia, feyan durar lo menjar tant com podian, dormian setze horas de las vint y quatre que te 'l dia y 'l demés del temps s' estavan gaudulejant sense saber qué fer de sos brassos. Per fi un dia sa mare prengué la resolució de treurels de casa pera que 's guanyessin ells sols la vida.

—Si continuen sense fer res d' aquesta manera 'ls hi va dir, aviat me será precís vendrem' la casa sens que tingui altre remey qu' anar captant de porta en porta. Anéu, sou forts y robustos, ja trobaréu qui 'us dongui feyna.

Un matí 'ls tres noys emprengueren la marxa y caminant d' ací d' allá al mitj dia arribaren á un bosch, al cixir del qual trobaren un home alt y sech, molt estranyament vestit ab una roba cendrosa y que tenia una barba molt llarga y blanca. Anava encorvat, d' un captó á l' altre cercant las herbas que per allí creixian y quan se adoná d' ells, adressantse, ab veu dolsa 'ls hi preguntá ahont anavan.

—Hem eixit de casa buscant qui 'ns dongui feyna.

—Bons minyons, jo no 'us ne puch donar, perque so vell y visch sol, mes vos donaré un consell que 'us podrà servir de molt; guardéuvos dels tres barba rojas.

Los tres noys altra vegada 's posaren á caminar y al esser al foscant vegeren venir cap á ells montats en tres caballs negres, tres grans cavallers ab ricas vestiduras, un dels quals los hi digué:

—¿Ahont anéu per eix camí?

Los tres germans tots se torbaren y no sabian qué respondre recordantse del consell del vell.

—¿Ahont anéu, qué cercáu? Torná á repetir lo cavaller.

Era precis respondre y com no tenian gran ingeni, digueren senzillament qu' anavan buscant qui 'ls dongués feyna.

—Donchs aviat la trobaréu, digué un altre dels cavallers, precisament nosaltres havem menester tres joves. Seguiu-nos que tindreu poch que fer y sereu ben pagats. Guanyaréu mes en un any que no pas altres en deu.

Los tres joves s' entengueren ab una sola mirada.

—Dintre d' un any tindréu cada hu de vosaltres mes de cent doblas á la butxaca. Digué l' últim cavaller.

Aqueixas paraulas acabaren de determinar als joves y seguiren als tres barba rojas. Aviat arribaren al peu d' un castell voltat de tres torres molt altas y entrats á dins, un dels cavallers los hi digué:

—Cada un de vosaltres pujará á quiscuna d' eixas torres; en ella hi estarà un any: cada dia se li pujará lo dinar y sols tindrà que fer una cosa. Lo de la torre dreta dirá cada dematí aqueixas solas paraulas: «Som tres germans»: lo segon en la torre del mitj dirá: «Per una mica d' or» y 'l tercer en l' altre dirá: «Feunos justicia.»

Los tres germans pensaren qu' era una manera ben cómoda de guanyar diners, que 'ls cansarian ben poch y que per ella necessitavan poca activitat y menos inteligencia.

Prompte veurém com ben be s' equivocavan. Per lo demés feyan son trevall ab conciencia, no pensant en res y com aquell qui dorm á la bartola.

Finit lo any baixaren de la torre, los hi donaren á cadascun los cent escuts d' or promesos y contents s' en anaren del casteli.

Llavoras van adonarse d' una cosa ben estranya, ni tenian una sola idea en lo seu cervell, ni sabian enrahonar.

Veus aquí que va passar un home, que 'ls hi dongué 'l nom de Deu y 'ls hi va preguntar d' ahont venian. Lo més gran dels tres germans va voler respóndrelshi y sols eixiren de sa boca eixas paraulas:

—Som tres germans.

L' home esclafí en una rialla y digué:

—Home, aixó ja 's coneix; ¿d' ahont veniu 'us pregunto? Lo segon volent fer la mitja rialla li va respondre, mes digué:

—Per una mica d' or.

L' home comensá á cremarse y digué:

—¿Qué vol dir aixó, que potser 'us burleu de mí!

—Feunos justicia, digué 'l tercer.—Y tingueren d' apretar á corre ó sino l' home cremat com se va posar, potser los hi hauria fet alguna malifeta.

Veus aquí que caminant se trovaren ab una escena horrible, á dalt d' un serradet vejeren á un home com estava matant á un altre. Hi corregueren, mes l' assassí fugí y ells sols arribaren á temps pera recullir l' últim sospir del que moria. Mentres lo contemplavan hi arribá la justicia, 'ls va agafar creyentlos culpables y 'ls va portar al senyor Jutje.

Aquest los hi preguntá:—Quí sou?

—Som tres germans, respongué 'l mes gran.

—¿Per qué haveu mort aquest home?

—Per una mica d' or, respongué 'l segon.

—¿Per un bossí d' or! Al menos sou franchs, no 's necessita mes pera manar que 'us enforquin.

—Feunos justicia. Respongué 'l tercer.

—Se 'us en farà y no tardaréu gayre.

Los tres germans foren condemnats á mort; be 's volian defendre y mostrar la seva inocencia, mes ni una sola idea 'ls venia, ni una sola paraula eixia de sos llabis. Y ja eran al peu de la forca, quan sortí d' entre mitj del poble lo vell de la vesta cendrosa y demaná al oficial que manava la escolta que deixés veure d' aquella copa, qu' ell duya á la má, á n' els tres condemnats, ja qu' era la última vegada que podian ferho.

L' oficial hi va accedir y tan bon punt los joves ho hagueren fet, quan com si se 'ls deslligués l' enteniment y boca, 'ls hi tornaren las ideas y paraulas y vejent l' assassí entre la munió de gent, aquí hi ha 'l culpable, digueren, y també 'ls tres barba rojas que se 'n rihuen.

Aquestos al sentir aixó fugiren á caball mes que depressa, mes l' assassí fou pres y confesá 'l crímen. Y foren declarats innocents los tres germans y 'ls deixaren lliures.

Moren mes polls que llocas.

Viu mes qui piula que qui xiula.

S. Agustí te pocas presentallas.

UN SOMNI

IMITACIO

Un cavall blanch cavalcava
Tan corredor com lo vent;
Volava per la planura
Com empés pèl bras de Dèu.

Tal era el camí que feya,
Tal era son vol lleuger.
Que no tocava ni l' herba,
Ni se sentia 'l trot seu.

No fan tanta via els somnis,
Ni 'ls esperits volan mes;
No corra tant l' esperança,
Ni es tan prompte 'l pensament

D' un cop 'l cavall s' atura,
¿Qué ha vist allá lluny? ¿Qué te?
Tres ombras véu en la plana,
Tres vérges, tres àngels bells.

No té cap estel l' aubada,
No hi ha en lo cel cap joyell
Tan hermós com las tres verges
Eixidas d' entre 'ls rosers

Totas tres lluny, lluny voltejan,
Las tres ballan mitj rient,
Las tres cantan ab veu dolça,
Y aixó ne diu lo cant sèu.

—Tú qui sens goig en la vida
Passas la plana corrent,
Vina per lo pler que 't falta
A la córt brillant que tench.

Jo tench palaus per donarte
tench montanyas d' or y argent,
viurás dias venturosos
dins lo cel de mos vergers.—

—Tu que sens plers ni desitjos
passas la plana corrent,
avina que vull cobrirte
dels raigs de ma llum ardent.

Jo guard' per tú la ventura,
guard' gloria per lo nom teu;
dins núbols d' encens y aroma
per lo mon lo portaré.—

—Tu que sens foch en la vida
passas la plana corrent,
de l' amor á l' alta flama
vina á escalfar lo cor tèu.

Horas santas y divinas
al esperit li daré,
del paradís tench los joys,
del cel las delicias tench.—

Sospés los cants escoltava
y esperoní 'l cavall mèu,
mes las tres ombras volaren
ans qu' arribarhi pogués.

Tot d' una las viu com áligas,
com oranetas després,
com á tres estels llavoras,
fins que sa llum se perdè.

Jo 'm despertí d' aquell sòmni,
qu' era per mí tan plascent,
l' orella atenta escoltava
per si n' oia 'l cant bell.

Pero damunt la teulada
la trista lluna ponent
l' óliva que m' escarrafa
vaig sentir cantar no mes.

GERONI ROSSELLÓ.

UNA CANSÓ POPULAR

A MON AMICH....

INSPIRAT EX LA LECTURA D' UNS ARTICLES PUBLICATS PER
L' AMICH... EN LO PERIÓDICH...

Es negra nit: ni un estel brillador desentona la negror
del firmament que escampant sa llum fosca per l' ample
de la terra ne fa un immens sembrat hont l' home hi cull la
son y 'l mut silenci.

O bé es de dia y la llum fent visible l' horisont pinta d'
inimitables colors l' immens escenari hont va á representar-

se en sintétich epissodi, 'l drama de la humanitat en son pretérit, en son present, en son futur.

Com millor te semble: la escena tant pot ser de dia com nocturna: tant en lo mont com en la vall y tan com á la vora de la mar, al arremorat suspir de las anants y vinents onadas, al peu de centenaria 'alzina que ha vist sentarse á son redós, sense inmutarse, generacions de generacions humanas.

Ja veus, amich... si 'l camp es ample, inmens, inmens y ample com lo que la humanitat recorre, inmens y ample com lo en que 's desarrolla en mil incidents de variats tons la tragedia que en curts versos enclou la cansoneta de que vull parlarte.

Lo silenci universal; res.

De sobte, ¿qué sento? L' esglay subjecta mas potencias y mos sentits se concentran en un sol punt del espay: la vida física, la vida moral, la vida intelectual com las visuals d' una lente, convergeixen á un sol y únich punt.

Lo mateix te passa á tú.

¿En aquest punt qué hi ha?

Mireuho; miraho, amich... escolta, y tot mirant y escoltant, admira y considera l' inmens valor que atresoran las produccions de la vulgar musa y quant bé podrias compararas á aquells objectes que, essent petits, ferits de plé á plé pèl sol al despuntar en l' horizon, s' estenen en ombra interminable, infinita, que infinita podria ser si la superficie que al oposat horizon la porta fos infinita á inaccidentada.

¿Qué hi ha? repetesch.

Tres, set, deu, mil, millions, l' infinit en nombre si vols: de personas, per lo regular, pocas.

La edat, la que vulgas; grans ó petits, perque de petits y de grans la historia es sempre la mateixa. La humanitat entera, en sas diferentas edats y convencionals categorías, trassa la circumferencia de Vico atreta y repel·lida á la hora per una dobla forsa, la forsa centrípeta dels bons sentiments, que la atrau al mitj, Deu, quinta essencia de lo mellor entre lo mellor, y la forsa centrífuga del esperit del mal que vol endúrselan á fora del círcol, l' abisme.

Agafats per la má, rodan en moviment vertiginós, frenétich.

¿Y qué se sent?

Un coro de baixos ab cavernós accent que canta, ó mes ben dit, rondina feréstega canturia. Recorrent la escala musical del *mi* al *la* que 's combinan en monótona y aterradora modulació diu:

Yo te la encendré
Lo tio, tio fresco;
Yo te la encendré
Lo tio de paper.

¿Comprends la filosofia d' aquesta quarteta de ritme tant original? ¿Comprends, amich... la idea profundíssima que animá l' estre poétich del ignot autor de tant sublime lletra y música?

Es la veu del esperit del mal: s' aixeca potent y ab rònch accent bramant: tot ho vol esclafassar y destruir: que no quede res sobre la terra: fumantas runas tant sols. *Yo te la encendré*, y ab l' incendi, la desolació, 'l no res.

Pero admira la inmensa riquesa de detalls que avaloran aquesta producció mestra, arquetipo de las cansonetas populars.

La humanitat, persona pacient, ve simbolisada en *lo tio fresco*.

L' esperit del mal se dirigeix en contra d' un de la familia, un tio, germá del pare ó de la mare, ficció que enclou tot un poema y es á la vegada una circumstancia que agrava notoriament la criminalitat del agent: ni 'l llas de la familia, ni 'l llas de la identidat de la sanch que corre per las venas d' amenassant y amanassat es prou á deturarlo.

Y ve després *fresco*. Supósat la forsa que hauria de desplegar l' esperit del mal per á encendre una cosa fresca: calcula, tu, amich... devant d' aquest adjectiu que determina y fixa la temperatura del *tio*, quina materia mes inflamant mes poderosa te d' usar l' agressor materia verdaderament infernal y que sols sa encarnissada malicia podia anar á descobrir.

Mes encara: sa malicia puja de punt: ja no es violació, es estupro.

Lo tio es ignocent; viu en la ilusió d' un cor jove, flor plantada en las patriarcals centurias: no ha sentit encara la esperonada de las passions, irritar y encabritar lo reposat corcer de sa naturalesa adormida, y l' agressor ve á treurel d' aquest estat de beatitut per abusarlo en las flamas que son rencort d' avespa va á encendre! Tot aixó vol dir la mot *fresco* tant oportunament encabit en aquell vers.

Lo tio, tio fresco.

Y no 's contenta ab dir *tio* una sola vegada, sino que ho repeteix: la premeditació es patent: sab que es son tio y no obstant lo vol encendre.

Segueix ara la quarteta.

Y torna á repetir la lletra y 'l motiu musical: *yo te la en-*

cedré: las consideracions de que li es *tio* y de que está *fresco* no 'l deturan: insisteix en que li vol encendre: sa resolució d' encéndreli es irrevocable.

Y aquí ve lo mes fort: torna á repetir la parauta *tio* y ara li diu que es *de paper*.

¿Li diu de veras, amich....? ¿li diu de broma? En abdúas contingencias es criminal: si de veras, senyal que l' enemich es débil, que 's preval de que es mes gran; foch contra paper ¡Quin mal se 'n farà de pegarli!

Si de broma, espántat; l' insult, lo únich menospreci completant y arrodonint la amenssa.

Prepárat, empero, á mes admirarte.

Regna un moment de silenci: pública es la provocació: lo guant está tirat.

La roda humana no suspen sa correguda, emblema del mon que marxa y marxa sempre sense coneixe lo que 'l repós sia.

Lo provocat medita: lluyta en son cor lo principi del mal, brollant rápit de la llevar que acaba d' enfonzarhi 'l coro de baixos, malehida cogula, ab lo frondós espigma del be, es un poema moral inmens lo que en aquell moment y allí dintre té lloch.

Dubta, vacila, bamboleja, va á caure.... ay!.... ay!....

Victoria! Lo coro de tenors, aixecan un himne á la forsa del bé que ha lograt predominar, seguint lo mateix motiu musical de que ha usat lo provocador, replica ab ferm accent.

No me la encendrás
Lo tio, tio fresco,
No me la encendrás
Lo tio de detrás.

Igualtat de ritme, igualtat de motiu, similitut de paraulas: heuse aquí lo que 's troba comparant las duas estrofas
¿Quina es la idea filosófica, amich....? Fixat' hi bé y la veurás tant si no mes que jo.

Tanta identitat de forma, tractantse de parlaments de distints personatges, dins de tant radical diferencia de sentiments en l' un y en l' altre, arguixen identitat quant menos, en la intensitat ab que operan.

Y aixís, donchs, si ferm en la ofensiva está l' amenssant tant ferm está en la defensiva l' amenssat. No miris sino com li torna las pilotas á joch, insultantlo ab sos mateixos insults, aplicantli la personalitat del *tio* ab lo denigrant calificatiu de *fresco* ab que l' acabava de saludar.

Ja sab lo que se li espera; coneix la forsa del agressor: coneix lo móvil que l' anima y l' encarnissament ab que aquest móvil obra dintre d' ell y l' arrastra.

Está donchs en camí de la victoria!

Y la batalla te lloch. La cansó no parla ni de sas peripe-
cias ni del éxit. No se sap si al últim s' encen ó no s' en-
cen. *lo tio fresco*. ¡Vaguetat sublime que puja de molts qui-
lats la lley de la popular cansoneta!

Digasme amich.... ¿qué 't sembla? ¿L' encen ó no l' encen?

Responga per tú la humanitat entera.

JOAN SARDÁ.

Juny 1873.

LAS. DUAS GÓTAS

FAULA.

Rodolan ab xiuxiu dòls
duas gòtas de rosada:
l' una cau entre la pòls,
l' altre en poncella que 's bada.

L' una llòt se va tornant
tantost en la terra 's posa,
l' altra llú llampeguejant
y 'ls ratjs del sol descomposa.

Així, tdt llibre jo conto
qu' en son curs se converteix
en llòt si 'l llejeix un tonto
y en llum si 'l sabi 'l llejeix.

APELES MESTRES.

NUMA-POMPILI

—¿Qué li apar lo *Numa-Pompili* de Florian?—preguntava á una senyora un senyor aficionat á las lletras.

—Pche!... Passadora.

—L' ha llegida?

—Sí que l' he llegida.

—Donchs cóm es que 'm diu *passadora*?

—Perque des del comens, ja 'ns va fugir la ilusió al veure que 'l desenllás se deixava endevinar ab tanta facilitat.

—Lo desenllás?

—Sí, sí, digué la senyora,—¿cóm vol vòsté que agradi una novela que 's ven desde la primera plana que tot ha de acabar casantse *Pompili* ab *Numa*?

MON PALAU

Jo tinch un rich palau
d' amor y santa pau:
de llor branca marcida
en la finestra 's veu,
y en la porta una creu
de palma benehida.

Quan entra mon fael cá
me ve de ací y d' allá
saltant y fent joguinas,
y veig mon hort polit...
Pel maig tot es florit,
rosers y clavellinas!

Mes tot mon be 'l tinch dalt,
(que Dèu lo guard de mal)
¡Quin dolç perfum ne llensan
los lliris que 'l bell peu
de la Mare de Dèu
lo mèu niuhet encensan!

Bèn blanca la nèu es,
ma cambra encara mes
ab sa paret gens llisa.
Gay com un pom de flors,
lo llit de mos amors
me roba 'l cor, m' encisa.

Al llit acostadet,
hi tinch un paneret
ab fruyta bèn xamosa,
hi dorm mon bell infant,
sa mare á prop vetllant,
la mèva cara esposa.

—Poncella eras ahí,
poncella que al matí
rosada 'l Cel li envia;
ara tes pits ¡gran sort!
sòn gerros plens d' amor,
la meva dolça aymia.

Després que 'l mirar tèn,
cativa 'l voler mèu
y 'm fa estimar lo viure,
donantme est tendre brot,
esclau me tens del tot;
may mes vull esser lliure.—

De nits no puch dormir,
escolto lo respir,
que quiscun d' ells ne llansa,
la son mos ulls voltant,
mentres que va ruixant
mon cos dolça gaubansa.

¿Qué mes pot cobejar
un cor de goigs avar
si en mar de goigs se nega?
¿Qué vos demanarè,
Dèu meu? si estich tant be,
que fins lo pler m' ofega!

Vostra benedicció
donèu á ma mayso,
perque la trista vida
ab santa amor passém,
y, quan nos morirém,
al Cel tregem florida.

ANTONI CARETA Y VIDAL.

BONS COMPTES

- Joan, te volia demanar una cosa.
—Digas, Pere, ¿qué vols?
—Mira, tinch de comprar godays...
—Be...
—Y costan deu duros.
—Sí?
—Sí.
—No son cars. Cómprals.
—Oh, es que 'n tinch sino sis y voldria que 'm deixesses
los quatre que mancan.
—No mes ne duch que tres á la butxaca.
—Be, déixamen tres y l' altro 'l deurás al dels tocinos.

Si la fira ha estat dolenta
no hi te pas cap culpa el ventre.

Si so sabi may diré
d' aquesta aygua no beuré.

¿QUI COM DEU?

Com malalt en l'agonía
Jo sent lo mon que gemega:
No sé si mor de vellesa
O si l' acaba la febra,
Puix qu' ensemps ab lo seu plant
Ne surt la negra blasfemia.
Prop de l' infern haurá estat
Que axí sent la mala enveja,
Y fins volria arrancar
A son Criador la diadema.
Pobre món: si axís avanças!...
Si tan colossal t' aixecas,
Puja amunt, fins als estels,
Que altra volta 't farán guerra
En cada estel millons d' àngels,
Y cada àngel ne brandeja
L' espasa de la justícia
Que *¿Qui com Deu?* té per lema.

VICTORIA PENYA DE AMER.

LO PI DE LAS TRES BRANCAS.

I.

UNA TABERNA A BERGA.

TONI, PAU, ROCH, GUENYO, TABERNER, *carlistas asseguts
sobre las taulas y banchs.*

PAU

Ves á contar mentidas á qui no 't conega; en Grau may
ha tingut por.

TONI

Tan si l' ha tinguda com no, jò se 'l que dich, y qu' es
cert lo que he contat.

GUENYO

Jo també ho vaig veure.

PAU

Ala! ala! bon testimoni. Qué vens á dir qu' has vist, si no veus res com las personas.

GUENYO

Per que sò guenyo?

PAU

Si per mirar á terra, alsas lo cap envers lo cel.

GUENYO

Pero per ço hi veig prou per contemplar la mala fila que fas.

PAU

Mira llengua d' escorpi!...

ROCH, *entrant*

Ja 'us baralleu...

PAU

Aquest ximplet...

GUENYO

Aquell mal parlat que perque du botons de plata á 'l hermilla... mes pèl preu que 't costan.

TONI

Vé que no voleu que 'us ho acabi de contar? Calla tu, Pau, y á tu, Guenyo, 't lligaré la llengua!

TABERNER

Conta, conta Toni. Déixals estar.

ROCH

Qué contavas alguna cosa?

TABERNER

Si, 'ns contava una feta de 'n Graü.

ROCH

Del nostro cabecilla?

TABERNER

Sí, sino qu' aquets l' han destorbat barallantse. Conta, conta, Toni. Digas... y qué va fer lo Tivat?

TONI

Si no se hont era, si fa fástich parlar ab aquets, y te, encara 'ls roncan los hudells ¿Mira quinas ulladas que 't dona el guenyo, Pau?

PAU

Acaba tu, que després jo ja acabaré ab ell.

TABERNER

Nó, nó!

TOTS

Nó, nó! tots sou de la colla; no hi pot haver renyinas. Que fassin las paus. Que began en lo mateix vas.

TABERNER, *omplint un ras.*

Vi del bo; es del plá de Bages. Ala! beheu. Te, tu, Guenyo.

GUENYO

Que comensi ell.

PAU

No, no, jo no vull veure: no vull mullar 'ls meus llabis ab babas de morros de tocino.

GUENYO, *alsantse.*

Rehira!

TABERNER

Au! au! fora, fora!... No vull barallas aquí dins (los treu fora): Tú corra, avisa al capitá, Fora d' aquí... Al carrer. Que 'm perdeu! (*ixen tots menys TONI y ROCH.*)

ROCH.

¿Sabeu de que 'ls ve á n' aquest parell? Res, en Pau va arreplegar al arrabal d' Olot l' altre dia unas quantas perrucas: era ab lo Guenyo y no se las va voler partir, y are cada punt.... Res acabarán malament...

TABERNER.

Que 's matin! qué 'ns fá? Cuyta, Toni, conta aixó d' En Grau.

TONI

Tindré de tornar á comensar perque no se ja hon eram. Prou han treballat mes de deu anyadas los segadors des que ha succehit, lo que 'us vaig á contar. Lo Tivat, aquell de Prats, aquell qui ara es cap de miquelets, tenia una germana, que 's deya Tresó, rossa com un fil d' or y jove de setz' anys: en Grau que també era de Prats la va llucar y com la noya era tan noya y ell, ja 'l coneixem, que de tonto no 'n te gota: y de lleig vaja no se 'l ne pot tildar, succehi que la pobreta 'n quedá tan enamorada que no vivia

sino per ell. Al toch de oració ja era á la finestra per véurel passar quan anava al treball: á las dotze, al portal per enrahonarhi un xich quan ne tornava, y al vespre altre cop al portal. Lo Tivat no hi venia be, perque en Grau, ja ho saben, es dels nostres, carli fins al moll del ossos y aquell era negre, mes negre que un carbó. No veninhi be, va reptar á la xicota y un dia veyent que per ço aquella hi enrahonava, va empendrel' y, trencant la conversa que tenia ab la Tresó, lo va etjegá ab mals termes de casa seua. Desd' aquell dia varen quedar renyits y ja la noya no 's pogué entendre ab son namorat sino ab senyas y per veu d' amigas sèvas. Aixís va passar algun temps. Una nit arriba á Prats una columna molt forta y fos que sigués espiat ó nó, lo cert es que van los soldats a casa en Grau per endursel'. En Grau salta pel corral á la casa del vehí, pero aqueix no l' va voler y anant de una casa á l' altre, no volentlo ningú, tot plegat se li ocorregué demanar la seua salvació al Tivat, que ab tot y ser liberal per honrat 'l tenia é incapás de vendrel. Salta dins de casa d' aquell pel hort y trobantlo sopant, se li ajenollá als peus demanantli que li salvés la vida esplicantli lo que li passava. De primer lo Tivat no se 'l volia escoltar, pero al últim, veyentlo en perill, perque se hauria compromés molt ajudant y servint d' espía al carlins, va durlo al seller y allí 'l va tindre amagat tota la nit. Al ser endeniá no havent la tropa deixat encara sa vigilancia y tement que no fos descobert si sortia, va ser lo Tivat mateix qui li va dir que 's quedés. Tres dias va estarshi, al quart dia al vespre no se sab lo que va passar en aquella casa. pero un vehí 'ns digué que havia sentit unas grans barallas dins y vist á n' en Grau á saltar per una finestra y fugir. La Tresó quinze dias després va ser duta á Vich y tancada en un convent. Lo Tivat va tancar sa casa, desdoná als mossos y aviat se 'n va sentir parlar per aquí, com á cap de miquelets. En Grau pèl seu cantó s' havia tornat cabecilla y comensava á fer de las sèvas. Per la marxa de l' un y de l' altre aviat se va coneixe que 'l Tivat mes que als carlins era á n' en Grau al qui perseguia y no pocas vegadas aqueix ha estat á punt de caure en las grapas d' aquell. No 's pot negar qu' en Grau es vivot, pero 'l Tivat 'l guanya. ¡Veyéu quina se 'n va pensar per descobrir á n' en Grau, quan li fugia 's pot dir d' entre mans sense saber per hont tirava!

PAU, *entrant.*

Ja 'n te per temps! No 'n parlará ab una setmana? Que torni á buscar las pessigollas á qui no 's fica ab ell.

TONI

Ola! ja tornem! Ja 'us heu hagut de barallar?

PAU

Cá! cá! Prou li courá mes la esquena. Tres setmanas de presò y 40 baquetas. Ab mí ningú se 'n burla. D' alguna cosa m' hauria de servir se amích d' en Grau.

TONI

Y aixó, li has fet dar baquetas.

PAU

Jo? No. En Grau.

TABERNER

Sí; mes per culpa teva. Y que t' havia fet fins aquí?

TONI

Als gossos se 'ls pega quan roncan y no quan mossegan.

TABERNER

Bah! bah! no 'n parlem mes, acaba.

TONI

Donchs tornanthi, véuse aquí que reparant que sempre li fugia quan mes segur se 'l creya ¿may diriau quina se 'n va pensar per trobarlo?

PAU

¿Li contas alló dels ferrers?

TONI

Calla, tú, xarrayre. Donchs, reparant que sovint sovint se li escapolia á dalt de caball, perque en Grau, casi sempre hi va, com també 'ls seu cinch ó sis mes amichs que 'l voltan, y no podentlo aconseguir perque 'ls altres se partian marxantne un per quí, altre per allá y de vegadas se trovava en que per seguir á n' en Grau seguia á un altre ¿qué fa? Un dia tras tras, de poble en poble se 'n va á trovar de un en un á tots los ferrers d' aquets vols y de la plana de Vich y 'ls parlá aixís: «Si 'm creyeu, hi ha mitja dobla de quatre á guanyar; si 'ns venéu moriréu fusellats. Trieu.» Tots varen prometer créurel. Llavors ell los va dir: «Quan vindrá en Grau á ferse ferrar lo cavall, deixaréu de posar l' últim clau de la esquerra de sa pota dreta del derrera.» Y 'ls ferrers lo van creure y are es tant lo que te atemoridit á n' en Grau ab tot y que sabentho, al cavall ja no li manca 'l clau, que pocas vegadas ix dé aquí y encara no sens anar ben acompanyat. Oh es que 'l Tivat es valent encara que siga liberal.

PAU

¿Y en Grau, no? ¿eh? Sembla que 't vas tornant negre.

TONI

No, no, home, no. En Grau també sab hont té la ma dreta.

PAU

Y es tant y mes valent que 'l Tivat.

TABERNER

Be! sí! Estás de mal humor.

PAU

Jo als meus me 'ls estimo.

TABERNER

Ben fet. ¿Nosaltres també, no es veritat, Toni?

TONI

Quin dupte hi ha? Y mes que 'n Pau á ne 'ls seus, que 'ls fa passar per baquetas.

PAU

Qu' ho dius pèl Guenyo? s'ho mereixia.

II.

LO PONT DE REVENTÍ.

Lo GUENYO, segut en un pilar del cap del pont.

Passará, perque te de passar. Haurá fet tart; que triga. Millor, aixís hi veurá menys. De segur no pensa la que li espera. Un te de arreglar los contes quan pot y no quan vol. Encara 'm cou la esquena. Callem sembla que sento estossegar. Sí, si veig un bulto. Vé fumant? Es ell. Malehit vici que no li ha pogut fer perdre 'l capitá. Si, si, es ell; ja 'l conech ab l' estossegamenta.

PAU, *ab lo fusell á coll.*

Avuy he fet tart y 'm carrega tindre de passar per aquest indret sent negra nit. Mala nit, mala nit; y plovisca! No sé, avuy me fa mitxa aprensió passar per aquest pont y aixó que hi sò passat altres vegadas en nits pitxors. Si savia un altre camí; pero no n' hi ha capmes. Ala! ala! poruch, avant, potser si que si té eixirán ánimas. Qué ho fa que la por fa agafar fret. Ala! ala! poruch! tira avant... si no fos perque vaig de servey casi cantaria per distraurem... ¡Amunt y fora, gallina! (*aturantse*). Me sembla qu' he vist una cosa

negra que 's bellugava. Ha! ha! ha! (*rihent*) potser si que serà una bruixa que 'm espera ab lo mànech d' escombra.

Lo GUENYO apuntant.

Ja 'l tinch á tret: no t' escaparás, hi he posat dos balas. (*etgega 'l tret.*)

PAU *cayent.*

Ay! so mort!

Lo GUENYO, correnthi y escorcollantlo.

Y no ha mentit. Es ben mort. Ab tu ja estich en pau; ara m' arreglaré ab l' altre. Ola! un órdre per escrit! Cada baqueta m' ha de valdre una dobla de quátre.

III.

UN HOSTAL Á PRATS.

Lo TIVAT parlant á la porta ab en MIQUEL.

LO TIVAT

Se m' ha tornat á fondre com sempre! Que no 'l puga ar-
replegar may! Sempre se 'm deix caure pels contorns de
Berga y al sé allí....res... com un conill que s' encauha,
desapareix.... Ja no sé que fer per cullirlo.

MIQUEL

Valte de espias.

LO TIVAT

Espias! Sí tots los d' aquí son mes carlins que 'l mateix
Cárlos. No hi fa res, ell fuig... dia vindrá en que 'm caura
á las mans y llavors arreglarém comptes.

Lo GUENYO arribant ab lo fusell á coll.

Ola Tivat! Deu vos quart.

LO TIVAT

Tu per aquí? Com vens tu mateix á posarte á la gola del
llop.

LO GUENYO.

Es que ja se que 'l llop no 'm farà res, porque li duch
carn de la que li agrada mes.

LO TIVAT

¿Qué vols?

MIQUEL *poch á poch al TIVAT*

Desconfia.

LO GUENYO

Vinch de pau y 't vull parlá á solas.

Lo TIVAT á *Miquel*.

Vesten, tu.

Miquel se 'n vá.

LO GUENYO

Quan me donarias si 't feya agafar en Grau?

LO TIVAT.

¿Qu' has dit? ¡En Grau! Vint doblas.

LO GUENYO

Donchs dómelas y demá será teu en Grau.

LO TIVAT

Vas molt depressa. Tu portámel y no 't mancarán las vint doblas.

LO GUENYO

Tu te 'l tens de agafar.

LO TIVAT

Y qué 'm donas tu en penyora de que no vens aquí a trahirme.

LO GUENYO

La meva persona. Seré de la teva partida. Fesme vigilar. Desarmam.

LO TIVAT.

Y per qué 'm vens al teu jefe.

LO GUENYO

Per venjansa.

LO TIVAT.

Tan gros es lo que t' ha fet que no 'l perdonas?

LO GUENYO

Perque no 'l perdonas tú?

LO TIVAT

Deu y jo ja sabem perque no 'l vull perdonar.

LO GUENYO

Donchs jo també sé perque no 'l perdono. Mes tallem cart; vols ó no 'l cap de 'n Grau?

LO TIVAT

Si, 'l vull. Parla y aixis que 'l tinga, no vint, trenta doblas te donaré.

LO GUENYO

¿Pots martxar ara desseguida ab los teus?

LO TIVAT

Martxar? Y ahont?

LO GUENYO

A Queralt.

LO TIVAT

Mes amunt de Berga?

LO GUENYO

Sí. Allí vindras ab mí y jo te ensenyaré l' amagatall; mes has de ser tu sol qui 'l veja y 'l sáiga.

LO TIVAT

Digas, no has cobrat pas altres vint doblas d' en Grau pel meu cap?

LO GUENYO

T' he dit que 'm volia venjar, y qui 's venja no pensa en altra cosa que la venjansa. Si tens por...

LO TIVAT

Por? May.

LO GUENYO

Si duptas de mí fesme vigilar.

LO TIVAT

Mes per qué ha de ser jo sol qui veja l' amagatall?

LO GUENYO

Perqué senthi tots foram espiats y no l' atraparias may mes.

LO TIVAT

Anem. Pero tens entés per endevant, Guenyo, que la má dreta y aquesta daga may han fallit quan han donat lo cop.

LO GUENYO

Com que no 't vull trahir, ni má ni daga m' han de fer por.

IV.

LO PLÁ DE CAMPLLONCH.

LO TIVAT, LO GUENYO.

LO GUENYO.

Ja hi som! La collada es pesada á n' aquesta hora. Hi cáu un raig de sol! Mira, veus al peu de la vessana, al plá, aquest pi de soca mitj pelada y gegantina,

LO TIVAT

Lo pi de las tres brancas.

LO GUENYO

¿Si savias lo nom?

LO TIVAT

Tot bon catalá li sab; es l' arbre de casa.

LO GUENYO

Baixém y acostemnoshi. Encara és dejorn y ningú 'ns ha de veure. Ja hi som sota. Se parteix en tres brancas: ni tres homes donantse las mans podrian abrassarne cap de las tres. Aqueixas brancas s' estiran amunt formant com las tres aspas de una forca. Mes amunt comensa 'l brancam y 'ls ramatjes: prou son mes árts que las naus de la Seu de Urgell. Guayta y escolta: ¿veus á mitja capsalada de la branca que tira cap á Ponent?

LO TIVAT

Sí.

LO GUENYO

Tindrias pit per pujarhi?

LO TIVAT

Qui sab.

LO GUENYO

Donchs si vols á n' en Grau allí dalt tens d' anarlo á buscar. Quan es per aquets volts com ara, aquí es hont ve á trencar lo son mentres tu escorcollas las masías.

LO TIVAT

Hi pujaré.

DALT DEL PÍ.

LO TIVAT, *ab una corda de cánem á la má.*

Quasi 'm roda 'l cap ¡quina alsada de arbre! Sort de la espessor del brancam que 'm tapa un xich, sino tindria por de un rodament de cap. Y, ab tot, ell cada nit hi dorm y refiat s' ajau entremitj d' aqueix enforcat de quatre tronchs que tinch aquí sota mos peus. Lo qu' es la por! De segur que troba aqueix llit mes tou que 'l de casa seua. Aquí hi respira, aquí 's creu lliure de tot; avuy farà com los altres dias, també s' hi admirará ab la confiança de sempre... mes del só d' avuy no 'n despertará may mes. ¡Deutes com los qu' ell te ab mí sols se pagan ab la vida! Los Judas acaban á la forca! Demá 'ls aucells cantarán y no 'ls sentirá; demá 'l sol baixará á n' aquesta clotarada y no 'l veurá lluhir. Prou he trigat.... Ha fugit sempre com un cobart, donchs com un cobart morirá. Fosch es ja.... lo cant de la

sibeca ressona ja dalt de la penya y ell no ve... Si 'm haurá enganyat 'l Guenyo... No, no... ja 'l veig... Es ell. Guayta, guayta enderrera que no es d' allí d' hont t' ha de vindre 'l tret.

EN GRAU *al peu de 'l arbre.*

Avuy no sé per que m' ha agafat por quan venia. Mes per qué? Ningú ho sab. Qui 's pot arribar á pensar may que 'n Grau vinga á dormir al Pi de las tres brancas. Amunt y á dormir que demá 'l Tivat sabrá qui es en Grau. Ja so avisat á las partidas de 'n Borjas y Tristany y ab la meva totas tres... poch s' ho pensa: ben voltadet está. Poch se pot creure ell ser tan aprop de tenir de tastar plom ab lo servell. Ja som al jas. ¡Quina nit mes estrellada! Dormim que demá á trench d' auba tinch de ser á lloch ab los meus. ¡Pobre Tivat!

LO TIVAT

Ja tinch fet lo nus escorredor.

LO GUENYO *somiant.*

Y be ¿qué? No m' estima ella? ¿Qué 't fá tu que 'm bese ó nó? Sí, si, la estimo y es, ha estat y será meua sempre la Tresó. Me vols matar? Tu, Tivat sabs lo que tens? llenga... Fuig, fuig, Tresó, mira que 'l teu germá es boig y 't matará... No cridis, no cridis... Sí, si agafa la destal, cobart... la llansa. . millor. Jo no he deshonorat res, jo l' estimo y tu ja ho sabs; si qu' ho sabs... Be m' hi casaré... ¡Ah no 'u vols? Pitxor per tu! Donchs ara, després del que m' has dit, no m' hi casaré encara que 'm matesses... cobart, cobart, te 'm tiras sobre perque 'm veus sens defensa... Tivat, Tivat deixam anar deixam, mira que m' escanyas... socós... socós... quinas mans mes fredas... socós...

LO TIVAT, *baixant del pi hont balandreja 'l cos d' en GRAU penjat.*

A la fi hi has caigut. Res me fa que ploren á las monjas de Vich mentres tu miras de quin cantó bufa 'l ivent. Ja estich venjat.

V.

L' ENDEMÀ AL PEU DEL ARBRE.

LO TIVAT *ab los seus.*

Hont es lo Guenyo?

MIQUEL.

Aquí.

LO TIVAT

Donéuli trenta doblas de quatre.

LO GUENYO, *despres de haberlas contadas.*

Está be. Tivat has tret del mon una bona pessa. Li está be; poch se podia pensar que trenta baquetas li costessen la vida.

LO TIVAT á *Miquel senyalantli 'l Guenyo.*

Miquel; aquest home aixis com ha venut á n' en Grau, també 'm vendria á mí, fusellal!

A UNA AMIGA BENVOLGUDA

TRADUCCIÓ D' UNA POESÍA CASTELLANA, ORIGINAL
D' EN JOSEPH COLL Y VEHÍ.

Qué?... ¿y hont veus eixos fantarmas
que te venen á robar?
Son las montanyas, que l' alba
d' hermosa llum vestirá.

Eixa mortalla, que 't sembla
que ja t' ha d' amortallar,
es la boyra que al cel puja,
y en rosada 's desfará.

No son tristas alimarias
eixas llums, que veus brillar
cada nit; son las estrellas
que allunyan la tempestat.

No ressonan, no, pèls ayres,
ni gemechs, ni crits d' esglay,
son las dolsas armonías
de las onas de la mar.

Noya... tanca la finestra;
vès, ja pots dormir en pau.
A punta d' alba, eixa fosca
y ombras negras... fugirán,

JOAN SITJAR Y BULCEOURA.

MENSATJE

(VALENCIÀ).

Nineta, dolça nineta,
Mon ànima, mitj desfeta,
Endressarte un recort vol:
¿Te l' trametré ab l' oroneta
La merla ó 'l rossinyol?

Lo rossinyol, trist amant,
Es, com jo, tendre y constant;
Mes no m' aprofita á mí,
Perque, del vespre al matí,
Se li 'n pasa 'l temps cantant.

Es la merla llesta y viva;
Mes donar crèdit no 's pot
A un aucell que va á la briva,
Y ab sa riseta joliva
Se burla sempre de tot.

Vol seguit y ala lleugera
Té l' oronel, promte y viu;
Mes oblidarse poguera
Del encárrech que li fera.
Cercant brins pera son niu.

¡Nineta dels cabells d' or!
Pense que será millor,
Perque no se perda el viatge,
Encomanarli el mensatge
A un sospir de lo meu cor.

A un sospir dolent y tendre
Que son propi foch se 'n dú;
Y que no li cal dependre
Lo camí que ha de mampendre,
Perque 'l sab mills que ningú.

Mills que la blava oroneta,
La merla y 'l rossinyol;
Y anirá sempre via dreta,
Y sols parará, nineta,
En la tèva ànima el vol.

TEODOR LLORENTE.

—Fins la llenya del bosch
tè la seva distinció:
una serveix per fe imatges,
y l' altra per fèr carbó.

LA RIFA

Hi havia un home molt aficionat á la rifa; cada jugada prenia lo mateix bitllet, mes may treya, aixó 'l tenia desesperat y cada volta que anava á casa 'l bitlletayre 's queixava de la mala sort y li prometia fer un bon regalo si la sort li cambiava.

Per fi la fortuna lo favorí y nada menos que va traure la grossa; ne voleu de content al home: se 'n aná al lotero y li digué: ara sí que li faré un bon regalo, tant que li he promés, tinch de complirli la paraula.

Lo lotero quedá tot alegroy y al cap de dos ó tres dias veje arribar á la botiga á un criat ab una capsa bastant grossa de part del jugador. Ne doná las gracias y comensá á mirarla y á quedarse prendat, donchs qu' era magnífica y tota plena d' encantos y dibuixos y relleus preciosos. Per fi 's determiná á obrirla y quína no fou la seva admiració al trobarse ab una escopeta de dos canons que si be bona no li servia, perque no era cassador ni aficionat á las armas.

Al cap d' una estona arribá lo jugador y li digué:—Qué tal, ja ha rebut lo regalo?

Lo bitlletayre li respongué:—Sí, senyor, es molt bonich, mes si vol que li digui la veritat no 'm serveix, com vosté mateix ja sap, pues que no só cassador.

Y l' altre que li respon:—Oh! es que nõ li he regalat pera que li serveixi pera auar á cassar, si li he comprada ha estat, perque així que 'm vegi entrar á mí, 'm planti un tiro desseguida.

EN LO NAIXEMENT DE MON FILL

ESTEVE

A ma esposa.

Un any cumplí, m' aymia.
Que ab nostres fills perderem nostre mes rich tre-
Un any, que anám sent.via (sor.
Per eixa vall de llágrimas envoltts en lo dolor

Tú sabs de la jornada
Tots los trevalls y penas que tant nos han retut;
Tú trista y desolada
Com jo, sabs si es amarga la fel que havém begut.

Pero la boyra humida
Que 'l cor n' amortallava, avuy ja s' ha esbargit;
Jo 'm sento ab nova vida
Y un foch que tot m' escalfa lo gel fon de mon pit.

Escolta, escolta, aymia:
Los moixonets ja cantan, las fonts parlan de amor,
Besa á las flors lo dia,
Y 'l sol pèl mon 'escampa sa polsaguera d' or.

La plana esmeragdada,
Los fruyterárs floreixen, sona 'l gaytér joliu;
L' espiga es ja granada
Y 'l cel ens dona un ángel que tot mon ser reviu.

Esplet de llirs y rosas
Qu' emperla la rosada, no 'l té lo mon mes bell;
Vas d' il-lusions hermosas
Tots mos sentits encisa, y 'l cor se gosa en ell.

No plors' no, d' anyoransa,
Que avuy es jorn de festa, d' amor y de consol;
Pèls morts, la recordansa,
Lo cor, l' esprít, la vida... ja son d' aquest tot sol.

Y ¡avant! Déu no abandona
al hom' que plora y prega, qu' en Ell espera y creu;
¡Beneyt, qui sab quan trona
De genollons entendre sa omnipotentia veu!
23 Juliol de 1869.

ANTONI MOLINS Y SIRERA.

FINS PER CAPTAR

Passava un senyor pel carrer, quan un pobre se li acostá demanantli caritat. Lo senyor butxaquejá un rato y trayent una pesa de hu, l' allargá al pobre dihentli:

—Tens un xavo?

—No 'l tinch, va respondre 'l pobre.

—Com ha de ser, ja que no 'l tens—exclamá 'l senyor tornantse á ficar á la butxaca 'l quarto—Deu t' ampari.

Lo pobre alsá 'ls ulls cap al cel y murmurá llansant un sospir:

—Ay, Senyor! fins per demanar caritat s' han de tenir diners!

LO MARXANT

La nit es fosca
no hi ha una estrella
dalt de la torre
la dama vetlla;
dins la boscuria
que don' feresa
s' ohu de petjadas
remor y fressa,
y d' entre 'ls arbres
que 'l castell cercan
lo cavaller
ja 's deixa veure.
Puja la ràmpa
y al pati entra;
quan descavalca
prop d' ell ja es ella,
y aixis li parla
à cau d' orella.

—Digas, qué 'm portas,
jo vull riquesas.

—Las robas bonas
que hi ha en la sella
podrán contarte.
mas grans proesas;
prínceps las duyan
princesas bellas:
morts, los seus patjes
jehuen en terra,
te 'n duch soguillas,
diamants y perlas;
á uns marxants moros
só anat á péndrelas;
digas, ma esposa,
¿n' estás contenta?
Mitjriu la hermosa
y al front lo besa;
tantost destapa
las robas bellas
y las soguillas
d' or y de perlas,
una tumbaga
veu en mitj d' ellas:
dama un crit llansa
y 's tira enrera

—Marxant qui n' aymo
tu has mort per ellas:
al preu que 't costan
no vull jo rébrelas.—
Y al peu li tira

diamants y perlas
mentres un xiscle
terrible llensa.
De mort nafrada
ne cau en terra,
qu' ell al sentirla
sa daga arrenca
y fins al mánech
al pit li entra.

MARIA-DE BELL-LLOCH.

Cánem de cordé
filal com vé.

La nepta
de tots mals repta

TRES FAULAS

(A MON AMICH J. ROCA Y ROCA).

I.

Esubefegant y cansada
la locomotora deya:
¿Com es qu' essent jo la forsa
l' enginy débil me subjecta?
¿Com es qu' haig d' esser esclava
y anar ahont los rails me menan?
¿No só forta? ¡Vull ser lliure!
—Y fugint del camí recte
volgué corre per los camps,
y 's mitj enfonzá en la terra,
y ella qu' esclava corria,
al ser lliure, quedá presa.

La forsa sola, no es lliure;
y es suicida la llicencia.

II.

De sos lentes caygué un vidre
buscant un botánich herbas,
y damunt de una formiga
quedá 'l vidre al caure en terra.
Las formigas que passavan
s' aturavan absorpresa
al veure á una germana
de tant rara corpulencia;

y la petita formiga
dessota del vidre presa,
convertidas en gegantas
las altres formigas veyá.

Al mirarho reya un sábi
de la por d' ellas y d' ella...

—
¡Vestida ab vidre d' augment,
¡quánta y quánta gent passeja!

III.

En la inmensitat del buyt
y lluny, molt lluny de la terra,
reflectant la llum del sol,
trist caminava un cometa.

Per nostre mon sospirava
qu' entre la fuscúria veyá.

—Com ho faré perque 'ls homes
pugan saber ma existencia
y n' apunten en sos llibres
y 'm cregan esser profeta
de mort de reys y de fam
y de pestes y de guerras?

Prompte vejé sos desitjos
y sa ambició satisfeta.

Per davant de nostre sol
passá, y una taca negra
ne féu son cos, projectantse
en la lluminosa esfera,
y al cometa al punt notaren
los astrólechs de la terra

—
Mostrarse sols fentne tacas
no sols ho fan los cometes.

J. M.ª BARTRINA.

Málaga 15 de Mars.

UN PAM DE NAS

Arreglo del quiento popular suech, LA VELLA Y LO PEIX.

Una vegada hi havia una vella que habitava en una miserable barraqueta situada al mig d' un bosch. Lo seu marit feya ja molts anys qu' era mort, y los seus fills servian de mossos y criadas en la ciutat y en las masías, de manera que la pobra dona, sens poder comptar ab l' ajuda de ningú, tenia d' escarrassarse de l' un cap de dia al altre pera

buscarse 'l violari. Mes com sabia per esperiencia que ningú 's mort que l' hora no li sia arribada, ho prenia tot per amor de Deu, y molt be que feya, puig no li quedava altre remey. Ab tot, cada volta que ab un canti á cada ma debia emprendre lo camí de la font que era de part de dalt de la montanya, voy voy se li hauria acabat la paciència y hauria dit prou, si no hagués pensat que sense beure no podia passar: lo destraló ab que estellava la llenya, estava tan oscat, que quasi be tallava tant pel fil com per la ullera, y ab est motiu se donava á las áligas sempre que tenia de partir tronchs y branquetas á fi y efecte de tenir foch: per últim per mes que filava y se corsecava, gastant saliva pera fer voltar lo fus, no veyá may arribat lo dia de tenir lo qu' habia menester pera teixirse lo drap que pera cobrirse las carns necessitava y aixó la tenia tant fora de test, que pujátsenhi cada punt la mosca al nas, murmurava y malebia la seva sort.

Ab aquestas y las altras, vet aquí que un dia quan estava prop de la font mes cansada y mes cremada que may, al buydar lo canti pera ferse un platet de sopas, saltá entremitx del doll un pobre harp enrebänxinat y aixeridet que nadava y feya cabussons com si 's trobés al mitx del riu. La velleta al véurelo tota 's regositjá pensant en lo dinar que li esperava, puig no estava acostumada á semblants bocins; mes la alegria se convertí en admiració, sentint al peixet que ab veu com si fos humana li deya «deixam anar.»

Ja s' ho poden pensar com quedaria la pobre dona vehent una cosa tant may vista, y cóm quedaria de desconhortada al escoltar que 'l peix afegia, «no te 'm vulgas menjar.»

Mes ella que com dona carregada d' ahys tenia prou experiència, y sabia que á la ocasió la pintan calva, volent traure partit de lo que tant sens com va ni quan costa se n' hi venia á las mans, li digué:

—¿Quín privilegi tens tú respecte dels altres peixos pera no esser menjat?

—Privilegi cap; mes no saps que no tot lo que ns' ho sembla, es bo pera menjar?

—Prou qu' ho sé, mes tampoch ignoro que quan ne passen fan de bon agafar, y lo que es jo mes m' estimo un pardal en la ma que cent áligas volant, que per aixó diuhen que lo que la ma aguanta, las dents ho fan creixer.

—Tot aixó es veritat; pero fes lo que 't dich y no quedarás descontenta de mí.

—Mirát, company, si ab la una llenso lo que ab l' altra arreplego, faré la feyna de fé y desfé: y diu lo ditxo que val mes tení que penedí; ab aixó, noy, cap á l' olla falta gent.

—Ja veig qu' ets mes tossuda que 'l pa de munició; mes tu t' ho perdrás, que un cop te m' hajas crosplit tant tindrás

com tenias, y si 'm deixavas anar fora molt diferent, que ja no tindrias d'ascarrassarte may mes.

Semblants paraulas tocaren en lo mes viu del cor de la pobra velleta que pensant en son patir, li preguntá:

—¿Qué 'm donaras, donchs, si fas lo que 'm demanas?

—Primer tinch de saber lo que vols. Manifestam tres de tos mes grans desitgs y se veurán satisfets.

—Be, qué hi perdo probantho? deya la vella, y recordantse de lo que patia cada cop que ab los cantis á las mans debia emprendre lo camí de la font qu'era de part de dalt de la montanya, digué:

—Que 'ls cantis vajan y vingan sols de la font.

—Així 's farà, digué 'l peix.

Recordantse després de las oscas del destraló, que per estellar llenya tant la feyan patir, digué:

—Que trenqui tot quant toqui.

—També 's farà.

Per últim li vingué á la memoria que may li bastava lo fil pera teixir lo drap que pera cobrirse las carns necessitava, y digué:

—Que tot lo que estiri s' allargui.

—Donchs també 's farà.

La vella estava boja de content pensant que sas penas eran acabadas si las promesas del peix esdevenian veritats, y volgué fer la proba desseguida; mes lo barp que tenia molta lletra menuda, li digué:

—Toquem y toquem, mestressa: lo primer es deixarme anar.

Féuho la vella, y tot d'una que 'l peixet se capbussava en las ayguas de la font, los cantis plens emprengueren sols lo camí de la barraqueta.

Boja la vella de content comensá á saltar y ballar fins que sentántse de cansada qu' estava 's doná sobre 'ls genolls dos patacadas d' admiració. Donárselas y catatrach: sentir que 'ls genolls si li trencavan fou tot hu. S' habia satisfet lo desitg que expressá dient «que trenqui tot quant toqui.»

Volgáune allavors de plors y gemechs! Aixó son figas d' altre paner, pensava la velleta, y se desfeya plorant vehent que ab las camas trencadas ja mes no podria caminar. Ab las llágrimas li esdevingué lo que sempre sol succehir y es que de la font dels uils ne participá 'l nas, y volent aixugarsel agafá lo devantal; mes tant bon punt s' estirá la punta ab lo cap dels dits, comensá á allargárseli l' armari del tabach, de manera que era una cosa may vista. Habia sollicitat que s' allargués tot lo que estirés y son desitg se vejé satisfet.

Aixís se cumpliren las tres promesas que feu lo barp pera cumplir los desitgs de la velleta.

Esta 's quedá senfada prop de la font, y allí 's deu estar encara, puig las camas no se li afegiren.

Ara si voleu saber qué vol dir quedarse ab un pam de nas, poden anar á preguntarli que ben segur que vos ho dirá.

CAYETÀ VIDAL.

Vilafranca 19 d' Agost 1875.

EPIGRAMAS

Un frare de Sant Francés
li preguntá á un estudiant:
—Sabrás, fill meu, l' hora qu' es?—
y 'l gandul... ¡véjen vostés!
diu:—Sí, pare... y passá avant.

—D' hont ve la etimología
de la *pátria*, Vaoret?
—A fè qu' está poch claret!
¿No 'u veu vosté... de *pa* y *tria*.

Entrá en un hort l' altre dia
cert quídam d' un gust tan fi
que res de lo que hi ha allí
lo apetit li movía.
Era 'l tal tan mielindrós
que sols aplicá 'l seu *láblio*
á una lletugueta ó dos
d' eixes d' orella... de *sáblio*.

JOSEPH BERNAT BALDOVÍ.

LOS DOS CIRURGIANS

(POPULAR.)

He'us aquí qu' una vegada en un hostel de Fransa, al entorn de Perpinyá se hi trobaren dos cirurgians: lo un era espanyol y l' altre francés, y com es propi de gent del mateix ofici, prompte ne feren conversa sobre la cirurgía y del respectiu grau d' avens en que cada una de sas nacions hagués arriuat, volent cadascun que la seva fos la primera y, després de molt enrahonar com vejesen que may s' aca-

bava la controversia y que cap dels dos volia cedir en sa pretensió, cosa nova entre 'ls homens, lo francès pensant que mes bonas son sempre rahons que no pas paraulas, digué al espanyol:

—Conceh que vos sou molt curt de vista y si volen y os feu completament de mí, fentvos una operació que cap espanyol may n' ha sapiguda fer, os la tornaré mes bona de lo que abans de escursarsevos teniau.

Y com l' espanyol tingué per impossible del tot lo que l' altre li proposava, y acalorat ab la disputa y picat de la honra se hauria deixat fer tot lo que 'l francès hagués volgut, puig tenia per segur lo ferlo quedar burlat, convingué en posarse á la disposició del francès. Aixís es que aquest treyentse la 'caixa d' instruments que com á bon cirurgiá sempre en la butxaca duya, y habent fet sentar al espanyol pera operar lo millor, se li atansá y sás! d' un cop de bisturí li tragué un ull y sas! d' un altre cop li tragué l' altre.

Y quan los tingué á la ma n' agafa un drap net y frega que fregarás los ulls del espanyol fins que los tingué ben netejats. Los quals aixís que ho foren los torná á posar ab molt cuydado á aquell y tapántloshi bé ab una vena, li digué que tenia d' estar tapat lo menys unas quatre horas.

Y aixó era al matí.

Y tapat l' espanyol y sens saber qué ferne ni podentse ocupar de res, pensant com es natural en la disputa y en la operació del francès, comensá á treballar sa imaginació que per eixos casos se pinta sola, y formantne mil montanyas caygué en una desesperació molt gran veient la honra de son país perduda, fins que pensant, pensant y podent mes en ell l' amor propi que qualsevol altre sentiment, cosa propia de la honrilla, determiná fer la mateixa operació á lo francès, pero fentse ensellar primer lo caball pera poderne fugir cas que aquella li sortís mal.

Y arrivá lo mitx dia y destaparen al espanyol, y est hi vegé com hi veyá avans d' esser curt de vista.

Y per só lo francès tot joyós li digué que bé li podria donar la victoria, puig cosa com aquella cap espanyol la sabia fer. Mes l' espanyol responentli que també la faria si se fiava de e'l, lo feu assentar y encomanantse primer á la Verge Santa Maria y á la beneyta Santa Lluçia, sas! d' un cop li tragué un ull y sas! d' un altra li tragué l' altra: y posantlos en un plat se 'n aná á buscar un drap ben net: mes veus aquí que mentres hi era, vingué lo gatet del hostal, y, llaminé com tots, se menjá los ulls del francès.

Y tornantne l' espanyol y trobantne lo plat sense los ulls, poden contar quin desespero n' agafá.—Hostalera del dimoni, ara si que só perdut! anava cridant, pobret de mí, com ho faré!... Hostalera, la hostalera, agafeume desseguida lo gat del hostal.

L' hostalera tota s' estranyá de que volgués lo gat. Mes quan s' enterá de la causa agafá tal esgarrifament, que per por de lo que succehiria se 'n aná del hostel. Lo cirurgiá veyentse perdut se llessá ell mateix á la busca del lladre dels ulls, y ab la ajuda d' un matalot per fi arribá á agafarlo.

Se 'n aná cap al seu cuárto y allí, com en casos supremes se necessitan las grans resolucions, d' un cop de bisturí tragué un ull al pobre gat y d' un altre cop li tragué l' altre. Mentres tant lo francés assentat estava esperant.

Lo espanyol netejá ben bé los ulls del gat y quan los tingué ben nets se 'n aná cap al francés y ab gran cuydado li posá un ull y després l' altre y 'l torná á tapar.

—Molt m' heu fet esperar, espanyol, digué lo pobre francés, que poch sabia la desgracia que li esdevenia.

—Ès que com mes bona es la cosa mes despay ne va, respongué l' espanyol, y per só jo vos prech que estigau tapat mes temps del que jo vareig estar, y aixís fins que os avisi no vos destapeu.

Y estiemordit l' espanyol del fracás que li havia succehit, maná treure son cavall a defora y ab lo peu á l' estrep esperá que 's tornés fosch per veure si del mateix contratemps ne podia traure algun partit y en cas contrari estar á punt de fugir.

Per fi arribá la nit; l' espanyol cridá á son contrincant que 's despatés y ho feu aquest: y oh! alegria! lo francés hi veyá com no hi hagués vist may, tot era clar per ell, fins en mitj de la fosquedat. no hi havia tel de trenyina que no vegés, y era que com tenia ulls de gat y los gats hi veuhen mes de nit que de dia, tot era per ell clar. Llavoras se dirigí al espanyol, l' abrassá ab tota efusió y li digué que reconeixia y confessava qu' estava molt mes adelantada la cirurgia en Espanya que en Fransa.

L' espanyol per aixó cuydá d' anarsen. Lo que al francés succehi fou que al endemá ab la claror del sol no hi vejë gens. Mes l' espanyol havia salvat sa honra.

F. M. y L.

LA MORT DEL SOL

(A MON AMICH ANGEL GUIMERÁ.)

Com au de foc: que n'fa
del cel sota la volta blavejada,
lo rey soberch del dia
de son plomissol d' or l' espay omplia,
tantost as l'ium ne fou per Dèu creada.

L' onada murmurava
himnes de gloria alsant á sa grandesa;
tot astre 'l saludava
y 'l mar inmens sa imatge retratava
y en ell mirantse deya ab altivesa:

—«Ni 'ls astres tots que giran
pèl buyt inmens del firmament m' igualan;
atónits tots me miran,
á mon entorn enveja sols respiran
y enveja es la llum térbola qu' exhalan.

«¡La llum!... La vida mia,
sutil pols d' or qu' en la buydor divaga
al món sos raigs envia
y las perlas besant que l' ona cria
dintre 'l mirall del ample mar s' amaga.

«¡La llum!... Pèl cel estesa
enllá las fitas del espay traspassa
y espargint sa bellesa
tot lo infinit enamorada besa
y astres y móns misteriosa enllassa.

«Rey jó dés ma naixensa
en va entorn mèn lo llamp sa llum cargola:
la mèva es mes int nsa!..
es mon dosser del cel la volta inmensa
y omplo ab mos raigs del negre abim la gola.»—

Digué, y apareixía
com volva en alas de lo vent bressada
fosch núvol que creixía
y l' imatge del sol ja s' enfosquia
y ja en la mar 's veyá retratada.

Vingué sa hora darrera:
trist com qui veu perduda sa esperansa
y sa ilusió primera,
rogench baixava 'l rey de l' alta esfera
morint del ample mar en la llunyansa.

Cuberta de tristura
plorá la mort del sol la lluna bella,
perduda per la altura;
y 'l cel per desvaneixer sa amargura
formá de cada llágrima una estrella.

Lo zéfir suspirava
y en la fosca perdut feya sa via;
la quietut regnava;
y 'l mar en l' ampla platja gemegava
y 'l món plé de tristesa s' adormia.

QUASI ES MASSA

Un fill de la vila del òs que may havia eixit mes enllà de las torres de la cort, no havia vist altre nin que 'l Manzaneres, empergué un viatge à Catalunya passant per València. Al arribar à Amposta y al veure l' Ebro, quedé espantat y ab la boca oberta.

— Vaja! digné després quan s' hagué refet de la sorpresa, per nin de província quasi es massa! —

Y un català que 'l sentí, al veure'l tan desvaçat y groch, exclamà:

— Vaja! que per home es massa poch.

A MÓN AMICH

ADOLFH DUMAS

PER LA MORT DE SA TÚRTORA

(TRADUCCIÓ DE F. MISTRAL).

Es dir qu' es morta la túrtora
que agmava tant, amich meu,
la túrtora qu' à totas horas
gemegava apuget tén?

La túrtora que plorava
quan veia en dos ulls lo plor
y que sus ulls tant
pava manvar tan dolor.

La que al dematí aïrejada
venia al emperdre 'l vol
à picar à ta finestra
perque regésses lo sol.

La túrtora qu' escoltava
nos versos d' ayre gentil,
mentres festosa prenia
de ta ma los grams de mill.

La tórtra que sas germanas
deixava y l' bosch isart,
pera vindre namorada
á ta finestra á cantar.

La tórtora confidenta
de tas horas de plahé
que als sospirs de ta jovensa
hi juntava 'ls sèus també.

Y diihen que ara aborreixes,
des qu' ha mort, nostre país,
que ni las noyas t' alegran,
ni 't fan nostres blats felis.

May cap trista recordansa
oprimesca ton cervell,
ni digas mal de Provensa
perque hi ha mort ton auCELL.

Que quan ha sabut la nova
que á ta cara 'l dol ha dut,
ja ho has vist, tot, tot Eirago
ha plorat, s' ha condolgut.

Y los xicots que jugavan
á fèt tots entussiasmats,
deixant los jochs y alegrias
feren rotllo cortristats.

Pobre ancelleta! ja es mortal
l' ha fet á trossos un cá,
l' amo, après de tal desgracia,
ja no mes fa que plorá.

Mes en tot viatge una llegua
sempre hi ha de mal camí,
pero tot camí te en cambi
son brotet de llessamí.

Tambe Cátul, tambe Lésbia
de son pardalet polit,
las gracias y ull viu ploraren
y 'l petonet aixerit.

Y tan á la fi 'l planyeren,
tan ploraren al pobret,
que ab los seus, se consolaren
dels petons del pardalet.

DESCOBERTA

Ja s'ha descobert lo donar direcció als globos. L'altre dia un amich meu molt sabi m'ho èsplicá tot, y jo que per afavorir als compradors del *Calendari* faig qualsevol sacrifici, li vaig comprar lo secret que avuy escampo pels quatre vents. Podeu probarlo sens perill, sens mareig y sense por.

Se fa una bomba, s'ompla de gas. se la deix aisar fins allá hont se vol y un pich se te á gust, se priva de moviment al globo. Sapigut com es que la terra dona toms; lo qui vol emplear eix sistema de viatjar, un pich la bomba está parada se treu una ullera, la posa á la mida y guayta. Veurá llavors com la terra tomba, tomba, tomba... veurá passar l'Europa, l'América, l'Assia. l'África, l'Oceania, etc., etc., etc. ¿Vol per exemple l'areonáuta anar á Paris? Aixís que passa l'Europa fixa bé l'atenció y un pich veu de lluny venir á la Fransa s'amaneix, agafa la corda de la válvula y tantost ovira blanquejar la ciutat de la *Comuna*, zas! estira la corda y si ho sab fer pot caure al mig de la plassa de la Concordia y qui diu Paris, diu Londres, diu Reus, diu Mataró, diu Trenta-passas.

No duptem de que 'ls aficionats farán la proba; es dir la proba, 'l viatge.

ESTRÉPIT

FAULA.

La nuvolada se revenxina,
petan los aóres en la bosquina,
s'alsa en la plana gran polsaguera,
l'aucell sa branca busca ab dalera,
volan las fullas remolinadas,
rodan las teulas per las teuladas,
ab terratrémol, per tòts cantons,
furients rebotan els porticons...
¿Estrépit! ¿Furia! ¿Qué passa? ¿qué es?
—Vent y res més.

APELES MESTRES.

MARIAN FORTUNY

Es de justicia que en las páginas de *Lo Calendari Catalá* ahont se conmemoran totas las glorias de nostra terra, se fassi enguany recort de una de las mes brillants y mes legítimas que havem tingut en aquest sigle y que nos han envejat totas las naciones civilisadas. Lo nom que 's llegeix al devant d' eixas ratllas no necessita cuasi mes que apuntarse pera que aixís los que cultivan las arts com aquells que solament de lluny senten parlar de cuadros y de obras artísticas, s' uneixin al coro universal d' aplausos que han aixecat sas obras y als crits de dolor y de pena arrencats per sa mort quant mes li soureya lo esdevenidor y quant majors llorers podia recullir pera sa ja rica corona de artista. *Lo Calendari Catalá* vol unir-se també á aquesta admiració y á aquest llanto y per encárrech de son director y mon excelent amich D. Francesch Pelay Briz, vaig á ferho, encar que malament, ab aquestos curts y lleugers apuntes.

No cal parlar de com Fortuny feu sa carrera, perque sa vida es poch menys que popular entre nosaltres. ¿Quí ignora aquells anys d' infantesa en que lo viu Marianet anava ab lo seu avi, ni tot alló de las figuras de cera que tal volta despertá son enginy y lo mogué desde petit á dibuixar per las parets, portas y sobre cualsevol mica de papé qu' arribés á las sevas mans? ¿Quí no sab la vinguda de l' avi y del net á Barcelona y cóm tingueren que menjarse á Pablo y Virginia y á altras figuras no menys célebres pera poder menjar ells, segons ha contat de una manera sens igual lo discret autor de *Las Cartas trascendentales* y de *La Novela del Egipto*? ¿Quí no sab l' amparo que doná á lo petit artista, lo entés escultor D. Domingo Talarn ajudat per uns bons preberes que podian disposar de algunas cantidades destinadas á obras bonas y piadosas? Y per si ¿quí no sab los seus pasos á la Academia baix la hábil direcció de D. Claudi Lorenzale, son triunfo en las oposicions pera la plassa de pensionat en Roma costejada per la Diputació de la provincia, la seva anada á Africa y com aprofitá allí lo temps portant gran caudal d' impresions artísticas maravellosament dibuixadas y pintadas, y altres y altres fets de que aquí ne conserva tothom memoria?

Deixem, donchs, las apuntacions biográficas que son ja de tots conegudas, pera donar algunas noticias de las obras mes principals de Marian Fortuny, y pera indicar de pas-

sada en qué 's funda la admiració que en la Europa artística despertaren.

Comensá Fortuny per donarse á conèixer á Roma especialment com *acuarelista*. L' autor de *Il Continuo* que té la nostra Diputació no podia menys de cautivar á las gents entesas per lo vigor ab que tracta los assuntos valentse d' aquell medi de pintura, fins lo punt d' arribar á igualar en intensitat de tò als quadros al oli de mes brillant colorido. Las *acuarelas* de Fortuny obtingueren tot desseguida preus extraordinaris, puig qu' excedian als que 's pagavan per las obras de la mateixa mena fetas per afamats artistes contemporáneos. Tenir una *acuarela* de Fortuny era plaher reservat sols als richs de la terra, y encara era precís esperar torn perque tant punt ne havia comensat una com hi havia ja qui li havia comprada. Aixís succehí ab *Lo marxant de tapissos* que sembla un verdader quadro al oli, ab *L' idili* plé d' encantadora poesia y del qual n' es afortunat possehedor D. Ramon de Errazu, ab *Lo pobre vell* y *Las conladinas*, propietat de Mr. W. Stewart, ab *Lo cameller* de Miss Wolfe, ab l' incomparable *La potiche* de Mr. Wilson y ab altrás pintadas ab la mateixa facilitat, ab lo mateix nervi y sobre tot ab la mateixa justa, acabada, admirable veritat naturalista.

Juntament ab las *acuarelas* pintava Fortuny sos quadros al oli y sino estem enganyats li comensaren á donar lo renom que devia pujar mes y mes cada dia, los que portavan los títols de *L' anticuari*, *Lo aficionat á las estampas* y *Lo encantador de serpents*. En 1866 poch mes poch menos lo nom de Fortuny se va fer europeu. Alashoras se sentia ja dir que hi havia un espanyol de un geni portentós, y pera quilo pinzell y la paleta no tenian dificultats ni misteris. Los elogis anaren pujant y en 1870 una carta de Enrich Regnault l' autor de *Salome* y del *Retrato de Prim*, aixís com també l' aparició de *La Vicaria* posaren a Fortuny al nivell de Meissonier y dels pintors extrangers mes volguts y de mes fama. «He passat lo dia—escriu Regnault ab llenguatge pintoresch y á cops com sas obras pictóricas—he passat lo dia á casa de 'n Fortuny y tinch trencats brassos y camas. Es asombrós aquest bon xicot. Te maravellas á casa seva y es lo mestre de tots nosaltres. Si vejessiu los dos ó tres quadros que está ara acabant y las *acuarelas*!!... Las meas me donan fástich. Ah! Fortuny, no 'm deixarás dormir!» De *La Vicaria* ne digué Teófilo Gauthier totas las alabansas imaginables, y est quadro junt ab *La elecció de la modela* que te Mr. Stewart y *Lo jardí dels poetas* que 's troba en la colecció de Mr. Heeren, son y serán objecte d' estudi per part dels artistes y per part dels crítichs. En ells com també en altrás obras al oli que ha pintat prenent per fondo la

Alhambra ó lo Generalife, Fortuny se mostra ab totes las cualitats que li han donat fama y que l' han fet lo pintor benvolgut de la nostra época. No es d' eix moment lo estudiar si lo sigle arrastrá a Fortuny ó si Fortuny arrastrá á son sigle, ni molt menys buscar fins á quin punt deuen lo poeta y lo artista ser los directors de llurs contemporáneos y no analshi al darrera, cayent ab las mateixas miserias en que cauhen los que están molt lluny de ells per lo sentiment y per la inteligencia. Casi sempre en aquestos problemas hi entran molts components y casi sempre vindria á resultar que lo temps influeix en lo artista y en lo poeta, aixís com aquest fent us de son ingeni y de son franch arbitre pot fer cambiar completament lo gust qu' éstigui de moda y sobre tot parlar á l' enteniment de una manera elevada. Aquestas y altrás observacions á un hom se li ocorren al escriure sobre nostre famós artista; mes es necessari tenir present que Fortuny no podia disposar com los pintors de altres temps de palaus ni de monastirs ahont consignar sas impresions mes valentas, y que lo sigle XIX no li podia donar lo que á Rafael, á Miguel Angel, á Zurbaran, Murillo y á altres donaren los sigles XVI y XVII de la nostra mateixa era. Apart, donchs, lo que acabem d' indicar, es cert, certíssim que Fortuny ha sigut pintor de obras fetas aposta pera la nostra época. Tots vivim en habitacions petites y lo quadro que ha d' enriquir las ha de guardar relació per forsa ab los panys de paret que hi há en las salas y cuartos. Quadros petits ha pintat, donchs, Marian Fortuny, quadros petits en dimensions mes grans per sas cualitats pictóricas. Pochs com ell, en efecte, han vist la naturalesa de una manera mes brillant y ab un cop d' ull mes segur. Y no es que Fortuny se pugnia dir *realista*; res d' aixó. Fortuny per lo contrari, es segons nostre entendre un *idealista* y explicarém tot seguit cóm entenem aquesta afirmació. Fortuny busca la veritat de la línea y la veritat del color, mes ni en la una ni en l' altra se subjecta tan fidelment á la naturalesa que no fassi mes ni menos de lo que podria fer una máquina fotogràfica perfeccionada. Aixís, unas voltas dibuixa ab una precisió que admira y altrás deixa aposta las líneas dins d' una vaguetat que dona mes gracia, mes moviment, mes poesía al quadro. Es imposible imaginar res mes verdader que las sevas vistas de la Alhambra, y no obstant aquella veritat es una veritat superior á la de la mateixa naturalesa. En ellas lo blanch dels brodats *atauriques* moreschs es tal volta mes blanch que en la mateixa Alhambra, lo vert de las plantas mes hermós y mes brillant, lo sol mes fort, lo cel mes blau; pero totes aqueixas líneas y tots aquestos colors están subjectes á una tónica justa, ben trovada, qu' existia en l' ánima del pintor, que lo quadro

transmet á qui lo contempla y que per lo mateix remonta l'esperit á regions vagas, si 's vol, mes en las quals per un costat ó altre hi despunta l'art y la poesia. Es com una música feta ab colors y ab líneas.

Aquesta observació se pot ocorre devant de totes las obras de Fortuny si be naix mes directament de las que pintá en los últims anys de sa vida. En sos derrers dias escrigué una carta que podia fer creure que lo *realisme* en tota la extensió de la paraula s'havia ensenyorit d'ell. Aquella carta se refereix á un estudi fet á Portici: l'assunto es trivial y es fins desagradable, pero en lo modo de véurelo y en la manera de tractarlo, Fortuny es lo mateix Fortuny del *Keif* y de *La porta de la justícia á l'Alhambra*.

Lo talent incomparable de Fortuny se veu també en sos grabats al ayga-fort. Pera parlar d'ells detingudament y com se mereixen foran menester moltes páginas. No farem, donchs, altra cosa que recomenarlos als lectors de *Lo Calendari Catalá*, dihéntlos hi al mateix temps que *Lo árabe vetllant á son amich mort* es tal vegada la composició mes sentida que Fortuny va fer, y que duptem que hi hagi en lo art del sigle XIX una altra obra de la mateixa mena que ni sisquera pugui serli comparada. Es una lámina qu'encanta al dibuixant, sorpren al grabador, admira al entés en materias artísticas y fá pensar al qui veu solament las figuras sens donarse compte de lo valor que tenen com á produccions del ingeni.

Barcelona té la sort de possehir una de las obras mes importants en la historia artística de Fortuny, y ja se compendrà que 'ns referim al quadro de la *Batalla de Tetuan*, propietat de nostra Excmá. Diputació provincial. Qui no conegui al artista allí podrá véurelo, perque en aquella tela se poden llegir tal vegada totes las fases de la seva carrera. Proba de amor al art y de elevat criteri doná la Diputació al adquirirlo, y Barcelona y Espanya entera no pot menys d'agrahir l'acort pres á dit objecte per los dignes patricis que formavan y encara al escriure aquestas ratllas forman nostra primera Corporació provincial.

Marian Fortuny que nasqué á Reus lo dia 11 de Juny de 1838, morí á Roma lo 21 de Novembre de 1874. En sa vida sembrada de flors, va tenir la sort de trobar per companyera á Cecilia de Madrazo, filla del insigne pintor D. Federico, ab qui se casá á Madrit l'any 1867 y de qui deixa dos fills, un noy y una noya, encantadors y que li inspiraren un quadro que guarda la viuda com á preciosa memoria del pare y del artista. Ab sa mort se va desfer la notable colecció de armas, vasos, mobles y objectes suntuaris de tota mena que habia comprat ab rara discreció y que convertian son taller de Roma en un magnífich museo. L'afany pera

reunir objectes antics ocupava á Fortuny totes las horas que no dedicava á la pintura, y com estava molt ben enterat de la historia de l'art industrial y coneixia molt bé lo valor artístich y arqueològich dels exemplars, ne arribá á reunir alguns, tals com lo vas árabe de Granada, que poden ben bé envejar los museos de Cluny, del Louvre y de South Kesington. Y totes las esperansas ab tan dalé guardadas, totes las realitats ab tant de treball obtingudas, las destruïren unas febræs malignas que trencaren als trenta sis anys la vida de nostre artista, portant als cors dels amants de las bellas arts lo dol y la aflicció y no deixánt-loshi altre conhort que lo que donan las paraulas del altíssim autor de lo *Cant espiritual*:

Si alguna fi en aquest mon se troba
No es vera fi, puig que no fá l' hom felís.

. F. MIQUEL Y BADIA.

LA CREU DE LA FOSA

---

*No es somni, no; n' es l' ànima que
's queixa perquè lo cos al dol etern la
lliga.*

F. P. Briz.

Preguntas perquè se 'm veu
Cada jorn al cementiri?
—Perque allá hi tinch una creu
Qu' es la creu del meu martiri.

Solitària está voltada
De flors de débil color,
Reb plor amarch per rosada,
Per sol lo foch del dolor.

Me digué avans de finir
La que dessota reposa:
—Quan me sabrás oblidar
Lo gel cobrirá ma fosa!

Tinch en lo cor tant de fel
Que viu sols del sufriment;
Més per xó en comptes de gel
Hi brotan flors constantment.

Quan caych postrat pè'l dolor
Davant la creu endolada,

Sembla qu' enten mon amor
Y 'm vulla dá' una abraçada.

Ab lo cor que se 'm desferra
Beso aquella creu tant bella,
Que sent colgada en la terra
Pot mon pató arribá á 'n ella.

Aquellas flors apinyadas
Brotan contínuament,
Com si al sentir mas petjadas
Florís lo meu pensament.

Naixen y allá trovan fi.
Lo que farà 'l meu amor!
Brotá' en mon cor, per morí'
Sens moures may del méu cor.

Me diuhen qu' ella es al cel
Que tinga en ell esperansa,
Que sols nos separa un vel,
¡Quin vel lo de l' anyoransa!

En mig de cego deliri
Jo escolto sa véu xamosa,
Y per reposá 'l martiri
M' ajup' de front á la fosa.

. . . . .
. . . . .
. . . . .
. . . . .

Com sentint queixar sa veu
Desperto sobressaltat:
Era 'l cruixir de la creu
Que jo hi estava abraçat!

EMILI COCA Y COLLADO.

EPÍGRAMA

Li contava á tot parent
un de la Manxa al casarse,
volent en bon lloch posarse:
—Jo tinch tres molins de vent.—

Y al oirlo parlar tant
lo sogre li respongué:
—*Devent* qualsevol los té
la gracia es tindrels pagant.

SALVADOR ESTELLÉS.

UN PLURAL SINGULAR

Un procurador deya á la seva part:

—Home, hem perdut lo plet ab costas y tot.

—No pot ser, contestá l' altre.

—Si, dich que sí.

—Donchs si diuhen qu' hem perdut s' han errat.

—Miri; aquí te la sentencia. Llegesca.

L' altre llegeix y respon despres d' haber llegit:

—¿No li deya que no podia ser?

—¿Que no sab de llegir? exclama lo procurador enujat.

—Vosté es qui no 'n sab. Aquí diu, que jo perdo; mes no diu qu' hem perdut. Vosté no ha perdut res.

ADEU Y Á REVEURE

Aixís anavan dihent
mare y filla, una plorant
y l' altre mitj sonrihent.
mentres lo sol á ponent
s' anava á pleret colgant.

—Debadas ab greu sospiras;
morir es viure, mareta.

—Quan així 'm parlas filleta,
jo moro; quan així 'm miras
me sento en lo mon estreta.

—La vida es sòmni!—Repara
que ab tít 'm fora un cel la vida...

—¿Goig del món, trista mentida!

—No és tal, perquè ab nom de mare
sent un llabi que la crida.

—En vá m' estrenys contra 'l pit
en ta fal-lera il-lusoria...

¡Llá d' enllá veig ja la gloria!

—¿Qui calmará mon neguit..!

—De ta filla la memoria.

—Y 'm deixas, donchs?..—Ja ab son vel
ma vista la mort entela...

—Per viure ab tu 'l cor anhela
morir també.—Guayta al cel
y 'm veurás en una estela.

—La estela de mon dolor
y de ma eterna agonía.
—No; la estela, mare mia,
d' una esperansa d' amor
que fa plorar d' alegria.

Adèu...—No pot res mon plant!
—Los nins que del mon parteixen
son àngels que al cel se 'n van;
mira, ja esperantme están...
á reveure, que 's deleixen!

Callan. Ab inmens dolor
besa la mare á la filla;
orlada de resplandor
reb un' ànima 'l Senyor
y al cel un nou astre brilla.

FRANCESCH UBACH Y VINXETA.

CAMBI

En un poble de montanya no mes hi havia un sastre y tres sabaters; tot lo demés eran pagesos.

Una nit lo sastre va matar á la seva muller y fou condemnat á mort. ¿Ne voléu de trastorn al poble al veure que anavan á quedar sense sastre? Se enviaren papers al Govern demanant gracia y no obtenint lo que 'l poble volia, tres del Ajuntament y un agutzil resoluéren anar á trobar al rey en persona.

Arribaren al palau y allí trayentse 'l barret, lo alcalde, va parlar aixís, poch mes ó menys:

—V. M. pot perdonar y nosaltres venim per obtindre lo perdó de un desgraciat. Teniam al poble un condemnat á mort y aquest es lo sastre... lo únich sastre que tenim al poble. ¡Senyor! Compreném que la ley no pot quedar desayrada; compreném que hi te de haver una execució... pero Senyor, no 'ns podem avenir á la idea d' anar despullats!! V. M. podria (y aixó li supliquem) matar un sabater en lloch del sastre, donchs de sabaters ne tenim tres y encara 'ns ne quedarian dos. Fassa V. M. que nostres desitgs se compleixin y molt d' agrahit li quedarà lo poble, en nom del que li estem parlant.

Lo rey rumiá un xich.

—Be, digué á la fi, á vosaltres toca lograr lo no quedarvos sense sastre, si us aveniu á lo que jo 'us proposaré. Lo mateix que passa al vostre poble está passant á un altre,

sols que allí en lloch de ser un sastre es un agutzil lo criminal: si vosaltres me donéu un agutzil pel poble aqueix, l' agutzil aquell morirà per compte del sastre vostre. L' agutzil que 'ns acompanya, senyor alcalde, podria servir tota vegada que vos ne teniu dos.

—Es que—feu l' alcalde groch y trémol, donchs los dos agutzils eran dos nebots seus—es que 'ls agutzils del poble no han fet cap mort.

—¿Y l' ha feta cap dels vostres sabaters, senyor alcalde? —respongué 'l rey.

—No, que jo sápig.

—Donchs anáu, que si 'l vostre agutzil s' estima la pell, també se la estiman los sabaters del vostre poble.

FAULAS

LAS TOMBAS Y LA LLUNA

Al eixir la trista Lluna
una tomba parlá així:
«¿Qué n' es de gran ma fortuna!
Descansar un Rey dins mí!»

«Jo sí que 'm tinch per ditxosa!»
altra tomba va parlant,
«puig dintre de mí reposa
un sabí del giny més gran!»

«No 'm tinch per menys ennoblida;
menys ditxosa no só jo:
¡descansa en mí de sa vida
un honrat Trevalladó!»

Mes la Lluna va pujant
mansa y suau en mitx la nit,
igual sa claror donant
á las tombas qu' héu sentit.

LO CAVALL

Lo Cavall rahunava així
content ab la sèva sort:
«Puix só gran, ardit y fort,
mon treball bè 'l puch sofrí».

«L' Home es mon senyor y 'm plau:
¿qué més desitjar podria?
Jo, abandonat, moriria
y ara visch, essent esclau».

¿Hauré de dir ma intenció,
esclaus del noble treball?
¿Planyéu tal volta al cavall?...
Ja veig que 'm signáu que nó.

J. RIERA

DIÁLECH

Un bibliotecari.—¿Veu aquest llibre que acabo de comprar?
¿May diria quant me n' he fet?

Un amich del bibliotecari.—¿Qué se jo, pobre de mí! Potser
diré un disbarat. ¿Cent rals?

Lo bibliotecari.—¿Qué diu ara! Cóm se coneix que no hi en-
ten molt. ¿Cent rals! ¿Li sembla si per cent rals se venen
llibres tan corcats com aquest? No, senyor: me costa cent
duros.

L' amich.—¿Caratsos! Es recaríssim.

Lo bibliotecari.—Be ho es: empero no 'n corren gayres y
per aixó 's pagan.

L' amich.—Donchs llavors, home, estampin una nova edi-
ció y guanyará diners.

Lo bibliotecari.—¿Una nova edició! No so tan beneyt encara.
Si 'u fes, no 'n vendria cap, per baratos que 'ls dés.

EN LO CAMP DEL REPÓS

RECORT

Lo Cel estava trist,
La Terra, dormitava,
Y jo... ¡com lo Cel trist!
Com la Terra... ¡callada!

Sola... posat lo front
Sobre una creu de pedra
Vaig sentirme un moment
Do la vida despresa.

En lo fol 63 del «Diversorum 4.º» que 's conserva en nostre arxiu municipal, 's troba la següent nota sobre la edificació y rendas de lo monastir de que vos vinch parlant.

«A. La fundatio del mo(nast)ir devalldonsella la vella, fonch en lany MCCXXXVII.»

«B. La traslacio fonch en lany MCCLXVIII. vigilia de St Simó y Juda.»

«C. Lo territori donat per lo Rey en Jaume pera construir y Edificar lo mo(nast)ir devalldonsella en lo Territori de Bar(celon)a, alla hahont millor convingués á la Abadesa y convent, fou concedit per Privilegi á V de les kalendes de Setembre MCCLXIII.»

«D. Esta nota ques segueix se troba continuada en una pedra quadrada ab letras molt antigas, ficada á la paret de la Iglesia de dit mo(nast)ir «*XVI kalendas Madij anno Domini MCCCVII obiit Anthonij Alemany beneficiati in sede Barcinone: de dit mo(naste)rio Sta^e Maria^e de valle Domice-llæ locum in quo monasterium situm est et reliquit eidem mon(aste)rio XXXXII morobatinos et XVIII obulos, et X quarterias ordeï censualis, pro pane sacramenti ministrando. dominabus dicti monasterii in quadragesima reliquit etiam unum aniversarium in sede predicta et unum pauperem residendum insedia ligdem sedis cuij.*»

«E. Item ab altra carta, dona lo dit Rey don Jaume en l' any MCCCXXVII, vint milia sous per los gastos de edificar lo dit moir, y com mes largament esta continuat en dit privilegi, datij á XII de las kalendas de nohembre de dit any.»

«F. Confirmació feta per lo Rey Alfons primer, fill del dit Rey don Jaume, dels privilegis concedits per lo sobredit Rey en Jaume. lo hu de nohembre, 400 sòis sens interes de paga, y laltre de certa renda sobrelo mercat de piera.»

«G. Privilegi fet y otorgat per lo Rey en Pere de Aragó de 100 mesuras de blat, sobre la vila de mora en la illa de Cerdanya concedit á la Abadessa y convent de valldonsella, dat en la ciutat de Leyda a VIII dels Idus de Agost any MCCCXXVI y també en lo dit privilegi 'ls concedeix 300 sòis quiscun any sobre Aliama dels Jueus de la ciutat de Bar^a pagadas ló primer de Janer.»

Fets per demés notables y trascendentals pera nostra benvolguda Catalunya, tingueren lloch en aquell monastir de que sols los recorts nos restan. La guerra ab sas terribles consecuencias, passá per demunt d' ell, y las parets qu' havian abrigat á reals personas, las parets ahont havian resonat las débils paraulas d' un rey agoneljtant, caygueren desplomadas, confonentse ab las runas d' altres mil edificis.

ANYORANSA

---

*Ricas naus han fet vela vers ma patria,
Terra de paradís:
Si jo pogués volar, jo hi volaria
Per viurhi ab mos fis.*

De trenta anys d' anyoransa la tristesa
S' ha aplegat dins mon cor,
¡Pogués al menys morir allí hon vaig naixer
Per acabar mon plor!

Mon crit de dol y anyorament ma pátria
Ohint, *vina* 'm digué:
Responguí: La divina Providencia
A Catalunya 'm té.

Terra de glorias, generosa, noble
Que m' ha acullit y honrat;
Mas ahont me trob com l' estranger qu' anyora
La terra qui l' ha criat.

¡Oh cors amichs que tant de bé 'm voliau,
Deixaume somiar
En la tornada al niu de m' infantesa
Que no puch oblidar.

Caseta aprop del mirador de Palma,
Ahont de petit visquí,
Deixa 'm guaytar la mar, Bellver, la platja
Y 'l cel que no hi ha aquí...

Mas ay, Dèu mèu, Senyor de cel y terra,
Si Vos m' haveu donat
Per mos infants lo pa de cada dia,
¿Cóm plor' com un ingrát?

Senyor. per ço no 'm castigáu: jo sempre
Benehesch los vostres dons,
Y si ma patria anyor' es que la fereu
La millor dels dos mons.

Dexáumehi donchs tornar, dexáume viure
Entre los cors feels
Que tant m' estiman y que si poguessen
M' obririan los cels.

Entre germans y amichs dexaume viure
La vostra lley seguint,
Y com la fe dels cors la odor de murtra
Sentí' als temples sovint.

Per la suor de mon front, la pau en l' ànima,
Dexaume menjá 'l pa
Que l' estranger tot corsecat d' angoixa
May ha pogut tastá'.

Una pedreta, una herba y l' alenada
D' ayre de mon país
Alegrarfan tot mon cor que pena
Lluny de son paradís.....

Mas ay, tenint devant lo gran misteri
De la vida y la mort,
Lo bé encomana á Deu, ó ànima mia,
De ta darrera sort.

Fassa 's com en lo cel, Senyó, en la terra
La vostra voluntat,
Lo nostre pa de cada dia dáunos
Avuy per pietat.

Barcelona 9 Febrer de 1875.

MIQUEL V. AMER.

REPARTIMENT DE TRAVALL

Entre dos fumadors no mes tenian dos quartos y's morian de ganas de fumar. Un dels dos per arreglarho, diu al altre:

—Mira, tots dos volem fumar y no mes tenim dos quartos, que es lo préu de un *puro*. Comprar dos cigarros ab dos quartos no pot ser; fumarne mitj cada hu, tampoch, perque 'l mitj del cap d' amunt se desfaria; he pensat, donchs, una cosa que farà que 'ls dos surtim del pas.

—Y qu' has pensat?

—Rscolta... Jo xuparé y tu escupirás.

Cásat ab un pastor
y 't dirán pastora,
cásat ab un senyor
y 't dirán senyora.

Entre lladre y lladró
quaranta dias de perdó.

PORTA-COELI

(EN LO MONESTIR AIXÍ APELLAT) (VALENCIÁ)

Aquesta la porta fou
que diuhen qu' al cel conduxí:
porta per hont l' home ne ix
de les miseries del mon.
Miseries que oritge son
de qu' Aquell que tot ho veu
permeterá qu' en dany sen
l' hom foll tal porta 's tancara,
y puix que tancá está encara
Deu del cel ¿quan l' obriréu?

CONSTANTÍ LLOMBART.

TEMPS PERDUT

—Pare confessor; me confesso de la mala costum que
tinch de jugar á cartas; no sé com esmenarmen; tot lo dia
me las trobo á las mans sense saber cóm me hi han vingut.

—Pecat lleig es certament lo del joch y molt mes en una
dona.

—Sí, pare, que ho es; pero la afició pot mes....

—Mes cuan no fos altra cosa vos ne tindria de desvesar
lo pensar no mes en lo temps que perduen en aixó.

—Ah, si, pare! teniu rahó, se pert molt temps reme-
nantlas.

IMITACIÓ DE PROPERCIUS

(ELEGIA XX DEL LLIBRE II: *ad Cynthiam*,)

¿Per qué, per qué eixas llágrimas amargas
que lliscan per tas galdas fil á fil?...

¿Per qué ploras, ó Cynthia?
¿per qué plorar aixís?...

No sent Atenas en lo bosch de Cécrops
gemegar ab mes dol sas aus de nit,
ni may ab mes dolor plorá Nióbe
sobre las dotze tombas de sos fills.

¿Per qué als Deus ne fatigas ab tas planytas,
creyent que 't puga jo jamay trahir?

¿Puch infidel jo serte?

¿Puch jo á mos vots falir?

¡Que 'm lliguen ab cadenas! ¡Fors de Dánaes
dins la posada 'm tanquen com iert viu...

Parets de ferro romperé y cadenas
per volar á ton seno de marfil.

¡Pèls ossos de mos pares jo 't ho juro
y may en va pels ossos seus jurí!

¡Si 't falto, que llurs cendras
s' aixequen contra mí!

Al menys per set vegadas ja la lluna
son globo lluminós mimvar ha vist
des que tothom de sos amors ne parla,
des que ta porta s' es obert per mí,
des que he trovat, ò dolsa vida mía,
niu d' amor en tos brassos y en ton llit.

¡Jo seré tèu, ho juro,
fins ma darrera nit!

Mon amor será etern. May de son arbre
ni los fruyts ni las flors veurás marcir.

¡Ah! si jamay jo perdo la memoria
d' aquell que fores mia, instant fells,
que en sos brassos las fúrias se 'm emporten,
que los Deus me condemnen á morir
per los torments de Sísifo
ó pels voltors del Tyt

Primer que jo te falte, veurás córre
lo peix pels ayres y lo foch pels rius.

¡No ploris, donchs, ó Cynthia,
no plores, donchs, aixís!

VÍCTOR BALAGUER.

LA DONA Y LO DIMONI

I.

Contan que 'l dimoni una vegada s' era fet quasi senyor
d' un poble, y dich que se 'n era fet quasi senyor, perque
havia conseguit ficar sa mala llevar en totas las concien-
cias. Mes no estava content per ço 'l mal esperit, ans ple de

enuig y rábia contemplava un matrimoni que vivia santament y en la pau dels benaventurats. Assentat s'estava al peu d'un camí davant mateix de la casa, carricantli las dents de veure l'amor del dos esposos, quan se ensopegá á passar una dona, que 'l devia coneixe, y se li acostá dihentli:

—¿Qué fas aquí?

—M'hi estich. ¿Qué vols? va fer lo dimoni.

—Te veig molt cremat, alguna te'n passa.

—Pse, pse, va respondre ell. Si vols que 't diga la veritat....

—Ja 'u sé 'l que t'ens.

—Que has de saber? batxillera.

—Vejas si t'ho endevino: la tèva pena son aquest parell que s'estiman tant.

—Vésten, mala vespa, va cridar lo banyut, no 'm vingas á rompre 'ls intents.

—¡Ah ruch, mes que ruch! va tornar la dona. ¿Tant que sabs, y no hi pots ficar la banya? Ets ben bestia també.

Aquí 'l dimoni, sentintse ferit de l'honra, va respondre agraviat:

—Vaja, donchs, ja que jo no hi entench, ja que jo sò un ruch, fesho tu millor.

—¿Qué 'm donas?

—Tu mateixa, demana.

—Unas sabatas, ja veus que no 't composo. Demá al matí baixa al riu, que las vindré á cercar.

—Allí 'm trovarás, donchs.

II.

Al cap de poca estona ella va fer per manera de trobar al home quan se'n anava al camp. Despres de mil preámbuls li va dir com la sèva muller s'entenia ab un altre, y.... qué se jo? una pila de cosas qu'ell no las volia creure; pero tant y tant ella li va jurar y perjurar, que al últim lo deixá plé de rancunia y gelosía.

Acabat assó, tras, tras, marxa tot dret á la casa; hi troba á la dona y allí li fa un capsal del home si fa no fa de la mateixa manera.

Quan marit y muller estiguessen plegats, se'n armá una de grossa de crits y garrotadas. Aquell matrimoni acabá la pau.

III.

L'endemá á punta de dia la mala fembra baixa al riu. A l'altre banda s'estava 'l dimoni assentat y fent petar los dits de gust.

- ¡Hola, minyó! va cridar ella. ¿Qué tal?
—Vaja tens trassa, respongué en Banyeta mig content, mig avergonyit.
—¿Y las sabatas?
—Paraula es paraula, va fer ell allargántlashi ab una gran perxa.
—Vina, home, acóstat, diu ella tot prenentlas.
—¿Qui? jo? Açó 't pensavas? No, no, encara! foras capás de pëndrem' las banyas sens que me n' adonés.
Y arrencá á corre.

Á LA SEMPRES VERGE MARÍA

MARE DE LA MISERICORDIA

Tens un palau riquíssim,
Posada peregrina,
Port de salut pel náufrech
Y alcassar pel fidel.

Victor Balaguer—(A LA VERGE DE REUS)

I.

Lo corch dels infortunis—en mas entranyas nfa:
Sech l' esperit, ell deixa—secas del cor las fibras.
¡Pobre donzell que glorias—cantava de la vida,
Ja ara un sol cant modulo—y es cant ¡ay! d' agonías!
Mes ¡qué! si en las desertas—valls—hont lo cor so—pira
Mos ulls tristesas veuhen—candells mos peus trepitjan,
Si 'ls homes m' abandonan,—si 'l mon ingrát m' oblida
Y dono un crit frenétich—de desespero y d' ira...

¿Será que senti—las de ma infancia
Creencias dolsas—del tot fugidas?
¿Quí en vall de penas—amor no troba
En va ha de extendre—vers l' alt la vista?
No en son Calvari—sol l' orfe s' queda;
Mare amorosa—dels qui la cridan,
Matrona augusta—te allí, la Santa
VERGE MARÍA.

II.

Ab un conort recóndit—sagrada veu m' anima,
Verge d' amor! per ella—mos ulls á Deu se giran,
Y l' ánima á tu torna—fins á la mort ¡ay! trista...

¡Com nó, si d' amarguras-en negra mar s' abisma?
Un jorn, prop de tas aras-jo, tendre niu, vivia;
Y en tos rosers nascudas-de tos rosers cullidas,
Semblants á las ponçellas-que son d' Abril primicias,
Jo en pau las flors guardava-de Santas alegrías.

Y en pau las horas-per mí passavan,
Vérges mos somnis-y mas vigíllas,
Com cran vérges-allí los ayres
Los camps, las ayguas,-las nits, los dias.
Y l' niu alegre-plé de venturas
No ambicionava-major delicia....
¿Per qué sa infancia-no fou eterna
VERGE MARÍA?

III.

L' ángel del mal enveja-tingué d' aquella ditxa,
Y al nin que en anys entrava-portá per altrás vías,
D' un altre mon las glorías-ell desplegó á ma vista...
L' ángel del mal, Senyora.-ma perció volía,
Y jo l' seguí; las manyas-d' aquella serp maligna
Que al pare Adan feu pérdre-sentí reproduhidas;
Y, á la enganyosa música-de sos remors dormida,
L' ánima-avans tant pura-fou de la serp cativa...

Y ab sas llassadas-al apretarme,
Baf sortí d' eila-que m' consumía.
Llot que ma blanca-cristiana túnica
Marcá ab lo sello-de sa inmundicia;
Y las ponçellas-de ma ignocencia
Se desfullaren-esmortuidas:
¡Flors vaporosas-tant mal cuidadas,
VERGE MARÍA!

IV.

Ara estich sol, y m' trobo-rendit per las fatigas:
Al pés de la desgracia-mon front batut s' inclina.
Toco en lo pols l' arteria-péndola de la vida
Que bat, y pressurosa-que vola l' temps m' avisa.
¡Y s' pert entre las sombras-la claretat del dial!
¡També de ma existencia-lo fi ja s' aproxima,
Y las tenebras venen-¡ay! y ma culpa infcua
Com la del rey-profeta-perpétua está á ma vista!

De pór tremolo:-la nit es fosca;
La vía incerta,-mon peu vacil-la:
La forsa m' falta-y en mí s' sublevan
Veus espantosas-que m' acriminan!
¿De mí qué volen?-¿No hi ha esperansa
Per la criatura-repenedida?
¿Podrá mancarli-Misericordia,
VERGE MARÍA?

V.

Mare d' amor, *estrella-de Reus*, sempre lluidíssima;
Tú en mon dolor confórtam, -en mon camí illuminam.
De un poble enter vuy pujan-á Tú canturias vivas,
Com may entussiasmadas, -com may ardentas, íntimas.
Acull ab ell las mevas -v aixís com d' altas línfas
Dolls li has obert benéfchs -en cuytas infinitas,
Ensenyam l' aygua santa -de la eternal piscina
Que tot delictes esborra, -que tot ho vivifica.

Obrem ton seno, -VERGE de VERGES,
Hont digne trono -tingué l' Mesías,
Deixa en ta casa -que al refugiarme
Del mal per sempre -guardat estiga:
Mare ets d' eterna -*Misericordia*,
La veu escolta -del fill que t' crida.
No ls' brassos tanquis -al fill que t' busca,
VERGE MARÍA!

LLUIS ROCA.

LA POR

Passejantse un dia la Vida pels encontorns de una gran vila, va veure vindre de lluny á una fantasma que 's dirigia á la ciutat. Quan la tingué aprop, li preguntá la Vida.

—Qui ets?

—So la Pesta, respongué la fantasma.

—Hont vas?

—A la vila.

—Qué hi vas á fer?

—A matar quinze mil personas.

—Tenen de morir per forsa?

—Sí, aixís está disposat.

—Donchs vès; mes tente compte en matarne ni un mes dels quinze mil qu' dhas dit.

Al cap de tres mesos tornárense á trobar la Pesta y la Vida y aquesta torna novament á preguntar á n' aquella:

—Vèns de la ciutat.

—Sí.

—Qué hi has fet?

—Hi he mort quinze mil personas:

—Menteixes.... n' han mort trenta mil.

—Es cert, empero jo no n' he mort mes que quinze mil; las otras quinze mil s' han mort de por.

CXXXVIII

Aucell, petit aucell qu' en la brancada
cantas ab tant delit,
¿per qué res me preguntas d' aquell ànjel
qu' era ma vida ahí?
Quan la Tardor vingué á arrencar las fullas
—¡Adèu—vas dirme trist,
y t' vatj respondre: Adèu! quan l' estiu torni
torna també á tòn niu.—

Cada matí, desde derrera 'ls vidres
guaytava aquell cel gris,
y 'l vent bronzía entre 'l brancall del salze
desfullat y sens nius
—Tòt tornarà, pensava jo, ¡esperansa!
no hi ha mal infinit,
l' abre grifolará y entre sas brancas
sonarán cants festius.—

Y are que 'l cel es blau y l' ayre tèvi
y altre cop ple tòn niu...
sento en món cor ¡un buyt!.. un buyt que tèmo
que may més s' ha d' omplir.

APELES MESTRES.

EPIGRAMA

Venent lo carnicer Ansa
una pesá molt al fi,
en dia de gran matansa
apretá en lo dit, y així
féu declinar la balansa.

Mira 'l parroquiá després
la carn un poch enfurit:
y Ansa preguntá:— Aixó qu' es?
—Que buscó y no trobo 'l dit
que també estava en lo pés.—

ANDREU CODONYER.

A cada rentó
un esquinsó

—Any d' ovellas
any d' abellas.

PER FORA Ó PER DINS

Un senyor va anar á casa d' un gitano y després d' haver triat un gos de Terranova, preguntá 'l preu.

—De primer m' ha dé dir si 'l vol per Barcelona ó per fora,—digué 'l gitano.

—Per Barcelona.

—Donchs val quinze duros.

Lo senyor paga 'ls quinze duros y s' endugué 'l gos.

Al cap de poch ratet arriba un nou comprador y feu lo mateix que 'l primer.

—Per ahont vol lo gos?—preguntá 'l gitano.

—Per San Pere de Torelló.

—Donchs trenta duros.

—Qué diu home! Ara mateix n' ha venut al davant meu un per la meytat.

—Oh! aquell era per quedar-se aquí y 'ls que 's quedant á Barcelona tornan á casa mèva.

EN L' ALBUM

DE

D. RAMON PICÓ Y CAMPAMAR

Cor qué vols, cor qué desijas?
Sadolla 't ab tot lo mon,
Cels y monts per esplayarte
Y armonias hi ha per tot.

Mas tú ploras, mas tú ploras
De mes espay desijós:
Trenquist del mar la barrera;
La del cel rompre no pots.

Cor que vius ab l' esperança
Del mon mes ample que vols,
Fes de bona amor la via
Y trobarás lo teu mon.

MIQUEL V. AMER.

PUNTXA

—Ay, Roch, quin somniar. ¡Quin somniar, Dèu mèu! Fa vuyt dias que no somio altra cosa! te dich qu' es un patir.

—Y qué somnías, Nasi?

—Somnio que camino per un camí ple d' escardots y que se 'm clava una puntxa entre carn y unglá del dit gros. No dirias lo que patesch! quina angúnia!

—Bah! bah! pateixes perque vols, posat las sabatas ans de ficarte 'l llit y no se 't clavará la puntxa, tonto!

DE L' ESTABLIMENT D' UNA CONFRARIA

PER RAHÓ DE LA OBRA

DE LA SEU DE BARCELONA

Y DE SA CAPELLA DE SANTA EULALIA.

(SEGLE. XIV.)

La unió fa la forsa: aqueix es un principi certíssim que la historia se ha encarregat de confirmarnos repetidament per medi d' innumbrables fets. Nostres majors, homes en tot essencialment pràctichs, que conegueren los admirables beneficis produhits per sa execució, observárenlo sempre en sas grans empresas portadas á felís terme pera enaltime-ment de la patria. Díganho sino aquellas poderosas asso- ciacions mercantils é industrials, nomenadas *gremis*, que, baix lo tutelar mantell de la fé divina, escamparen á doll per las mans dels pobres la llegítima riquesa, fruit del noble y honrat treball, donántloshi ensemps la satisfacció d' un benestar moral, valiosas joyas qu' inutilment podrán tornarli per altrás vias, plenas d' abims insondables, los que cobejant tan sols un ubriacament de goigs materials, pretenen ¡malhaurats! destruir la maravellosa ley de la varietat armónica dintre l' unitat, regidora inmutable de la societat humana; y díganho sino també aquellas corpora- cions benéficas, *confrarias y demás fundacions*, que; recullint

almoynas de tots los cristians, socorrian al malalt y al menesterós, aixís com recullian al orfe y al esgarriat del bon camí; sens altrás d' un ordre mes superior que podrian aduhir inmensas probas. puig llur gloria es universal y adquirida en la santa missió que tenen d' adoctrinar á las gentes.

Un exemple del bon seny de nostres passats volem mostrar avuy, transcribint las bases d' una *Confradria* que pera contribuir á la reedificació de la Catedral d' esta ciutat y especialment de la capella de Santa Eulalia, fundaren los barcelonins á las primerías del segle XIV, per iniciativa. sembla; del gremi *dels olers e tayers*. Obra lo document que las conté en l' arxiu d' est municipi y volúm de deliberacions de 1318 y 19, foleo 40, encara que sens data pero collocat ab posterioritat al segon de dits anys, essent d' aquest tenor:

CONCEL DELS OLERS E TAYERS.

Aquesta es la forma de la Confradria, que á honor de Deu e de nostra dona Sancta María e de Madona Sancta Eulalia, cors sanct de Barcelona e per raho de la obra de la Seu se comensa en Barcelona.

Primerament que cascun hom e cascuna dona | e tota altra persona que dar voldra a la dita confradria ni a la dita obra | que do aytant com li plaura de dar per ayn | ó per mes | o per setmana axi com deus li metra en—cor. E que sia en la comfradria aytant com li plaura e no mes. E que per aco ni per res de la dita comfradria no sia guanyada obligació ni accio ne negun altre dret a la dita Seu | ne a neguna persona Ecclesiastica ne á altre | ne quen sia feyt preiudici en general ne en special a la Ciutat de Barchinona | ne als habitans daquela | ans cascun per sa propria auctoritat sen pusca exir e fer remoure e dampnar tota ora ques vuylla sens constraist e embargament de neguna persona | el pagant per lo temps passat.

Item que en poder de neguna persona | Ecclesiastica no venga ni pusca pervenir res de la dita comfradria | ney ayen | ney pusquen aver negun poder ne negun dret | ni demanda ni destret temporal ni spiritual | ni negun escrit | ne nomines ne quantitats en general | ni en special no venga ni pusca pervenir en lur poder ney sapien res | ans sia ordonada possada cuyllida e levada per aqueles persones legues que assignades hi siran | per los prohomens | los quals la meten e la fassen metre en la obra de la Seu | e no en altres coses | e especialment en la obra de la Capela de madona Sancta Eulalia.

Item que la dita Comfradria e la forma daqueja sia escrita e levada e cuyllida per officiis e mestres e tandes per partides | en axi que no sia la dita comfradria en l' vulum.

E tota persona que a la dita obra dara | aura de perdo Dex dies | per cascuna almoyna.

Item aura part en IIII milia misses que cascun ayn se | canten el bisbat de Barchinona.

Item li son perdonats tots peccats venials.

Item tots peccats mortals oblidats.

Item festes mal coltes.

Item dejunis trencats.

Item penitencies trenchades per no poder e per oblit.

Item tot greuge de pare e de mare ab que no sien stats | ferits ab mans o ab peus.

Item vots trencats ab que no tornen a aquels.

Item trespasament de fe e de sagramens los quals | no sien en dan de prohisme.

Item usures | rapines e altres coses mal guahaynades | si donchs | no sap aqui degen cer restituïdes.

E ametre e a ordonar la dita Comfradria per los | Olers e tayers—e lurs alberchs foren ordenats.

Ja. simo.

En Rovira.

Vicenç casteyo

G. de conamina.

P. roig.

Ja. mecina.

Bn. guaamir.

D' aytal manera s' aná bastint y perfeccionant la magna obra de la Seu de Barcelona tan llarga, que tradició de tal s' es conservada fins á nostres dias, en que las comissions de costum nomenadas, malgrat y sos bons intents d' activitat, no son mes que forsas directivas debilitadas per l' atonia dels altres membres desunits, si be junts serian com en altres temps prou poderosos pera aydar á la conclusió de semblants empresas monumentals.

Duas apuntacions mes sobre la dita obra y capella de Santa Eulalia, y acabém: en 1.er de Septembre de 1327 (fol. 58 retro del volúm de Delib. de 1326-27) consta de carta endressada per los Concellers á Poncio bisbe de Barcelona, arriuat poch avans al port de Mallorca (ço es lo dimars despres de la festa de Sant Llorens), que 's preparava la construcció del ara del altar major, aixis com la del hermoíssim sepulcre de nostra patrona que tothom observa en esta Santa Catedral Basílica, esspressant seria de pedra jaspeada de Montjuich ó de marbre de las parts de Gerona (*de monte judaico lapidem jaspideum vel de partibus Gerundæ saxum marmoreum facerem aportari*), y treballat per un expert

mestre pisá (*magistrum sufficientem habemus de partibus pi-sarum, magistrum videlicet sepulcri beatæ Eulaliæ*); y als 8 de Juliol de 1339 (foleo 34 retro del volúm de Delib. de 1338-39) feuse la subsegüent crida de la gran festa coneguda per la 2.ª translació del cors de la Verge Santa Eulalia, que 's verificá ab solemníssima cerimonia lo dia 10 del mateix mes (1), depositantse finalment en la cripta ahont avuy se venera:

DIE JOVIS INTITULATA VIII° IDUS JULII ANNO DOMINI M^oCCC^oXXX^oIX.

Ara ojazt queus fan saber los Consellers els prohomens de la Ciutat que ordenonat es per lo molt alt Senyor Rey e per lo honorador pare en Christ Senyor archabisbe de Tarragona e per los altres a quis pertany que dissapte primer vinent sia feta festa sollepnialment en barcelona a honor e a gloria de la beneyta verge/Madona Sancta Eulalia cors sanct de barcelona lo cors de la qual verge lo dit dia de disapta procescionalment sera portat de la Seu ço es per la plaçe del blat e per lo carrer de la boria e per lo carrer de la capela den mercus e per lo carrer de moncada e per la plaçe del born tro á la esgleya de madona Sancta maria de la mar e aquí aura preych e missa ço es en la esgleya e en los fossar e fet lo ofici lo beneyt cors de Madona Sancta Eulalia, sera portat e tornat de la dita Esgleya de madona Sancta Maria dela mar per lo carrer de la mar tro á la Seu. E axí mateix es ordenat que dama que sera divendres dega hom dejunar a honor e a gloria de la beneyta verge madona Sancta Eulalia. E axí mateix es ordenat que tots aquels qui han alberchs o hobradores en los ditz carrers per hon pesara lo beneyt cors sanct de Madona Sancta Eulalia. seguons que demont es declarat deuen encortinar / e empaliar / ço es cascun aytant com te lo front de son alberch ho hobrador con nuls e pas honradament e richament puxen / a honor de la dita beneyta verge Madona Sancta Eulalia. / Perque los ditz consellers e prohomens pregen atuyt generalment que las ditas ordizacions teuguen e observen seguons que demont en la present crida son ditz e declaratz.»

¡Lloada sia tostemps la memoria de nostres piadosos ávis qu' observant aquell profitós principi al comens esmentat,

---

(1) Los gastos que ocasionó esta festa constan ab data de 7 de las kalendaras de Desembre (25 Novembre) de 1330 al fol. 71 retro del mateix volúm últimament citat. La narració d' ella se troba detallada en lo PRIMER LLIBRE VERMELL del sobredit archiu fol. 154 y. publicada entre los documentos que contém l' apéndice de la obra escrita per en Ramon de Ponsich y de Camps: *Vida, martirios y grandezas de Santa Eulalia, patrona y tutelar de la Ciudad de Barcelona etc.*—Madrid 1770.

procuraren llegarnos unas obras d' art tan preuhadas que
son l' admiració de propis y estranys!

Barcelona Octubre de 1875.

ANDREU BALAGUER. (*)

DOLSA PENYORA

Un bossinet de seda
color vermell,
dessobre d' una fulla
de taronger
que uneix una agulleta
de cer lluent,
guardo encara, nineta,
la d' ulls de cel,
un jorn la mes aymada
que al mon hi hagué.
Aqueixa remembransa
de mes bon temps
en certa festa duyas
en ton pit bell,
y com penyora dolsa
del amor teu,
un dia m' endressares
dintre un bitllet.
Cada volta que miro
semblant present
del carinyós afecte
que 'l cor perdé,
imatges me recorda
tristas per cert.
La ciutá 'm representa
l' amor fahel
que jo per tú sentia
pur com inmens;
l' agulla, la sageta
d' or ó d' argent
ab que 'l cor ne ferires
l' instant aquell;
y la fulla, ja seca,
de taronger,
qu' esgroguchida, prompte,

(*) Al estampar las «*Apuntacions de bibliografia literaria catalana*» que d' est autor se publicaren en lo «*Calendari*» del any 1875, varen passar olvidadas, entre altres que los lectors corregirian ja fácilmente, las següents erradas: p.^a 71 r.^a 40: *M. Pere Luciá Lo Vicomte*, per *M. le Vicomte C. de Vallat*; y p.^a 73 r.^a 22: *cive* per *sive*.

son brill perdé,
me recorda joh nineta!
la de ulls de cel,
la esperansa perduda
del trist cor meul
¡Ay, nina! ¿Dech guardarne
ton *ramellet*?
si; precis es guardarlo
y 'l guardaré
fins que 'l temps lo destrosse
y, en pols desfet,
se perda, fet á cendras,
com ja perdé
sas il·lusions mes bellas
mon pensament!

ENRICH CLAUDI GIRBAL.

LAS BANYAS DEL ALCALDE.

(POPULAR.)

En lo poble de... l' alcalde rebé un parte manantli que tingués preparat allotjament per un escuadró de cavallería. Aixó 'l posá en grans apuros, donchs no savia com fersho. Preguntá 'l cas á las personas mes com cal del poble, mes cap trová modo de fer prou lloch pera tenir tan gros allotjament.

L' alcalde 's donava als dimonis anant d' un cantó al altre no trovant may modo de donar cumpliment á tal ordre: per fí, com pels casos apurats son los homes, aquí del seu çacumen, se li acudí fer un pregó manant serrar las banyas á tots los bous y ferlas dur totas á la plassa així com totas las altres banyas de qualsevol classe que fossen que li hagués sobreras á las casaš.

Una volta las tingué totas al mitg de la plassa, enviá á buscar á tots los mestres de casas y las feu clavar totas com á estacas en las parets d' ella. Quan fou fet, se 'n aná á rebre á la escuadró y acompanyantlo fins á la plassa quan fou en ella se dirigí al coronel y senyalantli las banyas pera que servissin d' estaca, tot ple d' orgull li digué:

—Senyor, tot aixó ha sortit del meu cap.

EPITAFIS.

Jau aquí un apotecari
que trobá una mina al pou.
Alguns diuen qu' era d' aigua
mès ell deya qu' era d' or.
Qui ho enten; qui no ho enten!
Ell va deixá un bon mitjót.

Vas del diputat Sirera
que ¡fora quintas! cridava;
pero cada any las votava
dient qu' era la derrera.

Reposa aquí Sor Felissa,
que morí de sentiment
perqué 'l cosí del seu oncle
no volgué menjar de peix.

Los tres mártirs de la idea
jauhen d' esta pedra al peu:
un militar per *la caixa*
separat del regiment,
un metje que ab Deu no ereya,
y un advocat sense plets.

Del continuo moviment
reposa aquí l' inventó;
mès no digué 'l secret, no.
Pátria que no honra al talent
no es digne de sa invenció.

Felip, princep de la sanch
reposa en est, mausoléu,
Com á fill d' Adam, sabréu
que també nasqué del fanch.

Casco romá, y un pendó
¡ sandalias, cota de malla!
¿ qué es la tomba d' Escipió?
— Vas d' un capitá manaya. —

Jau aquí una americana
qu' ha fundat un hospital. —
¡ Diuen qu' ab pells de molts negres
are vesteix alguns blancs.

Un gran general d' Espanya,
qu' havia fet sa carrera
sens pronunciar-se sisquera,
jeya aquí, y per cosa estranya
compraren sa calavera.

Guerra á mort al capital;
A la idea tot s' inmolí
Com va inmolarse En Girbal —
Y una llántia de petroli?
Márcal, internacional.

Aquí jau un miliciano,
que volgué ser enterrat
ab lo cuadro d' Espartero
pus per ell se féu mátar.

Aquí jáu un vista cego
de la Aduana de Malgrát,
morí per sos grans miracles
en olor de santedat:
transformava l' cotó en seda
sols al passar per sas mans.

De sas reservas mentals
Pare Ignasi are reposa.
Fóu dels poders terrenals
lo fré, la tomba, ó 'ls puntals
y aquí lo tanca húmil llosa.

Qué hi feya sola en lo món
¿viuda del primer marit?
¡Ay! Deu no vol res partit
y ara reposo en fret llit,
qu' es propietat del segon.

A la memoria d' Enrich
dedica enramada llosa
sa fidelíssima esposa
y lo sèu mes tendre amich

He cantat com rossinyol:
m' han dit poetisa de nota,
he saltat com l' esquírol
y are dormo. — ¡Com marmotal!

Vas de un taberner, germá
de la Santa Confrería
dels convidats de Marfa.
— ¡Com recordársen deuria
de las bodas de Caná! —

Vas de un místich escultor
que sols feu Mares de Deu,
Sans Josephs, Angels de Mort,
y rupinyos trets del seu.

Aquí un gramátich hi havia
que de ninxo l' han cambiat,
perque en los del seu costat
hi ha faltas d' ortografia.

Tomba de un americano
que vino cargado de oro,
y se volvió con su loro
per no perdre al castellano.

Vas de Fray Pere Marfa
Gran Inquisidó primé,
qu' en altars veuréu un dia
Si, com es de just, premia
Roma son zel per la fè.

Hic jacet Reverend Guerra
mort d' edecan dels Tristanys.
— Donchs qu' hi reposi molts anys.

Vas ofert al cabecilla
Savalls — Per Carles seté,
destrosá ponts, trencá fils,
cremá trens, fusellá gent.
L' anell regalo del Papa
li obrí las portas del cel. —

DAMÁS CALVET

¿QU' ES L' AMOR?

Lo famós filósoph francés Pere Seroux lo defineix aixís:
L' amor es la idealitat de la realitat de una part de la totalitat del Ser infinit, reunida á la objecció del *jo* y del *no jo*, donchs lo *jo* y 'l *no jo* son *jo*.

Ara si hi ha algu que no 'u entenga que demani als filósophs alamanys que li ensenyin de filosofia.

À UNA MARE

EN LA MORT DE LA SEUA FILLA (VALENCIÀ.)

¿Per qué ha deixat un àngel lo mon, senyora, plores?
No plores ;per un àngel, inútils son los plors!
Ell del fanch de la terra xafá no mes les vores,
y ha mort de la inocencia olent les blanques flors.

Morí sense coneixe mes que la blanca fulla
del llibre de la vida, hont no hi ha res escrit;
morí sense coneixe com lo cor se desfulla:
conegué sols lo dia, no conegué la nit.

Àngel que obrí les ales y s' envolá á la gloria
y prop de Deu ja entona un dols y alegre cant;
de quí del cel ja gotja, no plores la memoria;
que s' ofen al Altíssim quan es injust lo plant.

JASCINTO LABAILA.

L' ESPORUGUIT.

I.

No fá molt temps que trovantnos en una casa de pagés al cap al tart d' un diumenge, uns quants minyons feyan la bascambrilla al sol d' una plasseta, allí á la vora de la porta de la capella. Jugavan, cantavan y reyan y se divertian principalment donant susts y espants y fent crits y sorolls soptats á un dels minyons de la colla, á qui anomenavan Toni y á qui motejavan mes comunment dientli l' *esporuguit*.

En Toni, qu' era y es un minyonás com un Sant Pau, verament veyá riure als seus companys, perque sent un home tan cabal, ab mes forsa qu' un brau, lleuger com un llebré y robust com soca de roure, era mes poruch y cobart qu' una gallina: un crit á la orella l' espantava; un soroll inesperat l' aturdia; la fosquetat l' assustava y per qualsevol cosa li venia un tremoló y petament de dents que li durava una bona estona, y aixó era precisament la diversió dels seus companys que ab crueltat li repetian los motius d' espant fentlo tremolar continuament y agravant aixís los efectes de sa enfermetat nerviosa.

Ja varem veure que 'l qui mes s' hi divertia y que no perdia may ocasió d' espantar al pobre Toni, era en Miquel, xicot esderneit y petitot, pero atreuit é insolent y que feya veure 'ls ulls verds al pobre Toni. L' amo de la masia 'ns vá contar que no era tot gust de diversió y de passa temps, sino que en mitj de tot hi havia sorda enemistat entre En Miquel y En Toni, per certa Catarina, minyona de bon semblant y bons quartets y que segons se deya feya la minyona mes cas del esporuguit que del valent.

En Toni ab veritat, deixant á part sa cobardia y son tremoló era un fadrí de recibo. Com pagés, trevallador, mes manejable qu' un aixadó de jardí y mes docil que cera de monument. No era lleig, ni per las noyas li mancavan bonas paraulas: tenia també algun propi que cuydava ab gran afany y alguna doble de quatre arreconada. Res d' aixó ignoravan ni la Catarina ni sa mare y tan bonas prendas, per qui no repara en mesquinesas, no havian de quedar borradas pera tremolar una mica mes ó menos, ó porque li petessin las dents alguna estona encara que caygués foch del cel al mitj del Juliol.

En Miquel, ni per valentías que contés, ni per gegants que 's menjés vius; ni per tripas que tragués del ventre dels sens amos, no podia mereixer la predilecció de Catarina: veyá que en Toni era preferit y aixó 'l tenia furiós, l' enveja 'l matava y li semblava que sent tant cobart lo seu rival y posantlo molt sovint en ridícul, acabaria per ferlo despreciable als ulls de Catarina.

No perdonava medi l' envejós. La minyona y l' esporuguit tot sovint solian fer petar la claca, ella á dalt de la finestra y en Toni abaix á l' era de la casa: en Miquel los espiava de darrera del pallé, qu' estava á l' esquena d' en Toni: quan menos los festejadors hi pensavan, sortia en Miquel de son amagatall, y de vegadas fent un crit esgarri-fós á le mateixa orella d' en Toni, tirantli altres un gat al clatell ó be un llargandaix ó una rata, donava al enamorat minyó tan espantós esglay, que 's posava á tremolar com si tingués argent-viu en tot lo cós, y li venia un petament de dents que li feya fer visatjes y ridículas contraccions per bona estona, fins que 's releya un xiquet y sens poguer dir paraula, fugia corrents com un llamp, cap á casa seva y plorant com un infant á buscar consol ab la seva avia.

Llavors era lo riure d' en Miquel y no amagava la satisfacció que en son pit sentia.—¿Qué tal, noya, (deya á la Catarina) t' ha agradat l' aubada?—La veritat, aqueixas escenas no eran per encendre lo foch del amor d' una donzella. En Toni li feya llástima y amant que fa compassió, no esperi gran galardó. Pero la Catarina sentia també enuig y fondo despreci per en Miquel y sens tornarli resposta tancava la finestra, y 'l deixava á l' era.

II.

Tot aixó 'ns contava 'l nostramo de la masia ahont los dits minyons feyan la bascambrilla y ja qu' estava de catxasa y l' assunto movia en nosaltres cert interés, li preguntarem també quina era la causa d' aqueix fácil tremoló d'en Toni.—¡Oh! En té moltes, 'ns digué y solament á sa robustés y corpulencia pot deure que no hajin fet en sa salut major estrago.

Era en Toni un xabalet, mes aixerit qu' un pesol, quan per saivar del perill als demés homens de la casa, li fou encomenat portar un *parte* al comandant carlista de Fonallosa, de bella nit y tenint de fer duas horas de camí: li ficaren lo paperet entre mitg de la sola de l' espadrenya, y lo noy, sens maliciar res ni tenint cap temensa, marxa content y espedit com si anés á fer la cosa mes sensilla del mon; sabia bé lo camí y passava la feréstega aubaga de Can Servé, y, segons després contava, lo espés del boscatge y la fosquetat de la nit li oprimiren lo cor de tal manera que semblava que no podia respirar. Avansava encara, y de sopte, sens sentir res, ni veure res, se trova fortament agafat pel cós, sens poder donar un pas, y diu que quan mes ell tirava per poder caminar, tan mes l' apretavan, l' ofegavan y l' estrenyian; fins que caygué en terra, y perdé l' esma sens saber ahont se trobava. Quan comensá á clarejar, torná en sí, arribá á Fonallosa, complí lo seu encàrrech y sens altre novetat feu lo retorn; pero en Toni ja may mes se tragué l' espant de sobre.

Despres, quan ho contava, los xicots s' en hi burlavan, y alguns anaren á l' aubaga fent lo valent, per veure si trobavan las bruixas qu' havian agafat á n' en Toni. Un d' aquets era en Miquel, y en efecte, seguint lo caminet que travessa l' aubaga trovaren una arrel d' una pinassa que sortia al rás del camí, que feya punxa y que tenia agafada un tros de faixa. En Miquel recullí lo pedás, y tots corrents tornaren cridan, *¡l' ánima d' en Toni! ¡l' ánima d' en Toni!* Llavors se va explicar lo que li havia succehit al pobre esporuguit. Era que se li havian deslligat un ó dos toms de la faixa, n' arrossegava un bon tros quan caminant quedá enganxada en l' arrel de la pinassa, y es clar: se trová fortament agafat pel cós, y cuan mes tibava, mes l' estrenyian y apretavan. Desde aquell dia, los xicots comensaren á cridarlo: *ay que t' agasan; fuig, fuig qu' te agasan* y en Toni fugia corrents com un llampech.

Ja comensava á passar aqueixa feréstega recordansa, quan volgué la casualitat ó la desgracia, que los bordagassos de

las casetas qui en junt tenen lo nom del Rabalet, anassen á afullar nius per los boscos del entorn. En Toni que tenia bona vista y era bon pujador, veu á dalt d' un pi un niu de garsas, se descalsa ab un santiamen, llest com un esquirol s' hi enfila y quan arriba á la capsa del arbre y fica la má á la brossa del niu, li surt una serp espantosa, que ja s' havia menjat la niada y s' entortolliga al coll d' en Toni, ab tanta forza, que lo pobre noy per l' ofech ó per l' espant cridar no podia, y perdent l' enginy de baixar caygué demunt la copa d' una alsina y d' allí á terra, tot morat y ensangrenat y miracle fou que no s' obrís lo cap ni 's trenqués cap os. Los demás xabals espantats també, fugiren y tot fugint cridavan deixant á n' en Toni ab la serp al coll. Sort vá tenir d' uns traginers qu' anavan á fer vi al Rabalet, que s' hi acostaren, ab un gabinet li tallaren la serp á trossos, lo pujaren al vast d' un matxo y aixís lo portaren á casa seva, casi be mes mort que viu.

D' aqueixa feta, en Toni, vá estar molt temps malalt y 'ls demás xicots no s' atrevian á fernhi boira, perque casi be tots, tan com ell s' havian espantat: sòls en Miquel, lo dolent Miquel, li feya venir esgarrifansas de fret dientli tot sovint: *Ay Toni que la serp t' escanya*. Mes ab lo temps, treballant á la terra, anant al mercat, y alguna volta á las balladas, pogué distraures, recobrá l' apetit y prompte torná presentar aquell aspecte de robustés, que després, encara que li hájian passat altres cosas, may mes ha pogut perdre. Ab tot, ja desde llavoras, cualsevol cosa li donava espant y per cosa de no res tremolava.

No acabaren aquí las desventuras d' en Toni. Amich del rector y fent de vegadas d' escolá, apagava los ciris y las llantias y tancava las portas de l' iglesia. Una nit que quedá sol en la parroquia, volia posar oli á la llantia del altar de Sant Onofre, y aixís que treu l' anella de la corda del clau de la pilastra, sent un xiulet, com si l' imatge volgués renyarlo y aixís que aixeca los ulls per mirar al Sant del retaule, li donan solemne bofetada y li apagan la candela que tenia á la má. Ab l' esglay li escapa la corda, cau la llantia en terra fentse mil trossos lo receptácul de vidre; ab lo soroll y estrepit baixa corrent lo rector y trova á n' en Toni, al peu d' un confessionari, tremolant com fulla al arbre, y fent uns crits com un endemoniat.

¿Qué podia ser? L' óliva, res mes que l' óliva que sentí l' olor del oli, que passá fregant la cara d' en Toni; ab l' ala li doná la bofetada y li apagá la candela: pero lo minyó per mes que li espliquessin no ho podia creure, y li semblava que cinch dits de ferro se li havian quedat pintats á la cara y que bofetada donada ab tanta forza, mes aviat habia de ser donada per má de gegant ó de dimoni, que no per l' ala d' una óliva. May mes ningú lo pogué traure d' aquí.

Al cap d' algun temps d' aixó, tornava del molí, manant del ronsal la burreta de sa casa, quan la guerrilla d' una columna li embargá la sumera per ferlo anar de bagatge. Durant dos dias, no li succehí res y com li pagavan quatre pesetas cada dia, pensava que mal que mal y no havent de durar gayre encara s' hi podia conformar, puig tornaria á casa seva ab algun dineret.

Heus aquí que al comensar la tarde del ters dia, se sentiren tiros per las avansadas de la columna, tots los bagatgers se posaren al redós d' un tossal per no sentir xiular las balas y allí se estaren fins á la posta del sol que 'ls vingueren á buscar per enterrar los morts. Hi anaren de mala gana, pero no hi havia mes remey, y en Toni com los demés comensá á fer un clot per ficarli y colgarhi los cadavres. N' hi havia vuit, y quan hi tiraren lo sisé y ja 'l tenian mitj cobert de terra comensá á moure una cama y després l' altre y després tragué lo cap y feu un crit y torná á caure. En Toni esfereit, esgarriat, pegá á fugir, cridant també com un boig y sens recordarse de la burra ni de res, corre y més corre, y aixís aná errant una nit y un dia, fins que coneixent ja la terra que trepitjava, torná á sa casa contant á tothom lo qu' havia vist.

Desde llavors té en Toni aqueix tremolor, per qualsevol soroll que soptat li vinga, se posa á tremolar y li ve aquell petament de dents que li fa fer tants mals visatges. D' aixó s' aprofita son rival en Miquel, d' aixó se val per ferlo aborrid de sa estimada Catarina.

III.

Molt nos complagué la relació del amo de la masia, tant que al any vinent al tornar per temporada á la comarca, no perderem temps per anarlo á veure y preguntarli si havia succehit res mes, y perque 'ns contés lo que havia sigut d' en Toni, en Miquel y la Catarina.

— ¡Oh! Ab un any, han passat moltes cosas, nos digué. Com ja sabeu, en Toni tan poruch y espantadís com es per un perill ó soroll que soptat li vinga, no ho es gens ni mica per un perill que puga preveure; fuig per un xicot que de repent li fassi un crit á la orella, pero no fá pas enrera per un ni per dos homens que véjia venir.

Aixis, donchs, pochs dias després d' haberlos vist fent la bascambrilla al peu de la porta de la capella, al cap al tart d' un diumenge, estava en Toni á l' era de la seva estimada, mitj deixat anar á un groixut y sech reboll de alsina que li servia de bastó. La Catarina á la finestra olorant un clavell que li havia tirat en Toni. Abdós feyan petar la claca. De prompte veuhen venir á n' en Miquel qu' aqueixa vegada no s' amagava: arriba y diu á n' en Toni:

—No dirás que sempre vinch á espantarte. En proba de bona amistat, be deixarás que 't dongui una abrassada.

En Toni hi caygué, obrí los brassos y ab en Miquel s' abrassaren: mes en Miquel apretava son pit contra lo pit d' en Toni y de repent se sent un soroll tan fort com lo fá lo disparar una pistola: y lo disparo fou en mitj dels dos pits. Sorprés en Toni, salta enrera com un cabrit, se desfá d' en Miquel, y fent rodá lo garrot, lo deixá caure damunt del cap d' en Miquel ab tanta furia que aqueix va rodar per terra sense sentits, y no pará aquí: sinó que desgraciada la cayguda, se trencá un brás al donar contra una pedra.

En Toni al veure alló, sorprés y orgullós, espantat y satisfet al mateix temps, hagué de dir á Catarina:

—Qué tal noya, ¿t' ha agradat l' aubada?

—Sí, li respongue: per lo qu' era merescuda.

Y la Catarina, sa mare y En Toni, agafaren En Miquel y lo retornaren, y pogueren veure que en sa perversa intenció de donar esglays al esporuguit, y á fí d' espantarlo mes, s' havia presentat á cara overta, portant dessota la brusa una bufeta de porch, plena, ben plena de vent; abrassant á n' En Toni y apretant ab forsa, naturalment, la bufeta enclosa entre 'ls dos pits va reventar fent lo mateix soroll qu' un tiro de carabina ó de pistola. Poden contar lo qu' En Miquel esperava divertir-se ab l' espant que donaria al seu rival; pero com En Toni l' havia vist venir, sens donar-sen compte, estava previngut per cualsevol cosa, y á n' En Miquel aqueixa volta li vá sortir lo tret per la culata.

IV.

¡Quina cosa! D' aquella feta tots han quedat curats. En Miquel, que fins fa pochs dias ha portat lo bras embolicat, quedá tant escarmentat, que may mes s' atreví á donar esglays ni á n' En Toni, ni á ningú.

La Catarina, no vejé ja res que li fes desmereixe lo bon concepte que tenia del seu estimat: desde aquell dia no li feu llástima l' esporuguit, sino que sé 'l mirá de molt diferenta manera. Aixís es que las cosas van anar per la posta y al cap de pochs diumenges ja 'ls tiraren trona avall.

Y En Toni, diu á tothom que vol sentirlo, que d' ensá que té al llit bona companyía, s' ha tornat tant valent, com si may hagués conegut la por.

Aqueix pás succehit 'us dará á entendre, que una Catarina á temps posada pot fer aqueix y altres miracles, ó d' altre modo, com diuhen los castellans: «Tot ho pot l' amor; ó sia la pota de cabra».

23 Juny de 1875.

JOSEPH DE ARGULLOL.

LO PACTE DE PEDRALBES.

Remordiment.

PREMIADA AB MENCIÓ HONORÍFICA EN LOS
JOCHS FLORALS DE 1875.

I.

Guaytant per un finestral
del monastir de Pedralbes,
al endret de Barcelona
En Joan según los ulls clava.
Fosca nit li amaga 'l cel
que tapa la nuvolada,
sols á la llum d' un incendi,
allá d' allá, trist esguarda
la torra del paláu nou,
lo campanar de Santa Agueda,
y, mitx perdút en las ombras,
lo cercle de las murallas.

— Allí dins hi ha una corona
que rebéls vassalls ne guardan;
áb prechs y colps de coltél
ja cent colps la he demanada.
Dármela primer volian
per un bés d' amor de pare;
que á món fill la vida torne
demanan ara per dármela. —
Cada colp mes capficát
aixís lo monarca parla,
cada colp mes conciròs
baixa 'l cap, sospira y calla.

Bella estona está pensánt
recolzát á la barana,
creuáts ios brassos al pit,
fita en terra la mirada.
De sopte estorát se gira,
tremolant mira á la cambra:
— ¡ Qui 'm crida ? diu ab fòsca.
¡ Patges ! ¡ Cavallers ! esclama;
y ni cap veu li contesta
ni cap patje se li atansa.
Sol se trova En Joan según,
tant sol que, poruch, s' espanta;

mes sol que quan mort ja s'ha
dins de sa tomba ha d'estarne.
La soletat lo rodeja
y la soletat l'esglaya;
Ja, com ans, per animarlo
no t'è aprop la reyna Joana.
Ja, com ans, no 'l petonejan
sòn fill Carles y Na Blanca.
¡ Ay d'ell, si á sòn crit d'ajuda
hi anessen aquells que jauhen
dins del vas de Barcelona,
dessòta 'l cel de Navarra,
de Xátiva en lo castell
y en los cent camps de batalla!
— ¡ Qué fósca y trista es la nit!
esporuguit lo monarca
diu, giránt per tot los ulls:
¡ may mes negra l'he mirada! —
Y, callánt, veu en sa pensa
la nit en que un l'as finava,
volént tréures' un dogál,
á dins del castell de Xátiva.

— ¡ Quina tristesa la meua!
sospiránt lo rey esclama;
y, de sopte, en sa memoria
veu blanch y fret com lo marbre,
á n' En Carles, son infánt,
quan la tristesa 'l matava.

— ¡ Quina soletat me volta!
pensa 'l rey, mes lo cap baixa
veyent sola, lassa y trista,
lluny de sòn germá y sòn pare,
enmatzinada morintse
sa gentil filla Na Blanca.

— Donaume forsa y valor,
¡ senyor! ardiment donaume. —
Y encara sa veu s'escolta
quan li sembla que Na Joana
va dientli á eau d'orella:
— ¡ Rey Joan, la má á l'espasa
y corrèu á Barcelona!
¡ Ja ha mort lo princep de Viana!
¡ Ja vos ha obert lo camí
la ambició de la madrastra!—

S'esparvera 'l rey, reula
com si vegès un fantasma,
llansa un crit, s'apreta 'ls pólsos,
car creu que sòn cap esclata,
y cau, aytál com cos mort,
sobre 'l trespól de la cambra.

II.

Al sent-demá, per resóldre,
Concell lo rey ha cridát.

Al davánt del rey, un frare
comparèix ab lo cap alt.

— Missatger de Barcelona
vinch á vos, lo rey En Joan.
— Si perdò vè á demanarme....
— No demana res, vol pau.
Fá dòts' anys que movéu guerra
per vilas y per ciutáts.
— Perque en lloch per rey me vólen
— Si no heu sabut ser rey may.
Desterráts per vos los fills,
vida á estránys handemanát.
Lluny vostre finá Na Blanca
lluny de vos lo Princep jau.
Los furs y lleys de la terra
vostra muller va befar;
per vos se n' ha fet senyora,
la mort de concas y afráus.
No hi ha hagút engány ni forsa
que no hajáu volgút probar,
no hi ha hagút colp ni ferida
qu' á la pátria no haguéu dat.
Los ardíts que 'us enaltiren,
quan al trono vau' pujar,
ja fá temps qu' en lo clot jauhen,
per vos de vida privats.
Faltan fills á móltas mares,
pá y conhort á móltas llars,
y á la pátria la esperansa,
y fins l' alè va faltánt.
Rey En Joan, vinch de missatje
la justícia á demanar,
la ley y 'l dret á sostindre
á fè' amistát y dar pau.
— Barcelona, fins vensuda,
sembla que 'm vulla manar;
que no un missatger que pregue
sino un jutge m' ha enviát.
¿Quín capitá encara hi mana
si 'l de Lorena finá?
— Desde 'l cel la mana En Carles
vostre fill lo trist infánt
Mut y groch resta 'l monarca
al sentir al frare honrát.
Llansa un crit, porúch tremola,
tanca 'ls ulls y abaixa 'l cap

— Deixáu las tristas memorias
que tot ho vull oblidar.

Donaume, Gaspar Ferreras,
lo missatge qu' us han dat.

— Ans, senyor, per convenirhi,
lo que ha passat recordáu.

— ¡Ay! ¡ Ab la mort comvindría
si 'm guarís de recordar!

Los qu' avy creyéu rebélts
heu de tenir per lleyals,
qu' en tot lo qu' han fet, serviren
á sòn senyor natural.

Heu de dir que fidels fòren
contra vos ardíts lluytant;
perseguir per aytal lluita
no podréu als ciudadáns.

Si acceptéu aquestos pactes
Barcelona 's rendirá,
sino per morir te ánima,
y forsas pera lluytar.—

A cada mòt del missatge
los ulls del rey llansan llamps;
quan lo missatge s' acaba
s' alsa dret y erida: — ¡ May!

— Si vols entrá á Barcelona
sols així hi podrás entrar.

— Hi entraré per la muralla
vestit de cer y á cavall.

¿ Se 'm vol rendir Barcelona?

— Si la trepitxéu, jamay.—

Lo cap á la ma posantne,
y colze al bras del setial,
fits los ulls del rey en terra
pensatfu resta un instant.

Davánt d' ell lo frare 'l mira,
dret y ferm, y ab lo cap alt,

y callant ab los ulls d'úli
mes que no li ha dit parlant.

— Demá entraré á Barcelona.

— Donchs avuy heu de jurar.

— Jurarè mes no per témer
car tot sol hi vull entrar,
sens maynadas y sens armas
sens penons y sens soldats.
guardat no mes per lo poble,
com guardarse á un rey li cal. —

Torna 'l frare á Barcelona
y pe 'l camí va pensant
que sempre que 'ls pobles s' alsan
los reys abaixan lo cap.

III.

Ja la pau queda firmada
ja 'l Rey convenirshi vol;
Barcelona está de festa,
¡ mes ay ! que joyosa no.

Campanas tocan á gloria,
si ahí tocavan á morts;
si ahí plors, ja s' ouen músicas,
mes ay ! no s' acaba 'l dol.

Davant de soldats y nobles
entra 'l Rey per lo Padrò;
consellers bé l' acompanyan,
mes ay ! no li dihuen mot.

De sopte 'l cavall rellisca
lo Rey sent glassarse 'l cor;
abaixa los ulls y mira,
mes ay ! ple de sanch un clot.

Veu quan gira la mirada
runas cubertas de flors,
caras grogas y esmortuidas,
mes ay ! de fam y dolor.

L' esboranch de ia bombardas
amaga 'l damás y l' or;
no 's pot cubrir d' alegría,
mes ay ! del poble lo cor.

Entre sedas y alimarias
régna silenci de mort,
qu' es Barcelona una tomba
mes ay ! coberta de flors.

Calla 'l Rey, mes no s' atura,
clava al cavall l' esperó,
plassas gira, carrers tomba;
mes ay ! consolar no 's pot.

Ja arriba al palau, ja mira
satisfeta s' ambició.
Descabalca y puja al soli,
mes ay ! que s' hi trova sol.

IV.

Dins sa cambra no sossega
neguitós lo Rey En Joan,

que 's plany, suspira y gemega,
y 's passeja y al cel prega
debadés pau demanánt.

Car en la cambra al entrár
li han innovát, ab dolor,
los sèus: — Aquí us vá cridár
y aquí patint va finár
vostre fill Carles, senyor. —

Al recordarho 'l neguit,
febre de fugir li dona,
vol mes ayre pe 'l seu pit
y trovarlo pensa ardit
passejánt per Barcelona.

Surt, mes groch y tremolánt
al passá 'l passadís sent,
una veu qu' está contánt:
— Aquí de venjár l' Infánt
varen ferme sagramént.

Mes camina y sent contár;
— Sa dissort tots ne ploravan. —
S' atura y torna á escoltar:
— Aquí 's varen aturár
los que la caixa portavan. —

Corra y sent: — ¡Lás, va morir!
— ¡ Que posin al poltro sella!
febròs crida per sortir!
arriba al pati y sent dir:
— Aquí hi vá haber la capella. —

Surt del palau cavalcánt
veu una esglesia, se para
y sent mentre está resánt:
— Per aquí vá entrar l' Infánt,
cluchs lo ulls, groga la cara. —

Pica esperó y vá corrént
mes no mimba sa agonía,
que, al veurel sent dí á la gent:
— Així també ab ardiment
l' Infánt, qu' es al cel, corría.

Fujir sempre lo Rey vol,
passa plassas y carrers,
vá á la Sen, creu estar sol
y sent que dihuen: — De dol
anavan los consellers. —

Salta del poltro, lo pit
sentintse rublert de fel,
entra á la Seu penedit
y sent: — Los plors y neguit
li van fer guanyar lo cel. —

Per sa angunia fatigosa
conhort cerca ajenollát,
mira á terra y en la llosa
llegeix foll: — Aquí reposa
per tota una eternitat.

S' alsa, torna á cavalcár,
mes torna á sentir la veu,
y corre sense parár,
y logra en sa cambra entrár.
y sol en sa cambra 's creu.

Sols lo silenci li plau,
vol que ningú sigui ardit
á trencarlo en lo palau
y cerca conhort y pau
en la foscó de la nit,

— ¡ Recorts, diu, no 'm perseguin,
que tã dolor no 's suporta!
y sent una veu que diu:
— Aquí vè; — ! Per qué hi veniu,
desde 'l vas la Reyná morta? —

— Companys de crim hem sigut,
jo crudel, vos parricida;
de part de Deu he vingut
á dirvos, qu' ell ha volgut
que 'ns unim en mort y en vida.

Vostre perdó ha demanat
al cel lo Príncep de Viana;
mes Déu vos vol abressat
per tota una eternitat
ab sa madrastra Na Joana.

FREDERICH SOLER.

NOSTRAS ACADEMIAS.

Es opinió generalisada fora de Catalunya que son carácter es essencialment comercial é industriós, y que en ella las bellas arts y la literatura están en un notable desnivell comparantlas ab la preponderancia qu' ha pres l' industria y 'l comers.

Aqueixa opinió que tenia bastant de veritat fa alguns anys, va sent desmentida de dia en dia, grat sia al despertament del esperit catalá, qu' ha donat vida á notabilíssimas

obras literarias, ha inspirat, á distingits compositors y artistas, y ha propagat entre 'l jovent l' afició als bells estudis.

Per aixó en lo moviment general de la Nació, veyém ja figurarhi d' un modo ben notable als catalans, essent aixó, apart que per nosaltres un motiu de llegítim orgull, una prova convincenta pera fer desapareixer aquella presumpció.

Mes si á fora de casa ins manifestém ab grans forsas y ab esplendents manifestacions, dintre d' ella no corresponém del modo que podria ferse á aquella exteriorisació de nostres progressos intellectuals.

Fixantnos especialment en Barcelona, centre y reflexo constant del estat de Catòlunya, veyém entregat lo conreu de las lletras y de las arts generalment á mans dels jóvens, que si treballan ab bona voluntat y ab éxit molt notable, la major part de las vegadas no poden reunir á la bellesa dels conceptes aquell fondo de doctrina, fruyt de llarchs estudis y de madura reflexió.

Per altre part las personas que reuneixen aqueixas circumstancias reposant, fora de raras y honrosíssimas excepcions, sobre sos llorers, deixan que la jovenalla camine cap al pervindre, ab mes ardidesa que coneixensa dels millors camins que podrian conduirhi mes segura y prestament.

No obstant aixó, Barcelona conta ab un bon nombre d' Academies de honrosa historia, constituídas per homens justament reputats en los distints rams del saber humá y que contan ab la llarga experiencia dels anys; mes, per desgracia, aqueixas Associacions no desplegan la activitat que fora de desitjar, pera que, unintse llurs esforços ab los que fa la nova generació, formésen un tot armónich é important, fill del contrast de las expansions de la fantasia, ab los assahonats fruyts del estudi.

Y aqueixa falta se nota tant mes á Barcelona, quan en las demás Capitals d' Espanya las Academies y Associacions científich-literarias s' afanyan cada dia mes en llurs treballs.

Altre circumstancia influeix també en que nostra Ciutat fins ni revela lo moviment literari que en ella existeix, y es la poca publicitat que 's dona als treballs de las Academies, d' algunas de las quals si no fos per las Memorias anuals que sols arriban á determinadas mans, fins se ignoraria la existencia.

A Madrid, Valencia y altres Ciutats, tant los periódichs locals, com los que s' ocupan d' un ram especcial del saber, tenen llochs destinats pera publicar los extractes de las sessions d' aquellas Corporacions, quan no publican íntegres los discursos y treballs que s' hi llegeixen, ó las discusions que las animan; ab lo qual se consegueixen grans

ventatjas, tant en profit del públich en general com de la importancia de la mateixa Corporació.

Lo que dihem dels treballs devém també aplicarho als medis de ensenyansa que te cada una ab los museus, bibliotecas, arxius y demés,

A Barcelona las portas de la major part de las Academias restan tancadas, no dirém ja pel públich, sinó fins per la majoría del aficionats á la classe de treballs que constitueixen llur objecte, y aixó fa que queden sens donar fruyt lo gran nombre d' elements que tenen á sa disposició.

No deixém de regoneixer que prové en part la falta que notém, de que generalment los locals no favoreixen l' exhibició dels objectes, mes si en algunas pot aixó motivarho, altres que 's troban en cassos mes favorables, no poden alégar en son favor aquella circumstancia.

Hora es ja, donchs, de que Barcelona manifeste tot lo que pot posar al servey de la inteligencia. Quan las nacions mes avansadas no solsament obran de bat á bat las portas de tots los centres d' ensenyansa oficial y particular pera que en ells vaja á apendre la nova generació, sino que s' afanyan en portar sos tresors artístichs y científichs als congressos y exposicions que tant fomentan los avansaments; quan los homens mes eminentes no 's desdenyán d' exposar publicament llurs teorías y de baixarlas al terrenno de la discussió oral pera probarlas en la pedra de toch de la controversia, no deuen tancarse nostres escriptors y artistas en la soletat del estudi ó en lo reduhit cercle de associacions de vida treballosa; sinó procurar esteriorisar llurs produccions pera contribuir al concert general de las ideas y dels avansaments.

Ajudarhi poderosament toca á las Corporacions Municipals y Provincials, quan no l' iniciativa del Estat, ja subvencionantlas directament, ja facilitant locals ahont aquellas Associacions pugan tenir digne acullida; ja fomentant llur importancia ab consultas sobre punts relacionats a los rams de que estiguen encarregadas, y considerantlas en fi, com á entitats importants de la comarca ó població ahont estigan establertas.

A aytal iniciativa deuen respondre las Academias augmentant lo nombre de sessions, obrint discussions sobre temas importants y de actualitat, donant importancia y solemnitat á las recepcions de nous individuos y á las sessions anuals y principalment fent que totas aquestas manifestacions de sa vida revesteixen publicitat, ja siga admetent lo públich en tals actes, ja publicant los treballs y 'l resultat de las discussions.

Tant com aixó, fora de gran utilitat 'l que las Associacions que tinguessen arxius ó bibliotecas las posesen mes

al alcans de las personas estúdiosas que volguessen consultarlas, á la cual hauria de precedir son arreglo donantse ab aixó ja un gran pas, que be 'l necessitan algunas de las d' aquesta Ciutat.

Los mateix dihem, si cap ab mes motiu, dels museus. Es una deshonra que á Catalunya, Barcelona haja de rebre en aquesta cuestió llissons de las poblacions secundarias. La Capital del Principat no obstant de posseir esbargidas gran nombre de preuhadas mostrars de sa passada grandesa artística, y de contar ab curiosíssims objectes de gran valor arqueològich, apart de la colecció de quadros de l' Academia de Bellas Arts, no te al present mes que un reduhit aplech de fragments arquitectònichs en sa major part lápidas, arreconat en los baixos d' un edifici sense condicions, y exposat á haver de desapareixer al mellor dia; y encara degut á la iniciativa d' una Associació que s be ab carácter semi-oficial, no conta ab la protecció de Estat.

A aquesta y las demás Corporacions similars toca, donchs, omplir lo buyt que en eix punt se nota. Un bon acort entre ellas, pot facilitar la formació d' un Museu, que si no de la importancia que suposa nostra historia artística, siga al menys lo port de refugi ahont vajan á acullirse las despullas de nostres enderrocats monuments, y punt ahont depositar la generosa ofrena del bon patrió que vulga fer del domini comú una preciositat artística ó arqueològica.

Posadas en prácticá aqueixas indicacions, sobre las quals no volem mes insistir, fora hora de redactar una bona guia que consignés la existencia de las Asociacions á que 'ns referim, las horas en que podrian visitarse llurs museus y coleccions, y 'l modo de poderse fer l' estudi de las mateixas ab tot lo deteniment necessari. Ab aqueix poderós auxiliar, utilíssim especialment per los forasters, podia recorre immediatament á salvar un dupte, á buscar un dato, á consignar la certesa d' un fet y á procurarse en fi 'ls elements pera 'ls diferents treballs que forman la vida literaria.

Aixís conseguiríam prompte l' equilibri de nostre desenrotllament intelectual ab lo de nostra producció material, y podriam mostrar als estranys que Catalunya val tant per lo comers y l' industria com per las lletras, las arts y las especulacions de la ciencia; d' aqueixa manera 's mostraria en lo interior de la casa payrál digne mare dels fills que fora d' ella tant alt posan lo seu nom.

Barcelona.—Octubre 1875.

LA PELL DE CABRA

¡Catarina, Catarina!
Tú no vols escoltá á l' avia!
y Deu vulga que no tingas,
de creure la pell de cabra.

La Catarina es la noya
mes guapa de la encontrada.
Ull brillant, llavi vermell,
delteta menuda y blanca,
ma grassona y petiteta,
peu bufó, vistosa cara;
mes tant com té de bonica
té de boja y mal criada.
De obediencia, que no 'n parlin,
de modes, ¡Dèu si ni mancan!
de criansa, no 'n té gota
y fins ratlla en mal parlada.
Pero 'ls homens no mes veuhen
son bonich pamet de cara
y ella no 's cuida de renys,
de consells ni de amenassas.
Campa per lo séu respecte,
rumbejant los dias passa
y escolta com qui sent plóure
á la velleta qu' esclama.
¡Catarina, Catarina!
Tú no vols escoltá á l' avia
y Deu vulga que no tingas
de creure la pell de cabra.

II.

Tres galans té Catarina,
dos, hereus de bonas casas,
tots dos bé prou la festejan
ab lo fi de mullerarla.
Si l' Andreu es noy de bé
de bondat ne té 'l Ton massa;
mes la boja 'ls dona *marso*
puig está encalabrinada
pel petit de la Tuperá
qu' es mes dropo que la mandra.
L' aixada may l' ha moguda,
los arpiots li fan basca
y per no cavar la vinya

de soldat va sentar plassa.
Després fou de patuleya;
després guarda-termes; y ara
viu del barato que cobra
en la taberna y las xapas.
¡Prou predica á Catarina
la pobra de la séva avia!
Prou li pinta quant li espera;
prou li ferma ben fermadas
porta, balcons y finestras;
pero la *capvert* s' escapa
sens voler pararne esment
en la velleta qu' esclama
¡Catarina, Catarina,
tú no vols escoltá á l' avia,
y Deu vulga que no tingas
de creure á la pell de cabra!

III.

Per manat del Senyor Batlle
del Rectó' y la gent honrada
s' ha casat farà dos mesos
la Catarina. Sa cara
avans tan fresca y pulida.
avuy mirarla fá llástima.
Sa mirada enlluernadora
ara es trista y apagada.
¡Qui t' ha vist y qui ara 't veu!
Com un escarrás s' afanya
per guanyarne un tros de pá
pel fillet de sas entranyas,
pero per molt que treballi
may podrán matá la gana,
que quant mes guanya mes juga
son marit: y si may alsa
la veu per donarli queixas
per ell li respon l' estaca.
Y 'ls vehins si may escoltan
sos planys, queixas y amenassas
ni mouhen peu, ni 's bellugan;
y sols canta la quitxalla
Catarina, Catarina
tu no vols escoltá á l' avia
y Deu vulga que no tingas
de creure á la pell de cabra.

EDUART VIDAL Y VALENCIANO.

NOY BEN CRIAT.

- Digas, noy ¿quants anys tens?
—Quan so á casa 'n tinch cinch; mes quan vaig ab la
mare y so fora de casa llavors no mes ne tinch que tres.

LO XIQUET DE VALLS

La plassa gran de la vila
es plena de gom á gom;
brandant lo castell s' enfila
y al entorn cridant s' apila
per' aguantarlo tothom.

—Amunt va!—y fent esqueneta
cap amunt hi pujan tots;
ja sols hi manca l' aleta (1)
que abrassat á sa mareta
la estremeix ab sos sanglots.

—Amunt fins al cel!—febrosa
la gent crida amenassant;
y sa mare tremolosa
l' empeny ¡y mirá 'l no gosa!
y 'l nen va pujant... pujant.

Ja es dalt, ja 'l pobret sonreya
quan la torra cau d' arrel,
y encara, morint, se 'l veyá
com alsant los brassets deya:
—Sí, mare, amunt, fins al cel!

ANGEL GUIMERÁ.

L' AVARO Y LO SASTRE:

Hi havia en un cert poble un avaro que deixá 'l sastre
que tenia, perque may li tornava prou retalls de las pessas
de roba que li feya; mes li succehi que 'l sastre nou que va
pendre, ja al ferli la primera, no li torná cap.

L' avaro s' enfurí.

—Vos faig á saber,—digué al sastre—que vaig deixar á
n' en Tomás perque no 'm tornava gayres retalls, y ab lo
que veig ab vos encara hi he perdut, donchs no me 'n tor-
neu cap.

—¡Oh! jo li diré...—feu lo sastre—es que 'l meu noy es
mes grandet que 'l d' en Tomás.

---

(1) Ab aquest nom es conegut en lo Camp lo noyet que fineix los castells.

EN LO BALCÓ

A MON ÍNTIM AMICH EN ANTON FABRÉS.

Ella no sé que mirava,
Jo mirava, mes no veyá.
De sobte va concentrarme,
ferint mon cor ab aspresa,
la veu d' un cego, d' aquest
apóstol de la miseria.
Cantava del desengany
l' interminable poema:
Al concloure sa corranda
ella, ab pausa, com distreta,
damunt sas mans apoyantla,
baixá poch á poch sa testa;
y dirigitme sos ulls,
ab són brill semblá que 'm deya:
«Aquesta cansó fa temps,
molt temps, que la tinch apresada...»
No sé que passá per mí
allavors. Dins de ma testa
bullian mos pensaments
ab la xardor de la febra.
No mes sé que dins mon cor
una veu, la de la pena,
de quant en quant ressonava:
«Jo també la tinch apresada.»
No mes se qu' alsí lo cap
vers lo cel, y que no 'l veyá
perque cubrí ma retina
d' una llágrima lo cercle.

JOAN PONS MASSAVEU.

LLADRE ARTISTA

Entra una senyora á casa de un arrenca-caixals.

—Deu lo quart.

—Deu la quart; séga.

—Oh, no estich pas fatigada!

—No hi fa pas res, sentis. (*La senyora s' asséu*).

¿Qué se li ofereix?

—Venia...

—Per arrencarse...?

—No senyor, res d' aixó. Jo li explicaré en quatre paraulas. Tinch un nebot qu' es ximple, y mes que ximple casi boig. Dons be, lo pobre está patint ja fa dos mesos al menys de un mal de caixal que no 'l deixa en repós gota ni molla. Los metjes li han fet qui sab los remeys, perque ell no se 'l vol deixar arrencar. Al últim tots li han aconsellat que se 'l fes traure. Ab aquest projecte, no sens que 'ns costés molt persuadirlo, l' havem dut ja dos ó tres vegadas á casa de diferents dentistas; pero ¡ca! ¿qué 's pensa que havem lograt? Res. Un pich es allí no mes fa que cridar y esbalotar perque diu que 'l volen malmetre y se desfá dels dentistas de vegadas á cops de puny. Pero aviat torna á comensar la cosa de nou y fan estremir los gemechs y crits de tan dolor com diu que sent, y ho crech.

—Oh! si 'l mal de caixal es insoportable.

—Y tant! Ell no para un moment. No 'ns deixa menjar en repós, ni dormir, ni fer res... y 'l metje ha acabat per dirnos avuy resoltament que era precís arrencarli, perque sino podia sortirli un mal lleig.

—Oh, si, no hi ha altre remey sino treurels quan s' arriba á un cas aixís.

—Pero qui 'l convens? ¿Com ferlo venir. Nos ho havem enrahonat ab la germana (la mare) y havem determinat fer lo següent si á V. li apar be.

—Digui, senyora.

—Jo l' acompanyaré, si 'l puch convence y un pich vosté 'l tinga aquí no fassa cas ni crits, ni de excusas, ni de aspavients, perque com lo pobret está tocat... res, no 'l deixa sortir que no li haja arrencat.

—Senyora, vaja descansada: no eixirá d' aquí sens un caixal de menys; jo li prometo.

—Quan li tindrem d' agrahir. ¿Quant valdrá?

—Cinch pessetas.

—Miri aquí n' hi dono quinze...

—Senyora!

—Vosté no sab lo treball que potser se li espera... A mes es un favor y res... es voluntat lo donarli aquets quaranta rals mes.

—Senyora, vosté mani cosas de mes empenyo.

—Sobre tot no 'l deixi sortir...

—No 'n basqueji... lo seu nebot tornarà á casa seva ab lo caixal á la butxaca.

Surt la senyora de cal dentista y ¿ahont se 'n va? A una botiga de robas. Compra deu canas de damás vert, concerta, regateja... s' avé al preu y quant es á pagar:

—Fará 'l favor de fer venir un dependent y li pagaré.—
diu.

—Prou,—respon l' amo: y senyora y dependent ixen de la botiga.

¿Hont van?

A casa 'l dentista.

Arribant y la senyora prenent lo paquet de la roba del aprenent.

—Dona, noy—li diu—lo senyor t' ho arreglará.

—Si, senyora, si. Entra noy.

Y la senyora escaias avall desapareix ab la roba.

Llavors lo dentista s' encara ab lo aprenent.

—Vaja digas ¿quin te fa mal?

—¿Qué diu ara?—fa la aprenent.

—Que tenim de fer lo ximple. Respon ¿quin te fa mal?

—De que 'm parléu?

—Be, be, acabem las rahons. Vina aquí á la cadira y jo ja 'l trobaré.

—A la cadira... que 's pensèu que 'm tinch d' arrencar un caixal.

—Y donchs, perque t' ha dut la teva tia, sino per aixó.

—La meva tia!

—La teva tia.

—Si no es la meva tia!

—Ah! ja comensas á fer lo ximple? Vaja, acabem ¿vens ó no?

—A la cadira?

—A la cadira.

—Lo que 'm tenu de donar son los quartos.

—Vaja, ja veig que comensas á desbarrar. Pep! Ros. veniu y acabarem.

Entran dos fadrins y agafant al aprenent l' encaixan á la cadira.

Lladres! Pillos! Malehits!

Lo dentista li obra la boca, palpa, ¡zas! arrenca un caixal.

—Ay! ay! ay!

—Te, aquí tens lo caixal, ja te 'n pots anar, está pagat.

L' aprenent roig, plorant, ab la má á la galta, se 'n torna á la botiga. Y quan l' amo li demana 'ls quartos ell, geme-gant li allarga lo caixal, tot dihent:

—Veuse aquí tot lo que m' han donat y per cert que 'ls ha costat bona cosa d' arrencarmel'.

IMITACIÓ

Brodant, brodant veig una nina sentada
mirava al cel ¿qué hi esguardava?

—Hi cerca lo seu galant.

—Brodant, brodant veig una nina sentada.
tristeta riu, ara plorava,
—Riu pèl cel, hont se veuran!

J. FONTANALS DEL CASTILLO.

NOSTRES POETAS

IV.

JOSEPH LLUIS PONS Y GALLARZA

(*Mestre en Gay-saber*)

Nasqué eix poeta lo dia 24 d' Agost de 1823 en la vila de Sant Andreu de Palomar; aixis ho diu ell mateix en sa poesia «La festa major de Sant Andreu», publicada en lo calendari catalá de l' any passat.

Sant Andreu de Palomar
N' es la vila mes galana
Que 's veu del cap del Besós
Fins als serrals de Moncada.

¡Ay vila de ma naixensa
Com t' anyor eixa diada!

Sos pares hi havian fugit per lo seti que 'ls Francesos posaren á nostra comptal ciutat y á aixó 's deu que en ella vejés la primera llum. En Barcelona de la qual sols un accident l' en priva d' esser fill feu tots sos estudis, comensant los de Filosofía en la Universitat l' any 1840 y los de Jurisprudencia l' any 1843. Essent per son natural amich del ordre y de la feyna estudiá ab l' afany del qui tot ho es pera son treball, y en los deu cursos de sa carrera, tingué sempre las millors notas, fou elegit per sos mateixos companys per tots los premis de classe, fou nomenat per defensar tesis públicas y guanyá per oposició los graus de Baxiller y de Llicenciat de Jurisprudencia. Encara no havia comensat lo derrer any d' aqueixa Facultat quan la mort del malaguanyat Piferrer deixá vacant la cátedra de Retórica y Poética del Institut universitari de Barcelona. Tenia llavors en Pons y Gallarça mes amor á la poesia y á las lletres que á las teorías jurídicas d' en Martí d' Eixalá y d' en Permanyer, encara que de un y altre fos amich y deixeble estimat. Admirador dels poetes castellans del temps de Cárlos IV que sa mare li donava á llegir y coneixe, entusiasta per los clássichs llatins que als 18 anys traduhia en vers sols per afició, plorá la mort de Piferrer en una poesia que publicaren los periódichs poch temps després de haver donat

á llum un cant per la inauguració del teatre del Liceo. Pregat pels amichs aspirá á fer oposicions á la cátedra y sens deixar de ser estudiant de Lleys la guanyá en uns exercis que li meresqueren honorable concepte del publich y de sos censors. Desde 1849 esplicá Retórica y Poetica en l' Institut de la Universitat, del qual fou secretari y no pochs dels jóves catalans qui mes ilustres noms han obtingut en lo foro, en las lletras y en la política se contan entre sos deixeples. Lo qui escriu eixas ratllas encara que desprovist de tot titol, te á honra lo haverlo tingut á catedràtich.

Llicenciat en Dret en 1850 exercí la professió d' advocat, malgrat la escassa afició que envers ella sentia, fou Diputat de la Junta de Govern del Colegi y socio de la Academia de Jurisprudencia y Legislació. Pertenesqué també á la societat literaria la Filomática de la que fou president y á la Academia de Bonas lletras en la que exercí diferents càrrechs, fins que en 1861 demaná per rahons de familia esser trasladat de sa cátedra de Retórica á la de Historia y Geografía del Institut de Palma de Mallorca, que encara regenta. En aqueixa ciutat ha seguit també formant part d' associacions científicas y literarias, tals com la Academia de Ciencias y lletras y l' Ateneo Balear del cual ha estat llarch temps President y un dels mes constants oradors, y l' primer que doná en ell llissons públicas sobre Principis generals de Literatura, que foren ben rebudas, aixis com las de Retórica que havian publicat sos deixeples á Barcelona. Entre las obras castellanas que ha publicat podem citar la *Introduccion al estudio de los autores clásicos, latinos y castellanos*, en 1857; *Sumarios de Historia universal y de España y Elementos de Geografía*.

Várias poesias tenia publicadas en Pons y Gallarça en periódichs, totes en llengua castellana que per ell tot essent catalá era la llengua materna, per haverla parlada desde la infancia, quan aplegantse ab los restauradors de la literatura catalana fou un dels set Mantenedors del Consistori de 1859. Guanyá després un premi extraordinari en 1862 comensant á escriure per primera volta en nostra llengua. Fou proclamat Mestre en Gay saber en 1867 y nomenat President del Consistori dels Jochs Florals en l' any 1870.

Los premis que te guanyats son los següents.

MESTRATGE EN GAY SABER

Lo guanyá l' any 1867.

PREMIS ORDINARIS

La llar (Englantina, 1865).

La mort dels Moncadas (Englatina, 1866).
La montanya catalana (Flor natural, 1867)

PREMIS EXTRAORDINARIS.

Lo treball de Catalunya (ploma de plata, 1862)

ACCÈSSITS.

Las duas coronas (1867).
L'olivera mallorquina (1867).

V.

DAMAS CALVET DE BUDALLÈS

Eram á l' any 1858 quan S. S. A. A. Duchs de Montpensier visitaren nostra ciutat. Amants de la indústria y arts, recorregueren las principals fàbricas que son orgull del nostre poble y tothom recordarà que l' endemà de haver visitat lo grandió establiment de la Espanya Industrial, aparesqué en los diaris la grata noticia per los dedicats al cultiu de les lletres, de que havéntseli presentat un dels jóves dibuxants de dita fàbrica quedaren tan prendats de la poesia que 'ls llegí, que 'l galardonaren magníficament com ells solian ferho.

Aquell jóve era lo nostre poeta D. Damás Calvet de Budallès. Nasqué en la vila, avuy ciutat, de Figueras als onze de Desembre de 1836 en qual població estudià los cinch anys anomenats de Filosofia: després comensà sos estudis de Ingenier químic en Barcelona acabantlos en Madrid.

Fou un dels poetas que prengué part en la redacció dels *Trobadors nous*, colecció de poesias catalanas que se publicà en esta capital ab baix la direcció de D. Antoni de Bofarull. Per la mateixa época en 1857 y 1858 fou un dels redactors de la *Revista Industrial*, y mes tart de la *Industria* y del *Diari de Barcelona* en los que inaugurá en la premsa Espanyola las revistas científicas, en 1865 y 1866, essent corresponsal de dit *Diari* en la Esposició de París en 1867. Va esser un dels fundadors del *Ampurdanés* en lo quin publicá moltas poesias catalanas; aixís com ne publicá moltas, las primeras que d' ell vejeren la llum en Barcelona, en los periódichs *La Corona de Aragon* el *Conceller* y el *Diario de Barcelona*. Y també, cursant en Madrid,

ne feu ja lectura de moltes d' ellas, en lo *Licco Piquer* y en las importants reunions literarias de D.ª Pilar Sinués de Marco, Sr. Güell y Renté, D. Florencio Janer y Crusada Villamil.

En 1860 guanyá per oposició una plassa de pensionat en l' estranger pera estudiar lo progrès de las industrias químicas y en 1867 fou pensionat també per la Exma. Diputació de Barcelona pera estudiar la esposició Universal de París. Ha merescut ser anomenat socio de la Academia de Bonas lletres de Barcelona y es en la actualitat Catedrático de Dibuix y Projectes de la Escola de Ingeniés Industrials de la present ciutat. Fou secretari y mantenedor dels Jochs Florals y quan la Reyna va ser á Barcelona, fou encarregat per l' Ajuntament de dedicarli la poesia *Las ninetas catalanas*.

En son viatge al estranger, se trobá en 1861, á la festa de la Tarasca en Tarascó ahont va ser obsequiat per en Mistral, Aubanel, Roumanille y Bonaparte Wyse per ser lo primer poeta catalá que visitava aquella comarca mereixent la honra d' esser anomenat membre del *Felibrige*. Havent tornat á Barcelona en Desembre del mateix any s' emportá tot lo publicat en catalá fins á aquella época, com obsequi á los poetas de Provensa donantlosli á coneixer d' aquesta manera nostra moderna literatura. Traduhí algunas poesias del Provensal y Mistral li dedicá sa bellíssima *I trouvaire catalan* qual estrofa final demostra l' apreci en que te lo poema inédit de Mallorca cristiana: fou lo llas de unió de las dos literaturas havent publicat los poetas de Provensa, en son calendari, sa poesia *Als poetas de Provensa*.

En 18 de Maig de 1864, se estrená en Figueras la comedia de costums la *Romeria de Recasens*, primera producció del Teatre catalá desde la *Verge de las Mercés* del Sr. Angelon, en las que transformant lo género de la *Passió* s' anava acostant al género de costums. Llavors estaban molt en boga las societats corals tant brillantment dutas á cap per lo inspirat Clavé, per manera que no hi havia apenas cap població important catalana que no contés ab una d' ella. Per aprofitar y prevaldres de l' éxit que las mateixas tenian á fi de fer mes accessible la afició á la representació catalana, ficá en dita comedia 'l *coro*, posanhi una sola *dama* per ser aqueixas tan difícils de trobar en los teatros de fora.

En 1866 fou estrenat son drama históric *La campana de la Unió*, lo primer en son género, qual llenguatge al principi estranyava una mica per no estar acostumat lo públich al catalá literari, pero que han adoptat despres los que l' han seguit per est camí. Ha sigut també lo primer en ensejar lo género líric dramátich en sa opereta *A la vora de la mar* publicada en la *Renaxensa*.

Sa poesia no es subjectiva, es mes be descriptiva, havent escrit várias baladas y romansos com *La tornada del Voluntari*, dominant en totas lo sentiment patriótic y liberal.

Los premis que te guanyats en los Jochs florals son los següents.

PREMIS ORDINARIS.

Son ells! (Englantina d' or, 1859)

Los aires de la Pátria (Flor natur, al 1863)

ACCÉSSITS.

A la Verge María (1862)

L' ausencia (1866)

La mort d' en Pere del Punyalet (1867)

L' arbre de la llibertat (1869)

Al canal de Suez (1870)

MENCIÓ HONORÍFICA.

La cansó del príncep Alfret.

VI.

GUILLEM FORTEZA

Aquest poeta y mes que poeta crítich y satíric, nasqué en Palma de Mallorca l' any 1830. En ella comensá sos primers estudis pera seguir la carrera de lleys, empero lo seu enginy poétich y sa afició á las lletras lo desviaren de aquella per emprendre la carrera del art en sa mes bella manifestació. Comensá, com casi tots los poetas d' aquí, sos primers ensaigs en llengua castellana y son primer treball literari donat á llum fou un llibre de poesias religiosas en prosa titolat *Espiraciones cristianas*. Empero no trigá gayre en deixarse dur del entusiasme y amor á la terra y escribint bellíssimas poesias catalanas se feu un nom enveja-ble entre 'ls trovadors de la terra. En los volúms dels *trovadors moderns* y *trovadors nous*, molts son las composicions que hi duhen sa firma y totas se distingeixen per un gust delicat y un llenguatge armónich, dols y escullit. Visqué alguns anys á Barcelona y 's trobá de ple en la Renaixensa de la nostra llengua y restauració dels *Jochs florals*. Cedint á son natural satíric y un poch escéptic arribá á duptar de que aquella institució anés be y fou un

dels que li feu un poch la contra, empero caigueren de pou sos arguments d'oposició ab lo premi del *pensament* que ell mateix alcansá en lo primer any en que 's celebraren dits certámens. Alguns anys després nosaltres lo sentirém confessarse penedit d'aquell dupte y assegurar qu'ell s'empenyava 'n fer un volúm de rimas catalanas triantlos entre los dels volúms dels *Jochs* que no tindria rival en cap literatura, llibre que á ferlo ell deya que 'l titularia *Lo llibre d'or*. En lo any 1857 fou premiada ab lo primer premi per l'Academia de Bonas lletres de Barcelona sa memoria nomenada *Juicio crítico de las obras de Campmany y Montpalau*; per la Real Academia Sevillana de Bonas lletres un'altra que te per títol: *De la influencia de la novela en las costumbres*. Estas son las premiadas escritas en llengua forana, molts altres ne te de igual válua y entre las inéditas, deixa una obreta moral dedicada á la infantesa que traduhintla al catalá seria de desitjar fos aviat donada á la estampa.

Son geni sobradament satírich lo conduhí a escriure una munió d'articles d'eixa lley molt celebrats de tothom y encara avuy dia corren entre 'ls catalans sos acudits enginyosos.

Ultimament (l'any 1867) ab *L'orfanet saboyard* guanyá lo primer accésit al premi extraordinari de un *Clavell de plata* que concedí lo consistori de dit any.

Mes que fos mallorquíera dels que com En Victoriá Amer y en Geroni de Rosselló, han cregut de son deber escriure en la verdadera llengua catalana, deixant la corrent que han seguit alguns poetas de escriure en mallorquí, modificació ó corruptela de la nostra clássica é histórica llengua,

Pertanyia al Cos d'arxivers y Bibliotecaris y morí á Palma l'any 1874 sent empleat del Arxiu del Regne de Mallorca.

Molt tindria qu'agrahir la literatura patria als mallorquins, si, estampavan la colecció de totas las obras catalanas de dit autor que no deixan de ser molts.

PREMI Y ACCÉSSIT.

Lo que diu la oreneta (*Pensament d'or*, 1859).
L'orfanet saboyard (1867).

F. MASPONS Y LABRÓS.

RECORTS

¿No sabs perquè aquella terra
tan m'agrada, que despert
somnia ab lo seu plá vert,
lo riu, lo turó y la serra?

¿No sabs perquè 'l Pirinéu
ab ulls de l' ànima oviro?
¿No sabs perquè lluny sospiro
quan arriba á mí la veu
gran d' aquèlla tramontana
que de Requesens saltant,
va á la plana davallant,
portant salut á la plana?
¿No sabs perquè 'l bronz sagrat,
násquia 'l sol ó cáiguia 'l dia,
te per mí accents d' alegríia
y tristesa, tot plegat?
Douchs escolta: es que 'l bronz sant,
pèl meu bateig, llensá als vents
los seus alegres accénts,
sempre joyòs voltejant.
Y cantava la campana,
y ma mareta plorava;
¡plor d' alegríia! Y bufava
mentrestant la tramontana.
¡Que es gran de mare l' amor!
Sentada á prop del bressol-
deyas:—Dorm, que Deu ho vol;
fes *non non*, fill del meu cor.—
Y quan sentia la son
lo teu cant, que la cridava,
ab petons mos ulls tancava
y escoltava la *non non*.
¡Be m' adormíia ta veu!
y quan sonrient m' adormíia,
veya á la Verge Maria
sentada en lo trono seu;
veya que t' ajenollavas,
y juntant las tevas mans,
ab tot lo fervor dels sants
á la Verge tú pregavas;
y un Angelet del Senyó,
lliscant per un raig de sol,
deya, al venir al bressol:
—Jo seré 'l teu Angel bó:—
Si ab un petó m' adormíia,
tambè un petó 'm despertava;
l' Alegríia 'm demanava,
la Tristó no 'm conexíia;
y si be un jorn me trová
y deixá en los meus ulls plor,
al foch del teu sant amor,
mare, 'l meu plor s' aixugá.
Y aixís la vida passava,
cants portantme la campana,
rondallas la tramontana,
bonicas quant mes bufava.
Mes tot alló ¡ja ha passat!
¿Sabs, ara, perquè despert

somnio ab aquell pla vert,
la mar y 'l mont; per qué bat
al tanta forsa 'l cor meu
ab brandar de la campana
y quant de la tramontana
fins aquí arriba la veu?
Son lo vent y 'l bronz ¡be se
lo que 'm diuhen! Es d' amor
lo seu llenguatje, que 'l cor
sempre l' enten; ¡l' enten be!
Diu lo vent:—L' hivern s' atansa
y á la llart hi ha flamarada.
¿No tens l' ánima gelada
per lo fret de l' anyoransa?
Vina y sentat á l' escó;
vers la llar esten las mans
y d' aquells recorts tan sants
torna á sentir lá caló.—
—Dos vells,—la campana canta,—
quan mon accént d' alegría
diu que ja ha nascut lo dia,
pregan á la Verge santa.
Viuhén sempre en tú pensant;
y al passar lo sol la serra
cridant la nit á la terra,
s' adormen per tú pregant.
—¡Vina! diu la tramontana:
pren lo teu lloch á la llar —
—¡Vina y torna á somniar!—
tot brandant diu la campana.
Y ab los grats recorts d' amor
d' aquells jorns que ja han passat,
jo sento que de un plegat
riu y plora lo meu cor.
Donchs, l' Ampurdá, que vull tant,
deixa que vegi. Se bé
que es somniá; mes lo veuré;
¡y es bonich fins vist somniant.

TEODORO BARÓ.

LO GRECH Y 'L CATALA

Un grech y un catalá disputavan sobre quina de las duas
terras valia mes,

Y deya 'l grech:

—Mira, de Grecia n' han sortit tots los sabis y filósophs...

Y 'l catalá responia:

—Ja fas be de dir que n' han sortit, porque avuy no se
n' hi troba cap, ni á pes d' or.

À AUSIAS MARCH

(VALENCIÀ.)

I.

Quan d' esclatades roses y murta sempre verda
corona sens espines al vat-li fa la sort,
Plaher se diu la vida, y quan un jorn se perda
Gloria 's dirà la mort.

En ton front no 's clavaren les aspres rames seques
que 'l geni sols arrenca de lo llorer amarch;
les flors que 'ls amants cullen cenyírenla; y gemegues
encara, oh Ausias March?

Quan l' alba gloria canta qu' al triunfador corona
lo grech cego, ab sa dolsa lira de cordas d' or
y 'l pa que á la miseria la compassió li dona
reb y banya ab son plor;

Quan va de poble en poble lo Dant en lo Desterro
escales d' altre, trémol, ab pás incert pujant,
y dura sort de bronzo sa voluntat de ferro
troba sempre davant;

Quan lo dolç Tasso, martre d' un somni de poeta,
de vergonyós escarni veu son amor cobert,
y sent que 'l cor li falta y qu' en la presò estreta
se mor y lo seny pert;

Quan sentint com se claven en son front les espines
al cel gira y als homes en vá lo geni 'ls quarts;
y lo cap sent encendres y ses plantes divines
sols xafen aspres carts;

Llavors eternit l' home perdónali sa queixa
y que sols sospirs sien la veu de lo seu cor,
y acongoixat escolta los seus gemechs, y deixa
que corra lo sèu plor.

Mes quan pera pcartarvos de lo festí á la taula
de la ma, carinyosa, la vida vos ha prés;
quan prémia de sos llavis cada dolsa paraula
l' amor ab mes dolç bes,

¿Vindréu ab cants plorosos mentint á nostra orella
y á sos raigs escalfantvos renegaréu del sol?
¿Plore ab trémoles queixes la viuda tortolella,
mes cante 'l rossinyol!

II.

—Calla, profá: ¿Tu penses que 'l be que foll desitja
al servent d' amor dona la verge ab lo seu bes?

de les roses que viuen un jorn ¿creus en la ditja?
¡d' amor tu no sabs res!

¿Qué importa que una hermosa, la blanca roba solta
agrunse en los seus brassos l' hom nat á soferir?
La mel de los seus llabis serà 'l plaher tal volta:
¡L' amor es un sospir!

Si ab les soltades trenes de cabellera rulla
jues com la ma jua de l' avarient ab l' or,
y 'l plaher te falaga y obrir sabs fulla á fulla
la delitosa flor,

¡Ditjós tu que 't contenten les flors que á tos peus trobes
flors sense puntxes aspres, mes sens olor també!
Mes no aguardes enténdrem' quan jo vull en mes trobes
cantar mon darrer be!

¡L' amor es un misteri! Nostra ánima es que 's cansa
de tot y tot volentho, tot lo que te l' aflig;
l' amor es impossible, perqu' ell es la esperança.
Perque ell es lo desig.

Escriguí mes esparces ab sanch de una ferida,
per có en mí l' home plora quan canta 'l trovador:
de mon amor huy GLORIA es lo nom, perque en ma vida
son nom va sèr dolor.

TEODORÓ LLORENTE.

ORIGEN DEL INDIVIDUALISME MODERN

Y

DE LA MODEKNA LLIBERTAT.

(APÉNDIX ALS «PENSAMENTS POLÍTICHS» ESTAMPATS, EN
ANYS PRÓXIMS ANTERIORS, EN AQUEST CALENDARI.)

L' *individualisme*, que s diu portaren á l' Europa del Mitjorn, á l' Europa llatina, los pobles bárbaros reunits y per tant temps deturats en la Germania, que invadiren aquella com un torrent impetuós quant la corrupció deixá sens vigor pera contenirlos al Imperi romá; fou, per cert, un present ben fatal per la *civilisació moderna*, ja que en l' actual época s' ha convertit en un virus cangrenós que

traspua y vèssa per totas parts, disolent lo cos social, posantlo en tal estat que sols podrà regenerarse infiltrant en sas venas un *veritable element* d' eix cos, *sá* y á n' aquell *contrari*; es á dir, lo *familiarisme*: perque la Familia es una societat natural y primitiva, que Dèu instituí per *basa y norma* de la civil, y al donarli totas las condicions y facultats necessárias per sa subsistencia y desenrotllament, fixá en ella lo *poder originari* aixís com lo *ver y fundamental dret de propietat*.

Fácil es comprendre que l' individualisme á que faig referencia es aqueix dominant y fals principi que l' element de la societat es l' individu, l' individualisme *politich*; ó, com s' anomena en nostra Espanya, l' *autonomia individual*, que ha produhit lo que s' en diu pomposament *sufragi universal*, quant no es més que *sufragi individual*, que necessáriament exclou de fet l' universalitat: l' individualisme, en fi, que s' ha batejat ab lo, ara, terrible nom de *democracia*.

Mes, jo penso que semblant individualisme no es lo que 's créu que 'ls bárbaros del Nort portaren á l' Europa del Mitjorn, encara que 's considere que alashoras estava, lo mateix, en sa infantesa.

Si lo d' ara fós aquell, deuria haverse tramés al temps modern per medi de l' Etat Mitjana: mes, aquest període de l' historia d' Europa fou enterament contrari al *individualisme*: per tot arreu s' alsan, mentres dura, institucions *autonómicas*: ho són, dintre de cada nacionalitat, la Familia, lo municipi, la provincia, las científicas, las comercials, las industrials, las de classe: podia l' estat exercir sobre d' ellas una ó altra inspecció, pero, de segur no rebian del mateix la vida, ni tant sols l' organisació: aquella era propia, y ésta espontánea. Es vritat que, de poch, s' han volgut reunir aqueixos dos principis d' épocas enterament oposadas en sa tendència política, inventant la ja dita frase d' *autonomia individual*; y, com no podia menos, de tan monstruós maridatge n' ha resultat l' expressió d' una idea absurda: al poder li faltaria objecte, persona en qué recaure, si 'l tingués tot individu, y es per lo mateix negarlo donarli aquesta extensió subjectiva; y, per altra part, en tant l' individu, com á tal, no es *autònom*, com que naix *súbdit* dintre de la Familia.

L' individualisme actual ha nat, donchs, en l' época moderna; y, ab tota convicció, crech qu' es fill dels reys absoluts y de sa successora, la revolució moderna.

Aquells, que inauguraren l' Etat Moderna, per assegurar y extendre son poder, (vensuts, ja, y convertits en servidors los senyors feudals) comensaren atacant los fors ó institucions autonómicas provincials de l' Etat Mitjana, y se-

guiren combatent totes las demés, tant polítiques com socials, ferint entre estas, en especial, á l' Església Catòlica ab l' invenció de las regalías: de aquest modo punyiren per assumir en l' estat, que constituïan, totes las forses de la societat y disolent ó debilitant, al manco, aquellas collectivitats en que éstas residian, crearen l' individualisme *passiu*, qu' era 'l sol que permetia la naturalesa y objecte del seu poder: mes surgint, alashoras, potent la Revolució contra d' est poder absolut dels reys y buscant sa forsa ahónt ja sols podia trobarla, convertí en sas entranyas eix individualisme en *actiu*, en verament *polítich*; y, per afirmar, també, y extendre 'l poder que d' ell treya, continuá l' obra de dits antecessors de la mateixa, acabant de engrunar la societat: la província s' ha desquartisat en comarcas purament administratives; est mer carácter s' ha deixat al municipi, y la pobre Família, ja no es una institució social y per lo mateix perpétua, sino tant sols un estat accidental en la vida temporal del *individu*: á més, desesperantse la revolució moderna, al trobar, en sas embestidas, fort é incontestable lo poder social de l' Església Catòlica, com s' hi troba sempre que se 'l ataca en sas basas essencials, ha negat á Dèu, enfallonida, declarant en conseqüència una guerra, salvatge á tota idea religiosa.

Oportú será dir, ara, que una institució d' esprit individualista, que segurament portaren las rasses vingudas del Nort á cert punts del Mitjorn d' Europa, aquellas rasses que *no coneixian los testaments*. ni per lo tant la transmissió del poder de la Família; es la *successió forcosa*, ó millor dit, la *prohibició* per l' estat d' eixa transmissió necessària per la continuació de dita societat natural. y conseqüent *repartició* per lo mateix dels béns que foren d' ella entre 'ls individus que, a la mort de son cap, restan dels que la componian: y, també, ho será afegir, que d' aquesta institució individualista, que havia deixat arraconada á n' aquells punts la general y oposada corrent autonómica de l' Etat Mitjana, es cert que s' en aprofitaren, però al últim de son enrunador trevall, aixís la monarquia absoluta, com la Revolució en sas dos formas regulars de govern, só es, la de república *unitaria* (qualsevol que sia la denominació que á la mateixa donga) y de monarquia *constitucional*, per acabar de disoldre política y socialment la Família, guardadora del poder originari en la societat, per completar, ab tan transcendent fet, sa tirànica obra.

En resúmen; en mon sentir, l' Historia demostra (encara que l' expressió de eix resultat sembla una paradoxa) que l' *individualisme polítich*, aixó que s' anomena *liberalisme modern*, que avansant un xich més s' en ha dit *democràcia moderna*, y que anant un poch mes enllá s' hauria d' apel-

lar *socialisme*; es fill dels reys absoluts ó tè per *pare* l'abusiu regiment polítich per ells establert.

Tenim, donchs, que lo poder il·legítim dels reys absoluts, lo *despotisme*, y lo il·legítim poder individual, la *revolució moderna*, l' *anarquia*, han creat una llibertat *borda*, la llibertat *moderna*; que com tota filla haguda fora de matrimoni, viu molt bè ab sa mare y ab repugnancia, lluny d' ella, al costat del seu pare. Aixís es qu' en Napoleó ters, qu' exercia lo poder dels reys absoluts, que constituia tot sol, ab lo govern personal, l' estat de la Fransa; probant de viure, d' un modo permanent, en familia, ab la llibertat moderna, en va l' amanyagava dirigiñtli cada jorn, ab carinyosa expressió, estas seductoras paraulas: «*L' imperi es la democràcia*»: difícil li fou retenirla algun temps, ab tota mena de trassas, per afiansar lo seu poder: sovint se li escapava á pesar d' ellas y d' emplear també, després, la forsa; y quant li faltá aquesta, per deturarla, fugí definitivament als braços de sa mare y, abduas unidas, s' apoderaren del centre de la Fransa, arribant, allí fins als *progressos socialistas* de la COMMUNE, *é il-luminant al món* ab las rogenças flamas dels incendis de París.

La Bisbal, 20 de juliol de 1874.

JOAQUIM SITJAR.

TRADUCCIÓ DE TIBULUS

(*Sulpicia est tibi culta tuis, mars, magne, kalendis*)

O Mars, Sulpicia s' es vestit de gala
per festejar lo jorn de tas kalendas.
Baixa dels cels, com Venus no 't ho prive,
á véure de Sulpicia la bellesa,
si es que la pots mirar, ó Mars, sens pérdrèt',
si es que la flama de sos ulls no 't cega,
ja qu' en los ulls de ma gentil Sulpicia
es hont l' Amor encén sa doble teya
quant ne vol inflamar, de cop y volta,
lo cor dels deus ab una flama eterna.

No hi ha en dona del mon mes hermosura,
ni may n' ha tingut cap la gracia qu' ella.
May s' es vist hermosura mes perfeta.
¿Los ulls reculleix ab gracia y artificio
sobre son cap?... Encara es donchs mes bella.

Ne crema, quant de púrpura de Tyria
vestida ab roja *pal-la* se ptesenta,
y crema, quant s' avansa engalanada
ab l' esplendent blancura de sa vesta.
Ella, entre totes, ella sola es digne
de vestir eixas robas y eixas telas
que la opulenta Tyro per dos voltas
en sos preciosos tints escalda y trempa;
de possehir los olorosos baumes
que l' Alarb ne recull en sas debesas
tan ricas en cullitas perfumadas;
de possehir també totes las perlas
qu' en la platja oriental de la Mar Roja
recull devall las onas l' Indi negre.

Cantéu ó Musas, son ingeni y gracia
en lo jorn consagrat de las kalendas,
y en la lira també cántala, ó Febus;
que may hi hagué mes singular bellesa,
may dona mes gentil ni mes gallarda,
ni may de vostres cants mes noble tema.

Madrid setembre de 1875.

VÍCTOR BALAGUER.

FE Y PÁTRIA

6

LA LLEGENDA DE SANTA EULÁRIA.

LA FÉ.

Com embellits se troban los cels per las estrellas
que hi espargí ab ma espléndida lo Dèu omnipotent,
així, de virtut astres, divinas maravellas,
ne forman de la Iglesia los sants lo firmament.
En tots los mars y terras per hont los vents se giran
se troban sants y apóstols que brillan ab sa llum,
per tot recorts de mártirs que, en creu, per la Fé espiran,
de castas verges himnes que s' alsan com perfum.
Es cel dels que més brillan la terra catalana,
que ab sanch ne fou regada de mártirs infinits:
en va per sos camps roda, bramant, la hidra pagana:
los fills de Catalunya la afrontan ab sos pits.
No bastan, nó, las órdes de Césars sanguinaris,
los flams de las fogueras ahont rep lo fiel la mort:
¿qué hi fa que perseguescan ministros temeraris,
si en ser perseguits troban los cristians sa sort?
De sanch ne son las gotas fecundadora pluja

que fruyts als camps ne dona per tot ahont la Fé creix:
cada ànima de màrtir es àngel que al cel puja,
sos ays càntichs de triunfo que 'l cel ne repeteix.

Cel es dels que mes brillan
la terra catalana,
mes entre sas estrellas
ne brilla com preclara
una que estrella es fixa
y atrau sempre miradas;
ni 'ls seglès que s' empenyen
poguèren may minvarla
en brill y en hermosura,
ni sombra ferli encara
los núvols y tempestas
que devant de ella passan:
estrella de inocència,
estrella de constància,
estrella de fé pura
qual llum vá fins á 'l ànima,
valor y amor portanthi
¿sabeu quína es?... *Eulària.*

Eulària, símbol de la Fé primera
que en los cors catalans per sempre dúra;
de la pátria es bandera;
pendó ó imatge sempre glória augura:
imatge, es de afligits consoladora,
bandera, sempre, sempre vencedora.

LO MARTIRI.

Espantat lo Cèssar mira
com la creu per tot aguayta,
com los ídols de Baal
de sos pedestals devallan:
prest l' espant se torna en ira
y creix la ira fins á ràbia:
com de foll que 's desespera
es ja sols la veu pagana:
—Foch y sanch! Guerra á la Creu!
fins sa sombra se desfassa!
qui la porte, qui la invoque
cayga mort á nostras plantas:
qui no sacrifique als Dèus,
ab sa sanch mulle las aras!—
De Diocleciá 'l ministre
mes que son senyor s' exalta,

oferintse á perseguir,
en la regió Laletana
com en la Fé distingida,
als que á Jesucrist proclaman.
Tots los mals que l' infern cria
Daciá pórtia en sa arribada,
que de mártirs gran cullita
resolt á fer se prepara.

Al saber l' inich intent;
desitjosas de la palma,
fins d' africanas colomas
passan la mar cent bandadas,
pera anar á Barcelona
que del cel es via plana;
mes si vida eterna esperan
buscant la mort voientarias,
la primera y mes ditxosa
que en lo triunfo 'l cel senyala
no es cap de ellas, sí una filla
de la terra amenassada,
coloma tendre y senzilla
que en sant niu se guarda casta,
pera entregarse al espós
desitjat desde la infància:
reserváli 'l cel tal honra
perque era honra de la pátria.

Las trompetas extordian
de Barcelona en las plassas,
publicant l' inich decret
que sacrificar manava
als falsos Déus, quant la turba
sént una veu sobrehumana
que al pregoner del pretori
interrumpia exaltada:
d' ángel semblava la veu
per sa dolsura al vibrarla,
mes d' ángel que es messatger
de la cort mes soberana,
quant del Rey de Reys ne porta
tot lo poder en las alas.
Qui parlava desafiant
del Imperi la arrogància
era una noya preciosa
de pochys anys, plena de gracias:
la cristiana sens igual
tothom conegué al mirarla,
de las donzellás modestas
mestre cuidadosa y sàbia,

per sos pares dona il·lustre,
per sas virtuts planta rara:
mirant sa cara al cel veyan...
sols podia ser Eulària.
No bé parla la donzella,
quant uns vils sayons la agafan
y á la cúria se la emportan.
Lo pretor, al contemplarla,
admirat no concebia
lo valor de la culpada,
y creya error de inocencia
sa altivesa y sas paraulas:
mártir de tanta hermosura
fins á son cor feya llástima,
y aconselláli amorós
que cumplís lo que ell manava:
—Sacrifica a nostres Déus
y anirás libre á ta casa.
—May! (li respon la donzella).
Un sol Déu mon cor acata:
ma casa ha de ser palau
ahont tu may tindrás entrada.—
—Sacrifica, ó ta bellesa
l' ecúleo y unglas ferradas
destrossaran de un plegat,
cumplint lo que 'l Cèssar mana.—
Quan mes destrossada sia
mólt mes forta serà l' ànima.
Del Cèssar creu tu 'ls mandats:
libre só: creu tu á qui t' paga:
jo no m' doblego á tirans
que fan guerra á qui m' ampara.—
En va torments tan cruels
destrossan lo cos de Eulària,
en va 'l pretor li assegura
que una promesa sols basta:
soferta aguanta la pena,
y al Dèu únich sempre aclama,
tractant de cegó al ministre
que no veu la rahó clara.
—Sacrifica (torna a dir
Daciá, veyentla obstinada,)
si no mes cruels martiris
vàs á sufrir. Respón...
—Gràcias!
jo 'l triunfo 't deuré, pretor,
si escolta Dèu mas pregàrias.—
Al replicar la donzella,

en creu los sayons la clavan,
encenent á sós costats
dos fogueras que l' abrassan.

—Donáu, Senyor, una mostra
del gran poder que us ensalsa,
(cridava, desde la creu,
nua la donzella casta.)—

Y las flamas s' apartavan
sempre en direcció contrària.

No mou lo miracle 'l cor
de aquella gent inhumana,
ans bé en sa agonia 's gosan,
mes y mes martirisantla.

Pobre Eulària! De sos ulls
vius raigs al cel ne pujavan,
ab los raigs del sol unintse
com si fós brillant escala

per la qual trobar debia
á Dèu la coloma santa.

Mes blau lo cel se posá
al dar al mártir la palma,
y en ell la vista fixant,

dominats de enveja sana,
exclamáren los cristians:

—Primera en l' honra es la Eulària!—

—No mireu al cel, il-lusos:

(los sayons deyan ab rabia,
deshonestes fent á la víctima

de vils impropèrits gala);

del cos mirau la bellesa,

contempláu la sanch que 'l banya,

y vejáu com vostre Dèu

al que l' invoca no salva.—

¡Oh divina maravella!

Pera acallar tanta infamia

fou lo cel qui respongué

enviant forta nevada.

Sa neu cobrí ab son mantell

la bella flor laletana.

De genolls caigué tothom

despreciant las amenassas,

á ser mártirs preferintse

y á Dèu sols dant alabansas.

Mentres los últims sospirs

la pobre mártir exhala,

mentres orant entorn de ella

tothom llágrimas derrama,

una dolsa veu feria

l'espay, però veu tan grata
que á celestials armonias
sols podian compararla:
era un psalm que la donzella
en sa agonia cantava:

(PSALM LIII).

«Sálvam, bon Dèu, ampáram
»per lo nom teu!
»senyor Dèu meu, defénsam
»ab ton poder!
»Mas súplicas escolta:
»oume, Dèu meu!
»Guerra 'm fa per sa forsa
»extranya gent:
»contra ma vida aténta
»perque no 't véu.
»Mes ton socorro arriba:
»Senyor, ja 'l veig,
»pus ta ma de ma vida
»defensa pren
»Mos mals sobre 'ls que m' odian
»que caigan fés:
»exterminals en honra
»del Bé mes cert.
»Un sacrifici prompte
»t' oferiré,
»lo seu nom alabant sempre,
»que tant bo es.
»Pus que dels mals me libras
»que aquí sofresch:
»jo al enemich desprecio
»que me 'ls ha fet.»

LA TRADICIÓ DELS SEGLES

La que als tirans no 's doblega,
la que per son Déu s' humilla
nova estrella en lo cel brilla
y per sos patricis prega.
Quí l' esperit libre té
exemple deixa en sa terra
de alsar á la infámia guerra,
de amar sobre tot la fé.

Fou la herencia que rebéren
de Eulária los catalans,

quant als sayons inhumans
de la santa 'l cos prengueréu.

En modesta sepultura
dorm la donzella mes santa:
prop d' ella Quirico canta
sas virtuts y sa hermosura.

Quant lo Romá no existeix,
la visita humil lo Goth
y, agenollantse devot,
dons á la santa ofereix.

Cuatro segles van passant
y l' amor á Eularia dúra,
cada dia ab fe mes pura,
son valor mes recordant.

En va del Islam la plaga
que á tota Espanya domina
de Barcelona ab la ruina
algun temps la tomba amaga ;
que alsant de la tomba un crit
la catalana donzella,
de un prelat fereix la orella
y dels catalans lo pit.
Pio Frodoyno vingué
buscant la tomba amagada,
mes tant prest la hagué trobada
exclamá: ¡ Visca la Fé !

— ¡ Visca Eulária ! (responian,
desde 'l cim de las montanyas,
ahont se feyan mil hassanyas,
los que als Moros perseguian;
Respire ja ab llibertat
d' avuy Catalunya entera:
de Eulária alsau la bandera,
que á ser libres ha ensenyat ! —

Lo cos de Eularia tothom,
seguint del prelat la veu,
pórta en professó á la Seu,
que de llavors té son nom.

Y la bandera, volant
contra 'l Muslí que mou guerra,
libre fa á tota la terra,
de ella 'ls extrangers llansant.

Cos sant, bandera é imatge
no se olvidarán, nó, mes:
de Eulária 'l nom pórta impres
en lo cor tot lo llinatge.

Los nous segles glorias son
de la bandera y la santa,
y en lo mon sa fama es tanta,
que la coneix tot lo mon.
Poch es lo sepulcre ahont jau
tan soberana patrona:
pera honrarla; Barcelona
fabricá un digne palau;
paiau plé de embelliment,
sota terra com de or mina,
y al que per remat domina
lo Santíssim Sagrament.
Pera cantar com portáren
á Eularia á tant ditxós lloch
lo meu cant seria poch
¡quí pot dir may com la honráren!
Scstenen la urna ab sas mans
dos reys dels millors del mon,
dos prelats, que prínceps son
de la Iglesia, y tres infants.
Com un bosch de crossas d' or
segueix de la urna al derrera,
pus de Catalunya entera
cantan los abats en chor.
Fins las monjas sa clausura
trenca en festa tan gran,
y allí contentas ne van
per qui fou verge tan pura.
De magnats plens de joyells,
ab son séquit cortesá,
de richs barons mils n'hi ha:
ni un ne quedá en sos castells.
Y 'l poble, que té en son pit
de Fé y de Patria l'ardor,
com un mar al rededor
se mou ab goig infinit.
Son goig en deliri 's torna
quant véu la bandera santa,
que un dels consellers aguanta
ab la insignia que l'adorna.
Devant la imatge, postrat,
canta humil, que en ella espera:
si 's belluga la bandera,
ardent s'alsa de un plegat.
En la imatge la Fé admira,
que en son esperit s'aferra:
las llibertats de sa terra
sempre en la bandera mira.

LA PATRIA

LA BANDERA

Santa bandera, líbaro que un dia
los Constantins alsáren de la patria,
símbol de Fé y de Llibertat unidas,
espant dels vils alarbs en las montanyas.

Si bandera Reyal los reys tingueren
pera anar á llunys mars á guerra estranya,
prop son bressol á tu 't deixáren sempre,
pera guardar la honra catalana.

Del poble l' honra y la dels reys se lligan
ab lo llás sacrosant de las lleys sábias:
si 's manté Catalunya libre y forta,
sempre en los mars los reys victoria cantan.

Astre lumínich ets que sorç envias,
centinella valent de la comarca,
sol que las tempestats del camp allunyas,
Etna fogós que tots los cors inflamas.

Si l' extranger traspassa las fronteras
contra ell te mous, y Catalunya s' alsa:
si vils esclaus á astuts tirans se venen,
tu 'ls abats y son fals gemech apagas:

si burlant la justícia fills indignes
del catalá perturban la pau santa,
tu 'ls escarmentas. la presencia sola
purifica á la terra que t' aclama.

¿Qué té de estrany, si el vent que á tu t' oreja
es de sospirs que tots los cors exhalan?

¿Qué té de estrany, si de una pura verge
ab lo nom y la creu vas adornada;

si ets recórt de la Fé y la valentia
que sempre puras Catalunya guarda?

Qui en sanch regar la terra inich se gosa,
qui de la pau ne fuig y guerras alsa,

qui á sós germans en la ruina enfonza
ni es cristiá, ni catalá de rassa.

De Eulária la bandera en la memoria
porte un recort qui del camí s' aparta,

y 'ls mals instints y 'ls duptes que l' enceguen
se tornarán en venturosa calma.

No hi fa que oculta dorme la bandera
desde que Barcelona fo humillada,

lo símbol viu y es de la patria Fénix
que en los cors catalans de nou s' encarna.

No morí, donchs, no morí may la guía
que á ser cristians y libres ensenyava:
la escola ahont tals virtuts millor s' aprenen
oberta sempre está, la cripta santa:
oráu allí á la mestre que hi reposa,
y dins del cor ne sentireu la gracia.

No morí, no, la que may fo vensuda:
del esperit los ulls véuhenla encara:
de Eularia la bandera encara ondeja:
patricis de la terra, saludáula!

ANTONI DE BOFARULL.

XORISSO D' EXTREMADURA

—*Xorissos d' Extremadura! Xorissos!*—anava cridant pel
carrer un venedor.

La gent l' envoltava y alguns hi posavan preu.

Mes veuse aquí que un que passava s' hi atura, se 'ls
mira y després parlant ab los que 'n volian comprar:

—No 'n compreu perque jo he estat á Extremadura y se
que hi posan carn de burro.

—Vosté hi ha estat?—li pregunta 'l xorissero.

—Si.

—Donchs home m' extranya que no n' haja tornat con-
vertit en xorisso.

PREGÀRIA.

Asperges me hyssopo et mundábor.

L' arpa tan dolça de Davit voldria
pera venir á vostres peus ¡Senyor!...
Voldria penedit, com ell, ofrirvos
un' ánima renyida ja ab lo món!...

Voldria, jo també, misericordia;
en ma misèria trobá en Vos conort,
y que 'l gel, que en mon pit encara sento,
de vostra gràcia desglassás lo foch.

Com lo profeta rey, bon Dèu, voldria
abusarme contrit en vostre amor,
y que 'l raig de mas llàgrimas cremantas
à mos peus ne formás un nou Cedron.

Voldria que visqués l' ànima mèva,
solament per sentirne mon dolor;
voldria que per mí la mort fòs vida,
com fou, per anys enters, la vida mort!...

¿Cóm es, y donchs, que vostra gràcia triga,
y que 'm sento jo encara pecador?...

¿Cóm es que, de bondat sentne Vos pare,
d' un vostre fill no ohiu la oració?...

¡Ayre, Senyor!.. Tot lo mèu cor feriume,
de la ferida surte sanch à dolls;
busque jo nit y dia al qui 'm desperta,
y 'm duga mon defici dret á Vos!...

No sia, nó, motiu per aturarvos,
de vostra gran justícia lo rigor;
ní sia la baixesa de mas culpas,
de romàndreus' parat, bona rahó;

Miráu qu' es ma nissaga pecadora,
que á l' ànima la carn guarda ab grillons;
y miráu, finalment, que al primer home'
lo primer pecador juntament fou.

¡Ay, que si Vos volea, totas mas nafras
netas y closas jo veuré en un jorn!...

¡Ay, que si Vos voleu, cap inmundícia
no quedarà demunt mon pobré cos!...

Tornaume l' ignocència que vaig perdre,
la puresa, la calma, la frescor;
sí!... mès blanch que la nèu podeu deixarme,
ab un xich d' aygua, sols, y un brinch d' hisop!...

Escolte ja la vostra veu tan dolça,
arribant de mon ànima en lo fons;
y sente dins mon cor, ple de tristesa,
lo bálсам que tempere ma dissort!...

Féu que no 'm quede del pecat cap rastre;
tot enter, enlleváumel' en sopols,
y sia ma purca esquer que atraga,
à vostres peus, eixams de pecadors!...

Si flach jo fins avuy he sigut, sempre;
esclau encadenat á mas passions,
d' así endevant tindré, ab l' ajuda vostra,
pera lluytar ab ellas, gran valor.

Donáu-me, donchs, la má; deixáu que m' alse;
aixugáu mon amarch, mon etern plor,
y cantaré la vostra inmensa glória,
y encens vos cremaré del mès flayrós!...

Si ma ofrena 'us desplau, d' encens y cántichs,
¡ah!... vull jo consagrarvos tot mon cor!...
Purificáulo, donchs, pera que sia
ofrena digna d' arribar á Vos!...

Y... quan voldrá tocar l' hora derrera,
al adormirme ab aquell somni dòls,
cap á Vos volará l' ánima mèva
deixant, contenta, son carnal capoll!...

Setembre de 1875.

JOSEPH AMETLLER.

CADA HU TE 'L SEU MODO DE MATAR PUSSAS.

Eixa alusió familiar es deguda á la ocurrencia de un allotxat de caballería, que desesperat perque las pussas no 'l deixavan dormir se aixecá, prengué las pistolas, y comensá á espussar los llansols á cops de pistola.

Renyat per la patrona, al veure ab dolor atravessats y mig malmesos los llensols, respongué l' oficial molt cremat:
—¡Deixéume en pau, senyora, cada hu te lo seu modo de matar pussas!

Á LA ENTRADA DE S. M. EN VALENCIA ¡VÍTOR AL REY!

Quant tantes veus t' aclaman én llengua al poble estranya,
Permet que 't vitoreje ma veu, oh Rey de Espanya,
En esta antiga llengua del poble valenciá;

La llengua es que parlaren independents ralees
De Fivallers, Cruilles, Conçuts y Vinatees
Y en que Ausias March cantá.

¡Lo cel te guarde, Príncep que á terra catalana
Has arribat, al vindre de espatriació llunyana,
Ansiant vore én ses costes la patria del proscrit!

Lo cel-te guarde, Príncep, que vens de Barcelona
A la ciutat que d' ella per son parlar bessona
T' aclama en igual crit!

¡Que 'ls crits que hui se llansen tots siguen d' alegria!
¡Que 'ls odís desapareguen al menys en este dia
Que 'l iris nos anuncia de pau y de repós!
El vítor que así ouiren, fa ségles, nostres avis
Com bon recort escolta, quant criden los meus llabis
«¡Vítor al Rey Anfós!»

Llengua, costums y trono que arrailen en la historia
No al primer colp perixen, com víctima sens gloria,
De qui trepitjar gosa la mes antiga lley;
Per mes que vents de fora fassen en nostra mengua
Sempre la meua patria tindrà amor á sa llengua
Y amor tindrà al seu Rey.

R. FERRER Y BIGUÈ.

VALLDEMOSA.

À LA BEATA CATALINA TOMÀS.

Benhajas ó vila
La vall regalada
Ahont horts delitosos
Del cel s' hi retratan!
Tas fondas arbredas
O vila, benhajas!
Ramell de memorias,
Bressol d' una santa!
Quant entro en ton terme
Per entre montanyas,
Lo pensament puja
La pau del cor baixa;
— Y dols y tristesas
Dexant en la plana
Respir en t' essencia
La vida de l' ànima.
Ay, ay de Valldemosa!
La pau per qui 't canta!

No sé si 'ls aromas
Que del cel portava

La mística verge
Nascuda en tas faldas
Tas comas floridas,
Verges y marjadas
D' inmensa dolçura
Omplenan encare:
No ho sé, mes la ditxa
Tas ombras consagra;
Salut s' hi passetja,
Per baix de tos arbres,
Y fugen quimeres,
D' amor flors s' hi badan,
La vida s' hi endolsa,
Los somits s' hi dauran,
Ay, ay, Valldemosa!
L' amor per qui 't canta!

Electa á ta filla
Aquí tots los ángels
cantávanli tendres
celistias y aubadas.
No sé si dels cáutichs
Ressous t' en deixaren.
Qu' els valls repeteixen
Del vent en las alas.
No ho sé; mes, tan íntims
Sorollan brancatjes,
Y fonts remoretjan,
Y rossinyols cantan.
Qu' el cor adormintse
Y el somits anantsen,
No sap si 's d' enterra
Música y tonada.
Ay, ay, Valldemosa!
Lo gotx per qui 't canta!

Lo bres de ta filla
Féute l' Etern Pare,
T' omplí de delicias
Com á ella de gracia.
No sé si tas serras,
Tos valls d' esmeralda,
De la ma abundosa
Son dons que 't restaren.
No ho sé, mes tan pura
La vista s' hi escampa,
Colors tan hermosos
S' hi avivan y apagan.
Que el pensament dupta,
Prenent sa volada,
Si 's cel que comensa,
Si 's cel que s' acaba
Ay, ay, Valldemosa!
Plaer p'el qui 't canta!

Ben cert qu' en ta conca
Jo hi sent l'alenada
D'encens que conforta
virtut y esperansa.

Mes ay, tas floretas
Qu' al cor embalsaman
Essencia tan pura
No crian ni etzalan.

Recorts son flairošos
D' amor y miracles!
Perpetua celistia
D' estrella ben clara!

A sò de fontetas
Veniú á donarme,
d' amor qui m' sustenta
La fè qui m' enlaira

Ay, ay, Valldemosa!
La llum pe 'l qui 't canta!

Del cel que jo anyoro
M' en cur l' anyoransa
A l' ombrá asseguentme
Dels boschs que t' esmaltan;

Oint com sorollan
Saltant las vessanas
Torrents y cequiolas
De escuma y de plata;

Passant hortas frescas,
Passant fondaladas,
Penyals cuberts d' eura,
Y al fons la mar blava;

Beguent en la copa
De las recordansas
Del ángel de gloria
De qui 'n fores patria.

Ay, ay, Valldemosa!
L' esper p' el qui 't canta!

Quant l' ombrá s' acosta,
Quant sent l' hora-baxa.
Del monestir pulcre
Ventar la campana,

Y sent que retornan
Sas veus llunyadanas,
dos pichs de ton terme
las penyas mes altas.

Al ánima empesa
Per la fe cristiana
Pareixli llavoras
Que vola y s' espaya;

Li apar que 's confongan
Eólicas arpas,
Y ou dins l' armonia
Ta filla que parla,

Que diu, Valldemossa
Al trist que te canta:

— »Los valls y la terra
Floreixen ab llágrimas,
Del cel las espigas
Al sol d' amor granan.
Ay trist qui rebutxe
Per rosas qui passen,
L' eterna cullita
Que sega aquí l' ánima!
Jó 'n so una estrelleta
Que lluenta vos guayta,
De vostres tendresas
Jo 'n so lo missatge.
De fe ardent y pura
Atiau vostra llantia,
Camf es de tenebras
Si la fe s' apaga. «—

Ay, ay, Valldemosa
Lo cel p' el qui 't canta.

GERONI ROSSELLÓ.

DESINTERÉS

Estava una mare rentant la cara al seu fill per anar á estudi, quan truca un altre noy pobre demanant caritat.

—Mare,—digué 'l fill—los noys pobres que no van á estudi?

—No, pobrets; veus que no tenen diners per pagar al mestre?

Lo noy quedá pensatiu. y al últim quan ja la criada l' anava á buscar per endúrsel', s' acostá á son pare y li diu:

—Pare, vull ser pobre.

Las truytas pera ser bonas
de quatre efes han de ser
francas, fregidas,
frescas y del Fresser.

L' ANGELETA.

DEL AL APRECIABLE POETA GIRONI

N. ENRICH CLAUDI GIRBAL,

COM RECORDANSA D' AFECTUOSA AMISTAT,
Y, AIXÍS TAMBÉ, COM SENZILLA
MOSTRA D' AGRAHIMENT AL OBSEQUI QUE LI HAVÉM
MERESCUIT, ABDÒS GERMANS SITJAR,
DEDICANTNOS La Viola del
bosch, BÒNICA FLOR, QUE 'S DISTINGEIX
PER SA SUAU Y AGRADABLE FRAGÀNCIA ENTRE
LAS QUE FORMAN LA
TOYA DEL Trovador del Onyar.

No 'n sè *cansons populars*,—ni menys sabria cantarlas
ab l' armonía suau—y dolsa, que tan t' agrada;
sols podré dirte, amich mèu,—si 't plau la *trista balada*
d' una donzella gentil,—de las voras del Ridaure,
lo riu que travessa, hermós,—de la Vall d' Aren la plana. (1)
¡Adeu, Angeleta, adeu!...
de tu 'n faré recordansa!...

L' Angeleta era *la flor* de tot' aquèlla comarca:
tothom no 'n tenia mès—que boca per' alabarla;—
pus, de bellesa, era un cel,—y de bondat y de gràcia.
Aquell cor tan afectuós,—la dolsor de sas paraulas,
lo bell esguart de sos ulls...—l' ànima 'us enamorava!...
Adeu, Angeleta, adeu;
¡Quin recort jo 'n tinch, encara!...

En las festas dels entorns,—quan ella s' hi presentava
de pageseta, y aixís...—tan ayroseta y tan maca,
hauriau vist que 'l jovent—tot seguit la rodejava,

(1) La Vall d' Aren ó d' Aredo, com s' anomena en escrits
antichs, es la que sempre s' ha conegut en lo país ab lo nom
de Vall d' Aro.

y... qui un lliri, qui un clavell,—*amoretas* li 'n tiravan;
dolsas paraulas de goig—li 'n deyan per saludarla:

—«¡Adeu, *pubilleta*, adeu!...
la bella flor del Ridaure!...»

En las ballas, sempre fou—ella la mes festejada
qui més requesta hi tingué,—qui s' en duya las miradas,
qui enveja 'n solia ser—d' alguna de sas companyas;
era, sempre, la gentil,—la senzilleta aredana,
la més hermosa, ben cert,—la que se 'n duya la palma.

Adeu, Angeleta, adeu;
Angeleta agraciada.

L' Angeleta 'n tè uns amors...—qu' en lo sèu cor be 'ls
son amant feya ja temps—que per ella sospirava: (amaga;
n' havia estat son amich,—son amiguèt de l' infància,
y... 'passá 'l temps, y... l' amor...—en lo sèu cor s' hi arrelava:
d' ella, ho deyan sos ullets,—mes... sa boca... may ne parla.

Adeu, Angeleta, adeu;
tan modesta com galana!...

Temps després, ja per l' afrau—altra cosa no 's contava:
—«La noya del más Candell,—se diu.. qu' está enamorada.
del hereuet del Balcar,—lo més gentil de la plana.»

—«A fé?... m' en alegre, y mòlt,—¡Quina parella més maca!»
Veus-aquí 'l que diu la gent,—quant dels dos amants parlava.

Adeu, Angeleta, adeu;
sent constant, l' amor s' alcansa.

L' Angeleta 's mostra ab goig,—pus tè la dolsa esperansa
de casarse ab en Guillem,—que li n' ha dat la paraula:
sos parents hi vènen bè;—ja la festa es senyalada;
tothom se mostra gojós,—y als promesos desitjavan,
tal com mereixian ells,—una sort ben fortunada.

Adeu, Angeleta, adeu,
¡que 'l Senyor ditxosa 't fassa!...

Apar que aquell casament—per Nadal s' efectuava:
faltan dos mesos y mitj,—y era una festa, diada
de la Verge del Remey.—Ab la cobla, hi hagué ballas,
y fou mòlt bonich l' aplech—de s' Arolas, (2) en la casa
hont los ditxosos amants—tenian cita donada.

Adeu, Angeleta, adeu;
¡la hermosa flor aredana!

(2) *S' Arolas* com diu *salant* y *sincopant*, la gent de la comarca, (*sas Arolas* ó *las Arolas*,) es una masia prop del Ridaure.

La donzella n' ha vingut—alegre y mòlt ben mudada,
pensant que 'l seu Guillemet—ja 's trobaria en la plassa;
mes... no 's cumpleson desitj—y 's posá... molt contristada...
No donantli 'l ball cap pler,—entra á ferne sa pregària
á la Verge, y s' en torná,—ben prompte, cap á sa casa.

¡Adeu, Angeleta; adeu!...

¡vuy no n' ets afortunada!...

Seguintla va un jovencel—de mal cor, que la odiava,
foll d' enveja, per l' amor—que al del Balcàr bè li guarda;
mes... la gelosia d' ell,—ningú la coneix encara,
pus la porta en lo sèu cor,—ab la maldat, concentrada.
Quan de la nina fou prop,—fingint, aixís li parlava:

—«Adeu, Angela, 'l Senyor
te dò *bon àngel de guarda!*...»

L' Angeleta sonrigué,—donantli la bona tarde;
y ell, mostrantli un bell ramet—de clavells, diu que 'l portava
per encàrrech d' en Guillem,—y... que no 'n passas cap àn-
perque s' havia quedat—ab sa mare qu' es malalta. (sia,
Després, li 'n doná 'l ramet,—ponderantli la fragancia,

Y...—«Adeu, Angeleta, adeu!...»—
li digué, quan s' en tornava.

Aixís que sòla 's quedá—la donzella enamorada,
flayrá y besá aquells clavells,—com la joya que mes ayma.
Com més flayra... va perdent—lo bell color de sa cara,
y, arribant ja prop del mas,—caygué tot seguit en basca...
girá los sèus ulls al cel...—y quedá... ben desmayada!...

Adeu, Angeleta, adeu!

¡Mala ventura t' alcanza!...

Sa mareta ¡ay! .. tost la véu...—la crida, desconsolada;
la crida y li fa remey,—mes... no li 'n torna paraula!...
Vingué la gent del veynat,—y, en tant, la mare s' exclama:
—«¡L' Angeleta morta n' es!...—¡La filla que tant aymava!...
¡L' Angeleta del mèu cor,—y 'l consol de la mèua ànima!...

«¡Adeu, ma filleta!... ¡adeu!...

¡Adeu, *la bella esperansa!*...»

Ja 's sent... que tocan á mort—de la vila las campanas!...
Son trist pare, que 'l remat—vá seguint, vora 'l Ridaure,
ab greu pena allí rebé—la nova de llur desgracia.

Llansá un crit de desconsol,—«¡Filla del cor, estimada!...»
y la gent, que 's plany ab ell—y s' en condol, també exclama:

—«¡Adeu, Angeleta, adeu!...

¡Que Dèu t' haja perdonada!...»

La Justicia n' ha agafat—un minyó de mala trassa:
n' es aquell que donà 'l ram—á l' Angela, per venjansa,
y, per més que ho ha negat,—li surt la culpa á la cara.
Matzinas tenen las flors!...—y la noya al olorarlas,
poch creya que de sa mort—n' havian de ser la causa!...

¡Pobre Angeleta!... ¡Bon Dèu!...
¡Tan jove y amortallada!

Y en tant s' ohia aqueix plany—per la vall y la montanya,
així deya 'l trist amant,—en sa sort desventurada,
ferit de dolor cruel,—y ab la pena més amarga:

—«¡Adeu, Angeleta!... ¡Adeu!...—¡Angeleta!... ¡Dèu te val-
(ga!...
Si has deixat aqueix trist món,—en lo Cel tindrás posada,
prop la Verge del Remey,—que recorda ta pregària!...»

Y ara, quan lo trovador—prop la creu del fossar passa,
també l' encomana á Dèu—y á la Verge sobirana,
pus, com tothom d' eixa afrau,—per l' Angeleta, bè guarda
un sospir del fons del cor...—y... piadosa recordansa!...

Setembre de 1875.

JOAN SITJAR Y BULCEGURA.

¿QUE PENDRÁ?

¡Papá! ¿qué pendrá V.? (preguntava un noy á un senyor
molt granuca, en un café) ¿Que pendrá una tassa de café?
—No, fill meu, avuy pendré una cullareta!

LA QUEIXA DEL MARINER.

Cor de dona!.. ¡cor de dona!..
ets de la campana 'l só;
que, al matí, ne toca á festa,
y á la tarde... toca á morts!...

¿Qué s' han fèt, desmemoriada,
aquells juraments d' amor
que, abans d' atravessar l' aygua,
tu 'm feyas?... ¡Cruel recort!...
«Primer que 'l mèu cor te salti,
faltará sa llum al Sòl!...»
y 'l sòl segueix fent sa via

com abans; pero, y tú?... ¡Oh!...
Se m' oblidá, per desgràcia,
al posar proa á mitjorn,
que 't deixava en una platja
exposada al vent del nord
que, arrencant d' arrel los arbres,
s' en endú, també, 'ls recorts!...
Ah!... no tractis d' excusarte
volent saber qué he fèt jo!...
¿Qué he fèt jo?... Vesten á bordo;
vès... baixa al mèu camarot,
y, á cada tres dits de fusta,
hi trobarás lo tèu nom.
Hi ha, al mèu barco, mèu *Marietas*...
que de Lloret al Masnou.
Y, per qué?... ¡Mala negada!...
perqué, en arribat á port,
un se trobi ab la promesa
que es *promesa ab un senyor*;
perqué, al que mèu l' ha estimada,
li tiri l' ànima á fons!...
¿No tens cap rosech á l' ànima,
alashoras que t' adorms,
pensant... que á qui t' adorava
li has desarbolat lo cor?...
T' asseguro, ¡ah, Marieta!
que la primera llissó
basta per ferme pirata;
¡y 'n seré, com hi ha mèn!...
Sí!... ja 'n puch sentir de llágrimas;
ja 'n poden venir de plors;
que una volta que tu 'm deixas
l' ànima feta carbó,
de tot lo negre que pinti...
l' ànima tèra 'n respon!...

¡Cor de dona!... ¡cor de dona!...
ets de la campana 'l só;
que al matí, ne toca á festa,
y á la tarde... toca á morts!...

† FRANCISCO CAMPRODON.

LO CANT DEL MISTERI

*Angelus Dómini nuntiávit Mariae;
et concépit de Spiritu Sancto.*

¡Oh verge, en qui jo espero per alcansar la gloria,
que déu la llum, que 'us sobra, al matinal estel!...
deixáume que jo cante aquella santa historia
que franquejá á la terra lo gran camí del Cel.

Desheretats estávam per Eva pecadora,
desheretats, per sempre, del celestial país,
fins que arribás, lo dia que altra Eva redemptora
fès estellar la porta que tancá 'l paradís.

Y al acostarse 'l plasso, Vos fóreu la escullida
per hont baixás al home la gracia del Etern;
de vos sortí la sava del arbre de la vida,
de vos sortí la forsa per trepitjar l' infern.

Per vos, la rassa humana, que ab Dèu estava en guerra,
ab son ofés Monarca la pau eterna fèu;
per xó es indispensable que Dèu baixe á la terra,
y 'l pacte del Calvari s' escriga ab sanch de Déu.

Peró, perquè Dèu baixe; ¿ahónt hi ha una morada
que sia temple digne d' estarhi 'l Creador?...
¿D' ahont traurém un trono, de roca brillantada,
per ferne una cadira hont seure tal Senyor?...

Es clar que Dèu pót pendre la llum de las estrellas,
per fónrelas y férsen un carro de brillants,
tirat per núvols d' àngels, que, com eixams d' abellas,
de sa divina essencia ne fossen palpitants.

Si l' home, en sa pobresa, veient la llum s' assusta,
¿cóm quedaria al veure al que en l' espay no hi cab!...
Per 'xó, sobre la terra, la Trinitat augüsta
vá fabricarse un trono qu' ella tan sols li sab.

Del sí pur d' una Verge que 'l sèu candor abona,
vas d' olorós misteri la Trinitat vól fèr;
quant Ella escull per temple lo ventre d' una dona,
¿quin títol de noblesa iguala á la muller?...

Peró es tan dolça y pura, de gracias tan extranyas,
que la blancor dels lliris es negra al sèu costat;
filla de privilegi, sas virginals entranyas
ja may foren tacadas d' un' ombra de pecat.

Baixá del cel l' arcàngel dihentli: «*Ave María,*
lo Fill del Etern Pare deu encarnarse en Vos»,
y á tal salut, absorta de goig y d' alegríá,
sentí transparentarse com un cristall lo cos.

Dels sèus bells ulls las llágrimas filavan gota á gota;
puntá sas blancas palmas ab verginal candor,

y al mitj d' un doll de gràcia, que la inundava tota,
sentí la flama eterna que li esbotzava 'l cor.

S' alsaren de la terra las sèvas plantas bellas,
s' agenollá l' arcàngel cobrintse 'l seu semblant,
perqué en los raigs, que treyant sas tremolants parpellas,
reverberar s' hi veyá, de goig, l' Esperit Sant.

Lo missatger angélich, á qui 'l misteri aploma,
d' aquella santa cambra s' escorre-fugitiu,
deixant allí, ab la Verge, la celestial Coloma
que exten totas sas alas, vetllant sobre son niu.

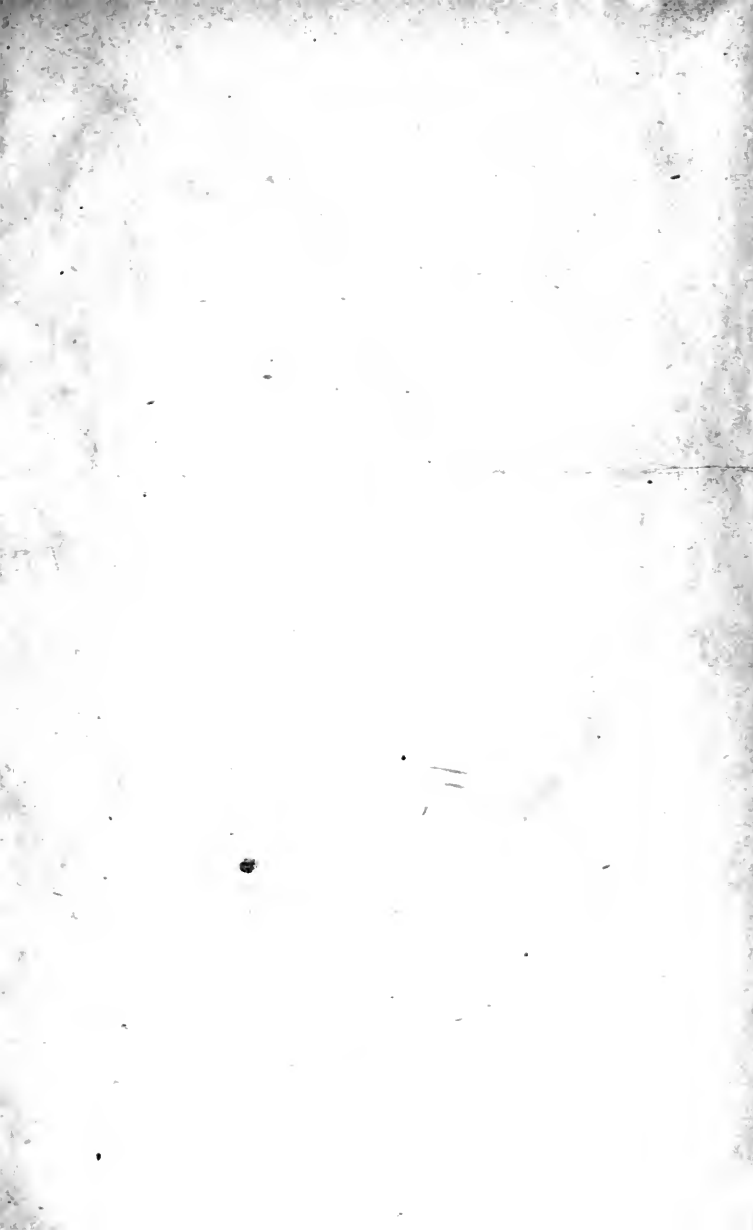
Gelosa y extasiada d' aquella Verge pura
y respirant l' aroma d' aquell santíssim vas,
la vá abrigant d' un núvol de místicà espessura,
que ni mirarla pugan ni 'ls ulls de Satanás.

Mentres al Hort y al Gólgota, á Crist atormentava
l' infern, ab los seus llassos. Luzbel ab son verí;
la baba del dimoni, que á Dèu ño respectava,
ab la divina Verge, jamay, may s' hi atreví,

Desde eix instant, Senyora, jo 'us sento Verge y Mare
y adoro ab fé senzilla misteri tan gojós,
del Esperit esposa y filla de Dèu Pare,
la Trinitat entera s' abriga dins de Vos.

Jo sento vostra essència ¡oh Rosa solitaria!
que 'm vè á arruixar benéfica del frágil cor los bulls...
¡Ah!... sí!... quan jo sufreixò y 'us also una pregària,
tot desseguit se m' omplen de llágrimas los ulls!...

† FRANCISCO CAMPRODON.

PC

Calendari Catala

3801

C38

1874-76

**PLEASE DO NOT REMOVE
SLIPS FROM THIS POCKET**

**UNIVERSITY OF TORONTO
LIBRARY**

